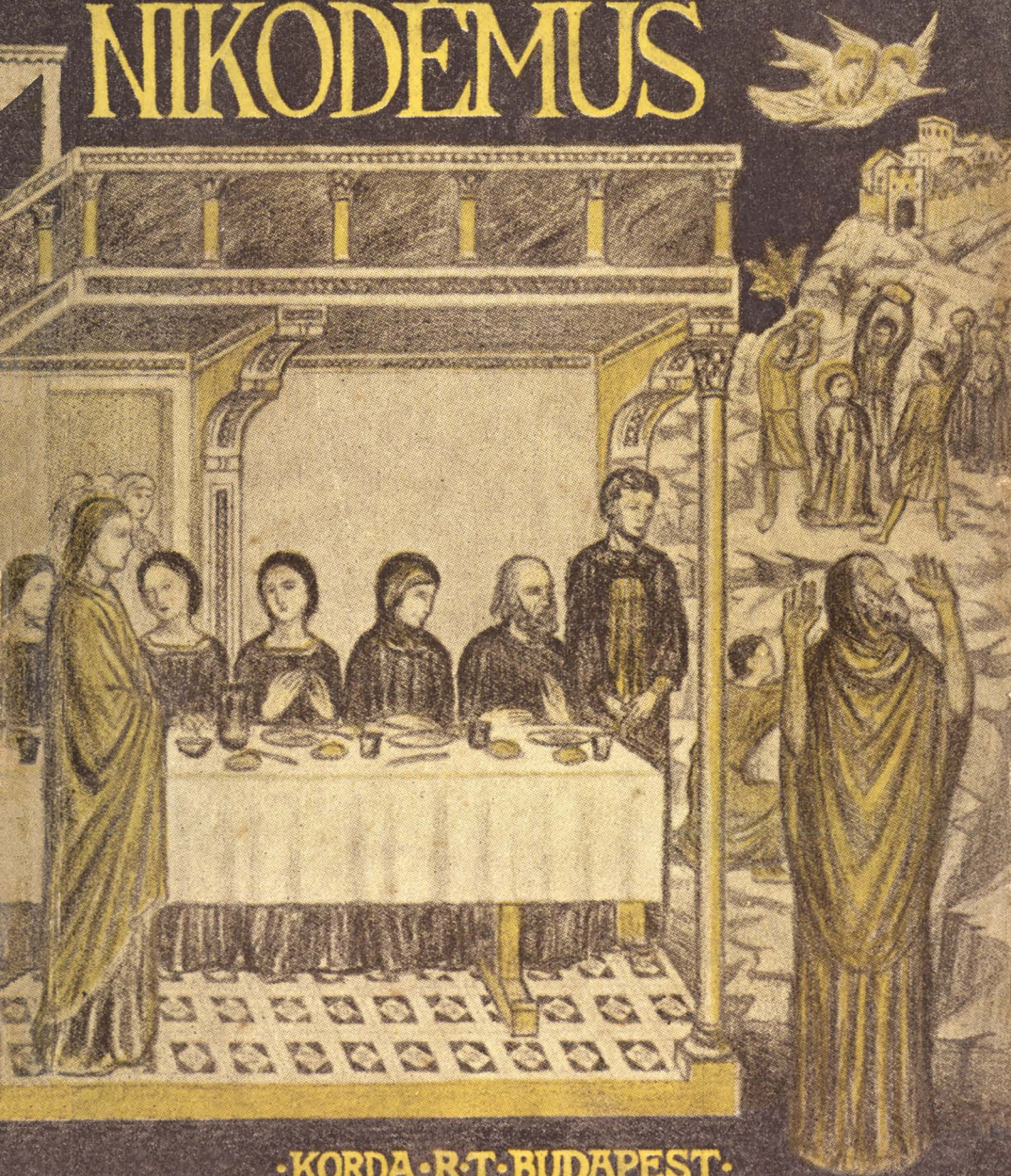

ID · KRAY · ISTVÁN · BÁRÓ NIKODÉMUS

· KORDA · R. T. · BUDAPEST. ·

NIKODÉMUS

ELBESZÉLÉS KRISZTUS URUNK KORÁBÓL

IRTA:

ID. DR. KRAY ISTVÁN

bíró

BUDAPEST, 1941
KORDA R. T. KIADÁSA

**Minden jogot, különösen a fordítás jogát
szerző magának tartja fenn.**

**Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus.
Nr. 5672/1940. Imprimatur. Strigoni, die 16. Augusti 1940. Dr. Joannes Drahos
vicarius generalis.**

Nyomatott: Korda R. T. könyvnyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-u. 2.

Drága jó szüleim
áldott emlékének ajánlom
soha nem múló hálával és szeretettel.

Előszó

„Nikodémus“ című elbeszélésemnek terve már diákkoromban született meg. Vázlata azóta hevert íróasztalom egyik fiókjának mélyén. Egy folyóiratban olvastam akkor Pontius Pilatus feleségének, Claudia Proculának legendáját, és ez adta nekem a gondolatot, hogy a legenda tárgyát egy elbeszélés keretében feldolgozzam. Maga a gondolat nem aludt el bennem soha, időnkint hozzá is fogtam a munkához, de annak megvalósításából azért nem lett semmi, mert nem éreztem magamban sem hivatást, sem rátermettséget ilyen nagy feladat megoldásához. Nem mertem egy történet megírására vállalkozni, melynek egyik cselekvő szereplője szükségszerűleg maga az Úr Jézus Krisztus, Isten egyszülött Fia, az emberi nem Megváltója, akinek isteni Személyét egy regényszerű elbeszélés központjába állítani majdnem szentségtörésnek tűnt fel nekem. Hiszen a világirodalom legnagyobbjai között is csak igen kevesen akadtak eddig, akik erre a nehéz feladatra vállalkozni mertek.

Ha eddigi aggodalmaimat most mégis leküzdöttem és deresedő fejjel újból elővettem a több mint harminc esztendő vázlatot, ennek egészen különös okai vannak. Katolikus közéletünk egyik fogyatékosága, hogy nálunk a művelt katolikusok legnagyobb része is szinte hihetetlenül hiányos ismeretekkel rendelkezik a vallási élet terén. Igen sokszor tapasztaltam, hogy hitéletet élő és e mellett a katolikus közéletben is szereplő egyének még szent vallásunk legfőbb alapját, a Szentírást sem ismerik kellően, és ezért képtelenek arra, hogy vallásunkat és Egyházunkat a különféle oldalokról jövő támadásokkal szemben, amelyek pedig ma igen gyakoriak, hathatósan megvédjék. Sőt

azáltal, hogy a vallás alapvető igazságait nem ismerik, gyakran maguk is súlyos tévedésekbe esnek és ezzel akaratlanul is hozzájárulnak ahhoz, hogy vallási téren teljesen téves és hamis vélemények és felfogások terjedjenek el széles körökben.

Vallásos irodalmunk, hála Istennek, ma már igen magas színvonalon áll és a vallási kérdések iránt érdeklődőknek módot is nyújt arra, hogy ismereteket szerezzenek a vallási élet minden terén. Ámde a mai hajszolt élet mellett hánynak van ezek közül ahhoz ideje, hogy többnyire elvont és kevésbé szórakoztató tartalmú könyveket olvasson, melyek akár az egyháztörténelem, akár a katolikus erkölcstan, a katolikus bölcselet avagy a szentírástudomány terén mozognak?

Vannak azután kitűnő folyóirataink is, melyeknek olvasása révén ugyancsak bővíthetjük vallási ismereteinket, de ezeknek olvasása is sok időt igényel, mellyel ma csak igen kevesen rendelkeznek. A művelt katolikusok között is kevesen vannak tehát, akik katolikus folyóiratok vagy a vallásos szakirodalom terén mozgó könyvek olvasása útján szereznek vallási ismereteket. A napi nehéz munkájától elfáradt embernek ugyanis inkább szórakoztató olvasmányra van szüksége és ezért kevés szabadidejében, amely olvasásra rendelkezésére áll, szívesebben vesz kezébe egy regényt vagy elbeszélést, mint komoly, többnyire elvont tartalmú írásokat.

Nagy hiányt pótol vallásos irodalmunk terén a Szentírásnak legújabb teljes kiadása is, ámde a Szentírás és különösen az Ószövetség, nem könnyű olvasmány, szórakoztatónak pedig nemigen nevezhető. Ezért a Szentírást is viszonylag csak igen kevés laikus katolikus olvassa rendszeresen és ez az oka annak, hogy e téren is igen hiányosak a legtöbb katolikusnak ismeretei. Ezenkívül elég sokan vannak még úgynevezett jó katolikusok is, akik talán bizonyos modern társadalmi és politikai áramlatok hatása alatt ma némi ellenszenvvel viseltetnek a szerintük zsidó eredetű Szentírással, különösen az ószövetséggel szemben. Idézik a Szentírás egyes részleteit és ezek kapcsán ki akarják mutatni, hogy a Szentírás nem alkalmas arra,

hogy a mai kor embere annak olvasása által vallásában megerősödjék. Ezek elfelejtik, hogy az ószövetség több-ezer évvel ezelőtt íródott és szerzői azt elsősorban saját kortársaik részére írták, figyelembe véve azok műveltségét, tudását és felfogóképességét. De elfelejtik azt is, hogy az ószövetség mély értelmét csak az foghatja fel igazán, aki nem a szentírási szöveg szó szerinti értelmét nézi, hanem áhítatos és hívő lélekkel keresi az abban rejlő mélységes erkölcsi igazságokat és e mellett igyekszik meglátni azokat az összefüggéseket is, melyek az ószövetség és az annak beteljesülését képező újszövetség között fennállanak. Ami pedig a Szentírás történeti részét illeti, a modern tudományos kutatás mind újabb és újabb bizonyítékokkal szolgál, melyek a szentírási történetek hitelességét igazolják.

Jézus születése előtt, mint Isten választott népe, a zsidó nép őrizte az egy igaz Istenben való hitet. Az ószövetség egyes könyveinek szerzői ezt a hitet akarták népükben fenntartani és megerősíteni, de e mellett állandóan ébren akarták tartani a megváltás nagy gondolatát is. Az ősszülők bűne megfosztotta az embert az istengyermekség boldogító öntudatától, melyet egyedül a megbánott isteni Felséget kiengesztelő Megváltó végtelen értékű áldozata szerezhetett vissza az emberiségnek. A bűn következtében sötétségben vergődő ember vágyott a világosság, a megváltás után, amely megnyitja részére újból a mennyország kapuját, amely a kezdet kezdetén már akkor zárult be előtte, amikor Isten az ősszülőket a bűnbeesés után a paradicsomból kiűzte. Ezért vonul végig az egész ószövetségen a megváltás utáni vágy, amely csak akkor nyert kielégítést, amikor a keresztfán szenvedő Istenfia halála percében kimondta azt a szót, hogy: „Beteljesedett“.

Erre a nagy pillanatra készíti elő az ószövetség az emberiséget és a zsidó nép tragédiája éppen abban rejlik, hogy nem hitt saját prófétáinak, akik pedig előre megjövendölték mindazt, ami az Újszövetségben valóban „beteljesedett“ és mert nekik nem hitt, nem akart hinni Annak sem, akiről jövendöléseik szóltak. Anyagiasság gondolkodásában a Megváltótól anyagi megváltást, fényes és hatalmas földi országot várt és azért fordult el tőle, mert nem

akarta elfogadni azt az országot, amely „nem e világból való“.

Az önmagára kimondott szörnyű átok: „Az ő vére mirajtunk és a mi gyermekeinken!“ azóta nem engedi ezt a népet nyugodni, de úzi, hajtja világrészről-világrészre, országról-országra és úzni fogja mindaddig, amíg be nem teljesül rajta az utolsó jóslat is, mely szerint „leszen egy akol és egy pásztor“, de ez csak az idők végén lesz, amikor megjelenik majd az Emberfiának jele az égen, és eljön újból Ő is, hogy ítéljen eleveneket és holtakat.

Írásomban arra törekedtem, hogy az ószövetségnek a Megváltóról szóló jóvendöléseit és azoknak az újszövetségben történt beteljesülését lehetőleg érdekes és szórakoztató elbeszélés keretébe foglalva, elvezessem olvasóimat Ahhoz, akiről az Írás szól, és aki azt mondta magáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.“ Ha ez nekem csak némileg is sikerült, elértem legfőbb célomat.

De ki akartam mutatni azt is, hogy a fajelmélet, amelyre ma olyan sokan esküsznek, nem új keletű. Mert fajvédők voltak már az ókor nagy népei, és fajvédők voltak a zsidók is már akkor, amikor nem fogadták el Megváltó gyanánt azt a Jézust, aki nem faji alapon akarta felépíteni országát, hanem azt mondta apostolainak: „Tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében“ és ezzel már eleve elvetette azoknak a tanítását, akik mindenekfölé helyezik a faj és vér kultuszát és nem akarják követni azt a parancsot, amely a kereszténység legfőbb alapja, de egyben az egész emberiség legdrágább kincse is: „Szeresd telebarátodat, mint tenmagadat!“

Az isteni Megváltó közel kétezer évvel ezelőtt megmutatta az emberiségnek az utat, melyen nemcsak egyéneknek, de nemzeteknek is haladniuk kell, amikor a szeretet törvényét tette a vallás alaptörvényévé. Jézus óta ennek a törvénynek kellene uralkodnia az egész világon, és ha még ma sincsen „békeesség a földön“, amelyet az angyalok szózata a Megváltó születésekor ígért a „jóakarátú embereknek“, ez azért van, mert az emberek sutba dobták a szeretet isteni törvényét, mert lomtárba tették a szeretetet

és helyette, tehát az isteni szeretet helyett, annak ellenkezőjét, az ördögi gyűlöletet tették nemcsak egyéni életükben, de a nemzetek életében is cselekedeteik rügójává.

A szeretet Istenének nevében bocsátom útnak szerény munkámat!

Budapesten, az 1940. év pünkösdjének ünnepén.

ID. DR. KRAY ISTVÁN BARÓ

Első fejezet

Az angyali üdvözet

Tavaszi alkonyat rózsaszínű fénye szelíden omlott széjjel a vidéken. A nyugati égbolton tornyosuló felhők széleit bearanyozták a már leáldozni készülő nap sugarai. Egy pálmák és ciprusok által övezett lankás hegyoldalon terült el a kis Názáret városa. Kőből épült házacskái lapos tetejükkel szinte hivatatólag integettek a közeledő vándor felé. A városka többnyire szegény lakói a hegyoldalban lévő természetes barlangüregeket is felhasználták lakásaik építésénél, úgyhogy ezek az üregek képezték a lakás egy részét, és ezekhez volt mintegy hozzáragasztva a kis házak kőből épült és lapos tetővel ellátott elülső része. A hegyoldalon végighúzódó sziklás út mentén kovácműhely állott. Az esthajnal csendjét csak a kovács egyhangú kalapácsütései szakították félbe, aki éppen egy szürke öszvér lábára szegezte fel a műhelyben lobogó tűzből imént kiemelt patkót. A kovácműhely szomszédságában is állt egy ilyen kis ház. Mellette sudár pálmafa ágai mint természetes védőernyő húzódtak lapos teteje felé. A fán fülemüle fészkelte. A parányi madárka gyönyörű éneke összevegyült a kovács kalapácsütéseivel. A ház ajtaja nyitva állott s azon át ötven év körüli nőt lehetett látni. Az ajtó mögött ülve varrogatott, de amikor lassan sötétedni kezdett, abbahagyta munkáját és tüzet rakott a házikó épített részében elhelyezett lakószoba jobb hátsó sarkában lévő tűzhelyen. Amikor a tűz már magas lánggal égett, a nő vizet merített az ajtó mellett a földön álló kövederből egy cserépből készült főzőedénybe és azt háromlábú vasállványra a tűz fölé helyezte. A víz nemsokára forrni kezdett és ekkor kivett a fal mellett

álló faladából egy már előre megtisztított halat és a forró vízbe tette. Amikor a hal megfőtt, a láda mellett lévő fa-állványról elvett két cseréptányért és azokat alacsony kis asztalra helyezve, közbük tette a gőzölgő edényt, majd pedig kinyitotta a részben már a barlangmélyedésben lévő szomszéd kis kamra ajtaját, hogy ott buzgó és ájtatos imába merült leányát kihívja a szerény vacsora elfogyasztására.

— Mária, — szólt a nő imádkozó leányához s hangjából kicsendült az anyai szeretet melege — jöjj, édes leányom, fogyasszuk el a Zebedeustól ma kapott halat és azután elmondva esti hálaimánkat, térjünk nyugovóra.

Anna asszony hívó szavára kijött a kamrából Mária, megállva az asztal előtt, imára kulcsolta kezét és anyjával együtt elmondta az asztali áldást. Mária igen szép leány volt. Magas, karcsú természetű bőjű, fehér köntös takarta, melynek ráncait derekán égszínkéék öv fogta össze. Dús, aranszőke haja hosszú és kissé göndör fürtökben omlott le vállára és hátul egészen övéig ért. Szabályos arcának vonásai szinte túlvilági szépséget tükröztek vissza, hosszú szempilláktól övezett nagy, fekete szeméből forró gyermeki szeretet sugárzott anyja felé. Feltűnően értelmes tekintete gyermekien szelíd és kissé bánatos volt. Ragyogóan tiszta, de egyszerű ruhát viselt, amelyet akkoriban Palesztinában a szegényebb néposztályok leányai szoktak hordani, de tartása és egész lényé igen előkelő fiatal hölgy benyomását keltette.

A két nő szótlánul fogyasztotta el szerény vacsoráját s utána Mária anyjával együtt hálaimát mondott, majd eltakarítva az ételmaradványokat, lemosta és megtörölgette az étkezésnél használt edényeket és visszahelyezte azokat az állványra. Időközben már teljesen besötétedett, és mint-hogy a tűz is elaludni készült, Mária meggyújtott egy mécsest és azt az asztalra téve, előkészítette édesanyjának a szoba hátsó sarkában lévő éjjeli fekhelyét. Anna berendezte a szoba külső ajtaját és azután leányával együtt letérdelve, elmondták szokott esti imájukat, majd Mária, jó éjtszakát kívánva, gyöngéden megölelte édesanyját és visszavonult kis kamrájába. A kamra egyszerű berendezése mindössze nagyobb ládából és két kis ülökéből állott. Az

egyik sarokban a földön elhelyezett vastag pokrócok képeztek Mária fekhelyét, a másik sarokban lévő kopott kis szőnyegen szokott térdelni, amikor imádkozott. A kamra parányi ablakán beszűrődött a telihold ezüstös fénye. Anna időközben már elaludt, de Mária még nem feküdt le, hanem letérdelt és ismét buzgó imába merült. Atszellemült arcáról, melyre rávilágított az ablakon beszűrődő holdvilág, az Istennel való tökéletes összhang tükröződött vissza.

Mária egy esztendő óta lakott anyjával a kis názareti házban. Ez Anna unokatestvérének, Zebedeusnak volt tulajdona, aki családjával a közeli Tibériászban lakott és a Genezáret taván üzte a halászmesterséget. A két nő akkor költözött ide, amikor Anna férje, a jámbor Joachim, Jeruzsálemben meghalt. Mária atyja halálakor még csak tizenégy éves volt. Életét kiskorától fogva a templom szolgálatának szentelte, és csak akkor tért vissza a szülői házba, amikor betöltötte a törvényes kort és e miatt el kellett válnia a templom szolgálatától. Az Úrnak már zsenge gyermekkorában örök szüzességet fogadott. Férjhez menni nem akart, de szülei kívánságára röviddel atyja halála előtt mégis jegyeváltott Józseffel, a nálánál jóval idősebb názareti ácsmesterrel, aki bár szegény ember volt, miként Joachim is, Dávid király törzséből származott, s így a legelőkelőbb zsidó családnak volt tagja. Mária és József megegyeztek abban, hogy szüzi házasságot fognak élni. József a húsvétkor Jeruzsálemben megtartott eljegyzés után visszatért Názáretbe, hogy ott várja be az esküvő napját. Miután Joachim időközben meghalt, Anna Máriával szintén Názáretbe költözött rokonának, Zebedeusnak házába. Az esküvő napja már ki is volt tűzve és Mária buzgó imában kérte Istent, adjon neki és szeretett jegyesének erőt és kegyelmet szent fogadalmuk megtartásához.

Mária még éjfélkor is imába merülve térdelt a szőnyegen, amikor hirtelen nagy fényesség támadt a kis kamrában, és a leány feltekintve, ragyogó fehér ruhába öltözött ifjút látott maga előtt. Első pillanatra nagyon megijedt, de az ifjú szelíd hangon így szólt hozzá:

— Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy az asszonyok között.

Mária nem tudta, mire magyarázni az ifjú szavait és zavartan nézett reá. De az most ismét megszólalt:

— Ne félj, Mária, mert kedves vagy Isten előtt. Én az Úr küldötte vagyok, Gábor arkangyal, és azért jöttem, hogy örömhírt közöljek veled. Az Úr arra választott ki téged, hogy anyja légy a Messiásnak, a világ Megváltójának. Ezért most méhedben fogansz és fiat fogsz szülni. A neve Jézus lesz. Nagy lesz Ő, és a Magasságbeli Fiának fogják hívni. Az Úr neki adja majd atyjának, Dávidnak királyi székét és mindörökkön országolni fog Jákob házában, mert az Ő királyságának sohasem lesz vége. Mindezt olvashatod Izaiás próféta könyvében, akinek Isten több mint hétszáz év előtt megmutatta már a Messiás országát.

Mária még inkább zavarba jött e szavak hallatára, mert eszébe jutott az Istennek tett szüzességi fogadalma. De mégis úgy érezte, hogy valamit csak kell felelnie az Úr küldöttének. Ezért most így szólt:

— Miképen lehetséges ez, hiszen én férfiút nem ismerlek és jegyesemmel, Józseffel, szüzi életet akarok élni?

— A Szentlélek száll reád — felelt az angyal — és a Magasságbeli ereje megárnyékoz téged. Azért a Szentet is, aki majd tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Tudd meg, hogy Istennél semmi sem lehetetlen. Rokonod, Erzsébet, akit pedig magtalanak neveztek, Zakariás főpap felesége, ugyancsak fiat fogant öregségében és terhességének immár hatodik hónapjában él.

Mária most az Isten akaratában való tökéletes megnyugvás jeléül lehajtotta fejét és határozott hangon válaszolt az angyal szavaira:

— Ime, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.

Es alighogy e szavakat kimondta, eltűnt az angyal szemei elől.¹

Mária ekkor még buzgóbban kezdett imádkozni, hogy hálát adjon Istennek nagy kegyelméért. Majd eszébe jutottak az angyal szavai, melyekkel Izaiás prófétára hivatkozott. Elővette hát a ládából a szent könyveknek egy kéziratát, melyet a jeruzsálemi templomból hozott magával, s mert anyját nem akarta felébreszteni, óvatosan meggyújtott

egy mécses, és annak világánál elkezdte olvasgatni Izaiás jövődöléseit. Ha elolvasott egy-egy fejezetet, amely az eljövendő Messiásról szólt, elelmélkedett annak tartalma felett. Először a következő versre figyelt fel: „Az Úr maga ad majd nektek jelt: Ime, a szűz méhében fogan és fiat szül, neve Emmanuel lesz.”² Most már jobban megértette, amit az angyal mondott. Ő tehát a szűz, akit Isten arra választotta ki, hogy Isten Fiának anyjává tegye. Mily kimondhatatlanul magasztos feladat vár reá!

„Istenem, fohászkodott, adj gyenge és méltatlan szolgálódnak kegyelmet, hogy szent akaraton mindenben megfelelhessen!” Tovább lapozta a könyvet és egy későbbi fejezetben ezt olvasta: „Gyermek születik nekünk, és fiú adatik nekünk, s a fejedelemség az ő vállára kerül és leszen az ő neve: Csodálatos, Tanácsadó, Isten, Hős, az örökkévalóság Atyja, a béke Fejedelme. Növekszik majd uralma s a békének nem leszen vége; Dávid trónján és országa felett fog ülni, hogy igazságos ítélettel megerősítse és megszilárdítsa mostantól fogva mindörökké; a seregek Urának féltő szeretete műveli majd ezt!³ „A gyermek, akinek Isten akarata szerint ő fog életet adni, Isten lesz tehát valóban, és benne fog megvalósulni az az ígélet, melyet Isten ősatyjának, Dávidnak tett.” Minél tovább olvasott Mária, annál jobban megerősödött hite az angyal szavaiban. Ő tudta, hogy Dávid házából származik, hiszen családja mindenkor büszke volt erre a származására. Hogy a Messiás Dávid ivadéka lesz, világosan kitűnik Izaiás próféta következő szavaiból, melyeket Mária most olvasott: „De vessző kél majd Jessze törzsökéből és virág nő ki gyökeréből. És rajta lesz majd az Úr lelke: a bölcsesség és az értelem lelke, a tanács és az erősség lelke, a tudás és a jámborság lelke és eltölti őt az Úr félelmének lelke. Nem a szerint ítélt majd, amit a szem lát és nem a szerint ítéltkezik, amit a fül hall, hanem igazságosan ítélt majd a szegények fölött és méltányosan ítéltkezik a föld szelideinek; megveri a földet szája vessejével és ajkának lehelletével megöli a gonoszt. Az igazságosság lesz derekának öve s a hűség csípőjének kötője. Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal s a párduc

együtt tanyázik a gödölyével; együtt él majd borjú, orosz-
lán és juh, és parányi gyermek terelheti őket. Borjú és
medve együtt legelnek, együtt pihennek kölykeik és szal-
mát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő
vígán játszadozik a vipera lyukánál s az áspiskígyó üregébe
dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisdéd. Nem ártanak
és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet
az Úr ismerete, mint ahogy a vizek betöltik a tengert. Azon
a napon Jessze gyökere leszen a népek zászlaja; Ő utána
kérdősködnek majd a nemzetek és dicsőséges leszen
nyugvóhelye.”⁴ „Jessze, akit a próféta említ, Dávid király
atyja volt. Mily fennköltnek és magasztosnak festi a próféta
a Messiás-király országát! Atyja lesz ő a szegényeknek és
elhagyatottaknak és az országban, melyet ő alapít majd,
örök béke és szeretet fog uralkodni. Nem emberi tekintetek
szerint, hanem az igazság szerint fog ítélkezni. Nem durva
erőszakkal, hanem isteni bölcsességével és hatalmával fogja
a gonoszságot a föld színéről kiirtani.” Ezek voltak Mária
gondolatai, amikor Izaiás könyvének e fejezetét olvasta, és
boldog öröm szállott lelkébe, mikor egy későbbi fejezet
olvasása közben maga előtt látta a messiási kor nagy bol-
dogságát, melyben részt fog venni még az élettelen természet
is: „Örvend majd akkor a pusztaság s a járatlan vidék,
ujjong majd a sivatag és virul, mint a lilium. Virulva virul és
ujjong, ujjong és hálát zeng. Övé lesz a Libanon dicsősége,
a Kármel és a Sáron pompája. Meglátják őket az Úr dicső-
ségét, Istenünknek fenségét. Erősítsétek meg a lankadt
kezeket s a roskadozó térdeket szilárdítsátok meg! Mond-
játok a kislelkűeknek: Bátorság! Ne féljetek! Íme, a ti
Istenetek bosszút áll és megfizet, maga az Isten jön, hogy
szabadulást hozzon nektek! Akkor majd megnyílik a vakok
szeme, s a süketek füle nyitva leszen; ugrándozik majd a
sánta, mint a szarvas és megoldódik a némák nyelve.
Bizony, vizek fakadnak majd a pusztaságban és patakok
a sivatagban; a száraz hely tóvá leszen, s a szomjas föld
vizek forrásává; a sakálok egykori lakóhelyén zöldelő nád
és káka terem. Ösvény és út leszen ottan, és szent lesz ez
az út, tisztátalan nem jár rajta; csak a tiétek lesz ez az
út és balgák nem bolyonganak rajta. Nem lesz ott oroszlán,

ragadozó állapot nem jár rajta és nem is lesz ott található; hanem a megszabadultak fognak rajta járni, s az Úr megváltottjai térnek vissza rajta. Hálát zengve mennek a Sionra és örök vidámság lesz fejük felett; öröm és vidámság lesz a részük és eltűnik a fájdalom s a jajgatás.”⁵

Mária most ismét egyideig elgondolkodott az olvasottak felett, majd újból folytatta az olvasást: „Íme, az én szolgám, akit támogatok, az én választottam, kiben kedvet találok. Reá adtam lelkemet, igazságot visz majd ő a nemzeteknek. Nem kiált ő majd és nem lesz személyválogató, szava nem hallatszik az utcán; a megtört nádszálat össze nem zúzza s a füstölgő mécsbelet ki nem oltja; hűségesen visz igazságot. El nem lankad és kedvét nem veszíti, míg igazságot fel nem állít a földön, tanítására várnak a szigetek.”⁶ E szavakból azt olvasta ki Mária, hogy a próféta itt a Messiás emberi természetére céloz. E szerint tehát a Messiás az Úr szolgája lesz, de ez a szolga végtelemül kedves Isten előtt, és mint emberben is meglesz benne az isteni kegyelmek teljessége. Ő nemcsak Isten választott népének, de személyválogatás nélkül a szigetek lakóinak, tehát a pogányoknak is fogja az igazságot hirdetni, és földi működésének legfőbb célja a bűnösök megtérítése lesz.

A kis kamra ablakán ekkor már kezdett beszűrődni a hajnali pirkadás szelid fénye. Mária most eloltotta a mécses, visszatette a könyvet a ládába, de még mindig nem feküdt le, hanem letérdelt újból a szőnyegre és elkezdett buzgón imádkozni. Az Isten akaratában való tökéletes megnyugvás, az iránta táplált odaadó szeretet érzése szállotta meg lelkét. Amikor Anna később felébredt és leánya kamrájába benyitott, még mindig imába merülve találta.

Máriát szívének vágya arra ösztönözte, hogy mielőbb meglátogassa nagynénjét, Erzsébetet, akiről az angyal oly csodálatos dolgot mondott el neki. Ezért nemsokára arra kérte Józsefet, kísérje el Ain Karimba, ahol Erzsébet férjével, Zakariással lakott. József készségesen tett eleget Mária kérésének s így nemsokára útnak is indultak Ain Karim felé. Amint néhány napos út után oda megérkeztek és Erzsébet Máriát megpillantotta, a Szentlélek sugallatára

rögtön felismerte benne a leendő Megváltó édesanyját és e szavakkal köszöntötte őt:

— Aldott vagy az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse! Mily nagy kitüntetés is ért engemet, Isten szerény szolgálóját, hogy Úramnak anyja jött el hozzám! Mert amint meghallottam köszöntésed szavát, magzatom repesett az örömtől méhembben. Boldog vagy te, aki hittél, mert valóban be fog teljesezni mindaz, amit az Úr küldött neked.

Mária erre nagy szeretettel ölelte meg rokonát, majd pedig letérdelt és szemét égnek emelve így imádkozott:

— Magasztalja lelkem az Urat és szívem örvendez megváltó Istenem felett. Rátékitett szolgálója kicsinységére, és mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék. Mert nagy dolgot cselekedett velem a Hatalmas, kinek Szent a neve. Irgalma nemzedékről nemzedékre kíséri azokat, akik Őt félik. Karjának erejével hatalmas dolgokat művelt, mert szétszórta a kevély szívüeket. Hatalmasokat levetett a trónról és kicsinyeket felemelt. Éhezőket betöltött minden jóval és üresen bocsátott el gazdagokat. Felkarolta szolgálóját, Izraelt, megemlékezvén irgalmaságáról, amit megígért atyáinknak, Ábrahámnak és ivadékainak mindörökre.

Mária mintegy három hónapig maradt Ain Karimban Erzsébetnél és azután visszatért ismét Názáretbe.⁷

Nyár derekán megszületett Zakariás és Erzsébet fia, kit az Úr akarata szerint Jánosnak neveztek. Ez a gyermek volt Isten által arra kiválasztva, hogy az eljövendő Megváltó előhírnöke legyen.

¹ V. ö. Lk. 1, 26—38. — ² Iz. 7, 14. — ³ Iz. 9, 6—7. — ⁴ Iz. 11, 1—10. — ⁵ Iz. 35, 1—10. — ⁶ Iz. 42, 1—4. — ⁷ V. ö. Lk. 1, 39—56.

Második fejezet

A szichemi fogadónál

Egy hűvös decemberi napon az utasok szokatlanul nagy tömege kereste fel a Szamarián át észak felől Jeruzsálembe vezető karavánút mentén fekvő szichemi fogadót. Az időjárás az uralkodó szélcsend ellenére is kellemetlen volt. Sűrű köd ülte meg a vidéket és a ködpára ennek következtében mindenre rátelepedett, nedvessé téve azok ruháit, akik hosszabb ideig tartózkodtak a szabadban. A fogadóban menedéket kereső utasok olyan sokan voltak, hogy nem fértek el a fogadó helyiségeiben és a fogadó udvarán lévő tágas félszerekben sem. A tömeg nagy része kiszorult az udvarra és bár elég zord volt az idő, az utasok itt a földön telepedtek le, hogy az eddig megtett hosszú út fáradalmait kipihenjék. A fogadó hatalmas udvara igen tarka képet nyújtott. A vándorok színes csoportokban foglaltak helyet földre terített pokrőcaikon, ott fogyasztották el a magukkal hozott élelmet és melegedtek a több helyen megrakott tüzek mellett. Minden csoport közelében voltak az utasokat szállító állatok, többnyire szamarak és két-kerekű talyigaszzerű kocsikba fogott öszvérek. Lovaik és tevéik csak a gazdagoknak voltak. Az állatokon is meglátszott a nagy út fáradalmainak nyoma, nagy részük teljesen kimerülve a földön hevert és alig akadt olyan, amely az eleje tett abrakot jóízűen fogyasztotta. Az udvar hangos volt didergő emberek panaszától és a hidegtől reszkető gyermekek sírásától. Az utasok egy részének már a bekerített udvaron sem jutott hely. Ezek kint tanyáztak a fogadó előtt elvonuló karavánút mellett. Az utasok túlnyomórésze a szegény néposztályhoz tartozott. Földművesek, iparosok

„A két férfi félhangon beszélgetett egymással.”

és napszámos munkások voltak a legnagyobb számban képviselve. Helyenkint azonban látható volt egy-egy csoport, melynek tagjai már külső megjelenésük szerint is a vagyonosabb osztályhoz tartoztak. Ezek között különösen egy emelkedett ki, mely mindössze két férfiből és azok szolgakíséretéből állott. Ezek az út mellett sátrat állítottak fel, értékes szőnyeget terítve eléje, melyen a két előkelő külsejű férfi ült. Az őket és holmijaikat szállító állatok a fogadó udvarán voltak elhelyezve. Az egyik férfi idősebb volt, úgy hatvan év körüli lehetett. Sűrű ősz szakáll takarta be mellét, fején turbánszerű szőrmés sapkát viselt, válláról bő fekete köpeny lógott le, teljesen beborítva testét. A másik körülbelül harminc esztendőös volt, jellegzetes zsidó arc, erős sasorral, vöröses hajjal és ritkás rövid körszakállal. Amilyen rokonszenves, tiszteletreméltó külseje volt az idősebbnek, olyan ellenszenvesnek tűnt fel a fiatal. Ruházata szinte kihívóan fényűző volt, bíborvörös kaftánját sűrűn szőtték át aranyfonalak, fején ugyanolyan színű kendőt viselt, mely homlokán fel volt hajtva és tarkója alatt aranyzsinórral lekötve. Az idősebb férfi Izsák volt, az antiochiai zsidó főpap, aki Lévi törzséből származván, Jeruzsálembé utazott, hogy az Augustus császár által elrendelt népszámlálási összeírás végett ott jelentkezzen. Az ifjabbikat Nathánielnek hívták és gazdag antiochiai kereskedő volt, aki családfáját Dávid királyra vezette vissza és így Dávid városában, Betlehemben akart eleget tenni jelentkezési kötelezettségének. Az utat Antiochiától Jeruzsálemig együtt tették meg. A két férfi éppen most felállt és félhangon beszélgetett egymással:

— Isten verje meg Rómát császárjával együtt — szölt Nathániel a rabbihoz, miközben kezeivel erősen hadonászott. — Miért is engedi Isten, hogy ezek a gaz pogányok uralkodjanak választott népe felett? Már tizenöt nap óta tart ez a fásasztó út és ki tudja még, mikor érünk célhoz? Minél jobban közeledünk Jeruzsálem felé, annál nagyobb mindenütt a tolongás, az ember most már hajlékot sem talál útközben, ahol lepihenhetne, és kénytelen egy sátorral megelégedni itt az út mentén. Vajjon ki adta Augustus császárnak azt a szerencsétlen gondolatot, hogy birodalma népeit

összeírassa, és ki kötelezte Heródes királyt, Rómának ezt az alázatos szolgáját és népünk kevély zsarnokát arra, hogy a császárnak ezt a parancsát ő is végrehajtsa? Már igazán legfőbb ideje, hogy Isten felszabadítsa Izrael népét a pogányok uralma alól! Nemrégem beszéltem Damaszkuszban egy bölcs rabbival, aki azt mondta nekem, hogy a próféták jövődölései szerint hamarosan itt lesz a Messiás eljövetele nének ideje. Ő majd úrrá fogja tenni népünket a világ összes nemzetei felett és Izrael igájába hajtja a büszke és gőgös Rómát is.

— A Messiás eljövetelét én is várom — felelt a rabbi. — Atyám testvére, a jeruzsálemi bölcs Simeon, aki már kilencven esztendő is elmúlt, már két évvel ezelőtt, amikor Jeruzsálemben meglátogattam, elmondta nekem, hogy megjelent neki álmában az Isten angyala és tudtára adta, hogy nem fog meghalni mindaddig, amíg szemei meg nem látják a világ Megváltóját. De ő azt állítja, hogy a Messiás, bár Dávid nemzetségéből születik, nem fog földi királyságot alapítani, hanem a lelkeken uralkodva, saját élete árán, a bűn átkától fogja az emberiséget megszabadítani.

— Márpedig én ezt nem tudom elhinni — szólt ismét Nathániel — mert Isten, aki népét egyszer már kiszabadította az egyiptomi Fáraó rabságából és hazavezérelte a ke-serves babiloni fogságból is, nem engedheti meg, hogy a pogány Róma még sokáig uralkodjék felette. Erről tanúskodik Mózes és tanúskodnak az összes próféták is.

A rabbi most szinte szemrehányóan nézett a fiatal emberre és halk, de ünnepélyes hangon így szólt:

— Ti csak azért hisztek Mózesnek és a prófétáknak és azért nem akarjátok megtűrni Róma uralmát, mert hiúságotokat bántja, hogy más nemzet uralkodik a zsidó nép felett, de Róma pogány erkölceit már régen elfogadtátok. Te, Nathániel barátom, előkelő és gazdag zsidó vagy, büszke arra, hogy Dávid családjából származol, de életeddel, erköl-cseiddel nem szolgálod az egy igaz Istent, aki a Sinai hegyen adott törvényt Izrael népének. Ti büszkéek vagytok zsidó voltotokra és a más fajhoz tartozókat megvetitek, sőt nem is láttok bennük teljes értékű embereket, bár tudnotok kell, hogy ők is Isten teremtményei. Nem jut eszetekbe,

hogy a zsidók csak annyiban különböznek az Isten által teremtetett többi embertől, amennyiben Isten a mi népünket választotta ki arra, hogy őrzője legyen az igaz hitnek és a törvénynek, melyet Isten Ábrahám utódainak adott, és azt, hogy ennek a törvénynek megtartása minden igaz zsidónak szent kötelessége, nem szeretitek hallani. Véleményem szerint Isten éppen azért engedte meg népünk megaláztatását, mert ez a nép nem tud, de nem is akar ma már Istentől nyert hivatásának megfelelni. Ez a hivatás pedig nemcsak jogokból, hanem kötelességekből is áll, és e kötelességek legfőbbike éppen az, hogy Isten törvényét elsősorban azoknak kell megtartaniok, akiknek Isten ezt a törvényt Mózes útján a Sinai hegyen kihirdette. Ha viszszapillantunk népünk történetére, azt látjuk, hogy ez a nép csak akkor volt nagy és hatalmas, ha szent hivatását lelkiismeretesen betöltötte, de amikor elfordult Istentől és a törvényt csak szent könyveiben őrizte, de szívében nem, mindig érezte maga felett Isten sujtó haragjának ostorát. Mert jegyezd meg magadnak, fiatal barátom, hogy az isteni Felséget nemcsak a bálványimádás sérti, hanem a paráználkodás, a házasságtörés és mindazok a bűnök is, melyeket népünk fiai oly gyakran elkövetnek és melyeket a próféta is oly sűrűn ostoroztak. Az egy igaz Isten imádása álnoksággal, hamissággal és pogány erkölcsökkel nem fér össze és ha népünk nem fog megtérni Istenhez és az Ő törvényeihez, nem fog részesülni a megváltás gyümölcseiben sem.

Alighogy Izsák e szavakat kimondotta és Náthániellel együtt újból leült a szőnyegre, hirtelen heves szél támadt, elosztatva a vidék felett elterülő sűrű ködöt. A nyugati égbolton feltűnt most a már leáldozni készülő nap vörös korongja. És ekkor látni lehetett, hogy észak felől újabb vándor közeledik a fogadó elé. A jövevény negyven év körüli férfi volt. Jobbjában hosszú, tetején hatalmas kampóban végződő vándorbotot tartott, baljával pedig szamarat vezetett, melynek hátán fiatal nő ült, teljesen befedve egy hosszú, barna kendővel. A férfi tekintetével végigmérte a fogadó előtt letelepedett csoportokat, a nőt azonban láthatóan semmi sem érdekelt, ami körülötte történt.

Hosszú, fekete szempilláit lesütötte és szinte úgy látszott, mintha aludnék. Csak amikor a két beszélgető férfi közelebe ért, tekintett fel kissé, hogy gyönyörű fekete szemeiből rövid pillantást vessen Izsákra. A rabbi erre felállt, kitérte mindkét karját és hosszabb ideig mintegy elbűvölve nézett a fiatal nőre, aki kísérőjével időközben elhaladt az út mentén letelepedett csoportok között. Izsák utána fordult és hirtelen olyan mozdulatot tett, mintha a vándorokat követni akarná, majd megint megállott és mereven nézett utánuk mindaddig, amíg az ismét leereszkedő ködben el nem tűntek az út mentén letelepedett utasok szemei elől.

— Ki... ki volt ez a nő? — kérdezte most szinte remegő hangon a rabbi. Egyideig nem felelt kérdésére senki, míg egyszerre megszólalt egy az út oldalán letelepedett férfi:

— Mária, Józsefnek, a názáreti ácsnak fiatal felesége. Bizonyára Betlehembe utaznak, mert Józsefnek, mint Dávid király ivadékának, ott kell az összeírásra jelentkeznie.

Izsák rabbi ránézett a beszélőre, majd visszafordult útitársa felé és lassan leült ismét régi helyére. De szemével még mindig követte az irányt, melyben a vándorok az imént eltűntek. A szokatlan jelenet szinte elnémította az előbb még hangos csoportokat. Lassan teljesen besötétedett és most már csak a még mindig lobogó tüzek világítottak, melyek mellett a vándorok eddig is melegedtek. Egy idő múlva azonban ismét szétoszlott a köd a déli égbolton, és a magasban hirtelen feltűnt egy hatalmas csillag, fényével bevilágította az egész vidéket. Az emberek felugráltak helyeikről és csodálkozva nézték ezt a csillagot, amely mind jobban és jobban távolodni látszott, amíg végre teljesen el is tűnt a déli láthatáron.

Harmadik fejezet

Az első hír

— Béke legyen veled, bölcs Simeon! Ne vedd rossznéven, hogy ily korán zavarom ájtatos imádat. Napok óta különös nyugtalanság bántja lelkemet, úgyhogy még éjjel sem enged pihenni. Szükségem van tanácsodra, mert érzem, hogy egyedül a te bölcseséged adhatja vissza lelkemnek elvesztett nyugalmát.

Igy szólt Nikodémus, az ifjú farizeus, amikor egy hűvös februári reggelen belépett az agg Simeon házába, aki Jeruzsálemben szentéletű bölcs próféta hírében állott.

— Az Úr áldjon meg téged, ifjú barátom. Ha módomban lesz, készséggel segítek rajtad. Ülj hát le ide mellém, tárd fel előttem szívedet és mondd el nekem, mi rabolta el lelked egyensúlyát, amelyre pedig mindnyájunknak oly nagy szükségünk van?

Igy üdvözölte Simeon korai vendégét, miközben barátságosan nyujtotta feléje mind a két kezét. Nikodémus mélyen meghajolt a tiszteletreméltó aggastyán előtt és leült vele szemben egy üres támlásszékre. Simeonnak nemcsak külseje, hanem egyénisége is nagyon megnyerő és tiszteletet parancsoló volt. Bár túlhaladta már kilencvenedik életévét, feltűnően magas, szikár alakja még nem görnyedt meg. Hófehér haja hosszú fürtökben omlott le vállára, és hófehér beltűs szakála is, amely övéig érve, mellét teljesen betakarta. Arca tele volt ugyan az aggkor ráncaival, de kormfekete szeméből még a fiatalság tüze sugárzott tele jóssággal és szeretettel az ifjú felé. Nikodémus feltűnően szép férfi volt. Szabályos vonásainak fekete körszakála

férfias jelleget adott, az akkori divat szerint ő is hosszú hajat viselt. Fekete szemének értelmes kifejezése mély gondolkodóra vallott, arcéle inkább római, mint zsidó típust mutatott. Egy kicsit nyugtalan, de a mellett mégis bizalommal teljes tekintetet vetve az agg prófétára, így kezdte mondanivalóját:

— Egy fontos üzleti ügy Damaszkuszba szólított, ahonnan három nappal ezelőtt érkeztem haza. Útközben néhány órai pihenőt tartottam a betszaidai fogadóban és ott két vándor kereskedőtől csodálatos dolgokat hallottam. Egyik vándorútjukon nemrégén egy betlehemhi pásztorral találkoztak, s ez, egy szavahihetőnek látszó öreg ember, a következő rendkívüli történetet mesélte el nekik: Pár héttel ezelőtt egy hideg téli éjszakán társaival együtt Betlehem környékén nyáját őrizte. Éjfél felé lehetett, amikor hirtelen nagy világosság támadt az éjtszakában, amely őket kis időre szinte megvakította. Később mindnyájan hófehér ruhába öltözött csodaszép ifjút láttak közeledni. Ijedten néztek a szokatlan jelenség felé, de az ifjú biztatón emelte fel jobbját és szelíd hangon így szólt hozzájuk: „Ne féljete, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek. Ez az egész világnak szól, mert Dávid városában megszületett ma az Üdvözítő, az Úr Krisztus. És erre figyeljete: Egy pólyákba takart és jászolba fektetett kisdedet fogtok találni.” Az ifjú e szavak után eltűnt, de a nagy fényesség megmaradt, és felülről gyönyörű égi szózatot hallottak: „Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség a földön a jóakarátú embereknek!” Majd pedig ellenállhatatlanul vonzotta őket egy titokzatos erő a fényesség irányába. Előre mentek tehát és nemsokára barlanghoz értek. A barlang még a városon kívül volt és istállónak szokták használni. A világosság most megállott a barlang felett, nappali fényvel árasztva el bejártát és egész környékét. Amikor beléptek a barlangba, idősebb férfit találtak ott csodálatos szépségű fiatal növel, akik mindketten jászol előtt térdeltek és imádkoztak. A jászolban pedig pólyákba takart újszülött gyermek feküdt s a gyermeket mennyei fényesség vette körül. Ekkor ők is térdre borultak és imádták a gyermeket.¹ — Mondd, oh mondd, bölcs Simeon, lehetséges-e, hogy ez a

gyermek, akit a betlehemi pásztorok a jászolban találtak, a mi Megváltónk és Üdvözítőnk, hogy Ő a zsidó nép újszülött királya?

— Drága ifjú barátom, — válaszolt az agg próféta, szent áhítattal hallgatván végig Nikodémus elbeszélését — Isten szent akarata csodálatos dolgokat művelt. A kisgyermek, akit a pásztorok a betlehemi barlangban megláttak, valóban Krisztus volt, az élő Istennek Fia. Magam is már több mint hatvan év óta vártam, vártam epedve az Ő születését. Amikor serdülő ifjú voltam, hazánk a dicső Makka-beusok uralma alatt még független ország volt. De ekkor súlyos viszály támadt két testvér, Hyrkanos és Aristobulos között, mert mindketten maguknak akarták biztosítani a főpapi széket és vele a világi uralmat is. Hyrkanos Rómához fordult segítségért és Gnaeus Pompeius, a győztes római hadvezér, Aristobulossal szemben, akit a nép akart a főpapi székben látni, Hyrkanos pártjára állott. Amikor pedig népünk fegyverrel kelt Aristobulos védelmére, Pompeius nagy hadsereggel vonult Jeruzsálem ellen. Magam is harcoltam akkor a templom és a Szentek Szentjének védelmében, de a rómaiak hadserege erősebb volt, mint a mienk és elfoglalta szent városunkat a templommal együtt. Látod ezt a forradást a homlokomon? — Itt Simeon homlokára mutatott, melyen valóban látszott egy régi forradás nyoma. — Ez egy római centurió kardvágásától származik. Amikor vérző fejjel elterültem a templom kövezetén, a rómaiak nyilván halottnak hittek és ezért nem bántottak. Később, amikor kissé elült a harci zaj, nagynehezen fel-tápáskodtam, ruhámnak foszlányával ideiglenesen be-kötöttem vérző sebemet és hazavánszorogtam. Otthon édes-anyám vett ápolás alá. Súlyos seblázat kaptam és napokig tehetetlenül feküdtem ágyamban. Amikor végre felépültem, a harc már végleg el volt döntve. A rómaiak hazánkat hamarosan egyesítették Szíria tartománnyal és ezzel Isten választott népének országa Róma hatalmába került. Népünk szomorú sorsa mélységes fájdalommal töltötte el lelkemet, de szent könyveink olvasása lassan megvigasztalt, mert megtanított arra, hogy Isten a multban is mindig akkor suj-totta hazánkat, ha a nép a bűn útjára tévedt, és ha ma más

nemzet uralkodik is felettünk, lelki rabságunk nem lesz örök, mert Isten megígérte atyáinknak, hogy elküldi Felkentjét a földre, aki majd felszabadítja népünket a bűn súlyos terhe alól. Elhatároztam tehát, hogy életemet ezentúl Istennek szentelem és szigorú böjtölésben, szüntelen imádságban fogom annak hátralévő napjait eltölteni. Egyszer azután, egy csendes éjjelen, buzgó imában kértem az Urat, vessen már véget Izrael szomorú rabságának. És Isten meghallgatta szolgájának alázatos könyörgését. Az imától és vezekléstől kimerülve, mély álomba szenderültem. És ekkor álmomban megjelent nekem Isten angyala s tudtomra adta, hogy mindaddig nem fogok meghalni, amíg meg nem látják szemeim a világ Megváltóját. Több mint két emberöltőt töltöttem el azóta is imádságban és böjtölésben, de hitemet nem vesztettem el, mert állandóan vártam Isten ígéretének beteljesülését. — És végre, azon az éjjelen, amikor az angyal a betlehemi pásztoroknak megjelent, nekem is volt látomásom. Én is láttam lelki szemeimmel a betlehemi barlangot és benne a jászolban fekvő gyermeket. Hozzám is szólott álmomban az angyal és azt parancsolta nekem, böjtöljek negyven napig és imádkozzam szüntelenül a templomban és akkor eljön majd a nap, melyen beteljesül mindaz, amit Isten nekem ígért. Ujjongó lélekkel rebegtem hálát az Úrnak és parancsának engedelmeskedve vártam a napot, melyen szemeim meglátják a világ Megváltóját. Tíz nap telt már el az angyal üzenete óta, amikor imádságom közben egy reggelen Heródes király két hírnöke jött hozzám a templomba és átadták nekem a király parancsát, menjek el azonnal palotájába, mert beszélni akar velem. Alig tettem fel magamnak a kérdést, mit is akarhat tőlem, a tehetetlen aggastyántól, népünk zsarnoka, az idegen vérből származó fejedelem, akit Róma ültetett atyáink királyi székébe, amikor a hírnökök már vonszoltak is ki a templomból. A templom előcsarnokában gyaloghíntőbe tesékelték és két izmos rabszolga megindult velem a királyi palota felé. Nemsokára ott is állottam már Heródes előtt, akinek házában igen sok papot és írástudót találtam. Ott volt közöttük Malakiás főpap is. A királyon feltűnő nyugtalanság nyomai látszottak, de azért barátságosan szólott

hozzánk és azt kérdezte tőlünk, van-e tudomásunk arról, hogy megszületett a Messiás, a zsidók királya? Azt is kérdezte, melyik az a város, amelyben a Messiásnak születnie kell? Mert a mai nap hajnalán három előkelő és gazdag idegen járt nála, akik hozzá intézték ugyanezt a kérdést. Azt is mondták ezek az idegenek, hogy messze napkeleten látták a Megváltó csillagát és eljöttek ide a csillag után, hogy imádják a zsidók újszülött királyát. Heródes tudja, hogy mi ismerjük a szent könyveket és a próféták jövődöléseit és azért hivatott minket, mert tőlünk akarja megtudni, mikor és hol kell a Messiásnak születnie. Az idegen bölcsek vissza fognak ugyanis hozzá térni és szeretne nekik megfelelő felvilágosítással szolgálni. A jelenlévő papok és írástudók erre a magukkal hozott szent könyvekben kezdtek lapozgatni és egyikük felolvasta a királynak a Messiásról szóló jövődöléseket. Heródes egyideig idegesen hallgatta a felolvasást, majd pedig, amikor nem értette meg belőle azt, amit tudni szeretett volna, heves mozdulattal félbeszakította a felolvasót és így szólt: „A várost, a város nevét akarom tudni, amelyben a Megváltónak születnie kell!” A királynak erre Malakiás főpap a következő feleletet adta: „Az én feladatomban, oh király, hogy kérdésedre feleljek, mert mint Áron utódjára, reám van bízva a szent könyvek őrzése. Tudd meg tehát, hogy Júda országában, Betlehembben kell a Messiásnak születnie, mert így szól az Írás Mikeás próféta könyvében: Te pedig, Efráta Betlehemje, kicsiny vagy ugyan Júda ezrei között, mégis belőled származik majd Izrael jövődölő uralkodója, aki kezdetől fogva, az örökkévalóság napjaitól fogva származott.² Betlehembe kell tehát küldened a három napkeleti bölcset.” A jelenlévő írástudók erre valamennyien megerősítették a főpap szavait, majd elhallgattak, mialatt Heródes féltékeny és bizalmatlan tekintettel nézett körül. Azután kissé megbiccentve fejét, a nélkül, hogy még egy szót is szólt volna, elbocsátott bennünket. A gyülekezet résztvevőin most szokatlan hangulat vett erőt. Heródes beszéde és viselkedése különösen azokra gyakorolt mély hatást, akik már hallottak valamit a Betlehembben történt csodálatos eseményekről. Senki sem szólt egy szót sem és a királyi palota

előtti térre érve, mindnyájan néma búcsúval oszlottunk széjjel. Én visszatértem a templomba, ahol az időt bensőséges imával és elmélkedéssel töltöttem. Lelkemet mélységes fájdalom és szomorúság töltötte el, mert tudtam és éreztem, hogy a királyi hatalmára féltékeny zsarnok üldözni fogja az isteni gyermeket és bár nem kételkedtem abban, hogy Isten nem ad Heródesnek hatalmat Felkentje felett, mégis úgy véltem, hogy tehetetlen haragja sok bajnak és szerencsétlenségnek lesz forrása. A buzgó ima azonban visszaadta lelkem békéjét és estére megnyugodva tértem haza. Ettől a naptól kezdve ismét minden reggel a templomba siettem imádkozni. És éppen ma múlt nyolc napja annak, hogy amikor egy reggelen térdenállva imádkoztam, egy férfit láttam a templomba belépni, aki feltűnően szép fiatal nőt vezetett. A nő karján pólyába takart fiúcsesemő volt. A fiatal anya azért jött el a templomba, hogy Istennek bemutassa elsősülött fiát és lerója a tisztulásnak a törvény által előírt áldozatát. A jelenlévők nemigen törődtek a jövevényekkel. Ezek egy pap közreműködésével elvégezték a felajánlás szertartását és bemutatták a szokásos áldozatot. De én mennyei fényben láttam tündökölni az anyát és gyermekét és minthogy éppen aznap múlt negyvenedik napja annak, hogy álmomban látomást nyertem, azonnal megéreztem, hogy itt van a pillanat, amikor Isten meghallgatva buzgó imámat, teljesíti nekem tett ígéretét. Felállottam hát és leírhatatlan boldogsággal lelkemben, közeledtem az anya és gyermeke felé. Amikor a szertartás véget ért és a fiatal anya gyermekével együtt az őt kísérő férfi oldalán távozni készült, hirtelen odaléptem hozzá és Isten sugallatát követve, kivettem karjaiból a gyermeket. Amikor őt karjaimban tartottam és keblemhez öleltem, szívemet szinte túlvilági öröm töltötte el. Szememet égre emelve, hangos szóval így dicsértem az Istent: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat ígéd szerint békességben, mert szemeim látták megváltásodat, melyet minden népek színe előtt készítettél, világosságul a pogányok megvilágosítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.” Amint e szavakat kimondottam, máris magam előtt láttam a gyermeknek és anyjának egész életét, mert Isten Lelke megvilágosította el-

mémet. Láttam sok szenvedését és megaláztatását, de láttam végső megdicsőülését is. És láttam azt a sok fájdalmat is, amely erre a fiatal anyára vár. Ezért benső sugallatomat követve, fejére tettem mind a két kezemet, miután e szavakkal adtam neki vissza gyermekét: „Ime, sokan lesznek Izraelben, akiknek ez romlására fog szolgálni és jelül, melynek ellene mondanak, sokaknak pedig feltámadására. Neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet, hogy nyilvánvalókká legyenek sok szívnek gondolatai.”³

Az ősz próféta e szavak kimondása után hirtelen felállott. A szent visszaemlékezés mintegy újból lenyűgözte és szemei földöntúli boldogságban ragyogtak. Így állott hosszabb ideig szólan imádságban, míg Nikodémus egy hirtelen lelki kényszer hatása alatt odatért eléje. Simeon ekkor e szavakkal áldotta meg őt:

— Vedd e kezek áldását, melyekben a világ Üdvössége pihent. Én már elköltözöm a földről, de te, nemes ifjú, még sokáig fogsz élni. Sok megpróbáltatást és sok súlyos benső harcot kell majd életedben kiállnod, míg végre győzelmesen fogod befejezni, mint Krisztus Királynak egyik első, hűséges szolgája.

Most kis ideig mindketten csendesen imádkoztak, míg az aggastyán ismét vissza nem ült régi helyére. Nikodémus is leült Simeonnal szemben. A próféta csodálatos elbeszélése leírhatatlanul mély hatást gyakorolt fogékony lelkére. Egyelőre képtelen volt egy szót is szólni, és mint-hogy Simeont is láthatóan kimerítette a hosszabb beszéd és főleg az emlékezés a nemrégén átélt nagy eseményekre, a két férfi hosszú ideig szólanul ült egymással szemben. Végre az agg próféta szakította félbe a csendet:

— Látod, ifjú barátom, hogy a hír, melyet hallottál, igaz. A gyermek, aki a betlehem-i istállóban született, valóban Krisztus, az Isten Fia, az emberi nem Megváltója. Ő a zsidók újszülött királya, akinek országa nem fog megszűnni soha.

— Isten hatalma nagy csodákat művel — felelt Nikodémus mély megilletődéssel. — Én nem látom lelki szemimmal, mint te, a jövő titkait és így nem is tehetek mást, mint hogy alázatos gyermeki hittel hajtsam meg feje-

met a mindenható Isten előtt. Csak egyet nem tudok megérteni. Miként történhetett az, hogy az újszülött király, a világ leendő Ura mint szegény szülők gyermeke, istállóban született?

— Ha te a Megváltóban földi fejedelmet látsz, — szólt Simeon határozott hangon — aki fegyverrel a kezében fogja birodalmát megalapítani, valóban nemigen hiheted el, amit az imént hallottál. De én tudom, Ő nem azért jött, hogy a világot karddal hódítsa meg. Az Ő fegyvere a szeretet lesz. Hiszen a ravasz zsarnok Heródes is attól fél, hogy a Messiás földi trónjától fogja őt megfosztani. Azért érdeklődött multkor oly behatóan, hol jött a világra a zsidók újszülött királya. Amikor a három napkeleti-bölcs később visszatért hozzá, megemlékezett Malakiás főpap szavairól, és azzal a megbízással küldte az idegeneket Betlehembe, jöjjenek vissza, ha a gyermeket megtalálták, mert ő is oda szeretne menni, hogy imádjá az újszülött királyt. A bölcsek Betlehemben valóban meg is találták a gyermeket, leborulva imádták és átadták neki ajándékaikat, mirhát, tömjént és aranyat. De azután, Isten sugallatát követve, nem tértek többé vissza Heródeshez, hanem más úton tértek haza országukba. Heródes e miatt féktelen haragra lobbant és kiadta az embertelen parancsot, hogy öljenek meg Betlehemben és környékén minden két éven aluli fiúgyermeket. Ily gonosz és esztelen módon akart megszabadulni vélt vetélytársától. A zsarnoknak ezt a kegyetlen parancsát valóban végre is hajtották, de Isten Fiát nem ölték meg, mert az Úr Őt anyjával és nevelőatyjával együtt biztonságos helyre vezette. A Messiás él tehát és várja szent hivatásának beteljesülését. Emberi természete szerint, miként Isten megígérte és a próféták is megjövendölték, mint Dávid ivadéka, Izraelből származott, de Izrael népe mégsem fogja őt királyának elismerni. Mert éppen Izrael fiai fogják őt üldözni, megcsúfolni és megölni, de Ő le fogja győzni a halált is és harmadnapra fel fog sírjából támadni, nagy dicsőséggel, hogy megalapítsa örökkétartó birodalmát.

Nikodémus szinte leste a szót Simeon ajkairól, amikor a szent aggastyán túlvilági lelkesedéstől hevítve e

profétai igéket kimondotta. Igaz, hogy azok értelmét képtelen volt felfogni, de lelkére mégis maradandó hatással voltak. Hosszabb töprengés után újabb kérdéssel fordult az agg profétához:

— Mondd, ó bölcs Simeon, miképpen értsem mindazt, amit tőled az imént hallottam?

— Drága fiatal barátom, — felelt Simeon — te az én szavaimat ma még nem értheted meg. Születésed, neveltetésed, az Isten országáról vallott felfogásod szinte tiltakoznak még az igazság ellen. De életed könyve nyitva áll előttem, és amint már mondtam neked, téged arra választott ki az Úr, hogy egykor majd buzgó előharcosa légy az Ő országának. Én magam földi szemeimmel már nem fogom ezt az országot meglátni, mert én most elköltözöm ebből a világból, hiszen az én időm letelt már akkor, amikor Isten ígérete szerint a templomban megláttam és karjaimban tartottam az isteni Gyermekeket. De te látni fogod az Üdvözítőt megaláztatásában és megdicsőülésében és látni fogod az Ő országát is. Lesz ugyan még idő, amikor megfélemedkezel arról, amit ma az öreg Simeontól hallottál és amikor félelem és kétkedés fogja lelkedet kínozni. De én már látom a napot, amelyen reád száll majd a világosság Lelke, hogy megmutassa neked az utat, melyet ma még hiába keresnél.

— Szomjazó lelkem epedve keresi az igazságot és szívemnek fáj, hogy azt, miként mondod, ma még nem ismerhetem meg. Csak egyet mondj meg még nekem. Hát a várva-várt Szabadító valóban nem lesz Izrael országának királya és az egész világnak Ura, akinek nagysága és hatalma előtt térdre borul minden, még a pogány Róma és császára is, aki ma a világ felett uralkodik és Izrael népét is igájába hajtotta?

— Róma hosszú századokon át ádázul fog harcolni Krisztus és az Ő országa ellen. Tűzzel és vassal fogja híveit üldözni és irtani, de a halottak véréből mindig új és új harcosai fognak támadni az Ő országának, mígnem eljön a nap, melyen térdet hajt előtte a kevély caesar is. És éppen Róma, a büszke Örökváros lesz egykor központja Krisztus birodalmának. A sátán pedig küzdeni fog ez ellen

á birodalom ellen, de legyőzni nem fogja soha. A legtovább Izrael fiai fogják szíveiket előtte elzárni, de utoljára ők is meg fognak hajolni hatalma előtt és akkor a szeretet fog uralkodni a világon a gyűlölet helyett és leszen egy akol és egy pásztor. És amikor mindez bekövetkezett, eljön majd ismét Krisztus az utolsó napon az ég felhőin, hogy ítéljen eleveneket és holtakat.

Amikor Simeon e prófétai szavakat kimondta, felállt, széttárta karjait, szemét az égre emelte és hosszabb ideig csendesén imádkozott. Nikodémus mély megilletődéssel nézett a szent aggastyánra, aki egy idő múlva ismét az ifjú fejére tette áldó kezét és így szólt:

— Menj most békével, édes fiam! Isten áldása kísérjen életed minden útján! Engem már hív az Úr és én megyek, mert az én időm már lejárt. Krisztus Király örök birodalmában egykor majd viszontlátjuk egymást!

Nikodémus erre megragadta és forró csókjaival halmozta el az ősz próféta jobbját. Azután felkelt és gyors léptekkel elhagyta Simeon házát.

¹ V. ö. Lk. 2, 8—20. — ² Mikeás 5, 2. — ³ V. ö. Lk. 2, 22—35.

Negyedik fejezet

Nikodémus

Hazaérve, Nikodémus még igen sokáig gondolkozott a hallottak felett. Szívét egészen különös érzelmek töltötték be. Amit a betszaidai fogadóban hallott, napokig nyugtalanította, és abban a meggyőződésben ment az agg prófétához, hogy ez, aki egész életét a szent könyvek tanulmányozásának szentelte és akit Isten a jövendölés adományával is felruházott, el fogja oszlatni kételyeit, melyek a Megváltó születéséről hallott különös hír nyomán támadtak lelkében. Bár Simeon szavai meggyőzték arról, hogy a betlehem-i pásztor igazat mondott, mégis amit az agg prófétától ezenkívül hallott, teljesen újszerű és értelmetlen maradt előtte. És különös, mindamellettt úgy érezte, mintha lelkének egyensúlya helyreállott volna. Ezt a körülményt kétségtelenül annak a mély hatásnak tulajdonította, melyet a szent aggastyán személye és egyénisége lelkére gyakorolt. Az a szinte túlvilági hév és lelkesedés, mellyel Simeon a Messiás országáról beszélt, valóssággal magával ragadta a fiatalembert is, és szívét az őszinte bizalom és jóleső remény érzelmeivel töltötte el. Hát mégis csak igaz, — gondolta magában — hogy a betlehem-i barlangban megszületett a Messiás, a világ leendő ura és királya!

Nikodémus farizeus volt, és mint ilyen, lelke mélyén gyűlölte a rómaiakat és csatlósukat, a zsarnok Heródest. A várva-várt Megváltóban zsenge gyermekkorra óta mindig azt a férfiút látta, akit Isten ígért választott népének, hogy véget vessen valahára Izrael rabságának és olyan hatalmat adjon a zsidó népnek, amilyennel még Dávid és

Salamon királyok idejében sem rendelkezett, és amelynek segítségével meghódíthatja majd az egész világot és megálázhatja a gyűlölt Rómát is. Azzal a gondolattal, hogy a Messiás, mint szegény emberek gyermeke barlangistállóban született, még csak meg tudott barátkozni. Elvégre Dávid sem született egykor királyi palotában, ifjú korában atyjának nyáját legeltette és később Saul udvarában szolgai munkát is kellett végeznie. De azt már sehogy sem tudta megérteni, miként lehetséges az, hogy éppen a zsidó nép ne ismerje el Krisztus messiási küldetését, akit ez a nép Isten ígérete és a próféták jóvendőlései alapján oly régen sóvárogva vár. És különösen Simeonnak azt a kijelentését, mely szerint a Messiás nem karddal, hanem a szeretet fegyverével fogja a világot meghódítani, egyáltalában nem tudta a Megváltó hivatásáról vallott felfogásával összeegyeztetni. Egymásnak ellentmondó érzelmek bőven akadtak tehát szívében. Némi töprengés után elhatározta, hogy elmegy mégéegyszer Simeonhoz és megkéri, magyarázza meg bővebben érthetetlen kijelentéseit és közölje vele elsősorban azt, hol találhatja meg a kisedet, akit a pásztorok és a napkeleti bölcsek Betlehemben imádtak, és akit a templomban ő is karjain hordozott. Az volt a szándéka ugyanis, hogy a gyermek szüleinek rendelkezésére bocsátja fényes jeruzsálemi palotáját, valamint egész vagyonát is, mert nem tudott abba belenyugodni, hogy a Messiás földi életét szegénységben és nélkülözésben töltsen és azt akarta, hogy a Megváltó hozzá méltó környezetben éljen és készüljön magasztos hivatására.

Nikodémus Jeruzsálemnek, sőt egész Júdeának egyik leggazdagabb embere volt. Mint atyjának egyetlen gyermeke, annak halála után, húszéves korában igen nagy vagyont örökölt. Vagyonát azóta Salamonnak, családjá hűséges emberének, akiben már atyja is mindenkor teljesen megbízott, segítő irányítása mellett saját maga kezelte. Fejedelmi pompával berendezett palotáján kívül, melyben maga lakott, volt még több háza Jeruzsálemben, valamint mindazokban a városokban is, ahol üzletének, az akkori kor egyik legnagyobb gabona- és terménykereskedésének

üzleti lerakatai voltak, és pedig nemcsak Palesztinában és Szíriában, hanem Egyiptomban, Kis-Ázsiában és Görögországban is. Az egyes lerakatok között a Nikodémus tulajdonát tévő kereskedelmi hajók egész serege bonyolította le a forgalmat, míg a szárazföldi szállítások hatalmas karavánokra voltak bízva. Édesanyját Nikodémus már tízéves korában elvesztette és kétségtelenül ez volt az oka annak, hogy viszonylag korán szokott hozzá az önállósághoz. Üzletében csak az ügyek legfőbb irányítását tartotta fenn magának, egyébként teljes mértékben rábízta az üzlet vezetését a nálánál sokkal nagyobb tapasztalattal rendelkező Salamonra. Két évvel ezelőtt elhunyt édesatyja a farizeusok pártjához tartozott és egyetlen fiát is a farizeusok szellemében neveltette. Az a körülmény, hogy Nikodémus már egész fiatal korában számos nagyobb utazást tett és nemcsak Egyiptomban, Szíriában és Görögországban, hanem Rómában is megfordult, sokkal tágabb látókört biztosított neki, mint amilyenrel az abban a korban Jeruzsálemben lakó előkelő és gazdag zsidók általában rendelkeztek. Óriási vagyona, fiatal kora ellenére is, nagy befolyást biztosított neki a farizeusok pártjában, és pedig nemcsak politikai, hanem egyházi és vallási ügyekben is.

Az agg Simeonnal folytatott reggeli beszélgetése még élénken foglalkoztatta Nikodémust, amikor egy szolgája jelentette neki Salamon látogatását. Salamon hatvan év körüli, alacsony kövér ember volt. Magas homloka és igen szellemes arckifejezése értelemre és széleskörű tudásra mutatott. Nikodémus családjának régi hűségese üzletvezetőjét sokkal inkább barátjának, mint szolgájának tekintette. Tanácsait nemcsak üzleti, hanem egyéb ügyekben is szívesen követte. Salamon éppen most érkezett vissza Görögországból, ahol fontos üzleti ügyben több hetet töltött. Nikodémus eléje sietett és őszinte örömmel üdvözölte:

— Isten hozott, kedves jó Salamonom! Sohasem érkezhettél volna jobbkor, mint éppen ma. Már napok óta türelmetlenül várom jövedeledet, mert igen nagyjelentőségű ügyről akarok veled beszélni.

— Atyáink Istenének áldása legyen veled, uram —

válaszolt Salamon, akit némileg megleptek Nikodémus szavai. Nagyon jó híreket hoztam Korintusból. Ottani tárgyalásaim jó eredménnyel végződtek, s ez nemcsak üzletünk kitűnő hírnevét, hanem jóvedelmeinket is jelentősen emelni fogja.

— Köszönöm a jó hírt, drága Salamonom. Tudom, hogy mindaz, amit eddig elértünk, a te fáradhatatlan munkád eredménye és szívem ezért tele van hálával irántad. És mégis be kell neked vallanom, hogy üzleti ügyeink ma kevésbé érdekelnek. Halljad tehát, mi izgatja most oly nagyon lelkemet: Pár héttel ezelőtt kisgyermek született Betlehemben, s megbízható és szavahihető tanúk szerint angyali szózat jelentette ki róla, hogy ő a Messiás, a zsidók királya, akit népünk régóta vár. E hír hallatára súlyos kétségek gyötörték szívemet és ezért felkerestem ma reggel az agg Simeon prófétát, aki kételyeimet eloszlatta és igaznak jelentette ki mindazt, amit erről a gyermekről hallottam. Ő maga kezeiben tartotta a kisdedit, amikor annak édesanyja a templomban a tisztulási áldozatot bemutatta és csodálatos, de némileg érthetetlen is nekem Simeon jóvendölése erről a gyermekről.

Nikodémus most elmondta Salamonnak mindazt, amit először a betszaidai fogadóban hallott, majd részletesen beszámolt az agg Simeonnal folytatott beszélgetéséről és annak csodálatos körülményeiről. Azt is elmondta, hogy Simeont fel akarja újból keresni, mert reméli, hogy ezúttal újabb részleteket tudhat meg tőle a Messiás személye felől. Nikodémus elbeszélése Salamonra mély hatást gyakorolt, de mint idősebb és tapasztaltabb ember, nem egy forróvérű ifjú szenvedélyességével, hanem a gondolkodásának inkább megfelelő komolysággal és nyugalommal latolgatta az eseményeket.

— Isten útjai valóban kifürkészhetetlenek — mondta végre hosszabb hallgatás után. — Lehetséges, hogy fontos szerepet szánt neked, uram, a Messiás életében. Vállalkozásaimnak is azért adott talán oly fényes sikert, mert akarja, hogy hatalmas vagyonoddal és nagy tekintéllyel segítségére légy egykor a leendő királynak birodalma megalapításánál. Ez következik Simeon szavai-

ból is, amelyek egyébként szerintem is nehezen érthetők. Ő szentéletű és bölcs férfiú ugyan, de ez még nem jelenti azt, hogy szözszerint teljesülnie kell minden mondásának. Hanem azért magam is úgy vélem, fel kell őt újból keresnünk, mert csak így tudhatunk meg tőle a Messiás személyével kapcsolatban közelebbi részleteket. Simeon valószínűleg tudja azt is, hol van jelenleg a Betlehemben oly csodálatos körülmények között született gyermek. Azt a szándékomat, hogy az újszülöttet házadba akarod fogadni és mindenedet rendelkezésére akarod bocsátani, csak helyeselni tudom. Küldj tehát most azonnal valakit Simeonhoz és üzend meg neki, hogy velem együtt még ma fel akarod őt keresni. Tudassa velünk, melyik órában mehetünk el hozzá. Magam is nagyon szeretnék vele beszélni.

Nikodémus erre összeütötte tenyerét és az e zajra besiető szolgát elküldte az üzenettel Simeonhoz. A szolga hamarosan azzal a váratlan hírral jött vissza, hogy Simeonnak nem adhatta át ura üzenetét, mert az agg prófétát egy órával ezelőtt halva találták házában. Ez a hír Nikodémust valósággal lesujtotta. Alig tudta elhinni, hogy Simeon, akivel még az imént oly nagyjelentőségű dolgokról beszélt, már ne legyen az élők között. Eszébe jutottak ugyan az aggastyán búcsúszavai, melyekkel valóban célzott arra, hogy nemsokára el fog költözni erről a világról. De arra igazán nem gondolhatott, hogy az ősz próféta halála oly hamar fog bekövetkezni. Most tehát nem tudhat már meg tőle közelebbi részleteket a Messiásról és mindenben egyedül jövődöléseire van utalva. Legalább a gyermek tartózkodási helyét szerette volna kikutatni, s ezt annál is inkább kötelességének tartotta, mert terveit csak annak ismeretében hajthatta végre. Abban nem kételkedtek, hogy a gyermek már aligha tartózkodhatik Betlehemben. Hiszen maga Simeon mondta, hogy Heródes kegyetlen parancsa folytán szüleivel biztonságos helyre kellett menekülnie.

Hosszabb gondolkodás után Salamon e szavakkal szakította félbe a csendét:

— Ha meg akarjuk tudni a gyermek tartózkodási helyét, Betlehemben kell kutatásainkat kezdenünk. Ott bizo-

nyára találunk is nyomokat, melyek után elindulhatunk. Csak arra kell vigyáznunk, hogy kérdezősködéseinkkel ne keltsük fel újból Heródes gyanúját, hiszen ő bizonyára megnyugodott már abban a tudatban, hogy az újszülött a betlehemi kisdedek legyilkolására vonatkozó parancsának áldozatául esett. Azonnal két megbízható embert fogok tehát Betlehembe küldeni azzal az utasítással, hogy ott titokban és bizalmasan tudakozódjanak és minket az eredményről értesítsenek.

— Nem, Salamon — felelt Nikodémus. — Az ügy olyan fontos, hogy én a kutatást senkire sem akarom rábízni. Holnap reggel magam utazom Betlehembe és nem nyugszom addig, míg meg nem találok a gyermeket.

Salamon helyeselte ura szándékát és Nikodémus másnap valóban személyesen ment el Betlehembe. Ott először a pásztorokat kereste fel és elmondatta magának részletesen az emlékezetes éjtszaka csodálatos eseményeit. Csodálkozva hallotta a pásztorok elbeszélését és az volt az érzése, hogy ezek az egyszerű, jámbor emberek feltétlenül igazat mondanak. Az őszinte lelkesedés, amely szavaikból kicsendült, semmiesetre sem lehetett hamis, a gyermek születésével kapcsolatos természetfeletti események tehát valóban megtörténtek. A pásztorok elbeszéltek neki a három napkeleti bölcst feltűnést keltett megjelenését is, valamint, hogy azok később hirtelen eltűntek és senki sem tudja megmondani, honnan jöttek és merre távoztak. A bölcsek eltűnésének reggelén a pásztorok a barlangot is üresen találták és azóta senki sem látta Betlehemben többé a gyermeket és szüleit. Azután elvezették Nikodémust a barlanghoz, melyben a gyermeket az angyal útbaigazítása alapján megtalálták és imádták. A barlang a városka északi oldalán volt, az utolsó háztól körülbelül negyedmérőföldnyire. Most üres volt és csak néhány benne lévő jászol tanúsította, hogy rendszerint istállóknak szokták használni. A pásztorok megmutatták Nikodémusnak azt a jászolt is, melyben a gyermek feküdt.

Betlehemben akkoriban nagyon sok idegen tartózkodott, akik valamennyien az Augustus császár által elrendelt népszámlálás miatt jöttek oda. Amikor a barlang

lakói és az idegen bölcsek már eltávoztak, egy napon híre ment, hogy Heródes katonái jönnek Betlehembe és a király parancsára meg fognak ott ölni minden kétéven aluli fiúgyermeket. A megrémült anyák menekülni próbáltak kicsinyeikkel, de a katonák ekkor már körülzárták a várost és hamarosan meg is kezdték véres munkájukat. Behatoltak a házakba, kiragadták a szerencsétlen anyák karjaiból gyermekeiket és kegyetlenül lemészárolták őket. Hiába volt az anyák könyörgése és jajveszékélése, a katonák nem kegyelmeztek meg egyetlenegynek sem az ártatlan csöppségek közül. Azóta mélységes gyász borult Dávid városára, melynek békés lakói nem találtak magyarázatot Heródes kegyetlen intézkedésére.

Ez volt minden, amit Nikodémus a betlehemi eseményekkel kapcsolatban a pásztoroktól megtudott. Mélyen meghatva térdelt le az üres barlangban és kérte Istent, engedje megtalálnia a gyermeket. El volt tökéve arra, hogy segít a Messiásnak országa megalapításánál és életét szenteli a nagy feladatnak. Azután gazdag ajándékot adott a pásztoroknak és visszatért a városkába. De hiába járt ott házról házra és kérdezősködött a gyermek felől, senki nem tudott neki felvilágosítást adni. Sőt mindenütt félelemmel és bizalmatlansággal találkozott. Az emberek gyanakodtak reá, hogy ő, a gazdag és hatalmas úr Heródes küldötte, aki csak újabb bajt és szerencsétlenséget hozhat reájuk. Kimondhatatlan keserűség és megvetés töltötte el lelkét az embertelen zsarnokkal szemben és végre is kénytelen volt Jeruzsálemben hazatérni a nélkül, hogy célját elérte volna. Itt azonnal felkereste Salamont, aki Nikodémusnak egy az Aranykapu közelében fekvő házában lakott. Salamon a részletes beszámoló után azt tanácsolta, próbáljanak még Jeruzsálemben is kutatni, ahol a gyermek szüleivel együtt szintén megfordult. De itt is hiába valónak bizonyult minden kérdezősködés. A papot, aki a tisztulási áldozat bemutatásánál közreműködött, megtalálták ugyan, de a gyermeknek és szüleinek kilétéről és lakóhelyéről ő sem tudott felvilágosítást adni.

Nikodémust nagyon bántotta kutatásainak eredménytelen volta, de nem maradt más választása, mint hogy türel-

mesen várjon és Simeon szavaiból merítsen reményt a jövőre, aki megjósolta neki, hogy egykor egyik első előharcosa lesz Krisztus országának. Mindazonáltal nem volt az az ember, aki egykönnyen elállott volna egyszer feltett szándékától. Bár tudta, hogy további kérdezősködések aligha kecsegtetnek eredménnyel, még mindig remélte, hogy valamelyik üzleti útján egyszer mégis csak hall valamit a Betlehemben oly csodás körülmények között született gyermekről. Salamon is megígérte neki, hogy maga is mindent meg fog tenni, amit ebben a dologban még tenni lehet, de mindenek ellenére a jövőben sem sikerült bármit is megtudniok. Így történt, hogy a betlehemi pásztorok elbeszélésének és az agg Simeon jövődőlésének emléke kezdett lassan mindinkább elhomályosulni a fiatal farizeus emlékezetében.

Évek múltak már el a leírt események óta, szorgalmas és eredményes munka évei, melyek alatt üzletének ügyei mind jobban és jobban vették igénybe Nikodémus idejét, mert az öreg Salamon már nem volt képes arra, hogy maga tegye meg az üzlet érdekében szükséges utazásokat. Mint tapasztalt öreg kereskedő tanácsával és célszerű intézkedéseivel mindenkor támogatta ugyan urát, de kénytelen volt tevékenységét idővel a jeruzsálemi üzlet vezetésére korlátozni, míg az egyes távoli lerakatok meglátogatását Nikodémusnak most már személyesen kellett elvégeznie. Így történt, hogy Nikodémus csak keveset tartózkodott Jeruzsálemben és idejének túlnyomórészét Alexandriában töltötte, mert ez a város volt legfontosabb központja az akkori idők gabonakereskedelmének. Kereskedelmi érdekek mellett később még egy másik ok is akadt, amely mind gyakrabban és gyakrabban vonzotta a fiatal embert Alexandriába. Már régebben üzleti összeköttetésbe lépett ugyanis Simonnal, egy alexandriai zsidó nagykereskedővel, akinek házában megismerkedett Judittal, Simon nejének, Ráchelnek nővérével. Judit feltűnően szép, még alig tizenhat éves fiatal leány volt. Tüzes, fekete szemei hamar meghódították a fiatal farizeus szívét. Juditnak is tetszett a szép és előkelő külsejű fiatalember és így kettőjük között lassan olyan bensőséges viszony fejlőd-

dött ki, hogy Nikodémus nemsokára megkérte Simontól, mint Judit törvényes gyámjától, sógornője kezét. Judit és Ráchel szülei ugyanis már évekkal ezelőtt súlyos járvány áldozataiként meghaltak. Hamarosan meg is tartották Alexandriában a lakodalmat. Nikodémus azután tudatta Salamonnal, hogy megnősült és fiatal nejével nemsokára megérkezik Jeruzsálembe és ezentúl végleg ott kíván letelepedni. Azt is megírta Salamonnak, hogy az alexandriai üzlet vezetését ezentúl Simonra, Judit sógorára fogja bízni. Nikodémus és Judit házasságának kétségtelenül érzelmi alapja volt ugyan, de e mellett mindkettőjük üzleti érdekeinek is javára vált. Judit ugyanis elhunyt szüleitől Egyiptomban nagykiterjedésű ingatlanokat örökölt, s ezeket eddig sógora kezelte helyette. Simon is gazdag ember volt. Különösen Afrikában rendelkezett messzeágazó üzleti összeköttetésekkel, és a két sógor ennek folytán hamarosan úgy egyezett meg egymással, hogy üzleteiket ezentúl közösen fogják vezetni. Ezért határozta el Nikodémus, hogy állandó lakhelyét ismét Jeruzsálembe teszi át, mert Salamon magas kora most már amúgyis kívánatosá tette ottani jelenlétét.

Egy gyönyörű tavaszi napon vonult be Nikodémus fiatal nejével a jeruzsálemi palotába. Salamon, aki körülbelül tudta, hogy a fiatal házaspárnak mikor kell Jeruzsálembe érkeznie, a gyönyörűen feldíszített palota előcsarnokában várta urát és fiatal nejét. A szolgálzat pedig a palota kapuját és a szobákat díszítette fel friss virággal.

Az ifjú pár megérkezése után boldogan töltötte Jeruzsálemben napjait. Nikodémus most huzamosabb ideig ott-hon maradt és Salamonnal együtt hazulról intézte az üzlet különféle ügyeit. Körülbelül félévvel Judit és Nikodémus megérkezése után sajnálatos esemény történt. Salamont, aki most már betöltötte hetvenedik életévét is, egy őszi napon, amikor éppen gyaloghintóba akart ülni, szélütés érte. Az öreg ember hetekig élethalál közt lebegett és amikor mégis annyira jobban lett, hogy életét közvetlen veszély nem fenyegette többé, lába teljesen béna maradt, úgyhogy járni nem tudott és most már lakását sem hagyhatta el. Kénytelen volt tehát reggeltől estig minden idejét

karosszékekben ülve tölteni, és csak szép, meleg időben vitette fel magát két szolgával a ház lapos tetejére, hogy ott egy vászonfedél védelme alatt időnkint mégis élvezhesse a friss levegőt. Arról, hogy az üzlet vezetését ezután is ő intézze, most már természetesen szó sem lehetett, vidékre utazni pedig egyáltalában nem tudott, s így a fontosabb üzleti utazásokat is ezentúl Nikodémusnak magának kellett megtennie. A fiatal férj nehéz szívvel hagyta ilyenkor magára szeretett nejét, és amilyen hamar csak lehetett, sietett mindig haza. Ha Nikodémus úton volt, Judit sokat volt egyedül, mert ahhoz, hogy férje távollétében társaséletet éljen, egyáltalában nem volt kedve. Egyetlen útja naponkint a hű Salamonhoz vezette, akinek felesége, Eszter, a közöttük fennálló nagy korkülönbség mellett is melegen érzett Judit iránt. Judit is a legteljesebb bizalommal volt Eszterhez, annyira, hogy még legbizalmasabb ügyeiben is szívesen kérte tanácsát éppen úgy, mint ahogy Nikodémus szokta ezt Salamonnal tenni. Judit talán azért is ragaszkodott annyira Eszterhez, mert árvaleány volt, aki édesanyját már zsenge gyermekkorában veszítette el. Eszternek és Salamonnak viszont leányuk nem volt soha, csak két, abban az időben már nős fiúk, Izsák és Ruben, akik mindketten szintén Nikodémus üzletében voltak alkalmazva.

Volt valami, ami Juditnak már házasságuk első idejében sok gondot és fájdalmat okozott és ezt a fájdalmat annál nehezebben viselte, mert nem tudta forrón szeretett férjével megosztani. Már két esztendő telt el esküvőjük óta és Isten még nem áldotta meg házasságukat gyermekkel. Judit úgy érezte, hogy ez a körülmény előbb-utóbb még megzavarhatja egyébként annyira összhangzó, eszményien szép házaseletük boldogságát. Minél inkább múlt az idő, annál súlyosabban nehezedett ez a körülmény lelkére. Naponkint aggódó reménységgel imádkozott és kérte Istent, ne vonja meg tőle a gyermekáldás örömét; de múltak az évek és úgy látszott, hogy Isten nem hallgatja meg buzgó imáját.

Végre, házasságuk ötödik esztendejében, amikor Nikodémus éppen hosszabb időre Görögországba utazott, Judit

egy napon mégis tudatára ébredt annak, hogy anyának érzi magát. Sejtelmét rögtön közölte Eszterrel és a tapasztalt idős nővel folytatott beszélgetés teljesen meggyőzte őt arról, hogy Isten meghallgatta kérését. Leírhatatlan volt a fiatalasszony öröme. Hiszen tudta és érezte, hogy most már semmi sem zavarhatja meg házasesetének teljes boldogságát. Milyen boldog lesz Nikodémus is, ha édes titkáról értesül! És milyen boldog volt ő abban a tudatban, hogy gyermekének születése végleg elszakíthatatlanná fogja tenni a szerelemnek és hűségnek kötelékét közötté és hűn szeretett férje között. Annak is örült, hogy ezentúl nem kell már magán viselnie a gyermektelenség bélyegét, ami a zsidóság akkori felfogása szerint az asszonyra nézve szinte szégyenletes volt.

Az öreg Salamon is nagyon megörült, amikor Eszter az öröndetes hírt vele közölte. Azonnal küldöncöt mentesztett Korintusba, ahol Nikodémus éppen akkor tartózkodott. A küldönc Judit következő levelét vitte magával:

„Judit Nikodémusnak, kimondhatatlanul szeretett férjének. Jobban szerettem volna, végtelenül szeretett jó uram, a hírt, melyet most veled közölni sietek, akkor a füledbe súgni, amikor leírhatatlanul boldog együttlétünkben karjaid között tartod feleségedet, de nem tehetem, hogy a kelleténél egy pillanattal is tovább fosszalak meg a nagy örömtől, melyet ez a hír neked okozni fog, mint ahogy az én szívemet is kimondhatatlan boldogsággal töltötte el. Atyáink Istene végre meghallgatta buzgó imánkat és boldog házasságunkat néhány hónap múltán gyermekkel fogja megáldani. Áldjuk és magasztaljuk ezért szent Nevét! Tudom, milyen határtalan irántam való szerelmed és azt is tudom, sohasem kételkedtél abban, hogy mindennel együtt, amit Istentől nyertem, csak a te tulajdonod vagyok, hogy minden gondolatom, szívemnek minden dobbanása csak a tied, és ma mégis be kell neked vallanom, hogy bizony sokszor éreztem lelkem mélyén aggódó félelmet, ha arra gondoltam, hogy életünknek oly bensőséges köteléke nélkülözni kénytelen azt, ami mint szerelmünk legszebb és legnemesebb gyümölcse, arra volna hivatva, hogy szíveinket örökre felbonthatatlan szálakkal fűzze egymáshoz.

Forró vágyódással várom a pillanatot, melyben ismét magamhoz ölelhetlek, jöjj tehát, jöjj minél előbb, mert képtelen vagyok arra, hogy a nagy boldogságot egyedül viseljem el."

Igen nagy volt Nikodémus boldogsága, amikor Judit levelét elolvasta. Másnap már hajóra is szállt, hogy mielőbb otthon lehessen. Hajójának vitorláit kedvező szél duzzasztotta és alig múlt el két hét az örömhír vétele óta, amikor már boldogan zárta karjaiba hön szeretett nejét. Ettől a naptól kezdve már nem hagyta Juditot magára. A szükséges üzleti utakat most Ruben, Salamon fiatalabbik fia tette meg helyette, aki üzleti ügyekben már kellő gyakorlattal rendelkezett és akiben Nikodémus éppen úgy megbízhatott, mint atyjában, Salamonban. Ő maga most állandóan otthon tartózkodott és ott végezte hivatalos munkáját is. Még üzleti irodáját is áthelyezte Salamon lakóházából saját palotájába, csak hogy minél kevesebbet kelljen hazulról eltávoznia. Egyszer napjában, rendszeren az esti órákban, Judittal együtt meglátogatta Salamont. Bár ez kimozdulni már nem tudott, üzleti ügyekben még most is ellátta urát tanácsával. Ilyenkor azután meghitt beszélgetésekben szőtték a szép terveket a jövőre. Így múltak el a várakozás hónapjai, amíg végre tavasszal, közvetlenül a húsvéti ünnepek után, elérkezett a nagy nap, melyen a régen várt öröndetes családi eseménynek be kellett következnie.

Ötödik fejezet

A jeruzsálemi templomban

Nikodémus Judit gondozását Eszter tanácsára nagy tapasztalatokkal rendelkező asszonyokra bízta. Ő maga az emlékezetes nap reggelén a templomba sietett, mert lelke mélyén szükségét érezte annak, hogy nejenek nehéz óráiban Isten segítségéért fohászkodjék.

Odaérve, a templom előcsarnokában igen sok papot és írástudót talált, akik ma összegyűltek azon a helyen, ahol Jeruzsálem bölcsei a törvényekről és a szent könyvekről szóló tudományos vitatkozásaikat szokták megtartani. Maga a jelenet nem volt tehát Nikodémusnak szokatlan, mert hiszen rendszerint havonként tartottak itt ilyen értekezleteket, s ezeken nem egyszer résztvett már a múltban ő maga is. A mai gyülekezet azonban szokatlanul látogatott volt, mert még csak néhány nap múlt el húsvét óta, amikor nemcsak Palesztinából, de távolabbi vidékekről is igen sok zsidó zarándokolt el évenként Jeruzsálembe és így számos idegen is volt jelen a mai megbeszélésen. Nem is a jelenlévők nagy száma tűnt fel tehát ezúttal Nikodémusnak, hanem az a különös körülmény, hogy a papok, írástudók és a nép vénei között ott ült egy feltűnően szép, körülbelül tizenkét éves ifjú. Igen egyszerű, bár csinos és rendes öltözete után ítélve nem lehetett gazdag és előkelő, hanem inkább szegény szülők gyermeke és mégis ez az idegen ifjú volt úgyszólván középpontja a mai gyülekezetnek. Amikor Nikodémus a templom előcsarnokába belépett, éppen a gyermek beszélt, tiszta, csengő hangon és valóban feltűnő volt, hogy a jelenlévők milyen áhitattal hallgatták minden szavát. Arca valósággal át-

szellemült, amikor a gyülekezet tagjainak lelkesen, szinte szónoki hévvel magyarázta a szent könyvek tartalmát. Nikodémus a szokatlan jelenet hatása alatt el is felejtette, hogy voltaképpen miért is jött a templomba, és a helyett, hogy belépett volna a templom belsejébe, ottmaradt ő is az előcsarnokban, mert a papokat és a nép véneit oktató ifjú olyan mély hatást gyakorolt reá, hogy képtelen volt magát alóla akár egy pillanatra is kivonni.

A gyermek kitűnően ismerte a Szentírást és annak homályos és nehezen érthető részeit oly világosan és meggyőzően magyarázta, hogy hallgatóit, — közöttük Nikodémust is — valósággal bámulatba ejtette. Különösen a szent könyveknek azokat a részeit fejtegette megcáfolhatatlan érveléssel, melyek a Messiás eljövételéről szólnak. Hallgatói kivétel nélkül járatosak voltak a Szentírásban és a szent hagyományokban, és mégis a legtöbbször közülük az volt az érzése, hogy valami újat hall, oly meggyőző és lelkes volt a fiatal szónok előadása, oly megnyerő egész lényé és egyénisége. Beszélt azután arról is, mily bűnös és erkölcstelen most az emberek élete, mennyire ragaszkodnak vallásos megnyilatkozásaiknál is bizonyos külső formákhoz a nélkül, hogy a sokkal fontosabb belső lényeggel törődjenek és felszólította a jelenlévő papokat és tanítókat, hirdessenek bűnbánatot és készítsék elő a népet a Megváltó közeli eljövételére. Amikor beszédét befejezte, a gyülekezetben hosszabb ideig néma csend uralkodott, a bámulat és a csodálkozás sokáig nem engedte szóhoz jutni annak résztvevőit. Végre azután mégis megszólalt Abdiás, egy öreg és tekintélyes írástudó:

— Hallottuk, bölcs ifjú, szavaidat és meg fogjuk azokat szívünkben őrizni. Mi ismerjük a szent könyveket, melyek mint atyáink legdrágább öröksége maradtak reánk és mindig arra törekedtünk, hogy behatoljunk a Szentírás titkaiba. Ezért sohasem kételkedtünk abban, hogy Isten meg fogja szabadítani népünket, hogy elküldi hozzánk egykor a Messiást, akit Izrael népe oly régóta vár. De az időt, amikor a Messiásnak jönnie kell, az üdvösség napját, nem ismerjük. Téged nagy tudással és tehetséggel áldott

meg az Úr. Mondd meg hát nekünk, mikorra várhatjuk a Szabadító eljövetelét?

— Nemcsak az üdvösség idejét nem ismeritek, bár a próféták ezt is megjósolták, — felelt az ifjú — de magáról a Messiás személyéről is hamis fogalmaitok vannak. Azt hisztitek, hogy a Megváltó hatalmas földi fejedelem lesz, aki ki fogja szabadítani Izrael népét a rómaiak rabságából és ki fogja terjeszteni Izrael uralmát az egész földkerekségre. A Messiás személyének és feladatának ez a merőben anyagiás felfogása mutatja, hogy nem hatolhatok be kellően a Szentírás lelkébe. Mert Isten nem azért küldi egyszülött Fiát Megváltóként a földre, hogy Izrael népének fiait Róma ellen vezesse, hanem azért, hogy kiszabadítsa az egész emberiséget a bűn rabságából, melybe azt Ádám és Éva bűne már az idők kezdetén taszította. Isten megszánta a bűn tudatában vergődő ősszülőket és amikor büntetésüket kiszabta és az őket bűnre csábító kígyót megátkozta, már akkor megígérte nekik a Megváltót, amikor a kígyóhoz e szavakat intézte: „Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékod és ivadéka közé: Az széttiporja fejedet, te pedig sarka után leselkedel.”¹ Isten e szavakkal rámutatott arra a küzdelemre, melyet a sátán a földön a világ végéig fog Isten ügye ellen folytatni, de az embernek megígérte, hogy nem engedi őt ebben a küzdelemben elbukni, hanem elragadja a gonoszlélektől a Paradicsomban aratott győzelmének gyümölcsét és az asszony ivadéka, a Messiás, aki Isten Fia, de mint ember földi anyától születik, szét fogja tiporni a kígyó fejét, tehát ártalmatlanná teszi a sátánt, és megváltja a bűnben tévelygő emberiséget. Ez az értelme annak az ígéretnek is, melyet Isten atyáinknak, Ábrahámnak és Jákobnak tett, amikor megígérte nekik, hogy a Messiás az ő nemzetségükből fog származni.² És amikor Jákob halála előtt fiaitól elbúcsúzott és Júdának megjósolta, hogy a Megváltó ósatyja lesz, szólott a Messiás eljövetelének idejéről is:

„El nem vétetik a fejedelmi pálca Júdától, sem a vezér az ő ágyékától, míg el nem jő az Elküldendő, az, akire a népek vároknak.”³ Ez Jákob atyánknak Istentől

sugalmazott jóslata és ebből merített erőt és reményt Dávid király is. Gondoljatok most arra, megtörtént-e már és mikor, hogy elsőízben bitrolta egy idegen, aki nem származott Júda és Dávid törzséből, Júda fejedelmi pálcáját? Ha erre gondoltok, tudhatjátok, hogy érkezett már az üdvösség ideje és nemsokára meg fog közöttetek jelenni Isten Felkentje, hogy teljesítse az Úr által reá bízott tanítói hivatását, majd pedig, hogy életét is odaadja az emberiség bűneiért és ezzel tökéletes elégtételt szolgáltatson a bűn által megbántott isteni Felségnek. Mert Isten Izrael népét nem arra választotta ki, hogy fegyverrel legyőzze a többi népeket és uralkodjék az egész világ felett, hanem kizárólag arra, hogy őrzője legyen az igaz hitnek és a törvénynek mindaddig, amíg Isten Fia, emberi természete szerint ennek a népnek gyermeke, leszáll a földre, hogy mint az emberi nem Megváltója, megerősítve a régit, új törvényt is adjon az emberiségnek. Olyan örök érvényű törvényt, amely az általa alapított országban, melynek ő királya lesz, a világ végéig érvényben fog maradni. Szelidséggel és isteni türelemmel fogja tanítani a népeket, de nemcsak Izrael fiait, hanem a sötétségben tévelygő pogányokat is. És boldogok lesznek a bűnösök, akik hozzá megtérnek, mert haragja nem fog rájuk lesujtani és meg fogja bűneiket bocsátani azoknak, akik bűnbánatot tartanak.

Az ifjú most idézte Izaiás próféta jövendöléseit, melyek a Messiás származásáról, születéséről, isteni és emberi természetéről, csodáiról és tanításáról szólnak.⁵ Majd így folytatta beszédét:

— A Messiás földi életének utolsó három évében tanítani fogja a népet és isteni erejének igazolásául igen sok csodát is fog művelni. Vakoknak visszaadja látását, siketeket, némákat és bénákat meggyógyít, sőt halottakat is fel fog támasztani. De Izrael fiai mégsem fogják benne a Messiaszt felismerni és nem fogják tanítását elfogadni. Földi működésének végén királyként fog Jeruzsálembé bevonulni, de nem egy evilági fejedelem pompájával, hanem mint a béke fejedelme, szelíd számaron ülve. Ezt Zakariás próféta jövendölte meg: „Felette örvendezzél, Sion leánya, ujjongj,

Jeruzsálem leánya: mert íme, bevonul hozzád királyod. Igaz Ő és megszabadít, szegény Ő és számaron ül, számarokanca fiatal vehmén.”⁶ Bevonulása után a főpapok és a népvénei tanácsot fognak ellene tartani, hogy elveszítsék: „Egybegyűlnek a fejedelmek az Úr ellen és az Ő Felkentje ellen.”⁷ Így szól a Zsoltáros, aki azt is megjövendölte, hogy a Messiást saját tanítványainak egyike fogja elárulni: „Még jóbarátom is, akiben reméltem, ki kenyeremet ette, felemelte sarkát ellenem.”⁸ Ez a hűtlen tanítvány harminc ezüstpénzért ki fogja Őt ellenségeinek szolgáltatói: „Majd azt mondtam nekik: Ha jónak látjátok, adjátok ki béremet, ha nem, hagyjátok! Erre ők harminc ezüstöt mértek ki béremül.”⁹ Az áruló segítségével el fogják őt fogni és elfogatása után többi tanítványa is el fogja őt hagyni: „Verd meg a pásztort és elszélednek a juhok.”¹⁰ Ezeket viszont ismét Zakariás prófétánál olvashatjátok. Azután majd elviszik Őt az ítélszékre, miként egy ártatlan bányányt szoktak a leöletéshez vinni. Ki fogják gúnyolni, le fogják köpdösní, majd kegyetlenül meg fogják ostorozni és tövisből fognak a fejére koronát fonni. A mérhetetlen kínok úgy el fogják gyötörni, hogy külseje már szinte nem is lesz emberhez hasonló. De mindez nem fogja ellenségeit szánalomra indítani. Ki fogják mondani felette a halálos ítéletet és két lator között keresztre fogják feszíteni. Kezeit és lábait durva szegekkel fogják átfúrni, vérzóról letépett ruháit hóhérai fogják egymás között szétosztani, köntöse felett pedig sorsot fognak vetni. Epével és ecettel fogják megítatni és mérhetetlen lesz mindaz a fájdalom és szenvedés, melyet az Úr Felkentjének ki kell állania az emberek bűneiért. De ő szelíd bárány türelmével fogja mindezt a töméntelen gyalázatot és szenvedést elviselni, imádkozni fog hóhéraiért és végül utolsó csepp vérével együtt fel fogja áldozni életét is, hogy megváltsa a bűn rabságában sýnlödő emberiséget. Halljátok most és fogadjátok szívetekbe a Zsoltáros szavait, melyekkel a Megváltó szenvedését tárja szeméink elé: „Én azonban féreg vagyok, nem ember, embereknek csúfja, népek útálata, aki csak lát, mind gúnyt űz belőlem, félrehúzza ajkát, fejét csóválgatja: az Úrban bízott, mentse meg őt, szaba-

dítsa meg, ha kedvét leli benne!"¹¹ — „Körülvett engem sok tulok, körülfogtak kövér bikák, kitátották reám szájukat, mint ragadozó és ordító oroszlán. Szétfolytam, miként a víz, minden csontom szertevált, szívem olyan lett testem belsejében, mint a szétolvadt viasz. Erőm, mint a cserép kiszáradt, nyelvem ínyemhez tapadt, lesujtottál a halál porába. Körülvett engem nagy sereg kutya, körülfogott a gonoszok zsinatja, átfúrták kezemet és lábamat, megszámlálták minden csontomat. Néznek reám, bámulnak engem, szétoztották egymás között ruhámat és köntösömbre sorsot vetettek.”¹² — „Hiszen te ismered gyalázatomat, szégyenemet, pironkodásomat, előtted van mind, aki szorongat engem, gyalázatot és nyomorúságot szenved szívem. Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem. Sőt enni nekem epét adtak, szomjúságomban ecettel itattak.”¹³ Izaiás próféta is szólott a Messiás kínszenvedéséről és haláláról. Szavaiból világosan kitűnik, hogy a Megváltónak azért kell szenvednie és meghalnia, hogy a mennyei Atyának elégtételt nyújtson az emberek bűneiért. Hallgatások hát az ő szavait: „Ki hitte volna azt, amit hallottunk, s az Úr karja ki előtt nyilvánult meg? Úgy nőtt fel előtte, mint a fiatal hajtás és mint a gyökér a szomjas földből. Nem volt sem szépsége, sem ékessége, hogy megnézzük rajta és külseje sem volt kívánatos. Megvetett volt, a legutolsó az emberek között, a fájdalmas embere, a betegség ismerője. Arca mintegy elrejtett és megvetett volt, azért nem is becsültük őt. Valóban, a mi betegségeinket ő hordozta, s a mi fájdalmainkat ő viselte. És mi őt szinte belpoklosnak tekintettük, az Istentől megvertnek és megaláztattnak. Pedig ő a mi gonoszságainkért sebesített meg, a mi bűneinkért töretett össze, a mi békességünkért van rajta a fenyíték és az ő kék foltjai által gyógyultunk meg. Mi mindnyájan, mint a juhok tévelyegtünk, kiki a saját útjára tért s az Úr öreá helyezte mindnyájunk gonoszságát. Feláldoztatott, mert ő maga akarta és nem nyitotta meg száját. Viszik, mint a juhot megölésre és mint nyírója előtt a bárány, elnémul és meg nem nyitja száját; kiragadtatott a szorongatásból és az ítéletből. Ki sorolja fel az ő

nemzetségét? Mert kivágatott az élők földéről. Népem bűnei miatt vertem meg őt és gonoszok közt adtak neki sírt és gazdag mellé jutott halálában, mert nem cselekedett gonoszszágot, sem álnokság nem volt szájában. És az Úr akarta őt összetörni a betegséggel.”¹⁴

Az ifjú most elhallgatott. Mintegy időt akart adni hallgatóinak, hogy elgondolkozzanak a felett, amit tőle eddig hallottak. A gyülekezet tagjai hosszabb ideig néma csendben maradtak. Mindegyikük saját gondolataival volt elfoglalva. Amit ez a gyermek mondott nekik, szinte döbbenetes hatást tett reájuk. Hiszen szöges ellentétben állott a Messiásról és országaról vallott felfogásukkal. Végre ismét az öreg Abdiás szólalt meg:

— Az Irás szavainak igazságában sohasem kételkedtünk, de azt alig tudjuk elhinni, hogy Izaiás próféta most idézett szavai a Messiásra vonatkozzanak. Mi ugyanis mindig azt hallottuk, hogy a Megváltó hatalmas király lesz, aki a pogányok uralma alól fogja zsidó népét felszabadítani. Hiszen éppen Izaiás jövendölte meg népünk kiszabadulását a babiloni fogságból és ez valóban be is következett. Izrael népe ma is súlyos igában görnyed a rómaiak uralma miatt. Ezért kell tehát hamarosan eljönnie az Úr Felkentjének, a Messiásnak, hogy mint hatalmas király, meg hozza népének szabadulását és úrrá tegye őt a föld népei és nemzetei felett. Ha ez nem volna így, mit jelentenének a Zsoltáros következő szavai: „Miért dühöngenek a nemzetek, terveznek céltalan dolgokat a népek? A föld királyai felkelnek, egybegyűlnek a fejedelmek az Úr ellen s az ő Felkentje ellen. Szakítsuk széjjel láncukat, rázzuk le magunkról igájukat! A mennyekben lakó kineveti őket, az Úr kigúnyolja őket. Szól majd hozzájuk haragjában, megrémíti őket bosszúságában. Sionnak, az ő szent hegyének királyává engem tett meg és hirdetem rendeletét. Szólt ugyanis hozzám az Úr: Fiam vagy te, a mai napon nemzetek én téged. Kérd tőlem és neked adom a nemzeteket örökségedül s a föld határait osztályrésztedül. Kormányozd őket vasvesszővel, cserépedényként törjed össze őket.”¹⁵

— A Zsoltáros e szavai, — felelt az ifjú — valóban a Messiásra vonatkoznak. Szólnak a Messiásnak az Atyától való örök születéséről és korlátlan viláгурalmáról, melyet ellenségeinek semmiféle támadása sem tud majd megdönteni. De ezt a viláгурalmat nem földi értelemben kell magyarázni, mert a Megváltó országa nem földi birodalom, uralma pedig nem anyagi, hanem lelki uralom lesz. A próféták azonban nemcsak a Messiás szenvedését és halálát, hanem megdicsőülését is megjövendölték és erre vonatkoznak a Zsoltáros szavai, melyeket az imént idéztél. Megmondták a próféták azt is, hogy a Megváltó önkéntes áldozata nagy dicsőséget fog számára biztosítani. Hogy teste halála után két napig fog a sírban pihenni, de harmadnapon fel fog támadni, hogy legyőzze a halált is, melyet Isten a bűnbeesés után büntetésül mért ki az emberre. Ennek megjövendölését is megtaláljátok Izaiás prófétánál, erről énekelt a Zsoltáros és ezt jósolta meg Ózeás próféta is: „Ha életét bűnért való áldozatul adta, hosszú életű ivadékot lát majd, s az Úr akarata az ő keze által teljesül. Azért, mert lelke szenvedett, lát majd és jólakik. Tudásával az én igaz szolgálom sokakat megígazulttá tesz és gonoszágaikat ő hordozza. Ezért igen sokakat adok neki osztályrészül és szétszítja az erősek zsákmányát, mivelhogy halálra adta életét s a gonoszok közé számíttatott, és sokaknak bűnét hordozta, és ő a törvényszegőkért imádkozott.”¹⁶ — „Örvend is a szívem, ujjong is a nyelvem, sőt testem is reménységben pihen, mert nem hagyod az alvilágban lelkemet s nem engeded, hogy romlást lásson szented. Megmutatod az élet útját nekem, színed előtt örömmel töltesz el engem és jobbodon mindvégig gyönyörűségem leszen.”¹⁷ — „Nyomorúságukban csakhamar Hozzámsietnek: Jöjjetek, térjünk vissza az Úrhoz, mert ő fogott meg, de ő gyógyít is meg minket. Két nap mulva ismét életre kelt minket, harmadnapon feltámaszt és élünk majd színe előtt.”¹⁸ Dicsőséges feltámadása után a Messiás meg fogja alapítani egyházát. Ez lesz az ő diadalmas országa, mely az idők végéig fog királyi uralma alatt állani. Ez az ország a béke országa lesz, benne a szeretet fog uralkodni a gyűlölet helyett. Tanítása el fog azután terjedni a földön

és új szellemmel fogja eltölteni az egész világot. És egykor eljön majd az idő, amikor Izrael népe is megtér az ő országába. Halljátok, mit szólnak erről a proféták írásai!

Az ifjú most először Izaiásnak a Messiás országáról szóló jóvendölését idézte.¹⁹ Majd még a következő profétai jóvendöléseket mondotta el hallgatóinak:

— Leszen azonban az idők végén, hogy az Úr házá-
nak hegye szilárdan áll a hegyek tetején, fenn a magas-
ban a halmok felett. És odatódulnak a népek és odasiet
sok nemzet, mondván: Jertek, menjünk fel az Úr hegyére
és Jákob Istenének házához, hogy megtanítson minket
utaira és ösvényein járjunk. Mert a Sionból jő ki majd a
törvény és Jeruzsálemből az Úr szava. És ő ítéletet mond
majd sok nép között és megítél távoli erős nemzeteket, és
ők ekevasakká kovácsolják kardjaikat és kapákká lándzsái-
kat. Nemzet nemzet ellen nem ragad kardot, sem nem
tanulnak többé hadviselést. És kiki szőlleje alatt és füge-
fája alatt ül majd és nem lesz többé, ki rémületet gerjesz-
szen.²⁰ — „Azon a napon az Úr sarjadéka ékességben és
dicsőségben leszen és a föld gyümölcse felséges leszen, és
ujjongnak majd, akik megmaradtak Izraelből. És leszen,
hogy mindazt, aki Sionban megmarad és Jeruzsálemben
életben marad, szentnek hívják majd, mindazt, aki az élők
jegyzékében van Jeruzsálemben. És az Úr majd kimossa
Sion leányainak szennyét és Jeruzsálem vérbűnét kimossa
belőle az ítélet lelkével és a tűz lelkével.”²¹ — Mindezek-
ből láthatjátok, hogy Isten Fia, miután kinszenvedésével
és halálával megváltói feladatát befejezte, dicsőséges fel-
támadása után fel fog vétetni a mennyekbe, hogy elfog-
lalja helyét az Atya jobbán, ahonnan vissza fog térni
egykor az utolsó napon a földre, hogy ítéljen eleveneket
és holtakat. És az ő halála lesz egyúttal az utolsó véres
áldozat is. A véres áldozatok most meg fognak szűnni és
azok helyét azontúl egy tiszta eledeláldozat fogja elfoglalni,
melyet mint a Megváltó vérnélküli áldozatát az egész föld-
kerekségen fognak Istennek bemutatni. És ez a vérnélküli
áldozat sokkal kedvesebb lesz Istennek minden más ál-
dozatnál. Ezt Malakiás proféta jóvendölte meg a következő

szavakkal: „Napkelettől napnyugatig nagy az én nevem a nemzetek között és minden helyen tiszta eledeláldozatot áldoznak és mutatnak be nevemnek.”²² De a Messiás-király halálával meg fog szünni a szövetség is, melyet az Úr Mózes útján a Sinai hegyén kötött Izrael népével. És a nép, mely az Isten Fiát megölte, nem lesz többé Isten választott népe. Ennek jeléül el fog pusztulni Jeruzsálem és ez a templom is, amely nem akarja majd Urát befogadni. És Izrael népe szét fog szóródni az egész földön, hogy majdan minden nép közül utolsónak térjen meg Isten országába, de a templom sohasem fog többé felépülni.

Az ifjú most ismét rövid szünetet tartott, hogy időt adjon hallgatóinak, hogy gondolkodjanak a hallottak felett. Majd minthogy senki sem szakította félbe a csendet, újból folytatta beszédét:

— Hogy mindez mikor fog bekövetkezni, azt Dániel próféta jövendölte meg, amikor megírta, hogy így szólott hozzá egykor Gábor arkangyal: „Amikor imádkozni kezdél, elhangzott egy szózat és én eljöttem, hogy tudtadra adjam, mert te kedvelt férfiú vagy. Figyelj tehát a szózatra, és értsd meg a látomást: Hetven hét van kiszabva népedre és szent városodra, míg megszűnik a törvényszegés és véget ér a bűn, eltöröltetik a gonoszság és örök igazság támad, beteljesedik a látomás és a jövendölés és felkenetik a Szentek Szentje. Tudd meg tehát és értsd meg: Ama parancs kiadásától, hogy Jeruzsálem ismét felépüljön, a felkent Fejedelemig hét hét és hatvankét hét leszén és viszontagságos időkben ismét felépülnek az utcák és a falak. A hatvankét hét múlva megölik a Felkentet és nem lesz az ő népe, mely őt megtagadja. S a várost és a szentélyt elpusztítja egy nép az eljövendő vezérrel s a vége rombolás lesz és a háború után jó az elhatározott pusztulás. És egy héten sokakkal megerősíti a szövetséget és a hét közepén megszűnik a véres áldozat és a templomban vészthozó undokság leszén és végesvéig megmarad a pusztulás.”²³ Ezeket olvashatjátok Dániel próféta írásaiban. A Szentek Szentje, akit az arkangyal említ, nem más, mint Krisztus, az élő Isten Fia. Ő az Isten Felkentje és az emberi nem Megváltója. A Messiást tehát Dániel szerint is meg fogják ölni és saját népe,

azaz Izrael népe meg fogja őt tagadni. És azután elpusztul majd Jeruzsálem és a templom is. Az időt is közölte az angyal Dániellel, amikor mindez be fog következni. Ti is megállapíthatjátok a régiek feljegyzéseiből, hogy Dániel halála után mikor adták ki a parancsot a templom felépítésére. Ha ezt megállapítottátok, nem lesz nehéz kiszámítani, hogy az üdvösségnek, a Messiás fellépésének ideje már nagyon közel van.

A gyermek e szavai után a jelenlévők ismét elgondolkoztak. Némelyikük elkezdte az Írást lapozgatni, de szólni nem szólt senki sem. Az ifjú most kissé hosszabb szünetet tartott, majd ismét megszólalt:

— Most már megfelelttem nektek arra a kérdésre is, mikorra várható a Szabadító eljövetele. De most még egyszer nagyon kiemelem, hogy a Messiás, akit ti vártok és akinek eljövetele már közel van, nem mint földi király a rómaiak rabságából fogja Izrael népét kiszabadítani, hanem kínszenvedésével és halálával a bűn rabságából az egész emberiséget.²⁴ Mert nincsen gonoszabb dolog a világon, mint a bűn. Beszennyezi az ember lelkét és megfosztja őt az istengyermekség boldogító öntudatától. Az ősszülőknek a paradicsomban elkövetett bűne igen sok fájdalomnak és szenvedésnek lett forrása és elzárta nemcsak Ádám és Éva elől, hanem minden utódjuk elől, tehát az egész emberiség elől is a mennyországot. A bűn által megbántott isteni Feliséget nem engesztelheti ki más, mint az emberré lett Istenfiának, tehát magának Istennek végtelen értékű áldozata. Ez az áldozat lesz az ő kínszenvedése és halála, amely megnyitja ismét az embereknek: azoknak is, akik Ádám és Éva óta éltek, de azoknak is, akik ezentúl fognak élni, az ősszülők által oly könnyelműen elvesztett paradicsomot. Az idő, melyben mindaz be fog teljesülni, amit a próféták megjövendöltek, már közel van. Közületek is sokan fogják még mindezeket látni és tapasztalni. Nemsokára eljön a Messiás előhírnöke, aki egyúttal az utolsó próféta is lesz. Ő hirdetni fogja nektek, hogy készüljetek töredelmes bűnbánattal a Messiás eljövételére. Hallgassatok rá és kövessétek őt, mert utána egyszerre, váratlanul itt lesz közöttetek maga a Messiás is. Az idő, melyet itt tölt majd közöt-

tetek, az isteni kegyelem ideje lesz. Isten ígését hirdetve fogja a népet tanítani és isteni küldetését számos csodával is fogja bizonyítani. Mindezt azért mondtam most el nektek, hogy ha majd látjátok, hogy bekövetkezett, amit tőlem hallottatok, befogadjátok sziveitekbe az Igét és higgyetek Isten Felkentjének szavában. Mert boldogok lesznek, akik benne hisznek, de jaj azoknak, akik elzárják majd előle füleiket!

Amikor az ifjú e szavakat kimondotta és a jelenlévők a lelkes és meggyőző beszédétől szinte lenyűgözve hallgattak, váratlanul csodálatos szépségű fiatal nő lépett be a templom előcsarnokába. Mellette idősebb férfi haladt. Mint a szegényebb néposztályhoz tartozók, egyszerűen voltak öltözve, de mindkettőnek tartása és egész lénye előkelő származásra mutatott. Félelem, meglepetés és öröm érzelmei tükröződtek egyszerre vissza a nő arcán. A férfi gyöngéd gondoskodást tanúsított iránta, de rajta is meglátszott, hogy a szokatlan jelenet nagyon meglepte. Mindkettőjükön észre lehetett venni egy nagyobb út fáradalmait. A nő egy pillanatig habozva megállt a bejáratnál, de azután hirtelen odasietett a gyermekhez és az aggódó szeretet hangján, ahogy csak egy anya tud beszélni elveszettnek hitt gyermekéhez, így szólt hozzá:

— Gyermekem! Miért cselekedtél így velünk? Atyád és én napok óta bánkódva kerestünk téged.

A fiú szeretettel nézett anyjára, majd gyöngéd, de határozott hangon felelt:

— Miért kerestetek? Nem tudjátok-e, hogy elsősorban mennyei Atyám akaratát kell teljesítenem?

E szavaknál felállott, barátságosan köszöntötte a jelenlévőket, azután pedig engedelmesen kezét nyújtotta anyjának, mire mindhárman sietve eltávoztak.²⁵ A templom lépcsője alatt hamarosan el is tűntek az összegyűlt tömegben. Itt kint senki sem törődött velük, de bent a templom előcsarnokában csodálkozva maradtak vissza a papok és írástudók, akik nemcsak a gyermek utolsó szavait nem értették meg, de az imént lejátszódott szokatlan jelenetet sem tudták maguknak megmagyarázni. Mindnyájan a gyermek csodálatos előadásának hatása alatt állottak. Különösen

Nikodémusra tett az igen mély hatást. Szinte megdermedve állott helyén és jóideig képtelen volt gondolatait összezsenedni. Vajjon ki lehetett ez a gyermek, aki már ily zsenge korban még öreg írástudóknál is szokatlan és ritka jártasságot mutatott a szentírástudományban és szabadon idézte a zoltárokat és a próféták írásait? Ki lehetett tanítója, akitől az ismereteknek ezt a bőséget merítette? Hogy és honnan került ide és hova vezette őt most édesanyja? Amíg Nikodémus ezekre a kérdésekre feleletet keresett, különös gondolat támadt lelkében. Hirtelen eszébe jutott az az eszmecsere, melyet itt Jeruzsálemben évekkkel ezelőtt az agg Simeonnal folytatott, és amikor erre gondolt, kiújultak benne a régi emlékek és eszébe jutott mindaz, amit az ősz próféta neki röviddel halála előtt a Messiásról elmondott. És ekkor feltűnt neki, hogy Simeon elbeszélése némely részeiben mily feltűnően egyezik azzal, amit ez a gyermek mondott a Megváltóról és amit a Szentírásból vett idézetekkel oly meggyőző módon támogatott. Amikor azután számíthatni kezdte magában, hány év telt el a Simeonnal folytatott beszélgetése óta és hány esztendő lehet az ifjú, akít az imént beszélni hallott, egyszerre csak az a gondolata támadt, hogy ez az ifjú nem lehet más, mint maga a Messiás, aki akkor Betlehemben a pásztorok elbeszélése szerint oly csodálatos körülmények között született és akiről Simeon próféta is beszélt. Mert az ifjú életkorát tizenkét évre becsülte, és eszébe jutott, hogy éppen tizenkét esztendő telt el azóta, amióta utoljára beszélt Simeonnal azon a részére örökké emlékezetes napon. Nikodémus gondolatait semmi sem zavarta meg, mert a jelenlévők a gyermek beszédének hatása alatt még mindig mély hallgatásba merültek. Azt is felidézte emlékezetében a mennyi hiábavaló fáradságot fordított annakidején a Betlehemben született Messiás hollétének felkutatására. És amikor minderre gondolt, újból feltámadt benne a vágy, hogy az éppen eltávozottak után sietve, lakóhelyüket megtudakolja, és ha ez neki ezúttal sikerülne, régi tervét végre valóra váltsa és a Messiást kiragadj a szegényes viszonyok közül, melyekben kétségtelenül most is él. Szerette volna neki megmondani, hogy már régen felismerte benne a leendő Meg-

váltót és nem akarja megengedni, hogy továbbra is hozzá nem méltó környezetben éljen. Ezért magához óhajtja őt venni szüleivel együtt és rendelkezésére akarja bocsátani magasztos céljainak megvalósítása érdekében egész vagyonát, amely tizenkét esztendő óta Isten segítségével még jelentékenyen meggyarapodott. Nikodémus abban a körülményben, hogy éppen most jött el ide a templomba, Isten akaratát vélte felfedezni, melynek feltétlenül engedelmessé kell. Amikor azután szilárd lett lelkében ez az elhatározás, mitsem törődve a még mindig néma csodálkozásban hallgató papokkal és írástudókkal, gyors léptekkel elhagyta a templomot. Kiérve, lesietett a lépcsőkön. A templom előtti téren igen sok ember volt összegyűlve, zarándokok, akik még Jeruzsálemben maradtak, hogy itt az ünnep után üzleti és egyéb ügyeiket elintézzék. Nagyon nagy volt a lárma és a tolongás. Kereskedők sátrakban kínálták áruikat, pénzváltók hangosan kiáltották ki a különféle érmék árfolyamát és közöttük állandóan nagy tömeg hullámozott ide-oda, többnyire nem is jeruzsálemiek, hanem idegenek a környékről, de távolabbi vidékekről és országokból is. A színek, viseletek és nyelvek tömkelegében kétségtelenül a zsidó volt az uralkodó elem, de azért lehetett látni görögöket, rómaiakat, sőt arabokat és Afrikából jött feketéket is. Mindezek messze vidékekről jöttek Jeruzsálembe a zsidó húsvétra, részben, hogy itt rokonaikkal és ismerőseikkel találkozzanak, részben, hogy üzleti ügyeket bonyolítsanak le. Nikodémus a nagy tömegben többeknél kérdezősködött, nem látták-e a gyermeket és szüleit, akik nemrég távoztak a templomból? Amikor itt nem tudott meg semmit, egy másútnál elment a templomtérré vezető mind a hat kapuhoz is, hogy ott igyekezzék valamit megtudni, de senki sem tudta felvilágosítani. Világos lett előtte, hogy akiket keresett, eltűntek a tömegben és amióta hiába kereste őket, valamelyik úton már elhagyhatták a várost is. Nikodémust nagyon bántotta kérdezősködéseinek újbóli eredménytelensége. Nagy izgalom vett rajta erőt, és ebben a pillanatban nem is tudott másra gondolni, mint a gyermekekre, akinek csodálatos szavait még nemrég hallgatta a templom előcsarnokában. Még Juditról is megfeledkezett, pedig ma reggel aggodalommal

telve hagyta el, és amikor végre sikerült keresztülfurakodnia a templom környékén tolongó tömegben, még mindig nem ment haza, hanem az öreg Salamonhoz sietett, hogy elmondja neki különös élményét és megbeszélje vele, miképpen lehetne mégis megtalálniuk a gyermeket, hogy így lehetővé váljék régi szándékainak megvalósítása is. Salamon házának lapos tetején karosszékében ülve találta. Az öreg ember csodálkozott, de meg is ijedt, amikor urát meglátta és feldúlt lelki állapotát észrevette.

— Isten hozott szeretett jó uram — szólta Salamon — remélem, azért jöttél, hogy jó hírral örvendeztesd meg leg-hívebb szolgálodat?

— Hírt nem hoztam neked, jó Salamonom — felelt Nikodémus. — De el kell neked mondanom egy egészen különös eseményt, amely ma velem történt. Azt hiszem, ma újból megtaláltam a Messiást, akit mi ketten évekkal ezelőtt oly sokáig hiába kerestünk. De alighogy megtaláltam, ismét eltűnt szemem elől, és nem tudom, viszontláthatom-e őt még valaha?

Nikodémus most részletesen elbeszélte Salomonnak mindazt, aminek ma délelőtt a templom előcsarnokában tanúja volt és elmondta azt is, hogy az ifjú csodálatos beszédének hatása alatt milyen gondolatok támadtak lelkében. Salamon csodálkozva hallgatta urának elbeszélését és az láthatóan mély hatást tett reá is. Egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy Nikodémus ma valóban újból megtalálta a Messiást és neki is ugyanaz volt a kívánsága, mint urának és ezt a következő szavakkal fejezte ki:

— Ha meg akarjuk találni a gyermeket, azonnal lovas küldöncöket kell menesztenünk a város valamennyi kapujához. Ezek kérdezősködjének előbb mindenfelé és azután hagyják el a várost különböző irányokban és igyekezzenek a környéken is, különösen a karavánutak mentén, értesüléseket szerezni. Ha Isten akarata ma újból összehozott téged a Messiással, bizonyára meg fogja engedni, hogy őt végre meg is találjd.

E szavak után összeütötte tenyerét és az erre odasiető szolgálónak megadta a megfelelő utasítást. Hamarosan feljöttek ezután a küldöncök is. Nikodémus pontos és részle-

tes leírást adott nekik a gyermekről és szüleiről. A küldöncök most gyorsan lóra ültek és siettek eleget tenni a kapott parancsnak.

¹ Mózes I. 3, 15. — ² V. ö. Mózes I. 22, 18. és Mózes I. 28, 14. — ³ Mózes I. 49, 10. — ⁴ Ez a fejedelem I. vagyis Nagy Heródes volt. Uralkodásának végefelé született Júda városában, Betlehemben az Úr Jézus Krisztus. — ⁵ L. I. fejezet, 14. és 15. oldal. — ⁶ Zakariás 9, 9. — ⁷ Zsolt. 2, 7—9. — ⁸ Zsolt. 40, 10. — ⁹ Zakariás 11, 12. — ¹⁰ Zakariás 13, 4. — ¹¹ Zsolt. 21, 7—9. — ¹² Zsolt. 21, 13—19. — ¹³ Zsolt. 68, 20—29. — ¹⁴ Iz. 53, 1—10. — ¹⁵ Zsolt. 2, 1—9. — ¹⁶ Iz. 53, 10—12. — ¹⁷ Zsolt. 15, 9—11. — ¹⁸ Ózeás 6, 1—3. — ¹⁹ L. I. fejezet, 15. és 16. old. — ²⁰ Mikeás 4, 1—4. — ²¹ Iz. 4, 2—4. — ²² Malakiás 1, 11. — ²³ Dániel 9, 23—27. — ²⁴ A Dániel-féle jóvendülésnek heteiül évheteket kell érteni. A Jeruzsálem felépítésére vonatkozó parancsot I. Artaxerxes Longimanus perzsa király Róma alapítása után 299-ben, vagyis Krisztus születése előtt 453-ban adta ki. Ettől az időponttól kezdve „a felkent Fejedelemig”, vagyis a Messiás nyilvános fellépéséig a jóvendülés szerint 7+62, összesen tehát 69 évhétnek, azaz 483 esztendőnek kellett eltelnie. Jézus Krisztus nyilvános fellépése Szent Lukács evangélista szerint (Lk. 3, 1—2.) Tiberius császár uralkodásának tizenötödik esztendejében, vagyis a történelem adatai alapján Róma alapítása után 782-ben történt. Mármost Róma alapítása után 299-től 782-ig valóban 483 év, azaz 69 évhét telt el, és minthogy Jézus nyilvános fellépésének kezdetén az evangélium tanúsága szerint harminc esztendő volt, a történelmi tények valóban feltűnően igazolják Dániel próféta a Messiás fellépésének idejéről szóló jóvendülésének adatait. — ²⁵ V. ö. Lk. 2, 41—51.

Hatodik fejezet

Judit

Nikodémus a küldöncök eltávozása után még mindig nem ment haza. Meg akarta várni ugyanis, hogy azok egyike nem tér-e hamarosan vissza esetleg kedvező eredménnyel. Azalatt Salamonnal még egyszer alaposan meg tárgyalta mindazt, amit ma reggel látott és hallott. Így teltek az órák és már dél is régen elmúlt, amikor váratlanul megjelent a háztetőn Nikodémusnak egy szolgája. Látszott rajta a meglepetés, amikor urát itt találta. A szolga láttára Nikodémusnak is eszébe jutott korán reggel elhagyott felesége és e szavakkal fordult hozzá:

— Mi hírt hoztál, Ezdrás?

— Engem Eszter asszony küldött férjéhez, uram, — felelt a szolga — azzal az üzenettel, hogy úrnőnk egy órával ezelőtt egészséges leánygyermeknek adott életet. Miatad egyébként nagyon aggódik, mert amióta reggel elmentél a templomba, nem adtál magadról hírt.

A szeretett nejeről szóló hír most végre ismét más irányt adott Nikodémus gondolatainak. Leírhatatlan örömet és boldogságot érzett, amikor hallotta, hogy Judit szerencsésen átesett a nagy eseményen. Lelkiismeretét most már bántani kezdte a gondolat, hogy éppen ma hosszú órák óta nem gondolt feleségére és most már nem is volt más kívánsága, mint hogy mielőbb láthassa forrón szeretett Juditját és újszülött gyermekét. Hamar elbúcsúzott tehát a hű Salamontól, gyorsan lesietett a lépcsőkön és majdnem futólépésben tette meg az utat hazáig. Itt szinte berohant Judit szobájába és a következő pillanatban már ott is tér-

delt szeretett hitvesének fekhelye mellett. Judit mindkét karjával átölelte férjét, aki egyideig néma boldogságban pihentette fejét a hűséges nő keblén, majd forró csókot nyomott ajkára. Nikodémus most őszinte bánatot is érzett azon, hogy ma nem törődött forrón szeretett nejével legnehezebb óráiban. Judit sem tudta mire magyarázni férjének hosszú távollétét, amely nemrégén még mélységes aggodalommal töltötte el szívét. De most, amikor egymást átölelve tartották, amikor lelke mélyén érezte Nikodémusának hűséges szerelmét, hamar eltűntek ezek a gondolatok és helyettük a mérhetetlen boldogság érzése költözött hitvesi és anyai szívébe. Nikodémus végre felemelkedett és körülnézett a szobában. Megpillantotta a bölcsőt, melyben egy csecsemő feküdt csendes álomba merülve és a következő pillanatban már karjaiban tartotta gyermekét. Leírhatatlan érzés vett erőt lelkén, hiszen most ébredt csak igazán tudatára annak, hogy Isten akarata ma atyává tette. Most érezte, hogy a leghőbb óhaj, melyet Judittal együtt oly régen tápláltak, végre valóság lett, hogy életének most már új célja is van, és hogy ez a gyermek, akit most karjaiban tart, mátol kezdve új és elszakíthatatlan kötelék lesz közöttük és hön szeretett hitvese között. Visszatette a kicsikét bölcsőjébe és leült Judit ágya mellé. Hiszen meg kellett neki magyaráznia, hogy reggel óta mostanáig miért nem jött haza. Judit férjének elbeszéléséből ismerte a betlehemi kisdéd csodálatos születésének történetét, ismerte az agg Simeon jövendölését és tudta azt is, hogy férje annakidején Salamonnal együtt mennyi hiábavaló fáradságot fordított az újszülött Messiásnak tartott gyermek felkutatására. Most Nikodémus elmondta neki ma reggeli csodálatos élményét a templom előcsarnokában és amikor Judit nagy érdeklődéssel és csodálkozással hallgatta férje elbeszélését, rögtön megértette hosszú távolmaradását is, úgyhogy az e miatt feltámadt fájdalmas érzésnek utolsó nyoma is végleg eltűnt szívéből.

— Én is bizonyos vagyok abban, drága jó uram, — szólt Judit, amikor Nikodémus elbeszélését befejezte — hogy a gyermek, aki ma a templomban beszélt, azonos azzal a kisdéddel, aki tizenkét esztendővel ezelőtt Betlehemben

oly csodálatos körülmények között született. Bizonyára azért vezetett el Isten téged éppen ma a templomba, mert azt akarja, hogy megkeresd és meg is találj a világ leendő Megváltóját és hogy rendelkezésére bocsásd mindazt, amire szüksége van, hogy megfelelő módon készülhessen elő magasztos hivatására. Te nem engedheted meg, hogy a Messiás tovább is szegényes viszonyok között éljen és amikor Isten téged a leggazdagabb emberré tett Ábrahám atyánk ivadékai között, kezébe adta az eszközöket is, melyekkel hathatósan támogathatod a Messiást leendő birodalmának megalapításában. Gyermeünk születése semmi esetre sem lehet akadálya szándékod megvalósításának. Sőt éppen most, amikor az Úr leghőbb vágyunkat teljesítette, annál inkább kötelességed, hogy vagyonoddal és tekintélyeddel a Messiás országának szolgálatába állj.

Nikodémus megszorította szeretett hitvesének kezét, a leggyöngédebb szerelem kifejezésével nézett szemébe és így szólt:

— Szavaid, drága Juditom, csak azt bizonyítják, hogy gondolataink mindenben megegyeznek. Ha a hosszú évek hiábavaló kutatásai némileg el is homályosították lelkemben a régi emlékeket, azok a mai templomi jelenet hatása alatt újból teljes erővel feltámadtak bennem és Isten szent akaratának megnyilvánulását látom abban, hogy ismét reájuk irányította figyelmemet. Már meg is tettem a szükségesnek vélt intézkedéseket és nem fogok nyugodni mindaddig, amíg nem sikerül megtalálnom az ifjút, akinek csodálatos szavait ma a templomban hallottam. De most ne beszéljünk erről többet, mert neked nyugalomra és pihenésre van szükséged. Aludjál hát most, édes szerelmem. Én itt maradok melletted és forró imában fogok hálát adni Istennek végtelen jóságáért.

Ebben a pillanatban belépett Eszter. A jó asszony az egész mai napot Judit mellett töltötte és csak akkor távozott egy szomszédos szobába, amikor Nikodémus megérkezett, mert nem akarta jelenlétével megzavarni a házastársak együttlétét. Előbb Nikodémust halmozta el szerencsekívánataival, majd Juditot figyelmeztette, hogy most anyai kötelességének kell eleget tennie. Egy szolgálónő tiszta

pólyába öltöztette az újszülöttet és átadta Eszternek, aki a most már síró kicsikét odahelyezte boldog édesanyja mellé. A csecsemő egyszerre elhallgatott és azzal a csodálatos ösztönnel, amely benne él már egy ilyen zsenge gyermekbimbóban is, megkereste az anya tápláló keblét. Nikodémus ott állott Judit ágya mellett és boldogan gyönyörködött a kedves jelenetben. Amikor a kicsike jóllakott, csendesen elaludt, mire Eszter ismét visszatette őt a bölcsőbe. Időközben Judit is édes álomba merült. Nikodémus ismét leült és most órákon át virrasztott kimondhatatlanul szeretett neje mellett. Buzgó imában mondott hálát Istennek, és imádság közben megerősödött benne a szándék, hogy egész életét ezentúl Isten szolgálatának fogja szentelni. Így ült sokáig gondolatokba merülve, míg Eszter ismét belépett és felhívta figyelmét az előrehaladt időre. Eszter ugyanis Salamon gondozását egy hűséges öreg házvezetőnőre bízta, mert mindaddig itt akart maradni Nikodémus palotájában, amíg Juditnak nem szabad felkelnie. Igaz, hogy minden tekintetben gondoskodás történt Judit és a kisleány ápolásáról, de Eszter nem akarta őket idegen kezekre bízni és mindenáron a szerető anya szerepét óhajtotta betölteni mellettük. Eszternek ez az áldozatos szeretete nagyon jólesett Juditnak, de Nikodémusnak is. Szíve tele volt hálával és szeretettel Eszter és öreg, beteg férje iránt. Már elhunyt atyjától megtanulta, hogy Salamonban ne alárendelt szolgát lásson, hanem házának hűséges barátját, és a meleg viszony Eszter és Judit között, aki valóban gyermeki szeretetet érzett a hű Salamon jóságos nejével szemben, még mélyebbé tette Nikodémus meleg érzelmeit a két jó öreg iránt.

Nikodémus csak most vette észre, hogy időközben beesteledett, és hogy reggel óta nem is evett semmit. Engedett hát Eszter rábeszélésének és kiment az ebédlőterembe, hogy ott elfogyassa estebédjét. Megkérte Esztert, hogy étkezzék ő is vele együtt és azért most egy hű szolgáló maradt Juditnál, hogy Esztert azonnal értesitse, ha úrnőjének szüksége volna reá. Nikodémus azután elbeszélte Eszternek mai élményeit is. Eszter nagy érdeklődéssel hallgatta Nikodémus elbeszélését és megígérte neki, hogy ő is

imádkozni fog törekvéseik sikeréért. Később visszatért Judithhoz, míg Nikodémus felkereste hálószozáját, hogy a mai napnak oly életbevágóan fontos eseményei után végre pihenőre térjen.

Nikodémus igen sokáig nem tudott elaludni. Majd rajongásig szeretett nejeére és újszülött kisleányára gondolt, majd ismét az ifjúra, akinek beszédét a templomban hallgatta. Végre mégis elaludt, de akkor nyugtalan álmok kínozták, úgyhogy hamarosan felébredt ismét és reggelig nem tudott többé elaludni. Hajnalban felkelt, megfürdött és utána besietett Judit szobájába. Itt Eszter azzal a hírral fogadta, hogy Judit éjfél tájban erős lázt kapott és az éjszakát nagyon nyugtalanul töltötte. Csak egy félórával ezelőtt aludt el egy kicsit. Nikodémus nagyon megijedt e hír hallatára. Láta, hogy a láztól erősen kipirult Judit arca és lélekzete alvás közben is nyugtalan és szaggatott. Szemrehányást tett Eszternek, miért nem költötte őt fel éjjel, de Eszter erre azt mondta, hogy ezt Judit semmiáron sem engedte meg. Nikodémus azonnal elhívatta az öreg Charont, egy görög tudóst, aki Jeruzsálemben igen jó orvos hírében állott. Charon megvizsgálta a most eszméletlen beteget. Állapotát felette aggasztónak találta és a láz ellen, amelynek okát nem tudta megmagyarázni, frissítő italt rendelt neki. Azt is meghagyta, hogy Judit ne táplálja tovább gyermekét, nehogy ez az anyatejjel magába szívja a betegség csíráját. Órákig eltartott, amíg sikerült a gyermek részére Jeruzsálemben dajkát találni. Időközben Judit állapota egyáltalában nem javult és eszméletét sem nyerte vissza. Nikodémus egy pillanatra sem távozott beteg neje mellől. Charonon kívül elhívatta még az összes Jeruzsálemben található orvosokat, könyörgött, hogy mentsék meg Judit életét és siker esetére vagyont érő ajándékot ígért nekik. Úgy látszott, hogy Charon orvossága kedvezően hatott a nagybetegre, mert a késő esti órákban rövid időre visszanyerte eszméletét. Szemét kinyitotta és bágyadtan mosolygott, amikor Nikodémust megpillantotta. Nikodémus lehajolt hozzá és megcsókolta szeretett hitvesének száraz, forró homlokát.

— Nikodémus, édes jó uram — suttozta Judit gyenge,

elhaló hangon, majd kissé körülnézett és kérdezte: — Hol, hol van kisleányunk?

Nikodémus felállt, átment a szomszéd szobába és kihozta bölcsőjéből a gyermeket. Amikor Judit férjét a kicsikével megpillantotta, fájdalmas mosoly jelent meg arcán, majd lehúnyta szemét és ismét elvesztette eszméletét.

— Judit, egyetlen Juditom! — sóhajtott Nikodémus könnyezve, miközben mélységes fájdalom vett erőt szívéen, hiszen most már komolyan kezdett aggódni forrón szeretett neje életéért. A kisleány nyugodtan aludt karjaiban akkor is, amikor fejecskéjét gyöngéden megcsókolta. Ő még nem érezte azt a nagy veszteséget, amely reá várt. Eszter kivette a gyermeket atyja karjaiból és visszavitte helyére.

Charon kijelentette, hogy Judit felébredését kedvező jelnek tekinti, de Nikodémusnak az volt az érzése, hogy ezt csak azért mondja, hogy megnyugtassa őt. Az éjtszaka igen hosszú volt. Judit láza még állandóan emelkedett és egész éjjel félrebeszél. Nikodémus egy percre sem távozott neje betegágya mellől. Ismételten tanácskozott Charonnal és a többi orvossal, de ezek szintén tehetetleneknek bizonyultak a betegséggel szemben. A gyermekágyi lázt, annak okait és a gyógyítás módját az orvosok akkor még nem ismerték. Reggel felé látszólagos javulás állott be a nagybeteg állapotában. A láz lejjebb szállott, lélekezete nyugodtabb lett, láztól égő arca pedig kissé halványabbnak látszott. Délig elég nyugodtan aludt, akkor felébredt és amikor férjét meglátta, megfogta jobb kezét és láztól csillogó szemeivel hosszasan nézett reá. Kis idő múlva meg is szólalt:

— Drága jó uram, mielőtt felébredtem volna, valami egészen különösét álmódtam. Egy ragyogó fehérbe öltözött angyal megfogta kezemet és elvezetett egy helyre, ahol nagyon sok fehér ruhás nőt és férfit pillantottam meg. A nők között megláttam anyámat, akire pedig már alig emlékszem, mert egész kisleány voltam, amikor elvesztettem. Az angyal most eltűnt mellőlem, de anyám felém jött, megölelt és megcsókolt, majd pedig elvezetett oda, ahol előbb állott, a többi fehér ruhás nő közé. Amikor odaértem, hangot hallottam a magasból, mely így szólt hozzám: „Jöjj, jámbor lélek, Ábrahám ölébe és várj itt, amíg Isten egyszülött Fia

megnyitja neked a mennyország kapuját, amikor bevonulsz majd az örök boldogság országába." Mikor ez a szózat elhangzott, felébredtem. Én tudom, szeretett, jó uram, hogy nekem most el kell hagynom titeket. Istennek tetszett, hogy elhívjon engem ebből a világból és nekem követnem kell az ő hívó szavát. Soha meg nem szűnő szerelmem zálogául itt-hagyom neked a mi kisleányunkat. Ő ma elveszti édesanyját, miként én is zsenge gyermekkoromban vesztettem el anyámat. Azt óhajtom, hogy helyettem más anyja legyen: Ráchel, az én szeretett testvérem, akinek Isten nem adott gyermeket. Ő fel fogja nevelni a mi kis Juditunkat. Mert kívánom, hogy Judit legyen a gyermek neve. Vidd el tehát mielőbb Alexandriába, hogy ott nőjön fel Simon és Ráchel házában. Te ott majd gyakran láthatod őt, de ne mondd meg neki, hogy édesatyja vagy, mert szeretném, ha Simont és Ráchelt szüleinek tartaná és nem tudná, hogy édesanyja már nem él. Te pedig, drága Nikodémusom, szenteld életedet egészen az Úr Felkentjének és légy segítségére egykoron országának megalapításánál. Ígérd meg nekem, hogy ezt meg fogod tenni. Ha ezt megígéred, nyugodtan halok meg, hogy várjak reátok abban az életben, amelyben Isten egykor örökre egyesíteni fog bennünket. Nyujtsd ide nekem jobbodat és ígérd meg, hogy megteszed és hűségesen megtartod, amire most kértelek!

Nikodémus képtelen volt arra, hogy Juditnak válaszoljon. A mérhetetlen fájdalom forró könnyei peregtek le arcán, de megfogta és megszorította a haldokló kezét annak jeléül, hogy kívánságát teljesíteni akarja. Azután lehajolt hozzá és megcsókolta verejtékező homlokát. Ekkor még hallotta Judit suttozását:

— Isten veletek, kedveseim, Isten — veletek.

Még egy utolsó sóhaj, egy gyenge kézzsoritás, és a szeretett hitves ujjai lassan leváltak Nikodémus kezéről — Judit halott volt.

Kimondhatatlan fájdalom nyilalt át Nikodémus lelkén. Ebben a nagy fájdalmában nem tudott egy szót sem szólni, de nem tudott sírni sem. Eszter és két hűséges szolgáló, akik ott állottak mellette, hangosan zokogtak. Nikodémus órákon át ült hallgatagon forrón szeretett nejeinek holtteste

mellett. A hű Eszter, akit ugyancsak lesújtott a nagy fájdalom, nem tágitott mellőle. Később próbálta megvigasztalni, de Nikodémus alig hallotta szavait. Csak amikor Eszter a kis Juditról kezdett beszélni és figyelmeztette a bánatos hitvest atyai kötelességére, némileg összeszedte magát, felállt és odament kisleánya bölcsőjéhez. Itt most végre heves zokogás vett erőt rajta és ez némileg megnyugtatta. Amikor megszűnt sírni, ismét ura lett akaratának és érzékeinek. Magához hívatta házfelügyelőjét és kiadta neki a temetésre vonatkozó parancsait. Ő maga virrasztott a halott mellett és csak másnap reggel engedett a még mindig a palotában tartózkodó Eszter rábeszélésének és rövid időre lepihent. Eszter szigorúan megtiltotta, hogy zavarják, mert a már napokig tartó virrasztás és a sok izgalom miatt komolyan féltette egészségét. Így történt, hogy Nikodémus átaludta az egész napot, sőt a következő éjszakát is. Másnap reggel korán felébredt és azonnal Judit ravatalához sietett. Itt mindaddig buzgón imádkozott, amíg meg nem érkeztek a rokonok és ismerősök, hogy részvétüket kifejezzék és a ravatal mellett imádkozzanak.

Aznap délután volt Judit temetése. Nikodémus egy palotájának kertjében lévő hatalmas sziklába mély üreget vágatott és ide temettette el drága nejét. A sírt azután fehér márványlappal zárták le.

A temetés után az élet megnyilvánulásaival szemben szinte fásult közöny vett erőt Nikodémuson. Környezete, különösen pedig Eszter és a hű Salamon már komolyan aggódni kezdtek miatta. Nem törődött semmivel, ami körülötte történt, sokszor órákig ült Judit sírja mellett és alig vett magához táplálékot. Bensejében a látszólagos külső nyugalom mellett különös érzelmek tomboltak. Lelke szinte fellázadt Isten akarata ellen és heves kételyek is támadtak fel benne. Sokszor jutott eszébe, hogy nem lehet jó és igazságos az az Isten, aki egy olyan angyalt, amilyen Judit volt, elvett tőle és ártatlan kis gyermekét is árvaságra juttatta. Ilyen és ehhez hasonló gondolatoknak gyakran kifejezést is adott környezetének tagjai előtt. Eszter is hallott tőle ilyen szavakat és bár ő is mélységes bánattal siratta Juditot, ez mégis nagyon fájó jámbor lelkének. Egyszer azután végre

sikerült neki Nikodémust, aki a Judit halálát követő hetekben nem is hagyta el palotáját, rábirnia arra, hogy felkeresse az öreg Salamont, mert ennek egészségi állapota nem engedte meg, hogy urát meglátogassa. Salamon mélyszéges részvétellel fogadta Nikodémust. Olyan jó hatást gyakoroltak erre atyai barátjának őszinte, vigasztaló szavai, hogy már az első alkalommal több órát töltött nála és ettől a naptól kezdve mindennap meglátogatta. A tapasztalt öreg embernek, aki évek óta példás türelemmel viselte súlyos betegségét, végre sikerült Nikodémust arra rávennie, hogy alázatos lélekkel belenyugodjék Isten akaratába. Ez a megnyugvás hamarosan helyreállította lelkének egyensúlyát. Lassan érdeklődni kezdett ismét az üzlet ügyei iránt és elhatározta, hogy ősszel, amikor véget ér a nagy nyári hőség, maga utazik a kis Judittal Alexandriába, hogy teljesítse haldokló feleségének tett ígéretét, és Ráchel és Simon gondjaira bizza a kisleányt. Bár a válás gondolata igen fájdalmas volt neki, hű akart maradni ígéretéhez és azt is belátta, hogy nejeinek intézkedése leányának csak javára válik. A gyermeknek anyát kellett adnia és minthogy ő maga távolról sem gondolt arra, hogy valaha is újból megönsüljön, és a majdnem hetven éves Eszter, akit különben is erősen lefoglalt beteg urának ápolása, mint anyahelyettes szóba sem jöhetett, idegen nőre pedig nem akarta rábízni kisleánya gondozását és nevelését, minden mást nem tekintve is, természetesnek tűnt fel előtte, hogy elhunyt neje gyermektelen nőtestvérének gondjaira bizza a kis Juditot. Testvérének halálát levélben már régen közölte Ráchellel, valamint azt az utolsó óhaját is, hogy Ráchel és Simon legyeinek gyermekének nevelőszülei. Ráchelt mély fájdalommal töltötte el nővére korai halálának híre, de örömmel vállalkozott arra, hogy a kisleányt magához vegye és úgy nevelje fel, mintha saját édes gyermeke volna. Nikodémus most tehát végleg elhatározta, hogy ősszel a kis Judittal Alexandriába utazik.

Az ifjúra, akivel kisleánya születése napján a templom előcsarnokában találkozott, a Judit halálát követő hetekben nemigen gondolt többé. De amikor később naponta meglátogatta Salamont, ismét szóba került közöttük az a cso-

dálatos esemény. Csak ekkor értesült Nikodémus Salamon útján arról, hogy azok a küldöncök, akiket annakidején kiküldtek a templomban szerepelt ifjú hollétének kikutatására, valamennyien eredmény nélkül tértek haza. Egyiknek sem sikerült a gyerekről vagy szüleiről bármit is megtudnia. Nikodémus ezt az újabb eredménytelenséget mélyen fájlalta, de egyben belátta azt is, hogy most már nem tehet mást, mint hogy ezt a dolgot a véletlenre, vagy jobban mondva az isteni Gondviselésre bizza. Judit utolsó szavai is erősen megérelelték benne azt a meggyőződést, hogy találkozni fog még a Messiással, ha Isten akarata szerint eljön annak az ideje.

Hetedik fejezet

Az atyai szív

Félesztendővel Judit halála után, egy szép őszi napon, Nikodémus kisleányával útnak indult Alexandria felé. Csak a kis Judit dajkája, két gyermekápolónő és egy szolgáló kísérték el őket. Joppében szálltak hajóra és négynapos síma tengeri út után szerencsésen megérkeztek Alexandriába.

Simon tudta, hogy sógora mikor indult el Joppéból és amikor érkezése már várható volt, kiküldött a kikötőbe egy szolgát azzal az utasítással, figyelje az érkező hajókat és amikor meglátja Nikodémus ismert gályáját, siessen haza és értesítse őt. Simon háza a tengerparton volt, nem messze a kikötőtől. A szolgáló távozása után alig telt el néhány óra, és az már jött is vissza a jelentéssel, hogy közeledni látja Nikodémus hajóját. Simon ekkor Ráchellel együtt kísietett a kikötőbe, ahová még a gálya kikötése előtt kiértek. A kikötés után Nikodémus szállt ki elsőnek, őt követte Mirjam, a dajka, karján a kis Judittal. A rokonok néma csendben ölelték meg egymást, majd Ráchel karjaiba vette a gyermeket és megcsókolta, miközben nem tudott fájdalommal uralkodni és keservesen sírva fakadt, mintha csak most értesült volna nővére haláláról. Amikor azután megérkeztek Simon házába, Nikodémusnak el kellett részletesen mondania Judit halálának körülményeit. Ráchel és Simon mélyszéges szomorúsággal hallgatták a bánatos férj elbeszélését és különösen Judit utolsó szavainak hallatára vett erőt rajtuk mély meghatottság. Ünnepelesen megígérték Nikodémusnak, hogy hűségesen teljesíteni fogják a feladatot, amely Judit óhaja szerint reájuk hárult, és minden tőlük telhetőt el fognak követni, hogy pótolják a kis árvának a szerető

édesanyát. Megígérték azt is, hogy időnkint egy megbízható ember útján értesíteni fogják Nikodémust gyermekének hogyléte felől, ő viszont kijelentette, hogy lehetőleg minél gyakrabban el fog jönni ezentúl Alexandriába, hogy láthassa a kisleányt, de később sem fogja előtte kilétét felfedni, hogy így hű maradjon szeretett nejének halála előtt tett ígéretéhez. A gyermeknek legalább is addig, míg teljesen fel nem nő, nem szabad megtudnia, hogy nincs édesanyja. Ez volt Juditnak utolsó kívánsága és ez a kívánság mindnyájuknak szent volt. A környezetnek és a szolgaszemélyzetnek szigorúan meghagyták, hogy sohase árulja el a kis Judit előtt származásának titkát.

Nikodémus ezúttal egy teljes hónapot töltött sógora házában, de azután haza kellett térnie, mert üzleti érdekei megkívánták, hogy állandóan Jeruzsálemben tartózkodjék. Fájdalmas búcsút vett tehát rokonaitól, különösen pedig drága kisleányától, és útnak indult szülővárosa felé, ahova hamarosan szerencsésen meg is érkezett.

Serény, szorgalmas munkában gyorsan teltek az évek és így múlt el tizennégy esztendő, amely alatt a kis Judit, nevelőszüleinek szerető gondozása mellett, gyönyörű hajdonná serdült. Nemcsak külsejében, de egyébként is minden tekintetben nagyon hasonlított boldogult anyjához. Simon és Ráchel valóban nem kíméltek sem költséget, sem fáradságot Judit nevelése érdekében. Nikodémus idővel bele-törődött sorsába s nagy buzgalommal szentelte magát üzlete további felvirágoztatásának. A sógorával most már mindenben teljesen közös üzlet legfőbb irányítása és a jeruzsálemi ház vezetése volt az ő feladata. Simon vezette az alexandriai üzletet, Izsák és Ruben pedig, Salamon két fia, a damaszkuszi és korintusi lerakatokat. A hű öreg Salamon két esztendővel Judit halála után újabb szélütés következtében meghalt. A jó Eszter mindössze néhány hónappal élte túl urát. Nikodémust mélyen lesujtotta hűségese emberének és atyai barátjának halála. Most már kénytelen volt nélkülözni Salamon okos és bölcs tanácsait, de minthogy üzletének vezetésében idővel bőséges tudást és széleskörű tapasztalatokat szerzett, az most teljesen önálló vezetése mellett is újabb hatalmas fejlődésnek indult. A két sógor már

eddig is tekintélyes vagyona és ezzel együtt közéleti befolyása is évről-évre még gyarapodott. A fontosabb üzleti utazásokat Nikodémus most mindig maga vállalta magára. Ezek többször elvezették őt Görögországba, Rómába, Szicíliába, sőt egy alkalommal Galliába és Hispániába is. Évenként kétszer utazott le Alexandriába és ezek az egyiptomi utak szerezték neki a legnagyobb örömet, mert ilyenkor mindig viszontláthatta kimondhatatlanul szeretett leányát. Csak az fájt némileg atyai szívének, hogy Judit, aki őt nagybátyjának tartotta, nem viszonzta szeretetét olyan mértékben, ahogy ő azt szerette volna, sőt, amióta a leány felnőtt, Nikodémusnak az volt az érzése, mintha szeretetének néha kissé szenvedélyes kitörése Juditnak nem volna inyére és talán éppen ennek következtében kissé tartózkodóbb volna vele szemben, mint azelőtt. Nikodémus mindig büszke örömmel tapasztalta, hogy Judit nemcsak testileg fejlődik igen előnyösen, de gondos neveltetése folytán olyan széleskörű ismeretekre is tesz szert, amelyek tudás és műveltség terén magasan kiemelték őt abból a légkörből, ahol az akkori időkben még a legműveltebb leányok is éltek és mozogtak. Nevelőszülei vallásos emberek voltak és ezért arról is gondoskodtak, hogy védencük a vallás és szentírástudomány terén is művelődjék. Nikodémust különösen az tette nagyon boldoggá, hogy leánya minden tekintetben oly feltűnően hasonlított anyjához. Ez a körülmény idővel lényegesen enyhítette hön szeretett neje elvesztésén érzett és kezdetben szinte elviselhetetlennek látszó fájdalmát. Amikor otthon volt Jeruzsálemben, most is mindennap felkereste Judit sírját. Házassági tervekkel sohasem foglalkozott, ám bár kétségtelen volt, hogy ha újból nőülni akar, választhatott volna magának feleséget Judea legszebb és leggazdagabb leányai közül. De meggyőződése szerint nem volt ezek között egyetlenegy sem, aki az ő szemében csak némileg is hasonló lett volna Judíthoz, leányának érdeke pedig nem tette kívánatossá újabb házasságát, hiszen az Ráchelben valóban igen jó anyára talált. Így mindjobban megerősödött Nikodémusban az a meggyőződés, hogy életében sohasem fog többé oly nővel találkozni, aki meghódíthatná

szívét, amely ma is kizárólag felejthetetlen Juditjának és kimondhatatlanul szeretett gyermekének tulajdona volt.

A leendő Messiásról Nikodémus Judit halála óta nem hallott többé semmit. Most már kezdte hinni, hogy Isten akarata az, hogy a Megváltó nyilvános fellépéséig rejtett életet éljen. Idővel teljesen megbarátkozott ezzel a gondolattal és nem is kísérelte meg többé, hogy őt keresse. De azért mégis sokszor gondolt az agg Simeon jövendölésére, valamint a templom előcsarnokában lefolyt különös jelenetre is. Mindannak ellenére, amit ott egykor hallott, még ma sem tudott belenyugodni abba a gondolatba, hogy a várvavárt Messiás ne világi fejedelem legyen, akinek az lesz a feladata, hogy véget vessen a zsidó nép szomorú rabságának és a gyűlölt Róma zsarnoki uralmának. Farizeusi neveltetésének hatása e tekintetben még erős befolyást gyakorolt lelkületére. De arról mégis meg volt győződve, hogy Isten egyszer el fogja őt vezetni a Messiáshoz, és hogy neki kiemelkedő szerepe lesz a messiási birodalom megalapítása körül. Ezt a hitét nemcsak Simeon jövendölésére, de még inkább Judit utolsó szavaira alapította. Ma is eltökélt szándéka volt, hogy vagyónát és befolyását a Messiás szolgálataiba állítja.

Judit halálának tizennegyedik évfordulóján Nikodémus hosszabb időt töltött felesége sírjánál. Amikor azután este besötétedett, visszatért a palotába és ott még sokáig dolgozott üzleti irodájában. Másnap ugyanis Korintusba készült elutazni s ezért még mindenféle elintéznivaló ügye támadt, és minthogy görögországi útját ezúttal hosszabb időre tervezte, jeruzsálemi üzletvezetőjének meg kellett adnia utasításait a távolléte alatt szükséges intézkedésekre vonatkozólag. Csak késő este tért nyugovóra, de aludni nem tudott és az egész éjszakát nagyon nyugtalanul töltötte. Reggel heves fejfájást érzett és erősen kirázta a hideg. Amikor hűsleges szolgálja, Orám, hálótermébe belépett, hogy neki az öltözködésnél segítsen, megijedt urának rossz színe miatt. Rögtön orvost hivatott, ez megvizsgálta Nikodémust és megállapította, hogy magas láza van, bizonyára megfázás következtében. Arról, hogy ma elutazzék, persze szó sem lehetett. A láz három napig szakadatlanul tartott és ezalatt

különösen az tűnt fel az ura betegágyánál virrasztó Orámnak, hogy az lázalmában igen sokat beszélt leányáról. Negyednapra azután megszűnt a láz, és Nikodémus, hamarosan visszanyerve ismét egészségét, újból szorgalmasan neki látott üzleti ügyei intézésének is. Mindössze a tervezett korintusi utat halasztotta el az orvos tanácsára még néhány nappal. De egy nyoma azért mégis megmaradt a kiállott betegségnek. Nikodémus feltűnően izgatott és ideges lett és gondolataiban rendkívül sokat foglalkozott leányával. Nem tudott megszabadulni attól a kínzó gondolattól, mely nemrégben lázálmában is gyötörte, hogy Juditot a közeli jövőben valamilyen baj fogja érni. Ez az állandó félelemérzet szinte lelkileg beteggétette a leányáért aggódó apát. Legjobban szeretett volna azonnal Alexandriába utazni, hogy láthassa Juditot és személyesen győződjék meg hogyléte felől. De igen fontos üzleti érdekek ezt egyelőre lehetlenné tették, mert előbb okvetlenül el kellett utaznia Korintusba, éspedig előreláthatólag hosszabb időre. A tárgyalások ugyanis, amelyek során bizonyos tengerentúli szállítások lebonyolítása várt elintézésre, valószínűleg heteket fognak igénybe venni. Nikodémus remélte, hogy a változott környezet és a megerőltető szellemi munka el fogják űzni az őt betegsége óta annyira nyugtalanító gondolatokat. De ez bizony nem következett be. Nemcsak a tengeri utazás tartama alatt gyötrődött velük állandóan, hanem megérkezése után még sokkal rosszabb lett a helyzet. Ameddig nappal dolgozott, nemigen volt ideje arra, hogy ezekkel a gondolatokkal foglalkozzék, de amint este nyugovóra tért, nem tudott miattuk elaludni. Neje halála óta minden évben legalább kétszer ellátogatott Alexandriába, és mindenegyes ilyen alkalommal személyesen győződött meg arról, hogy Juditnak igen jó dolga van és hogy nevelőszülei mindent megtesznek a leány testi és szellemi fejlődésének előmozdítására. Nem is támadt fel ezért benne eddig sohasem az a gondolat, hogy Judit helyzetén változtasson. Bár az fájt neki, hogy nem lehet állandóan együtt leányával, mégis belátta, hogy éppen Judit érdekében jobb, ha az egyelőre Alexandriában marad és nem veszi őt magához jeruzsálemi palotájába, ahol a serdülő leánynak nélkülöznie kellett

volna az anyai szív melegét, amelyet Ráchel gyöngéd szeretetében teljes mértékben megtalált. De különben is tudta, hogy Judit még mindig Simont és Ráchelt tartja szüleinek, és így kétségtelen, hogy az igazság felismerése nagy lelki megrázkódtatást jelentene részére s ennek nem akarta kitenni szeretett gyermekét. Most azonban hirtelen olyan heves vágy fogta el Judit után, hogy annak nem tudott többé ellenállni és azért elhatározta, hogy még innen Korintusból levelet ír Simonnak és Ráchelnek és megkéri őket, hogy hazatérése után látogassák meg őt Jeruzsálemben és hozzák magukkal Juditot is. Simon a múltban már többször volt Nikodémusnál Jeruzsálemben, de se nejét, se Juditot nem vitte egyszer sem magával, amit Nikodémus eddig nem is kívánt, mert tudta, hogy ha Judit Jeruzsálembe jön, elkerülhetetlen lesz, hogy itt meg ne tudja származásának titkát. De ezúttal mégis el volt tökéelve arra, hogy leánya előtt nem fogja tovább leplezni az igazságot, és ha Judit egyszer Jeruzsálemben lesz, nem is engedi őt többé visszatérni Alexandriába. A levél, amelyet megbízható küldönc-cel juttatott el sógorához, így szólt:

„Nikodémus Simonnak és Ráchelnek. Tudom, kedveseim, hogy ezzel a levéllel nagy fájdalmat okozok nektek. Ezért sokáig halogattam is annak megírását, de most már képtelen vagyok arra, hogy még tovább várjak velem. Felejtethetetlen Juditom halála után, akit ti is oly nagyon szeretetek, magatokhoz vettétek leányunkat, a mi kimondhatatlan szerelmünk legdrágább gyümölcsét, és gyöngéd, odaadó szeretettel pótoljátok neki azt, amit születése napján elvesztett, a nélkül, hogy ennek tudatára ébredt volna, az édes szülői otthont. Nemcsak forrón szeretett nőm utolsó kívánságát akartam teljesíteni, amikor reátok bízam legdrágább kincsemet, de beláttam azt is, hogy leányomnak neveltetésénél nem szabad nélkülöznie az anyai kéznek szeretettel teljes, de biztos vezetését. Mint a gyermek atyja, odaadhattam neki bár egész szeretetemet, de mindez a szeretet nem pótolhatta azt, amire egy leánynak leginkább van szüksége: az anyát. Te, kedves jó Ráchelem, igazán anyja lettél testvéred gyermekének és megadtad neki mindazt, amit egyébként csak egy anya képes leányának adni, és így

történt, hogy az én drága Juditom eddig sohasem érezte a szerető anyai szív hiányát. Ti nagyon jól tudjátok, milyen nehezemre esett akkor az elválás egyetlen gyermekemtől, felejthetetlen nőm legdrágább örökségétől. És a legjobban az fájt, hogy arról a boldogságról is le kellett mondanom, hogy saját édes gyermekem mint édesatyját szeressen és tiszteljen engemet. De éppen leányom jövője érdekében szívesen hoztam meg ezt a nagy áldozatot, és sohasem bántam meg, hogy saját akaratomat össze tudtam egyeztetni forrón szeretett nőm utolsó kívánságával. Az ő emléke mindenkor olyan drága volt nekem, hogy halála óta soha egy pillanattig se vágytam más nő szerelmére, és Isten a tanúm, hogy ilyen vágy ma sem talál helyet szívemben. De most már hosszú idő óta szinte ellenállhatatlan vágyódás fogott el egyetlen gyermekem után és ez nem engedi megnyugodni atyai szívemet, bármennyire küzdöttem kezdettől fogva és küzdök még ma is ellene. Lelkem mélyén érzem, nincs többé erőm ahhoz, hogy tovább vállaljam azt a szerepet, amelyet tizennégy esztendőn át játszottam. Érzem azt is, hogy legközelebbi találkozásunk alkalmával nem leszek többé képes arra, hogy fel ne fedjem leányom előtt származásának titkát, meg ne mondjam neki, hogy édesatyja vagyok. Judit lelki tulajdonságai között kiválóan gondos neveltetése folytán, amelyben ti őt részesítettétek, első helyen állanak az istenfélelem, a belátás és az okosság. Ezért meg vagyok győződve arról, hogy a titok leleplezése nem lesz kárára lelkének, míg engem kimondhatalanul boldogítani fog és egészen bizonyosan visszaadja lelkemnek elvesztett egyensúlyát is. Azt óhajtom tehát, hogy Judit lakjék ezentúl az én jeruzsálemi házamban és foglalja el ott elhunyt édesanyjának helyét. Ismerem ellenvetéseket ezzel a kívánságommal szemben. Azt fogjátok mondani, hogy gyakori üzleti utazásaim folytán az évnek csak egy részét töltöm Jeruzsálemben és így Judit majd sokat lesz egyedül. De erre én azt felelem, hogy ez most másképpen lesz. Mert ezeknek az utazásoknak túlnyomórészt ezentúl Izsák, jó öreg Salamonom idősebbik fia, damaszkuszi lerakatunk vezetője fogja magára vállalni. Ő hűséges emberünk és bőszéges tapasztalatokkal is rendelkezik, de azt sem szabad el-

felejtünk, hogy elhunyt édesatyja maga vezette őt be annakidején az üzlet ügyeibe, akárcsak engemet is, és ezért nem kétséges, hogy a rábizott feladatnak kitűnően meg fog felelni. Csak Egyiptomba fogok a jövőben is magam utazni és ezeken az utaimon mindig el fog engem kísérni Judit is, hogy ti minél gyakrabban lássátok őt. Nagyon kérek tehát titeket, Kedveseim, teljesítsétek kívánságomat és jöjjetek minél előbb Jeruzsálembe. Nemsokára már ismét otthon leszek és várom válaszotokat. Bízátok azt e levelem átadója, aki hű és megbízható emberem. De azután már ne késsetek sokáig, hanem jöjjetek, mert lelkem sóvárogva várja jöveteleket. Szívem mélyéből üdvözöllek mindketőtöket, drága Juditunkkal együtt."

A levél elküldése visszaadta ismét Nikodémus lelkének régóta nélkülözött nyugalmát. Két héttel később hajóra szállt, amely ezúttal Tyrusban tette őt partra, ahonnan Damaszkuszba utazott Izsákhöz, hogy beavassa őt legújabb terveibe. Izsák készségesen vállalkozott a neki szánt feladatra, és Nikodémus az összes részletek megbeszélése után hazautazott Jeruzsálembe.

Nyolcadik fejezet

Hajtörés

Egy gyönyörű májusi nap reggelén Judit korán ébredt álmából. Felkelt és üdítő fürdő után behívta hálósobájába hű öreg dajkáját, Mirjamot. Ez megfésülte a leány dús haját és segített neki az öltözködésnél. Judit az Alexandriában eltöltött évek folyamán gyönyörű hajadonna fejlődött. Magas, karcsú természetén igen jól állott ma a világoskék ünnepelő ruha. Szabályos arca kis piros ajkaival, gyengén hajlott finom vágású orrával és nagy, tüzes, fekete szemével feltűnő hasonlatosságot mutatott elhunyt édesanyjához. Fejének legszebb dísze sűrű, koromfekete és kibontva övén alul érő, gyönyörű haja volt. Értelmes tekintete kiváló szellemi tulajdonságokra vallott és egész lényéből szelídség, jóság és szeretet sugárzott mindazok felé, akikkel érintkezett.

Ma igen nagy napja volt a fiatal leánynak. Nevelőatyja, Simon, magához kérte az alexandriai zsidó iskola két kiváló tudós tanárát, Ephraimot és Matatiást, hogy tanúi legyenek annak a vizsgálatnak, amelyet Judit éppen ma fog tanítója, a görög származású zsidó Sticho előtt kiállani. A vizsgálat anyagát mindazok a tudományágak tették, melyekbe a nagyműveltségű Sticho kiváló tehetséggel megáldott és ernyedetlen szorgalmú tanítványát a tanulásnak szentelt évek folyamán bevezette. Simon büszke volt ugyanis arra, hogy védencét olyan nevelésben részesítette, amely magasan túlszárnyalta az akkori kor legelőkelőbb hölgyeinek műveltségét is. Juditot széleskörű ismeretei már arra is képessé tették, hogy művelt férfiakkal folytasson tudományos beszélgetéseket.

Simon házának ebédlőterme, melyben a vizsgálatnak le kellett folynia, erre az alkalomra ünnepélyesen fel volt virágozva. A terem falait köröskörül friss rózsafüzérek díszítették. Közepén értékes keleti szőnyeggel letakart asztal állott, kényelmes kerevetekkel körülveve. Az asztalon könyvek és sűrűn teleírt papiruszívek heverték. Amikor eljött a vizsgálat kítűzött időpontja, Judit nevelőszüleivel és Stichoval együtt bevonult a terembe, ahol a két tudós már várakozott reájuk. Mindnyájan üdvözölték egymást, majd helyet foglaltak a kereveteken és megkezdődött a vizsgálat. Juditon a félelemnek, sőt még az elfogultságnak nyomait sem lehetett észrevenni. Nyugodt és határozott feleleteket adott a hozzá intézett kérdésekre. Először a vallásból kellett felelnie és amikor feleleteivel bebizonyította, hogy a Szentírást kiváló szorgalommal tanulmányozta, előbb a számtanra és a természettudományokra került a sor, azután pedig áttértek a történelemre és a bölcsészetre. Sticho Judit nyelvismereteit is be akarta mutatni, és ezért felváltva héber, görög és latin nyelven intézte hozzá kérdéseit. Judit ezen a vizsgálaton olyan széleskörű ismeretekről tett tanúságot, amelyek egy fiatal leánynál teljesen szokatlanok voltak és a két idegen tudóst szinte bámulattal töltötték el. Amikor Sticho már körülbelül két órán át kérdezte ki tanítványát, a két tanár legteljesebb elismerését fejezte ki a hallottak felett. Ephraim kijelentette, hogy a vizsgálatot most már be is lehet fejezni és befejezésül e szavakat intézte Judithoz:

— Megmutattad nekünk, kedves leányom, hogy szorgalmas tanulással nemcsak a világi tudományokat sajátítottad el, hanem jól ismered a Szentírást is, minden tudásunk és ismeretünk legfőbb forrását. Most már csak azt akarom lelkedre kötni, hogy amit oly kiváló szorgalommal tanultál, őrizd meg gondosan szívedben. Mi emberek nem tudhatjuk, mit hoz nekünk a jövő, de azt tudjuk, hogy nem mindig csak öröm és boldogság lesz földi életünk osztályrésze. Elsősorban a bűnnek, a fellázadásnak Isten akarata ellen köszönhetünk igen sok földi gondot és fájdalmat. Hogy ez valóban így van, nemcsak ősszüleink, Ádám és Éva és velük együtt az egész emberiség sorsa bizonyítja, hanem erre

tanít minket népünk története is. Óvakodjál ezért mindenekelőtt a büntől, édes gyermekem! Viselj el inkább bármilyen súlyos fájdalmat az életben, csak bünt ne kövess el soha! Ha ezt az én tanácsomat szemed előtt fogod tartani, Isten áldása fog kísérni életed minden útján.

Ephraim e szavai után a két tudós felállott és kijelentette, hogy a vizsgálat be van fejezve. Mindketten a legteljesebb elismerés hangján nyilatkoztatták ki, hogy Judit minden tekintetben kitűnően felelt meg. Nemcsak Simon és Ráchel, de elsősorban Judit kiváló tanítója, Sticho is, sok elismerést arattak a kiváló eredményért. Simon és Ráchel büszkék is voltak erre és hálát adtak Istennek, amiért ily szép sikerre vezette törekvésüket és ily fényesen beváltotta kedvencükbe helyezett reményeiket.

Matatiás és Ephraim távozása után Judit visszavonult szobájába, hogy ott kissé kipihenje a vizsgálat fáradalmait. Nevelőszülei büszke örömmel ölelték meg és megígérték neki, hogy estefelé elmennek vele a tengerre vitorlázni. A vitorlázás volt ugyanis Judit legkedvesebb szórakozása.

Alighogy Judit eltávozott, egy szolgálta jelentette Simonnak, hogy Jeruzsálemből küldönc érkezett és levelet hozott Nikodémustól. Simon és Ráchel nagyon megörültek és rögtön bebocsátották a küldöncöt, hogy átvegyék tőle a levelet. Először Simon olvasta el Nikodémus levelét és Ráchel ijedten vette észre, hogy férje hirtelen elsápadt, amíg a levelet olvasta. Amikor az olvasással elkészült, szótlanul adta át a levelet nejének. Ráchel szemei könnyekkel teltek meg olvasás közben és amikor befejezte azt, hevesen átölelte férjét és egy ideig keservesen zokogott. Simon gyöngéden tartotta karjai között a síró asszonyt, majd amikor az végre kissé megnyugodott, megcsókolta és így szólt hozzá:

— Megtörtént hát, amitől annyira féltünk. Juditunk atyja érvényesíti jogait és nekünk oda kell adnunk a mi legdrágább kincsünket. Nem tudom, mi lehetne Nikodémust, hiszen még amikor legutóbb itt járt, egy szóval sem említette, hogy valaha is változtatni kíván Judit helyzetén. Nekünk mindenesetre tisztelnünk kell sógorunk akaratát, de az bizonyos, hogy nagyobb csapással nem sujthatott minket az Isten, mint hogy elveszi tőlünk azt, akit legjobban szere-

tünk, akit tizennégy esztendő óta úgy tartottunk, mint saját édes gyermekünket, és akinek bizonyára magának is nagy fájdalmat fog okozni az előtte eddig oly gondosan elrejtett igazság megismerése és az a tény, hogy most már el kell hagynia minket és az eddig szülői otthonának tartott, oly nagyon szeretett házat.

Ráchel hosszabb ideig képtelen volt egy szót is kimondani, oly mérhetetlen fájdalmat érzett lelkében. Amikor azután végre mégis megszólalt, miközben még mindig újra és újra visszatérő görcsös zokogás fojtogatta, csak szaggatottan hagyták el ajkát a következő szavak:

— Én nem — nem — nem élem túl a — a válás percét. Én meghalok — meghalok, ha — oda kell — ha oda kell adnom az én — az én legdrágább kincsemet, egyetlen — egyetlen Juditomat!

Simon maga is nagyon szerette Juditot, de a leggyöngédebb érzelmek fűzték hűséges és jóságos nejéhez is. Lelke mélyén megrendítette tehát a fájdalomnak ez a panaszos kitörése. Miközben Ráchelt még mindig átölelve tartotta, hirtelen egy gondolata támadt, melynek segítségével talán kedvező megoldást nyerhetne a felmerült súlyos kérdés. Alighogy ez a gondolat eszébe jutott, már sietett is azt kimondani:

— Mit szólnál ahhoz, drága Ráchelem, ha Judittal együtt mi is Jeruzsálemben maradnánk? Nikodémus talán nem ellenezné ezt és akkor legalább nem kellene elválnunk a gyermektől. Itteni üzletünk vezetését rábízzhatnók Szádokra, aki eddig is hűséges és ügyes segítőtársam volt, mi pedig mindhárman Jeruzsálembé költöznénk, ahol bizonyára segítségére is lehetnénk Nikodémusnak az üzlet központi vezetésében és én magamra vállalhatnám az üzlet érdekében szükséges utazások egy részét is. Hiszen a mi közös üzletünk ma már olyan szilárd alapokon áll, hogy annak aligha lenne kárára, ha én Alexandriából eltávoznám. Ilyen körülmények között valóban nincs annak értelme, hogy azok, akik egymást annyira szeretik és egymás nélkül élni nem tudnak, állandóan távol legyenek egymástól, ha egyébként van lehetőség arra, hogy mi, akik Isten rendelése

szerint együvé tartozunk, fontos érdekeink veszélyeztetése nélkül együtt is élhessünk.

Ráchelt az első percben meglepték férjének e szavai és eleinte majdnem azt hitte, hogy nem beszél komolyan, hanem szavaival csak meg akarja nyugtatni. De amikor azután a sírástól még fátyolos szemével Simonra nézett és látta annak derős arckifejezését és biztató tekintetét, érezte, hogy Simon komolyan mondta, amit mondott, és hogy férjét, amikor ezt a gondolatot megpendítette, kizárólag csak őszinte és odaadó szeretete vezette. És ekkor már neki sem tűnt fel lehetetlennek Simon tervének megvalósítása. A fájdalom könnyei most tehát örömkönnyekké változtak és mert nem tudta el sem képzelni, hogy Nikodémus, aki mindnyájukat annyira szereti, ne járuljon hozzá Simon ajánlatához, lelke is teljesen megnyugodott. A terv részleteit most alaposan megbeszélték és végül abban állapodtak meg, hogy nem Simon, hanem Ráchel fogja azt Nikodémussal levélben közölni. Azt is elhatározták, hogy Juditnak egyelőre nem szólnak semmit és ha megkapják tervükhöz sógoruk beleegyezését, akkor is csak annyit mondanak el a leánynak, hogy mindhárman Jeruzsálembé utaznak, mert ezentúl ott fognak lakni Zsidóország fővárosában. Judit származásának titkát majd csak az atya közölje leányával, amikor szükségesnek látja. Az a tudat, hogy a titok feltárása nem fogja egyúttal azt is jelenteni, hogy Juditnak most már el kell válnia azoktól, akiket eddig szüleinek tartott és szülei gyanánt is tisztelt és szeretett, Ráchelt és Simont teljesen megnyugtatta, annál is inkább, mert egy percig sem kételkedtek Nikodémus beleegyezésében.

Ráchel most sietve megírta sógorának a levelet és abban őszintén és részletesen elmondott mindent, amit egy szerető szív ilyenkor el tud mondani. Közös elhatározásukat oly meggyőző érvekkel támogatta, hogy semmi kétsége sem merült fel aziránt, hogy Nikodémus is magáévá fogja tenni érvelését. A küldönc még aznap hajóra szállt és néhány nap múlva már át is adta urának Ráchel levelét. Nikodémust kezdetben némileg meglepte a levél tartalma, de amikor azután többször is elolvasta azt, érezte, hogy Ráchelnek mindenben igaza van. Hogy rokonainak ne kelljen túl soká

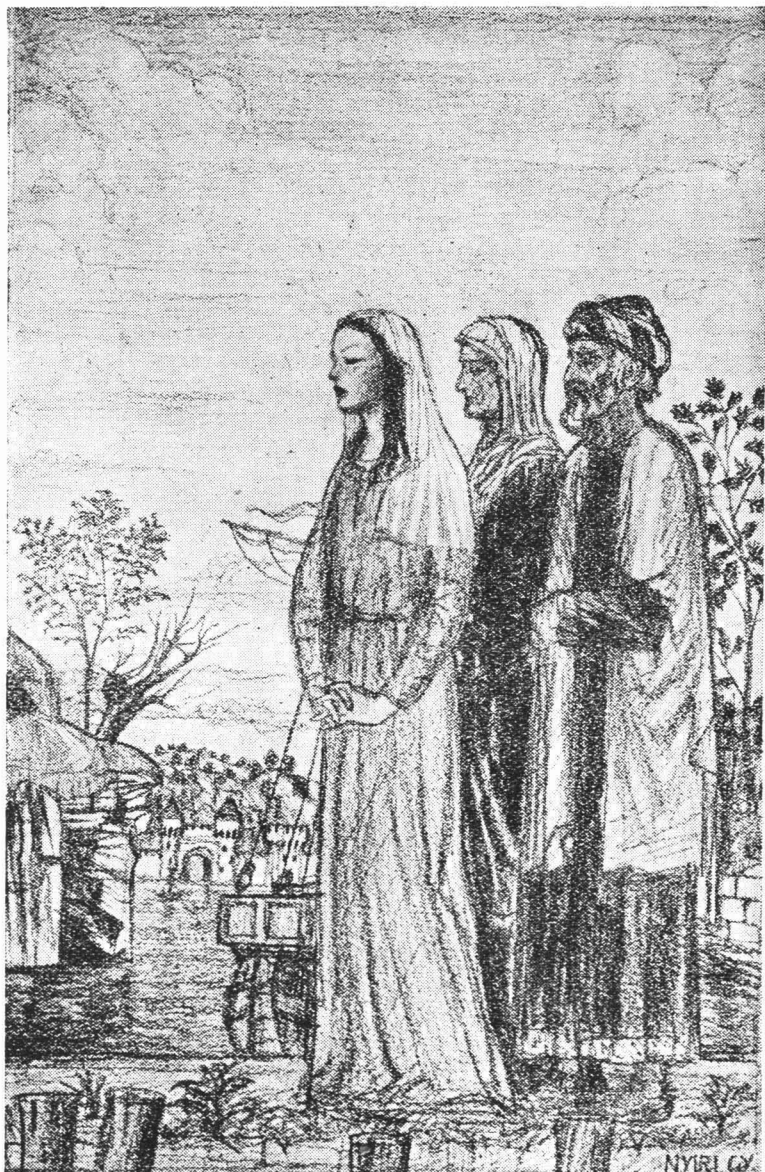
várniok válaszára, még aznap megírta a következő levelet:

„Nikodémus Simonnak és Ráchelnek. Vettem, Kedve-
seim, a levelet, melyet az én felejthetetlen, drága hitvesem-
nek testvére intézett hozzám. Hogy egy percig se kételked-
jeteK legjobb szándékaimban és igaz, őszinte szeretetemben,
amely nemcsak a közöttünk fennálló kötelékből ered, ha-
nem a soha nem múló mélységes hálaérzetből is azok iránt,
akik hosszú évek óta szeretetük és jóságuk egész melegével
veszik körül az én legdrágább kincsemet, forrón szeretett
gyermekemet, ezennel tudatom veletek, hogy nagy öröm-
mel várlak mindhármatokat házamba és boldog leszek, ha
ezentúl sohasem kell többé elszakadnom tőletek. Tudom azt
is, hogy üzletünk csak hasznát látja majd annak, ha te, sze-
retett sógorom, ezentúl segítségemre leszesz annak központi
irányításában és a te szorgalmad és kiváló szakértelmed
pótolja majd az én fogyatékoságomat és mulasztásaimat.
Csak helyeselni tudom, hogy egyiptomi üzletünk vezetését
Szádokra akarjátok bízni. Ó minden tekintetben rászolgált
arra, hogy az eddiginél önállóbb hatáskört nyerjen. Hűségé-
ről és becsületességéről nem egyszer személyesen győződ-
tem meg. Legszebb és legtágasabb hajónk éppen most rakta
ki Joppében az Itáliából hozott árukat. Azt küldöm hát ér-
tetek, mert utazástok így kényelmesebb lesz, mint ha vala-
melyik ottlévő hajóval jönnétek. Juditomnak ne áruljátok
el még egyelőre származásának titkát. Nekem jól fog esni,
ha azt csak itt tudja meg tőlem. A hajó megérkezése után
ne késsetek sokáig. Legkésőbb három hét múlva már várom
is érkezéseteket. Mindhármatokat örvendező szívvel üdvö-
zöllek, a közeli viszontlátás boldog reményében.“

A küldönc Nikodémus levelével másnap reggel már el
is utazott Joppéba, és magával vitte oda urának azt az uta-
sítását, hogy az ott horgonyzó hajók közül melyik induljon
a legközelebbi apály beálltakor Alexandriába. A küldönc-
nek is ezzel a hajóval kellett utaznia. Néhány nappal később
a gálya már meg is érkezett az alexandriai kikötőbe. Simon
és Ráchel nagy örömmel olvasták Nikodémus beleegyező
válaszát. Csak Judit csodálkozott nagyon, amikor a várat-
lan nagy készülődésről értesült. Sehogy sem tudott meg-
barátkozni azzal a gondolattal, hogy itt kell hagynia

Alexandriát, ahol szülei oldalán oly nagyon boldognak érezte magát. Ösztönösen megsejtette, hogy elköltözésük innen Nikodémus akarata, és ez a gondolat súlyos neheztelést váltott ki szívében nagybátyja iránt. Simonnak és Ráchelnek csak nagyon nehezen sikerült elérniök, hogy Judit végre mégis belenyugodjék az utazásba. Nevelőszülei könnyebbé akarták tenni részére a búcsút Alexandriától. Ezért és hogy mindenben minél jobban kedvére járjanak, kedvenc szobájának egész berendezését felrakták a hajóra, valamint azt a gazdag kelengyét is, melyet Ráchel az ő részére készítettett. Judit azt is nagyon sajnálta, hogy a neki oly kedves tengernek végleg búcsút kell mondania, mert tudta, hogy Jeruzsálem nem tengerparti város. Amíg az utazás előkészületei tartottak, minden este kiment a tengerpartra, hallgatta a tenger andalító zenéjét, a partról visszaverődő hullámok zúgását és gyönyörködött a holdvilág ezüstös fényében, melynek tükörképe mint hosszú, fényesen csillogó vonal húzódott végig a víz felületén. Így telt el még körülbelül tíz nap, amíg végre elérkezett a búcsúzás órája. Simon várni akart még egy pár napig az indulással, mert két nap mulva kellett bekövetkeznie a nyári napfordulatnak, amikor gyakran szoktak viharok lenni a tengeren, de Ráchel már nagyon türelmetlen volt. Minthogy az idő jónak ígérkezett és semmi jele sem mutatkozott készülő viharnak, Simon engedett neje sürgetésének, és bár a hajó kapitánya is néhány napi várakozást tanácsolt, éppen a napfordulatot megelőző napon szálltak kíséretükkel együtt hajóra és a reggeli apály beálltakor már el is hagyták az alexandriai kikötőt.

Judit nagyon élvezte a tengeri utat és gyönyörködött annak szépségében. A hajót nyolcvan izmos evezős hajtotta, de ezek nem voltak rabszolgák, hanem egyiptomi napszámosok, szegény emberek, akik megfelelő bérért vállalkoztak erre a nehéz és fárasztó munkára. Összesen kétszáznegyvenen voltak a hajón és nappal két óránként, éjjel pedig egy óránként váltották fel egymást. Az evezősökön kívül még negyven főnyi legénység is volt a hajón. Ezek közül huszan a vitorlákat kezelték, huszan pedig részben a hajó tisztogatásával voltak elfoglalva, részben a hajó konyhájában dol-

„ . . . a napfordulatot megelőző napon szálltak hajóra . . . ”

goztak. Hiszen a hajón néhány napon át majdnem háromszáz ember élelmezéséről kellett gondoskodni. A hajó vezetését hat tiszt látta el: egy kapitány, egy alkapitány, két egymást felváltó kormányos, az evezősök főmestere és a vitorlamester. A hajó tisztjei kivétel nélkül görögök voltak.

Az első nap és az azt követő éjjel nyugodtan telt el. Másnap délben a hajó már el is érte Joppe szélességét és ettől kezdve egyenesen keleti irányban kellett haladnia. Simonnak feltűnt ekkor a hajóztisztek nyugtalan viselkedése. Mindnyájan aggódva kémlelték a nyugati égboltot, ahol azonban nem volt egyéb látható, mint a láthatár szélén egy egészen kis, látszólag pókhálószerű vanalakból álló felhőske. Simon felkereste Pharont, a kapitányt, és megkérdezte tőle, mi az, amit oly nyugtalanul figyelget?

— Veszedelmes vihar van készülöben, uram — szölt a kapitány. — Attól tartok, hogy nem múlik el egy óra és már utol is ér bennünket.

— De hiszen teljes szélcsend van és az egész égbolt tiszta! Nem látok mást, mint nyugaton egy fátyolszerű kis felhőt.

— Éppen ez a felhő az, amitől félünk. Már sokat jártam ezen a tengeren és tudom, hogy az ilyen felhő mindig bajt szokott okozni.

Simon most tovább figyelte az eget és ekkor észrevette, hogy az említett kis felhő rohamosan kezd nőni és hamarosan beborítja az egész nyugati égboltot. A most már egészen sötét felhő alján, a láthatár mentén, körülbelül két arasznyi átmérőjű, gömbölyű, fényes folt keletkezett, és bár szelet még nem lehetett érezni, a tenger egyszerre erősen kezdett hullámlani. A kapitány erre gyorsan kiadta a szükséges parancsokat. Minden evező mellé két embert ültetett, az árboc tetejére felbúztak egy kis viharvitorlát, a kormánykereket pedig kétoldalt hajókötelekkel erősítették meg. A kapitány arra kérte Simont, hogy Ráchellel és Judittal együtt menjen le fülkéjébe, mert a vihar kitörése már minden percben várható és akkor egy a fedélzeten átcsapó hullám könnyen lesodorhatja őket a tengerbe. A sötét felhő időközben már beborította az egész égboltot.

Most már Simon is tisztában volt a mindnyájukat fenyegető nagy veszedelemmel. A fedélzet alatt Simonnak, Ráchelnek és Juditnak külön-külön fülkéje volt, de most mindhárman Simon fülkéjébe mennek, hogy a veszedelem idején együtt lehessenek. A két nő nagyon meg van ijedve, Simon csak nehezen tudja őket megnyugtatni. Alighogy leérnek a fülkébe, már meg is kezdődik a vihar. Először szirénabúgáshoz hasonló, csak még sokkal erősebb hangot hallanak, és a következő pillanatban már érzik is, hogy a vihar a hajót magával ragadta. A hajó hátulsó része, melyben a fülkék vannak elhelyezve, hirtelen felemelkedik, majd ismét mélyen lesüllyed. Olyan érzésük támad, mintha a hajó teljesen megfordult volna velük egy láthatatlan tengely körül. A deszkafalak csakúgy recsegnék és ropognak a toronymagasságú hullámok szörnyű nyomása alatt. Ráchel Simont, Judit pedig Ráchelt tartja szorosan átölelve, de a vihar azért ide-oda dobálja őket a fülkében. Ha az elemek tomboló zúgása néha egy-egy pillanatra elcsendesül, hallják a hajó legénységének kétségbeesett jajveszékelését és közben a kapitány harsány parancsszavait is. Mindhárman imádkozni próbálnak, de erre is képtelenek, annyira megfeszült minden idegszáluk a félelemtől. Ráchelnek most észébe jut, hogy bizony kár volt Simonra nem hallgatni és az utat néhány nappal el nem halasztani, Judit pedig arra gondol, minek is kellett csendes és boldog alexandriai otthonukat elhagyniok!

A vihar már vagy húsz perce tart, de ez a rövid idő most valóságos örökkévalóságnak tűnik fel nekik. Mind a hárman meg vannak már győződve arról, hogy sohasem látják többé a napvilágot és itt pusztulnak el a tenger fenekén. Egyszerre csak erős ütést éreznek és a következő pillanatban már meg is nyílik a fülke deszkafala és sűrű sugárban hatol be a támadt léken a tenger sós vize. Judit most hirtelen érzi, hogy Ráchel karjai nem tartják többé. Összefüggően gondolkodni már régen nem tud, de egy ösztönszerű mozdulattal mégis kinyitja a fülke ajtaját és ekkor az az érzése támad, hogy teljesen víz alá merült, — a hajó süllyedni kezd. Judit, aki jól tud úszni, megrúgja lábával az alatta lévő deszkafalat és érzi, hogy teste most hirtelen

emelkedni kezd, egy pár pillanat múlva feje már nincs is a víz alatt. Kétségbeesett erőlködéssel próbálja magát a víz felett tartani, de ez nemigen sikerül neki, csak néha-néha emelkedik ki feje kis időre a vízből, hogy a következő pillanatban ismét elmerüljön. Már-már az az érzése, mintha egy rettenetes erő szét akarná feszíteni tüdejét, még egy másodperc, — tüdeje megtelik vízzel és akkor — vége mindennek! — Már érzi a halál nedves, jéghideg kezének szorítását, ereiben már dermed a vér, de a lelkében élő ösztön még erős. Az utolsó pillanatban erősebb ütést érez az oldalán, mire ösztönösen odanyúl és fogyó erejének végső megfeszítésével mind a két kezével görcsösen megfogja a hosszú, gömbölyű tárgyat, amelybe beleütközött. A hajó árboca volt, melyet a vihar letört s elsodort a süllyedő hajótól. Ez kiemeli testének felső részét a vízből, a nagy nyomástól borzasztóan összeszorított tüdeje ismét levegőhöz jut és most már sikerül magát az árboc segítségével hosszabb ideig is a víz felett tartania. Körülnéz és látja, hogy az égbolt lassan tisztulni kezd és a vihar már nem tombol annyira, bár a tenger hullámverése még mindig nagyon erős. Az elsüllyedt hajóból nem lát semmit és most már tudatára ébred annak is, hogy az a rajtalévívökkel együtt a tenger martaléka lett. Leírhatatlan fájdalom járja át lelkét, amikor eszébe jut, hogy a többi hajótöröttel együtt Simon és Ráchel is életüket veszítették és valószínűleg ő az egyetlen a hajó utasai és személyzete közül, aki még életben van. Amikor erre gondol, az első pillanatban maga is szeretne meghalni. Ha elereszti az árbocrudat, amely őt a víz felett tartja, egészen bizonyosan elhagyja ereje és hamarosan elmegy ő is azok után, akiket már elnyeltek a tenger hullámai. Kívánja a halált és már-már elhatározza, hogy átengedi magát a hullámoknak, de ekkor eszébe jut, hogy ez öngyilkosság volna, ami nagyon súlyos bűn, neki tehát kötelessége, hogy minden lehetőt megtegyen élete megmentésének érdekében. Újból felébred benne a minden emberben élő természetes életösztön is. Azt gondolja, hogy amúgy is aligha fog megmenekülni, mert bár időközben teljesen kitisztult az égbolt és a hullámverés sem túl erős már, mégis képtelen ebben a helyzetben sokáig maradni, előbb-utóbb csak elhagyja ereje

és akkor elmerül ő is a hullámsírban, amely már elnyelte azokat, akik legközelebb állottak szívéhez. Vagy az is lehetséges, hogy valamilyen tengeri ragadozó téved erre, egy cápa, amely hirtelen elnyeli őt. Szörnyű helyzetében már szinte szabadítóként üdvözlne egy ilyen szörnyeteget, amely egy csapásra véget vetne életének, hiszen legkedvesebbjeinek elvesztése után amúgy sem hozhat az neki többé örömet. De amikor ez eszébe jut, mégis visszaborzad attól a gondolattól, hogy egy cápa marcangolja széjjel.

Igy múlnak az órák kínos várakozásban. Juditot, aki még valójában nem is ébredt tudatára kegyetlen sorsának, most már kezdi lassan elhagyni az ereje. A tenger már elcsendesedett és az ismét fényesen sütő nap már erősen közeledik a láthatár felé. A szerencsétlen leány tudja, hogy ha beesteledik és addig nem jön segítség, sorsa meg van pecsételve. De hát honnan várhatna segítséget? Mert hiszen nem valószínű, hogy a csak az imént lezajlott rettenetes vihar után még legyen valahol itt a közelben egy hajó és hogy az éppen erre vegye útját. Már csak az a csodálatos lelki erő segíti, amely sohasem hagyja el az embert a fenyegető veszedelem perceiben. A nap el is tűnik már lassan a láthatár mögött, — egy rövid félóra múlva egészen besötétül és akkor: — jön a vég. Most már teljesen beletörődik sorsába. Mélyen vallásos lelke Isten akaratát látja a történetekben. De a természetes életöszton azért még mindig él benne, ha testi ereje kezdi is mindinkább elhagyni és szinte remeg a vízbefúlás gondolatától. — Így vergődik még egy kis ideig és már gondolkozni is alig tud, amikor hirtelen evezőcsapásra lesz figyelmes. Még látja, hogy messziről hajó közeledik feléje, de alig hiszi, hogy annak utasai vagy legénysége közül észrevegye őt valaki, hiszen már olyan gyenge, hogy kiáltani sem tud többé. A világ már kezd elsötétetni szeme előtt. Félig alétlan hall még egy kiáltást a közeledő hajó fedélzetéről, de annak értelmét már nem fogja fel. Gondolatban küld még egy fohászt az ég felé, azután eleresztik erőtlen karjai az árbocrudat és — elveszti eszméletét.

Amikor később aléltságából felébred és néhány pillanatra kinyitja szemét, puha párnák között fekvé találja magát és látja, hogy vele szemben alacsony párnán sötétbarna

arcú, feketeszemű fiatal nő ül. Amikor ez észreveszi, hogy ő magához tért, felugrik párnájáról és odasiet hozzá. De alighogy ezt végiggondolja, egész testét hirtelen kínzó fájdalom járja át, és mielőtt megszólalhatott volna, ismét mély ájulásba merül.

Ilyen eszméletlen állapotban feküdt Judit két teljes hétig annak a hajónak egyik fedélzeti fülkéjében, amelynek közeledését a hullámok között vergődve észrevette, mielőtt még ereje teljesen elhagyta. Az arab leány, akit a hajó tulajdonosa ápolására kirendelt, nem is hitt már felgyógyulásában, és amikor nap-nap után hiába várta, hogy végre magához térjen, meg volt már győződve arról, hogy a nagybeteg leány sohasem fog többé felébredni.

A hajó Kleonnak, egy görög származású numídiái rabszolgakereskedőnek volt a tulajdona. Kleonnak állandó lakhelye Kartágó volt és onnan, valamint más afrikai kikötőkből szállított évenként többször Afrika belsejéből származó rabszolgákat főleg Itáliába és Görögországba, de néha Szíriába és Palesztinába is. Minden nagyobb kikötővárosban voltak ügynökei, akik időnkint tudósították őt az ottani szükségletről, és amikor útnak indult ötszáz rabszolga befogadására alkalmas nagy hajójával, útközben mindenütt kikötött, ahová az élő árura vonatkozó rendelkezései szóltak. Jelenlegi útjára Kartágóból indult el és a magával vitt rabszolgák túlnyomó részét Pireuszban, Athén kikötőjében tette partra. Minthogy azonban még Szeleuciából és Joppéból is voltak rendelkezései, Pireuszból e két városba hajózott, majd pedig Joppéból haza akart térni Kartágóba. További terve az volt, hogy Kartágóból az ott reá már várakozó kétszáz arab rabszolganővel tovább indul a mauretániai Tingisbe, ahonnan háromszáz ugyancsak előre megrendelt mór rabszolgával ezúttal Ostiába, Róma kikötővárosába szándékozott utazni, hogy áruját a római rabszolgavásáron értékesítse.

Kleon hajója éppen Joppéból jövet Kartágó felé tartott, amikor őt is utolérte a vihar és annak a helynek közelébe sodorta, ahol Nikodémus hajóját néhány órával előbb elnyelték a tenger hullámai. Az ezúttal már üres rabszolgahajó szerencsésen kiállotta a vihart és az időközben elcsen-

desült tengeren újból Kartágó felé vett irányt, midőn a hajó legényeinek egyike véletlenül, éppen keserves vergődésének utolsó perceiben, észrevette Juditot. A szerencsétlen leány ereje ekkor már elfogyott és karjai az árbocrudat, melynek segítségével magát eddig a víz felett fenntartania sikerült, már el is eresztették. A legény felhívta Kleon figyelmét a vergődő leányra, és a rabszolgakereskedő, a hajónak nemcsak tulajdonosa, de parancsnoka is, meghagyta, hogy bo-csássanak vízre azonnal egy csónakot és abba emeljék be az akkor már teljesen alélt leányt.

Kleon, mint minden rabszolgakereskedő, alapjában véve kegyetlen természetű ember volt, és amikor mégis parancsot adott Judit megmentésére, legkevésbé sem emberséges érzelmek vezették, hanem inkább a kíváncsiság. Tudni akarta, vajjon ki is lehet ez a hajótörött? Amikor azután látta, hogy a kimentett leány eszméletlen bár, de még van benne élet, meghagyta, hogy vigyék őt a saját fülkéje mellett lévő fedélzeti fülkébe, melyben rendszeren egy különösen kegyelt rabszolganőt szokott tartani, de most éppen üres volt, vegyék le róla összetépett vizes ruháit, adjanak rá tiszta hálóköntöst, és azután kirendelte melléje ápolóul Afrát, egy afrikai arab rabszolganőt és annak szigorúan meghagyta, hogy a leányt a leggondosabb ápolásban részesítse és hogyan létező neki időnkint jelentést tegyen. A kéjenc rabszolgakereskedő rögtön észrevette ugyanis, hogy Judit feltűnően szép, fiatal leány. A legkevésbé sem emberséges érzelmek vezették tehát, amikor Judit érdekében rendelkezéseit kiadta, hanem már akkor arra gondolt, hogy a megmentett szép leány, ha meggyógyul, majd hálás lesz iránta és akkor talán sikerül őt idővel aljas ösztöneinek eszközévé tennie. Azt ugyan nemigen hihette, hogy Juditnak tetszeni fog és ez alapon sikerül a leány vonzalmát is megnyernie, mert nem volt sem szép, sem fiatal. Ötvenedik életévét már régen túlhaladta és külseje cseppet sem volt meggyerő. Alacsony, köpcös ember volt, feltűnően nagy feje félig kopasz volt már, gyér haja és szakálla valamikor fekete lehetett, de most már erősen őszbe vegyült. Kleon eddig még sohasem foglalkozott a nősülés gondolatával, mert hiszen ezt fiatal kora óta üzött foglalkozása úgyszólván kizárta. Szeretett

jól élni, a finom ételt és a jó italt sohasem vetette meg. Azokat a csinos fiatal nőket, akikkel a véletlen összehozta és akik majdnem kivétel nélkül rabszolgasorsban voltak, kizárólag bűnös vágyai eszközeinek tekintette.

A rabszolgakereskedés akkoriban nagyon nagy hasznot hajtó foglalkozás volt és Kleon, aki már atyjától örökölte mesterségét, jelentékeny vagyonnal rendelkezett. Ez a nagyon módot adott neki arra, hogy minden vágyát kielégítse, de azt, hogy ösztöneinek parancsoljon, sohasem tanulta meg. A kezébe került fiatal rabszolgánők között mindig talált olyanokat, akiket a hiúság és különösen a jólét és a kényelmes élet utáni vágy karjaiba kergetett, de ezek közül mégsem akadt eddig egyetlenegy sem, aki egy-két évnél hosszabb ideig kötötte volna le érdeklődését. Lelki tulajdonságokat sohasem keresett azoknál a nőknél, akikkel az idők folyamán összekerült, és sohasem is látott bennük mást, mint ösztönei kielégítésének tárgyát. Ezért azután rendesen hamar meg is únta őket, és ha ez bekövetkezett, eddigi kegyeltjeit egyszerűen besorozta az eladásra szánt rabszolgánők közé. Ez történt legutóbb is, amikor azt az egyiptomi leányt, aki majdnem két esztendeig volt a szeretője, egyszerűen eladatta az athéni rabszolgavásáron.

Judit a kiállott rettenetes izgalmak és az órákig tartó kétségbeesett vergődése által okozott teljes lelki és testi kimerültség hatása alatt súlyos lázba esett. Hogy két hétig tartó önkívületi állapota ellenére mégis életben maradt, kizárólag igen erős, egészséges szervezetének és annak a gondos ápolásnak volt köszönhető, amelyben Kleon parancsára részesült.

Az egész idő alatt időnkint csak egy kis húslevest és gyümölcsöt vett magához, azt is ápolónője adta be neki. Kleon néha meglátogatta a nagybetegét és ilyenkor mindig kajánul gyönyörködött szépségében és szigorúan meghagyta Afrának, hogy a leggondosabban ápolja őt. Nagy jutalmat ígért neki arra az esetre, ha a tengerből kiszabadított leány felgyógyul, míg halála esetére száz korbácsütést. Afra azonban nemcsak Kleontól való félelmében részesítette Juditot valóban önfeláldozó ápolásban, hanem azért is, mert erre

jó szíve és a szerencsétlen leány iránt táplált részvéte ösztönözte.

A hajó időközben megérkezett a kartágói kikötőbe, de itt még hosszabb ideig kellett vesztegelnie, mert Kleon számítása ellenére még nem érkezett oda az előre megrendelt kétszáz arab rabszolganő. Kleon Kartágóban el is hagyta a hajót és a városban lévő házába költözött. Juditot azonban, aki még nem tért magához ájulásából, nem vitte magával, mert attól tartott, hogy a partraszállítás megárthat a súlyos betegnek. Ezért továbbra is Afra ápolása alatt hagyta a hajón. Rajta most Juditon és ápolónőjén kívül csak a kormányos, két alantas tiszt, egypár hajóslegény és a rabszolganő maradt, mert Kleon az evezősöket is kiszállította, hogy munkaerejüket a kényszerű várakozás ideje alatt egy kartágói építkezésnél értékesítse. Hazaérkezése után azonnal egy jóhírű kartágói orvost küldött ki a hajóra, meghagyva neki, hogy vizsgálja meg alaposan a beteg leányt és vegye gondos orvosi kezelés alá. Nagyon megörült, amikor az orvos kijelentette, hogy a leány erős szervezete kilátást nyújt arra, hogy súlyos betegségéből felépül, ha a részére rendelt orvosság megteszi hatását a beteg szervezetre.

Afra már két nap mulva észrevette, hogy ez az orvoság valóban használ Juditnak, eddig feltűnően halavány arca kezdett már egy kis színt kapni. Az ötödik napon azután Judit fel is ébredt két hétig tartó mély, letargikus álmából. E nap reggelén Afra éppen orvosságot adott be neki, amikor Judit hirtelen kinyitotta szemét és révedező tekintettel nézett maga körül. Amikor Afrát meglátta, alig hallható, gyenge hangon meg is szólalt:

— Hol — hol vagyok? — kérdezte héber anyanyelvén, majd amikor Afra kérdően nézett reá, mert nem értette meg szavait, görög nyelven ismételte meg azokat. Az arab leány értett görögül. Hiszen már több mint öt év óta volt Kleon hajóján és itt folyékonyan megtanulta ezt a nyelvet. Afra nagyon megörült, amikor először hallotta Judit hangját, de mielőtt válaszolt volna, rövid pár pillanatig gondolkozott, hogy voltaképpen mit is feleljen neki. Mert ha az igazat megmondja, a nagybeteg bizonyára megijed, és az ismét súlyosbíthatja állapotát. De Kleon is szigorúan megparan-

csolta neki, hogy Juditnak, ha fel találna ébredni, ne áruljon el semmit a hajó rendeltetéséről. Minthogy azonban hazudni sem akart, rövid habozás után megfogta gyengéden Judit kezét és így szólt hozzá:

— Egy afrikai kereskedő hajóján vagy már tizenötödik napja. Tíz napot a nyílt tengeren töltöttünk, most pedig öt nap óta a kartágói kikötőben horgonyoz a hajónk.

— Hol van anyám — kérdezte Judit tovább, mert emlékezőtehetségét még nem nyerte vissza teljesen és még nem ébredt tudatára annak, hogy voltaképen mi is történt vele. Afra most azután igazán nem tudta, mit feleljen Juditnak erre az újabb kérdésére. Mert azt sejtette, hogy Judit anyja a hajótörésnél a tengerbe veszett, de hát most éppen ő mondja meg ezt a hosszú ájulásából csak az imént felébredt nagybeteg leánynak?

— Azt nem tudom, kedvesem, — szólt ezért szelíd, résztvevő hangon. — Csak annyit tudok, hogy hajónk legénysége két héttel ezelőtt a tengerből emelt ki téged. Azóta állandóan itt vagyok melletted, de még nem beszélhattünk egymással, mert folyton aludtál.

Azt ugyanis nem akarta neki megmondani, hogy két teljes hétig eszméletlenül feküdt a hajófülkében. Judit most ismét réveteg tekintettel hosszasan nézett maga elé. Majd nagyot sóhajtott, és azután úgy látszott Afrának, hogy ismét szólni akar hozzá, de nincs elég ereje, és csak hosszabb idő után hallotta tőle e szavakat:

— Istenem, ó Istenem!

— Szegény gyermek — gondolta magában Afra, majd ismét hangosan így szólt:

— Nincsen valami kívánságod?

— Szomjas vagyok — felelt Judit halkán. Erre Afra kiment és hamarosan egy pohár langyos tejjel tért vissza. Judit ezt jóízűen megitta. Azután ismét elaludt. Afra most a kapott parancs értelmében elküldött egy hajóslegényt Kleon házába azzal az üzenettel, hogy a beteg leány végre felébredt és néhány szót már szólt is hozzá. Kleon erre a hírre maga ment ki a hajóra az orvossal. Ez Judit állapotát kielégítőnek találta és kifejezte azt a reményét, hogy a be-

teg, akinek most már nem volt láza, ha kellően fog táplálkozni, újból visszanyeri régi erejét és hamarosan fel is gyógyul.

Az orvosnak igaza volt. Judit állapota ettől a naptól kezdve rohamosan javult. Négy nap múlva már szilárd eleddel is tudott magához venni, és amikor a hajó tíz napi veszteglés után végre útnak indult Tingis felé, mert az afrikai kontinens belsejéből várt élő rakomány megérkezett, naponként néhány órára már fel is kelhetett. Afra most is állandóan Judit mellett tartózkodott, sokat beszélt vele, de az orvos utasítására és Kleon parancsára kizárólag közömbös dolgokról. A hajótörésről nem említett neki semmit, nehogy a kínos visszaemlékezés a lábadozó leányt felizgassa. Judit idevágó kérdéseire mindig tapintatosan kitérő válaszokat adott, mire az abba is hagyta a kérdezősködést.

A hajó most csak nagyon lassan haladt előre, mert majdnem állandóan kedvezőtlen széllel kellett küzdenie. Már nyolc napja tartott az út és még mindig nem jutottak el Tingisbe.

Kilencedik fejezet

A rabszolgakereskedő hálójában

A javulás Judit állapotában állandónak mutatkozott. Most már a fedélzeten tölthette a napnak nagy részét. Kleon parancsára kényelmes nyugvóhelyet készítettek itt részére. Ő maga egyelőre nem kereste fel a leányt, mert nem akart vele beszélni, amíg az teljesen nem nyerte vissza egészségét. Judit ezért most is minden idejét Afra társaságában töltötte, aki még mindig a legnagyobb szeretettel gondozta. Nap-nap után jobban vonzódott a szelíd lelkű afrikai leányhoz, hiszen ez volt a hajón az egyetlen, aki igazán szeretettel foglalkozott vele, a többiek látszólag tudomást sem vettek létezéséről.

Judit testi erejének gyarapodásával együtt haladt emlékezőtehetségének fokozatos visszatérése is. Kezdett már lassan mindenre visszaemlékezni, ami vele az utóbbi napokban történt. De ez a visszaemlékezés egyúttal nagy lelki kint is jelentett számára. Ráeszmélt idővel arra, hogy mit rabolt el tőle a kegyetlen sors, amikor a hajó, melyen szüleivel együtt nemrégén útnak indult Alexandriából, a borzalmas tengeri viharban elsüllyedt. Eszébe jutott, hogy elvesztette rajongva szeretett szüleit — hiszen ő még ma is azt hitte, hogy Simon és Ráchel gyermeke — és velük együtt elvesztette eddigi életének zavartalanul boldog összhangját is. Visszaemlékezett azután arra is, hogy ő milyen nehezen nyugodott bele a jeruzsálemi út tervébe, mintha sejtette volna, hogy ez az út súlyos bajok forrása lesz, és nem tudott arra magyarázatot találni, hogy voltaképpen miért kellett nekik Alexandriát elhagyniok, ahol mindnyájan olyan nagyon boldogok voltak. Amit akkor még csak sejtett, azt

most már tudta, hogy Nikodémus kívánságára történt az elutazás, mert Mirjam a hajón elárulta ezt neki. Nikodémusban látta tehát szerencsétlenségének okozóját, és ez szinte ellenszenvet váltott ki lelkében nagybátyjával szemben, akire ezért csak keserűséggel tudott gondolni, mert akaratának indokát nem is sejtette. Azt, hogy miképpen került erre a hajóra, már Afrától tudta, de arról, hogy hova viszi őt a hajó, fogalma sem volt, mert Kleon szigorúan megtiltotta Afrának, hogy Judittal erről beszéljen és a leány ezért mindig csak azt válaszolta, ha Judit a hajó útjának iránya és célja felől érdeklődött, hogy azokat ő maga sem ismeri. Ez a válasz persze nem elégítette ki Juditot, sőt most már komolyan nyugtalankodni kezdett sorsának bizonytalansága miatt. A nyugtalansághoz és félelemhez még hozzájárult a szüleinek elvesztésén érzett nagy fájdalma is. Mindezek bizonyára teljesen felborították volna lelkének egyensúlyát, ha lelkülete nem lett volna mélységesen vallásos. Amint az őt ért súlyos csapásban is Isten akaratát látta, amely ellen nem szabad fellázadnia, úgy meg volt győződve arról is, hogy Isten, aki életét oly csodálatos módon megmentette és egészségét is visszaadta, nem fogja elhagyni ezentúl sem, mint ahogy sohasem hagyja el azokat, akik benne bíznak. Erre tanította őt Ráchel már zsenge gyermekkorában és ezt tanulta később tanítómesterétől, Stichótól is. De eszébe jutottak azok a szavak is, melyeket nemrég a bölcs Ephraim intézett hozzá: „Óvakodjál mindenekelőtt a büntől, édes gyermekem! Viselj el inkább bármilyen fájdalmat az életben, csak bünt ne kövess el soha!” Feltette tehát magában, hogy bármi történjék is vele, mindenben aláveti magát Isten szent akaratának és követni fogja a bölcs Ephraim tanácsát.

Ezek a gondolatok azután megnyugtatták, ha aggódni kezdett sorsának bizonytalansága miatt és úgy gondolta, hogy jobb, ha nem is kérdezősködik többet Afránál a jövőről. Kleont, a hajó tulajdonosát csak messziről látta, a hajó személyzetével pedig, amely többnyire afrikai rabszolgákból állott, nem akart, de nem is igen tudott volna beszélni, mert nyelvüket nem értette. A hajó igazi rendeltetését nem ismerte és a Kartágóban felvett rabszolgákat sem látta, azok

a hajó belsejében voltak szigorú őrizet alatt és a fedélzetre ezeket a szerencsétleneket nem engedték ki soha. Néha azonban mégis meghallotta egy-egy megfenyített rabszolga jajveszékelését. Ilyenkor azután mégis félelem fogta el.

Judit egy alkalommal elmesélte Afrának a hajótörés szomorú történetét. Elmondta neki azt is, hogy ő egy gazdag egyiptomi zsidó kereskedő leánya. Elmesélte, hogy szülei Alexandriából Jeruzsálembe akartak költözni és a hajó, amelyen utaztak, éppen akkor süllyedt el a hirtelen támadt nagy tengeri viharban, amikor útban voltak Jeruzsálem kikötője, Joppe felé.

Kleon naponkint érdeklődött Afránál Judit hogyléte felől és leste a pillanatot, amikor már maga beszélhet a leánnyal. Afrának el kellett mondania mindent, amit Judittól hallott, és így Kleon tájékozva volt Judit kiléte felől. Néhány napig még várt, és amikor azután gondolta, hogy Judit egészsége már teljesen helyreállt, egyszer alkonyatkor belépett a leány fülkéjébe és intett az ottlévő Afrának, hogy távozzék. Amikor egyedül maradt Judittal, először sokáig nézett reá fürkésző tekintettel. A kéjenc szakértelmével fürkészte végig a leány szép testét, és már előre érezte az aljas örömet, a kéjes élvezetet, melyet ennek a nőnek bírása, szerelmi ölelése neki okozni fog. Judit, akinek szeme még sohasem találkozott egy férfinak ilyen tekintetével, ösztönösen megijedt, amikor Kleon őt kéjes szemével így végigmérte. Csak egy félő pillantást vetett reá, majd lesütötte szemét és izgatottan várta, mit fog neki a hajó gazdája mondani. Félelem, ellenszenv és kíváncsiság vegyes érzelmei járták át lelkét, szíve hevesebben kezdett dobogni.

— Örömmel hallom, — szól végre Kleon hosszabb hallgatás után — hogy az én szép vendégem már egészséges. Nagyon örülök, hogy sikerült téged kimentenünk a tenger hullámaiból és remélem, hogy jól érzed magadat hajómon?

— Életem megmentéséért és a gondos ápolásért hálával tartozom neked uram, — felel Judit — bár azt hiszem, jobb lett volna nekem, ha kedveseimmel együtt én is elmerülök a tengerben, melynek kegyetlensége elrabolta tőlem

jó szüleimet és velük együtt életem minden örömét és boldogságát is.

— Boldog leszek, szép gyermekem, ha alkalmat adsz nekem arra, hogy én pótoljam neked azt, amit a sors tőled elvett. A jövőben bőkezűen kívánok rólad gondoskodni és ha egyetlen kívánságomat teljesíted, semminek sem fogod soha hiányát érezni, mert én gazdag úrnővé teszek és gondom lesz rá, hogy mindig jó dolgod legyen az életben. Ha sikerült kiragadnom téged a hatalmas Poseidon karjai közül, ez bizonyára csak Aphrodite segítségével történt, aki mint drága kincset adott téged nekem.

Judit nem érti meg a Kleon szavaiban lévő célzást, de a pogány istenek említését nem akarja szó nélkül hagyni és ezért így felel:

— Én nem hiszek a te isteneidben, mert zsidó leány vagyok. Csak az egy igaz Istenben hiszek, akinek akarata volt, hogy minden úgy legyen, ahogy történt és akinek te bizonyára csak eszköze voltál, amikor életemet megmentetted.

Legyen hát, — szól újból Kleon — ahogy akarod. De ha a te Istened jóvoltából kerültél hozzám, akkor bizonyára akarja, hogy az enyém is légy. Neki tehát engedelmeskedned kell, ha nem akarod magadra vonni haragját. Nyíltan megmondom neked, hogy mit kívánok tőled: szerelmedet akarom megnyerni, és bár megvan a hatalmam hozzá, hogy azt tegyem veled, amit akarok, mégis azt szeretném, ha te önként, saját elhatározásodból lennél az enyém. Ha elfogadod ajánlatomat, el foglak halmazni mindennel, amit szem-szád kíván. Selyemben, bársonyban fogsz járni, annyi aranyad és ékszered lesz, amennyit csak akarsz és engedelmes rabszolgák serege fogja lesni minden kívánságodat.

Juditra úgy hatnak Kleon szavai, mintha a fényes napvilágról hirtelen mély, sötét gödörbe zuhant volna. Tiszta, ártatlan lelke elképzelni sem tudja az imént hallott szörnyűséget. Rövid gondolkodás után kezd mégis tudatára ébredni rettenetes helyzetének. Valósággal megdermed, ha arra gondol, mi vár reá. Reszketni kezd a félelemtől, homlokát kiveri a hideg veríték. Eszébe jut, hogy ő, a védtelen gyenge leány, itt van most egyedül a nyílt tengeren, kiszol-

gálatva egy embernek, akivel szemben e pillanattól kezdve csak útalatot és gyűlöletet érez. Nincs egy teremtetten lélek, akihez segítségért, oltalomért folyamodhatnék, mert az az egyetlen is, akihez őszintén vonzódik és aki talán szereti is őt, Afra, szintén csak szolgálója annak, aki hozzá az imént ezeket az útalatos szavakat intézte. Az első pillanatban arra gondol, hogy kiszökik a fülke ajtaján, átveti magát a fedélzet korlátján és beugrik a tengerbe. De hamarosan elűzi magától ezt a gondolatot, mert tudja, hogy ez súlyos bűn volna Isten ellen. Eszébe jutnak ismét azok a szavak is, amelyeket a bölcs Ephraimtól hallott. Érti, hogy Isten meg tudja és meg is fogja őt oltalmazni, és ez a gondolat bátorságot önt lelkébe. Ráébred arra, hogy ő zsidó leány és ekkor feléled benne a kis kora óta beléoltott faji öntudat is és mindez erőt ad neki ahhoz, hogy Kleonnak határozott hangon válaszoljon:

— A mi Istenünk, akinek megvan minden hatalma az égben és a földön, azt parancsolta nekünk, hogy erkölcsös életet éljünk. Ő hirdette ki a Sinai hegyén a mi nagy prófétánknak, Mózesnek, a törvényt, amely így szól: „Ne paráználkodjál!” Nekem nem kell tehát a te aranyad, nem kellene ékszereid, nem kell selymed és bársonyod és nem kell a felajánlott fényes életmód sem. Inkább meghalok, de Isten törvényét megszegni nem fogom soha!

Kleon csodálkozva hallja Juditnak e bátor szavait. Ő, a pogány kéjenc, akinek legfőbb törvénye csak saját akarat, aki mindenkor csak aljas ösztöneire hallgatott, melyeknek már régóta rabja volt, nem tudja megérteni, hogy Juditot tisztán magasabb erkölcsi szempontok vezérik akkor, amikor az ő oly fényesnek hitt ajánlatát határozottan visszautasítja. Kleon azt hiszi, hogy inkább egyéni ellenszenv az, amit Judit vele szemben érez, és minthogy a leány ellenállása még fokozza aljas szenvedélyét, eltökéli magában, hogy mindent el fog követni megtörésére. De azt is tudja, hogy ez nem fog könnyen menni, hogy sikert csak hosszabb idő múltán érhet el. Ezért elhatározza, hogy most nem folytatja a megkezdett mederben a beszélgetést és némi habozás után így szól:

— Ajánlatom bizonyára váratlanul ért és ezért nem is

veszem tőled rossz néven, hogy azt most visszautasítod. Még hetek fognak eltelni, amíg hajónk Ostiába ér. Addig időt adok neked arra, hogy gondolkozzál felette. Magam nem is fogok veled többet beszélni. Halljad hát most elhatározásomat: A tett ajánlatot fenntartom. Ha te jobb belátásra térnél, üzend meg ezt nekem Afrával és akkor eljövök, hogy beváltsam ígéretemet. Ha ajánlatomat elfogadod, sorsod valóban irígylésreméltó lesz, mert nem fogok kímélni sem költséget, sem fáradságot, hogy mindenben kedvedben járjak. De ha mégis mindenáron meg akarnál maradni most közölt elhatározásod mellett és mielőtt hajónk Ostiában kikötne, másodszer is visszautasítanád ajánlatomat, elviszlek magammal Rómába és eladlak rabszolgának az ottani rabszolgavásáron.

Ezzel Kleon sarkon fordult és elhagyta Judit fülkáját. Azt gondolta, hogy fenyegetése Juditot idővel mégis más elhatározásra fogja bírni. A szerencsétlen leányra azonban a Kleonnal folytatott beszélgetés egészen más hatást tett, mint ahogy azt várni lehetett volna. Amikor a rabszolga-kereskedő tőle eltávozott, először is térdre borult és hálát adott Istennek, amiért erőt adott neki ahhoz, hogy Kleon akaratával bátran szembeszálljon. De hálát adott Istennek azért is, hogy most végre megmutatta neki eddig bizonytalan jövőjét. Mert azt előre tudta, hogy a végső válasz, amelyet Kleonnak adni fog, ismét csak elutasító lesz és így nem kételkedett abban sem, hogy az be fogja váltani fenyegetését és rabszolgánővé teszi. Judit hallomásból ismerte a rabszolgaélet keserveit, de azért úgy érezte, hogy bármilyen keserves legyen is jövendő élete, semmi esetre sem lehet rosszabb annál, ami itt Kleon mellett várt volna rá. Mélyen vallásos lelkülete arra készítette, hogy nyugodjék meg teljesen Isten akaratában, akihez most már csak azért imádkozott, engedje őt olyan helyre jutni, ahol erkölcsé, szüzi tisztasága nem lesz többé veszélynek kitéve.

A még hátralévő napok nyugodtan teltek el. Afra továbbra is változatlanul ellátta Judit gondozását. A Kleonnal folytatott beszélgetésről nem mert Judittól kérdezősködni, bár szeretete volna tudni, mit is mondott neki a hajó gazdája. Judit azonban ezt egyetlenegyszer sem hozta elő.

Négy nappal a Kleonnal folytatott beszélgetés után megérkeztek Tingisbe. Itt már várta őket az előre megrendelt rabszolgarakomány és ezért nem is tartózkodtak tovább a tingisi kikötőben, mint ameddig a rabszolgák behajózása tartott, ami ezúttal már Judit szemeláttára történt. A leány nagy érdeklődéssel, de egyben borzalommal is nézte a szerencsétleneket, amikor az örök a hajó belsejében lévő börtönszerű helyiségbe terelték őket. Kleon azt remélte, hogy ez a szomorú látvány hatással lesz Judit végső elhatározására és megtöri ellenállását, de ebben a reményében csalódott, mert amikor a hajó húsz nappal a tingisi kikötés után végre közeledett Ostiához és ő ekkor újból felkereste Juditot és megkérdezte tőle, hogy nem változtatta-e meg szándékát, Judit Kleonnak erre a kérdésére a leghatározottabban „nem”-mel felelt.

Kleont most már komolyan bosszantotta a leány makacs kitartása, de erőszakot nem akart vele szemben alkalmazni és ezért megparancsolta Timonnak, a rabszolgák felügyelőjének, hogy sorozza be Juditot azonnal a Rómában eladásra kerülő rabszolgánők közé. Ez azután hamarosan meg is történt. Juditnak, akinek egészsége most már teljesen helyreállt, már azt sem engedték meg, hogy elbúcsúzzék Afrától. Az utat Ostiától Rómaig a többi rabszolgával együtt gyalog kellett megtennie. Rómában azután a rabszolgavásárra terelték őket, ahol az Afrikából jött friss áru hamarosan gazdára is talált. Judit volt az egyetlen fehér leány az eladásra szánt rabszolgánők között, és ezért nagy volt a kelendősége is. Többen tettek rá igen kedvező ajánlatot Timonnak, míg végre Plautus, egy tekintélyes római úrnak, Pontius Pilatusnak házfelügyelője vásárolta meg Juditot ötszáz dénárért, amely összeg jóval meghaladta egy rabszolgánőnek akkoriban szokásos árát.

Igy került Judit két hónappal a tengeri katasztrófa után, melyből oly csodálatos módon menekült meg, Pontius Pilatus házába.

Tizedik fejezet

Tiberius császár

A Mons Caelius lábánál, az akkori Róma egyik leg szebb pontján, amely távol esett a belső városrészek zajos forgalmától, állott Lucius Sempronius villája, melyet még a köztársaság utolsó éveiben Lucius nagyatyja, Gaius Sempronius, a gazdagságáról híres római nemes építtetett. A villa a római építőművészet valóságos remeke volt.

Lucius Sempronius egyike volt Róma legelőkelőbb és leggazdagabb nemeseinek. Fiatalabb korában, még Augustus császár idejében, katonai pályára lépett és előbb Tiberius, majd ennek trónralépte után Germanicus oldalán részt vett a Rajna melletti csatákban, de amikor Tiberius később Germanicust hazahívta Rómába, majd pedig Keletre küldte, Sempronius búcsút mondott a katonaeletnek és Rómában maradt, ahol azonban teljesen visszavonult a közélettől és egynéhány régi barátján kívül úgyszólván senkivel sem érintkezett. Lelke mélyén köztársasági érzelmű volt és sehogy sem tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a régi római nemes családok teljesen elvesztették befolyásukat a közügyek intézésére és ki voltak szolgáltatva a császár, és főleg annak teljhatalmú kegyence, a pretoriánusok prefektusa, az alacsony származású Lucius Aelius Seianus önkényének. De ha Sempronius nem is mutatott semmi hajlandóságot arra, hogy akár hivatalt, akár valamilyen katonai parancsnokságot vállaljon, amire nemcsak nagy vagyona, de főleg kiváló tehetsége, önzetlen, puritán jelleme, nagy műveltsége és személyes bátorsága nagyon is alkalmassá tették, a birodalom sorsa mégis érdekelte és néhány régi jó barátja révén, akik időnkint magányában felkeresték, ki-

tűnő tájékozottságot szerzett mindenről, ami Rómában és a provinciákban történt. Mint megrögzött agglégénynek, önmagán kívül senkire sem kellett tekintettel lennie, az pedig a legkevésbé sem izgatta, hogy politikai felfogása miatt esetleg egyszer bajba keveredhetik. Ezért sohasem csinált titkot véleményéből és mindig őszinte és kemény bírálatot gyakorolt az akkori közélet súlyos kilengései felett. Ha az aljas cselszövények és politikai besúgások akkor divatos rendszere mellett mindedig nem esett bántódása, ezt kizárólag annak köszönhette, hogy Seianus, aki előtt egyébként ismert volt Sempronius bátor szókimondása, mégsem mert vele szemben fellépni, mert tudta, hogy Tiberius, akivel Sempronius valamikor együtt harcolt a germánok ellen, meleg érzelmeket táplál régi hős katonabajtársa iránt.

Egy ragyogóan szép októberi nap reggelén Sempronius éppen befejezte szokásos reggeli fürdője után öltözködését, amikor egyik rabszolgája jelentette neki, hogy unokaöccse, Publius Marcellinus, küldönc útján kérdezteti, nem volna-e bátyjának alkalmatlan, ha ma délelőtt meglátogatná őt? Sempronius örült Marcellinus látogatásának és megüzente a küldöncnek, hogy urát örömmel várja.

Marcellinus Semproniusnál jó néhány évvel fiatalabb, mintegy ötven esztendősen lehetett s ugyancsak Róma egyik régi nemes családjának volt sarja. Ámbár lelke mélyén ő is úgy gondolkozott, mint Sempronius és nem volt megelégedve az akkori helyzettel, ezt a nézetét mégsem mert nyíltan kifejezni, miként azt Sempronius tette és ezért csak igen bizalmas baráti körben, lehetőleg csak négy szemközti beszélgetésekben mondta el őszinte véleményét a közélet különféle kérdéseiről. A nagy nyilvánosság előtt mindig az uralkodó rendszer hívének vallotta magát és kereste Seianus barátságát. Mint a senatus tagja, résztvett Róma közéletében és szavazatával mindenkor szolgálatkészen támogatta Tiberius teljhatalmú miniszterét, akitől közéleti befolyását, vagyonát, sőt életét is féltette. Semproniushoz a barátságon kívül közeli rokoni kapcsolatok is fűzték, amennyiben anyja testvérhúga volt Sempronius édesatyjának. Őszintén ragaszkodott unokabátyjához, igen nagyra becsülte és ő volt talán az egyetlen ember Rómában, akivel

teljes őszinteséggel merete véleményét közölni. Sempronius is szerette rokonát és nem vette tőle rossz néven a közéletben követett szolgálalelkű magatartását.

Sempronius a kevés időt öccse látogatásáig villájának atriumában¹ töltötte. Nemrégén sikerült megszereznie Titus Livius nagy történelmi művének egy kitűnő kéziratát és ezt olvasta nagy érdeklődéssel.

Nemsokára azonban jelentették neki Marcellinus érkezését. Belépésekor nagy szívélyességgel fogadta rokonát.

— Üdv neked, drága Luciusom, — így köszöntötte őt unokaöccse. — Eljöttem, hogy elmondjam neked legújabb tapasztalataimat és meghalljam egyszer ismét őszinte véleményedet mindarról, ami nálunk legutóbb történt.

— Köszöntelek, kedves barátom, — felelt Sempronius. — Éppen most fejeztem be a nagy Scipio történetének olvasását és eltűnődtem magamban azon, hogy a mostani epigonoknál mennyivel különb emberek éltek akkor Rómában. De Herculesre! Éppen jókor jöttél, mert már-már azt hittem, hogy megfeledektél rólam, hiszen hónapok óta nem látogattál meg.

— Az istenek a tanúim, hogy mindig szeretettel gondoltam rád, de nem jöhöttem el hozzád, mert huzamos ideig távol voltam birodalmunk fővárosától. Hiszen tudod, hogy Tiberius az elmúlt nyár elején végleg elhagyta Rómát és azóta Terracinában lakik, mert Seianus meggyőzte őt arról, hogy ennek a campániai falunak a levegője jobban használ az egészségének, mint a római tartózkodás. A caesar ezért nem is tér többé vissza Rómába, hanem egyelőre Campániában marad, télen pedig, amint hírlik, végleg Capreae szigetére fog költözni, Neapolis mellé, ahol Seianus pazar kastélyt rendezett be részére.

— A ravasz róka el akarja távolítani urát a fővárosból, hogy itt azután teljesen szabadon garázdálkodhassék, mert Tiberius nemesebb gondolkodása és fejlettebb jogérzéke eddig lehetőtlenné tette, hogy Seianus mindenben keresztülvigye akaratát.

— Márpedig én egészen bizonyosra veszem, hogy ezentúl csak egy akarat fog érvényesülni nálunk, Seianus akarat. Tiberius eddig is szívesen hallgatott reá, de ezentúl

vakon meg fog tenni mindent, amit Seianus kíván tőle, mert a pretoriánusok hatalmas prefektusa nemrégén a caesar életének megmentésével örökre lekötölte őt magának.

— Jupiterre! Hát veszélyben forgott Tiberius élete? Talán egy felbérelt orgyilkos pályázott életére vagy valaki mérget kevert az ételébe?

— Nem, az eset egészen másképen történt. Mint véletlen szemtanú, részletesen el tudok neked mindent mondani. Tudod, Luciusom, hogy nekem is van egy villám Terracinában, hiszen gyermekkorodban te is sokszor voltál ott, amikor még nagyatyánk élt. Ezt a villámot én örököltem anyámtól, de nemigen használtam eddig. Csak amikor halottam, hogy a caesar Terracinában fogja a nyarat tölteni, tataroztattam ki ezt az eddig elhanyagolt, egyébként igen takaros házat, hogy az udvarral együtt én is Terracinába költözhessem. Ez már azért is szükséges volt, mert ha itt maradok és ottani villám üresen áll, Seianus azt bizonyosan lefoglalta volna magának vagy valamelyik kedves emberének és akkor könnyen veszendőbe mehetett volna az én szép campániai birtokom is, pedig jövedelmét nem tudom nélkülözni. Terracinában persze részt kellett vennem az udvari életben és így jelen voltam mindazokon az ünnepélyeken, melyeket Seianus a caesar tiszteletére rendezett. A legutolsó ilyen ünnepély két héttel ezelőtt a terracinai barlangban volt. Seianus erre az alkalomra deszkákkal vonatta be a hatalmas barlang falait, a barlang tetejét pedig kupolaszerű deszkaépítménnyel látta el. A falakat is, a mennyezetet is gyönyörű festmények és friss virágból készített füzérek díszítették. Az így feldíszített és fényesen kivilágított barlangban felállított asztal körül helyezkedtek el a meghívott vendégek. Az asztal közepénél a caesar hevert, jobbán Seianus foglalt helyet. A valóban fejedelmi estebéd alatt kint a barlang előtt elhelyezkedett zenekarok szórakoztatták a vendégsereget, majd amikor a jobbnál jobb ételek és borok már kellő hangulatot teremtettek, tündéréknek öltözött gyönyörű leányok lejtettek bájos fűzértáncot. Amikor Tiberius javában gyönyörködött a tündérek táncában, hirtelen nagy zaj keletkezett és pontosan azon a helyen, ahol a caesar hevert, beszakadt a deszkamennyezet. A desz-

kákat összetartó gerenda éppen a caesar fejére esett volna, ha Seianus nem őrzi meg lélekjelenlétét. A hatalmas termetű prefektus felugrott és hirtelen mozdulattal Tiberius felé hajolt. Így azután a gerenda az ő hátára esett és csak a lehulló deszkák estek az asztalra, de kárt senkiben sem tettek. Seianus a hátára kapott nagy ütés folytán kis időre elvesztette ugyan eszméletét, de súlyosabb bajt nem okozott az neki. A caesar és a vendégek eszeveszetten menekültek ki a barlangból, de Tiberius csak ekkor vette észre, hogy Seianus bentmaradt a barlangban. Erre személyesen intézkedett, hogy gyorsan takarítsák el a leesett gerendát és deszkákat és amikor ez megtörtént, az ütéstől elkábult Seianus is feltápászkodott és császári urának lábai elé borult. Valószínűleg azt hitte, hogy Tiberius őt fogja okolni a balesetért és bizonyára igen kellemesen csalódott, mikor ez felemelte, majd e szavakkal: „Seianusom, te saját életed kockáztatásával császárod életét mentetted meg!” — megölelte és megcsókolta. Időközben a vendégek is magukhoz tértek az ijedtségtől és Quintus Burrus senator elkiáltotta magát: „Gyerünk Jupiter templomába és adjunk hálaát a nagy istennek, amiért Seianus segítségével megmentette a caesar életét!” Erre felkerekedett az egész vendégsereg és fáklyahordók kíséretében bement Terracinába Jupiter templomába, ahol Tiberius maga mutatta be az áldozatot a hatalmas istennek.

Sempronius látható érdeklődéssel hallgatta Marcellinus elbeszélését. Egyideig elgondolkozott, majd így szólt:

— Most már magam is elhiszem, hogy a szerencsétlen esemény, amelyet most elmondtál, erősen megnövelte Seianus befolyását a becsületes, de gyenge Tiberiusra. Most tehát még az eddigieknél is nehezebb idők fognak következni. Ez reám nézve is kellemetlen lehet, mert tudod, hogy Seianus már régen rossz szemmel nézett, de a caesar nem akarta neki elhinni, hogy én, aki valamikor kedves katonabajtársa voltam, ellensége lennék a hazának. A delatoroknak eddig velem szemben sohasem volt sikerük, de most már tartanom kell attól, hogy egy napon majd én is kapok a nyakamba egy felségsértési pert. Hogy ez mit jelent, azt

te is jól tudod, Publiusom. Jó lesz állandóan készenlétben tartanom a cubiculumban² egy méregpoharat.

— Az előjelek valóban nem kedvezők. Szegény Julius Venantius, akinek birtokán van a terracinai barlang, ahol a baleset történt, már megkapta idézését a senatus elé. De ő úgy látszik előre megérezte, mi vár reá, és állítólag Afrikába utazott. Probust, a szegény ácsmestert, aki a barlang bedeszczázását végezte, másnap börtönbe hurcolták és ott megfojtották, a munkánál foglalkoztatott harminc rabszolgát pedig agyonkorbácsolták.

Amikor Marcellinus elbeszélését befejezte, kinyílt az atrium ajtaja, belépett egy rabszolga és jelentette Asinius Gallus látogatását.

— Üdvözlég, Lucius — szólt a belépő Gallus Semproniushoz. — Amióta a caesar elköltözött, felette unalmas az élet Rómában. Ah, hiszen neked már van vendéged! Üdvözöllek, Publius, istenek kegyeltje! Úgy látom, jókor jöttem, legalább tőled én is megtudok egyet-mást a legújabb eseményekről. Ezúttal tulajdonképen én akartam Luciusnak elmondani, amit az imént Pontius Pilatustól hallottam, de úgy látszik felsültem szándékommal, mert te, Luciusom, Publiustól bizonyára már minden újságot hallottál.

— Nem sokkal előbb jött, mint te, barátom, — felelt Sempronius, ülőhellyel kínálva meg új vendégét — és még nem mesélt el nekem mást, mint a terracinai barlangban történt balesetet.

— Az istenek nem kedveznek nekünk, — szólt Gallus — mert valóságos szerencse lett volna mindnyájunkra nézve, ha Seianust agyonüti a ráesett gerenda. Sajnos, ez nem történt meg és az a körülmény, hogy a caesar most Seianus lélekjelenlétének tulajdonítja életének megmentését, olyan embereknek, mint mi vagyunk, csak ártalmára lehet. Eddig még megóvtak minket az istenek, de ezentúl már igazán nem tudhatjuk, hogy ellenségeink mikor akasztanak nyakunkba egy felségsértési pert, mert bizony ezeknek a delatoroknak ma nagy a befolyásuk. Tiberiust, aki alapjában véve nem volna rossz ember, csak sajnálni lehet, hogy Seianus annyira hatalmába kerítette, mert ez előbb-utóbb végzetes lesz magára a caesarra nézve is. Úgy hírlik, most

már sikerül Seianus nagyratörő terve, hogy Livillát nőül vegye, és ha ez sikerül neki és férje lesz Drusus özvegyének, talán még azt is eléri, hogy Tiberius fiává fogadja őt. A caesar nem gondol arra, hogy ez reá nézve is végzetes lehet, mert előbb-utóbb őt is eléri majd az a sors, amely Germanicus és Drusus osztályrésze volt, és ha ez bekövetkezik, részünkre sem marad hátra más, mint a halál vagy a száműzetés.

— Nekem is ez a véleményem, — felelt Sempronius. — Az én kedves rokonom okosabb, mint mi vagyunk, de én képtelen vagyok arra, hogy kövessem őt azon az úton, amelyre lépett.

Marcellinust most már kellemetlenül érintette unokabátyjának ez a megállapítása. Amíg egyedül volt Semproniusal, nem bánta, hogy ez mit beszél, de most, amikor tanúja volt beszélgetésüknek, kezdte magát rosszul érezni. Ezért jónak látta, hogy elmondja véleményét Gallus előtt, mert attól tartott, hogy ez, mint Seianus egyik legádázabb ellensége, még őt is kellemetlen hírbe keverheti. Ezért inkább Gallushoz, mint Semproniusához intézve szavait, így szólt:

— Én nem osztozom teljesen felfogásodban, kedves barátom, mert akinek kedves az élete, annak ma alkalmazkodnia kell a változott viszonyokhoz. Jól tudom, hogy őseink valamikor semmihez sem ragaszkodtak annyira, mint a szabadsághoz, de amióta Julius Caesar elfoglalta aranyszékét a senatusban, leáldozott Rómában a szabadság napja, és aki itt akar élni, annak nem szabad szembefordulnia a hatalom birtokosaival. Julius Caesart még elérte végzete, Brutus és Cassius töre március emlékezetes idusán véget vetett életének, de ami neki még nem sikerült, azt Octavianus már elérte, mert több mint negyven éven át zavartalanul tartotta kezében a korlátlan imperatori hatalmat. A híres római senatus egy-egy győztes hadvezérnek meghunyászkodó és mindenre kapható eszközévé süllyedt és a hatalom, amely valamikor az övé volt, most teljesen átment a katonák kezébe. Mert hiába, a hatalomnak ma csak egyetlen hathatós eszköze van, a győztes légiók fegyvere és ezzel szemben mi teljesen tehetetlenek vagyunk. Mi nem tehetünk mást, mint

hogy együtt ússzunk az árral, ha nem akarunk abban végleg elmerülni.

Gallust nem lepték meg Marcellinus szavai, mert ismerte őt. Tudta róla, hogy nagyravágyó ember, aki egyéni érdekét mindig elébe helyezte az elvűségnek. Végeredményben azonban be kellett látnia, hogy Marcellinusnak voltaképpen igaza van, mert Rómában a most uralkodó rendszer alatt elvekért nem lehetett küzdeni és az, aki ezt mégis megkísérelte, a besúgók és feljelentők szinte mesterien kiépített hálózata mellett biztos vesztébe rohant.

Hogy a köztársasági államforma Rómában végleg megdőlt, az már az Augustus halálát követő időben bizonyossá lett. Igaz, hogy a császárság első idejében sokáig nem tudott kifejlődni rendszeres trónöröklési rend, de ez az első császároknak ebben a kérdésben tanúsított ingatag és határozatlan magatartásában lelte magyarázatát. Tiberius ugyan kifejezetten mint Octavianus Augustus fogadott fia és örököse nyerte el a legfőbb állami hatalmat, de Róma második császárájának ez a hatalma tulajdonképpen csak akkor szilárdult meg végleg, amikor a kezdetben elégedetlenkedő pannoniai és rajnai légiókat megfélemeznie sikerült. Magában a birodalom fővárosában minden nagyobb megrázkódtatás nélkül ment végbe a trónváltozás, de Pannoniában és különösen a Rajna mentén az ott állomásozó légiók közt komoly zavargások törtek ki. Tiberius ekkor saját fiát, Drusust nevezte ki Pannonia helytartójává, aki részben egy holdfogyatkozás segítségével fékezte meg a babonás katonákat, részben pedig azzal nyerte meg őket atyja ügyének, hogy kívánságaik nagy részét teljesítette. A rajnai légiók azonban Tiberius unokaöccsét és fogadott fiát, Germanicust, a Rómában is igen népszerű, fiatal hadvezért, akarták császárrá kikiáltani, de ő a leghatározottabban elhárította magától ezt a megtiszteltetést. Germanicus Tiberiusban nemcsak legfőbb hadurát és katonai mesterét látta, de a mellett rokoni kapcsolatai is visszatartották őt attól, hogy vele szemben hűtlenséget kövessen el. A császári méltóságra pedig különben sem vágyott, mert azt inkább súlyos tehernek, mint kívánatos dolognak tartotta. Az elégedetlen katonákat ezért pénzkiosztással és különféle ígéretekkel rá-

bírta arra, hogy Tiberiusnak hűséget esküdjenek. Légioi foglalkoztatására harcba vezette őket a germánok ellen. A háborút három éven át változó sikerrel folytatta mindaddig, amíg a császártól parancsot nem kapott a hadműveletek beszüntetésére. Ekkor Rómába jött, ahol fényes diadalmenetet rendeztek tiszteletére. Germanicus nagy népszerűsége azonban hamarosan felidézte a gyanakvó Tiberius féltékenységét. Hogy a fővárosból eltávolítsa, Keletre küldte őt a birodalom ottani ügyeinek rendezésére. Germanicus ott is fényesen megfelelt a reábízott feladatnak, és miután Kis-Ázsiában rendet csinált, Egyiptomba utazott. Később onnan visszatérve, felháborodással értesült arról, hogy Gnaeus Calpurnis Piso, Szíria kormányzója, egy előkelő római nemes család sarja, időközben számos rendelkezését önhatalmúlag megváltoztatta. Ez a tény annyira felizgatta Germanicust, hogy súlyosan megbetegedett és harminchárom éves korában Antiochia közelében hamarosan meg is halt. A népszerű fiatal hadvezér váratlan halálhíre nagy megütközést keltett Rómában, és akadtak, akik magát a császárt gyanúsították azzal, hogy őt Piso segítségével megmérgeztette. Pistot erre Rómába idézték és ott bíróság elé állították. Tiberius a senatusra ruházta az ítélkezés jogát, de Piso, be sem várva az ítéletet, önkézével vetett véget életének. Az ilyen politikai háttérű öngyilkosságok ebben az időben Rómában elég gyakoriak voltak. A köztársaság régi hagyományaihoz még mindig ragaszkodó nemesség csak nehezen vette alá magát Tiberius, illetőleg a kegyenc Seianus önkényuralmának, de azért akadtak elegenden, akik gyáván meghunyászkodtak és minden téren igyekeztek a császárt kegyét megnyerni. Aljas besúgási rendszer fejlődött ki a fővárosban. Azok a jellemtelen emberek, akik Tiberiusnak hűzelegni akartak, egy régi, még a köztársaság idejéből származó felségsértési törvényt használtak fel arra, hogy az új rendszerrel elégedetlenkedőket mindenféle koholt vádak alapján bíróság elé juttassák. Ezek a delatoroknak nevezett egyének valóságos kémrendszert fejlesztettek ki, úgy-hogy a besúgások és gyakran koholt feljelentések napirenden voltak. Egyesek saját meggazdagodásukra is felhasználták ezt a helyzetet, mert az elítéltek elkobzott vagyona szá-

mos esetben a feljelentőknek jutott. A rendszer szerencsétlen áldozatai gyakran választották azután inkább az öngyilkosságot a reájuk váró kivégzés vagy száműzetés helyett.

Tiberius szűkebb családjának tagjaival sem tartott fenn ősziinte jóviszonyt. Egyetlen fiával, Drusussal szemben is bizalmatlan volt és iránta táplált féltékenységének nem egyszer adta tanújelét. Csak egy ember létezett, akinek sikerült huzamosabb időre megnyernie a császár bizalmát és szeretetét. Ez Lucius Aelius Seianus, a pretoriánusok prefektusa volt. Ez a nagyravágyó ember Tiberius örökére vágyott, és hogy ezt a célját könnyebben elérhesse, megmérgeztette Drusust és annak halála után nőül akarta venni özvegyét, Livillát, hogy így rokoni viszonyba is kerüljön a császári családdal. Tiberius nem tudta ugyan, hogy fia nem természetes halállal múlt ki, hanem azért nem egyezett bele Seianus és Livilla házasságába. Seianus mindazonáltal megtartotta befolyását a császárra Drusus halála után is. Hogy nagyravágyó tervének megvalósítását könnyebben előkészíthesse, el akarta távolítani Tiberiust Rómából és ezért rábeszélte az öregedő császárt, hagyja el a birodalom fővárosát. Tiberius engedett is a rábeszélésnek és szűkebb udvartartásával együtt előbb Campániába, majd onnan később a Neapolis melletti Capreae szigetére költözött. Ettől kezdve azután Seianus úgyszólván korlátlan úr volt Rómában.

Sempronius észrevette, hogy a beszélgetés kezd öccsére nézve kellemetlenné válni, és ezért igyekezett annak új fordulatot adni:

— Halljuk hát, Gallusom, az újságokat, amelyeket el akartál mondani.

— Mindjárt elmondom, amit Pilátustól hallottam, — szólt Gallus — csak Publius barátomnak szeretnék felelni előbbi megállapítására. Én belátom, Publiusom, hogy az út, amelyet te választottál, helyes. De jól tudod, hogy nekem kemény fejem van és képtelen vagyok arra, hogy alkalmazkodjam, amikor ezzel olyasmit kellene tennem, ami meggyőződésemmel ellenkezik. Én nagyon szerettem szegény Germanicust és kötelességemnek tartom, hogy özvegyének, Agrippínának, minden ügyében segítségére legyek. Tudom,

hogy Seianus ezért gyűlöl engem és hogy az ádáz küzdelemben, amely közöttünk — egyelőre csak elvileg — folyik, ma ő az erősebb fél, de hidd el nekem, barátom, nem ragaszkodom az élethez, amely ma amúgy sem képes nekem semmit sem nyújtani. Ha látom, hogy elérkezett annak az ideje, meggondolás nélkül fogom kiinni a méregpoharat. De ismerem Tiberiust és meg vagyok győződve arról, hogy bármennyire ragaszkodik is jelenleg Seianushoz, az iránta ma táplált bizalma és szeretete a legádázabb gyűlöletté fog változni abban a pillanatban, amikor meggyőződik arról, hogy a pretoriánusok prefektusát nem elégíti ki többé a caesar barátjának szerepe, hanem féktelen becsvágya előtt már a császári trón elérésének lehetősége lebeg. Hogy azután kitör majd közöttük is a harc, nem kétséges előttem, csak az a kérdés, ki lesz ennek a harcnak a győztese. Mert Seianus ravasz ember, de Tiberius nálánál is ravaszabb, habár egyébként nem olyan aljas gondolkodású, és ha a caesar fog a harcban felülkerekedni, nem szeretnék Seianus bőrében lenni. No de most hagyjuk ezt a dolgot. Elmondom hát nektek, mit hallottam Pilatustól. Valerius Gratust, Judea protektorát a kappadociai légiók parancsnokává nevezték ki. Utóda Pontius Pilatus lett.

— Ez azután valóban érdekes hír — szólt most Sempronius. — Pilatus is egyike azoknak a barátainknak, akik Seianus uszályhordozóivá szegődtek. Valamikor nagyon jelentéktelen, szerény ember volt, akiről azt beszélük, hogy nagyatyja még rabszolgáskorban élt, de amióta az előkelő és gazdag Claudia Proculát elvette, nem fér a bőrébe. Nekem egyszer elmondta, hogy egy provincia kormányzóságára vágyik. Most tehát elérte célját.

— Beszédéből azt vettem ki, — folytatta ismét Gallus — hogy nincsen túlságosan meglegedve ezzel az állással. Szíria kormányzója szeretett volna lenni, de ez a terve nem sikerült. Most azután mehet a zsidókat megfékezni. Mert ezekkel igen sok baj van ám. Gratust is több ízben meg akarták gyilkolni. Én egyszer összekötetésbe kerültem egy zsidó kereskedővel és ez furcsa dolgokat mondott el nekem. A zsidók lenéznek bennünket és azt mondják rólunk, hogy mi barbárok vagyunk. Ez azután már valóban netovábbja

a fennhéjzásnak! Isteneinket is megvetik és csak valamilyen Jehovában hisznek, akit egy igaz istennek neveznek. Különböztetnek sokat beszélnek egy szabadítóról, akit az ő istenük fog nekik küldeni és aki leigazza majd az egész földkerekséget. Irástudóik szerint ennek a szabadítónak hamarosan meg kell jelennie, mert amint az én ismerősöm mondja, már több mint huszonöt éve elterjedt Judeában a hír, hogy a zsidó nép Messiása, ahogy ők ezt a szabadítót nevezik, egy kis judeai városban megszületett. Ez állítólag akkor történt, amikor itt Rómában is egy téli éjszakán feltűnő fény volt látható. Bizonyára ti is emlékeztek még arra, hogy amikor még fiatalok voltunk, egyszer éjfél tájban hirtelen szinte nappali világosság támadt. Jó félórán át tartott és Róma lakosságát nagyon megfélemlítette. Az általános ijedelmet még fokozta az is, hogy másnap reggel ledöntve és összetörve találták a templomban Jupiter Capitolinus szobrát.

— A szokatlan természeti tüneményre emlékszem — felelt Sempronius. — Én akkor Germániában voltam, ahol az éjjeli fény szintén látható volt.

— Igen, — szolt most közbe Marcellinus — erre én is emlékszem. Atyám házában akkor éppen estély volt és a vendégek úgy megijedtek, hogy a társaság hamarosan szétoszlott. Mindenki hazament, hogy áldozatot mutasson be házi isteneinek. Azt azonban sohasem hallottam, hogy ez a szokatlan tünemény valami zsidó szabadítónak a születésével függött volna össze.

— Ezt én is csak attól a zsidó ismerősömtől hallottam — szolt Gallus. — De akár igaz ez a történet, akár nem, Pilátusnak nem lesz könnyű dolga Judeában.

— És vajjon mit szol a kinevezéshez Pilatus erényes felesége, Claudia Procula? — kérdezte Sempronius.

— Ő még nem tudja a hírt. Hiszen Pilatus is csak ma hallotta Seianustól — felelt Gallus. — Az ügy holnap kerül a senatus elé, este pedig Seianus ad vendégséget Pilatus tiszteletére. Ezért Pilatus most Junius, a fiát küldte ki nejehez Albanumba a hírrel, ő maga pedig csak az estély után fog családjához kimenni. Amint mondja, nemsokára már utaznia is kell Caesareába.

Ebben a pillanatban belépett Albus, Sempronius ház-

mestere, odalépett urához és valamit súgott a fülébe. Sempronius helyeslően bólintott, majd felállt és így szólt vendégeihez:

— Albus gondoskodott arról, hogy éhen ne maradjunk. Én ilyenkor szoktam elkölteni a prandiumot³ és arra kérlek titeket, hogy ezt ma költsétek el velem együtt.

Erre a két vendég is felkelt. Albus kinyitotta a szomszédos triclinium⁴ ajtaját, amelyen át mindnyájan eltávoztak.

¹ Fogadóterem. — ² Hálószoba. — ³ Villásreggeli. — ⁴ Ebédlő.

Tizennegyedik fejezet

Cornelia

A kies fekvésű Lacus Albanus délnyugati partján, Albanum határában, római stílusban épített villa állott. Homlokzata a tó felé nézett és ezen az oldalon nyitott volt, míg a villát kétoldalt és hátul körülvevő ligetszerű kertet köröskörül több mint embermagasságú kőfal választotta el a szomszédos, tölgyfaerdőkkel borított hegyes vidéktől. A kert tulajdonképpen ennek az erdőnek volt része és attól csak abban különbözött, hogy a villa közvetlen közelében elterülő sík részén a fák ki voltak vágva és helyükön, gondosan ápolt széles utak mentén, délszaki növények és rózsafák voltak ültetve. Ezek mögött színpompás virágokkal beültetett virágágyak terültek el. Innen ágaztak szét a kert felső, dombos részébe vezető utak, amelyek szerpentin-szerűen vezettek fel a kert legmagasabb pontjára, ahol fehér márványból épült nyolcszögletű kilátó állott, melynek tetejét nyolc faragott dór stílusú oszlop tartotta. A kilátótól jobbra egy az albanumi hegyekben eredő patak csörgedezett. Kristálytisza vize hatalmas vízesést képezve zuhant alá a kert alsó lapályos részén lévő tágas medencébe, majd azt ismét elhagyva, a parton álló villa déli oldalán a tóba folyt bele. A patak két partját több köhíd kötötte össze. Ezeken a hidakon vezettek át a vizen a kert sétányai, míg közvetlenül a vízesés felett erős vasláncokon nyugvó és kétoldalt lánckorlátokkal ellátott, vörösfenyőből készült mozgó deszkahídon lehetett áthaladni az itt igen mély

medrű patak felett. A villából kétoldalt oszlopos korláttal ellátott széles kőlépcső vezetett le a tó partjára, amely korlát alsó végein két, Minervát és Apollót ábrázoló művészi fehér márványszobor állott. A villa főbejárata annak a kert felé néző oldalán volt. Innen lehetett díszes faragásokkal ellátott kapun át bejutni a villa atriumába, egy mozaikkal díszített tágas előterembe, amely világítását a tetőben hagyott négyszögletes nyíláson át nyerte. Ez alatt ugyancsak négyszögletes nyitott márványmedence volt elhelyezve. A medence vizében aranyhalak úszkáltak, közepén szökőkút lövellte hatalmas vízsugarát az ég felé. Az atriumot a ház tetejét is tartó széles oszlopocsarnok vette körül. Ennek két oldalán nyíltak a villa lakószobái, míg a bejárattal szemben lévő ajtó teremszerű, tágas helyiségbe, a villa ebédlőjébe vezetett.

A villa Pontius Pilatus nejeének, Claudia Proculának volt tulajdona. Claudia Procula előkelő és dúsgazdag római nemes családból származott és fiatal korában beleszeretett a csinos és jó megjelenésű Pontius Pilatusba, akihez azonban atyja, az ősnemes származására büszke Gaius Claudius nem akarta férjhez adni, mert Pilatus nem volt nemesember. Amikor azonban atyja meghalt, mint annak egyetlen gyermeke, akinek akkor már anyja sem élt, Claudia Procula örökölte a nagy vagyont és most már nem volt akadály annak, hogy férjhez menjen szíve választottjához. Pilatus azonban csak ritkán tartózkodott Albanumban, mert magasratörő tervei nem engedték, hogy ide visszavonuljon. Rómában lakott és ott azok közé tartozott, akik mindent elkövettek, hogy a birodalom fővárosától akkoriban már távollevő Tiberius császár teljhatalmú miniszterének, Seianusnak barátságát megnyerjék. Pilatus leghőbb vágya egy provincia helytartói tisztének elnyerése volt, és mert jól tudta, hogy ez a vágya csak akkor teljesülhet, ha Seianus támogatja törekvéseit, állandóan részt akart venni Róma közéletében, melynek központjában akkor Seianus személye állott. Mint a senatus tagja, résztvett annak ülésein és ott mindig egyik szószólója volt azoknak az indítványoknak, melyek a császár hatalmas helytartójának akartak hízelegni.

Claudia Procula nem szívesen tartózkodott Rómában. Ennek akkori társadalmi élete az ő nemes, fennkölt egyéniségének nem tudott semmit sem nyújtani, sőt annak erkölcsi kilengései inkább undorral és útálattal töltötték el lelkét. Azt sem akarta, hogy egyetlen leányának, az akkor tizenhat esztendőes Corneliának ártatlan, tiszta lelkét megfertőzze az erkölcstelen légkör, amely az akkori Róma vezető köreiből uralkodott. A forró nyári és őszi hónapokban különben sem volt kellemes a fővárosban való tartózkodás és Claudia Procula, aki szerette a csendet és rajongott a szabad természetért, ezért csak a téli hónapokat töltötte Rómában és Corneliával együtt minden évben már kora tavaszszal kiköltözött az Albanumi-tó partján lévő villába és csak akkor tért vissza férjéhez, amikor beköszöntött a telet bevezető hidegebb, esős évszak. Pilatus és Claudia Procula fia, Junius, aki hat évvel volt idősebb Corneliánál, Rómában maradt atyjával, de onnan gyakran rándult ki az albanumi nyaralóba, ahol néha egy-egy jó barátjának társaságában egyfolytában több hetet is töltött. Maga Pilatus azonban évenként csak kétszer-háromszor látogatta meg családját és ilyenkor is mindíg csak néhány napig időzött annak körében és azután sietett ismét vissza a fővárosba. Az Albanumi-tó egyébként csak körülbelül 120 stadium, a mai mérték szerint mintegy 25 kilométernyi távolságban volt Rómától és így még az akkori közlekedési viszonyok mellett is alig tartott az út oda két-három óránál tovább.

Amíg Cornelia gyermek volt, idejét többnyire csak édesanyja, dajkája, Livia és tanítója, Protus társaságában töltötte. Édesanyja gondoskodott arról is, hogy leányának hasonló korú játszótársai legyenek, de a zárkózott természetű Cornelia ezek közül egyikkel sem kötött szorosabb barátságot. Az első, aki iránt őszinte vonzalmat érzett, Judit volt, aki még csak néhány hét óta volt házuk lakója, amióta Plautus a római rabszolgavásáron megvette és a tóparti villába kiküldte, hogy ott Cornelia személyes kiszolgálását véggezze. Claudia Proculának is, Corneliának is, már ottartózkodásának első napjaiban feltűnt Judit nagy műveltsége, előkelő származását eláruló modora és fellépése. Mindjárt sejtették, hogy a mindíg komoly és szomorú leánynak ér-

dekes multja lehet, de kezdetben nem akartak kérdezősködéseikkel Judit lelkében fájdalmas érzéseket ébreszteni.

Judit viszonylag könnyen élte bele magát az új környezetbe. Claudia Proculának nemes egyénisége tiszteletet ébresztett benne, a szelídlelkű Cornelia pedig hamarosan megnyerte szeretetét. Jólesett szívének, hogy oly gyöngédek és figyelmesek voltak hozzá és egyáltalában nem éreztették vele rabszolga mivoltát. Cornelia kezdettől fogva úgy bánt vele, mintha régi jó barátnője volna és a két leány között már néhány heti együttlét után bizalmas viszony fejlődött ki.

Egy meleg októberi nap reggelén, amikor Judit már hat hetet töltött a tóparti villában, a két leány sétára indult a villa kertjébe. Először egyideig a virágokban gyönyörködtek, majd felsétáltak a kert felső részébe és a kilátóban elhelyezett padok egyikén telepedtek le. Egyideig szótlanul nézték a pazar kilátást, a gyönyörű tavat, amelynek kristálytiszta vize visszatükrözte a kék eget és az azon ragyogó őszi nap fényét. A tó felett elterülő erdő fáiak lombja még zöld volt, de helyenkint már sárga és vörös foltok tarkították azt. A páramentes, tiszta levegőben ezüstös pókhálósálak úszkáltak. Egy idő múlva Cornelia megfogta Judit kezét és sokáig nézett a leány ábrándos fekete szemébe. Judit szeméből meleg szeretet sugárzott Cornelia felé, és amikor a két fiatal leány már hosszabb ideig nézett így egymásra, hirtelen két könnycsepp jelent meg Judit szemében és a következő pillanatban Cornelia érezte meztelen karkjára hullani ezeket a meleg könnycseppeket. Erre ösztönyszerű mozdulattal átölelte Juditot, aki hirtelen heves zokogással borult Cornelia keblére. Cornelia egyideig némán hallgatta Judit sírását, majd amikor elcsendesedett, két kezébe vette a leány szép fejét és meleg barátnői csókkal illette homlokát.

— Csak az egy igaz Isten tudja, drága Corneliám, — szólt egyszerre Judit — mily forró hála tölti el szívemet irántad és a te drága jó anyád, az én nemes úrnőm iránt, amiért oly gyöngéd szeretettel vagytok irántam. Isten meghallgatta szolgálójának buzgó imáját és olyan helyre enge-

dett kerülni, ahol el tudom felejteni azt a sok fájdalmat és szenvedést, amelyben az utolsó hónapokban részem volt.

— Amikor először megláttalak, édes kis Juditom, — felelte Cornelia — szívem mindjárt meleg barátsággal dobant feléd és bár nem ismertem multadat, mégis megéreztem, hogy nagy fájdalom emészti lelkedet. Azt hiszem, te is úgy érzed, hogy őszinte barátnőd vagyok, aki meg akarja veled osztani fájdalmadat. Eddig csak azért nem tudakozódtam multad felől, mert nem akartam, hogy a visszaemlékezés olyan sebeket tépjen fel szívedben, melyeket az idő már-már behegesztett. De most itt az ideje annak, hogy közőld barátnőddel szíved fájdalmát. Ha valamiben segíthetek neked, boldogan fogom megtenni, ha pedig ez nem volna lehetséges, legalább meleg együttérzésemmel és szeretetemmél igyekezem fájdalmadat enyhíteni.

— Már régen feltettem magamban, Corneliám, hogy őszintén feltárom előtted szívemet és eddig csak az tartott attól vissza, hogy nem akartam fájdalmammal megzavarni az életed útját bearanyozó gondtalan derút. De most már nem hallgatok tovább. Halld tehát annak a szerencsétlen leánynak történetét, akit a te nemes szíved rabszolga létére barátnővé fogadott.

Judit most elbeszélte Corneliának, hogy egy alexandriai zsidó kereskedő gyermeke, elmondta zavartalan, boldog ifjúságának történetét, beszélt szüleinek váratlan elhatározásáról, melynek folytán útrakeltek Jeruzsálem felé, majd elmesélte a hajótörés részleteit, órákig tartó borzalmas küzdelmét a tenger hullámaival, csodálatos megmenekülését, betegségét és az azután bekövetkezett eseményeket, Kleon aljas ajánlatát és mindent, ami vele egészen addig történt, amikor őt Plautus a római rabszolgavásáron megvette. Elbeszélését így fejezte be:

— Attól a perctől kezdve, amikor a hajó gazdája nekem gonosz ajánlatát megtette, állandó rettegésben éltem egészen addig, ameddig ide nem értünk anyád házába, ahol jó anyáddal együtt oly szeretettel fogadtatok. Amikor imádkoztam, mindig csak arra kértem Istent, engedjen inkább meghalni, csak azt ne, hogy olyan emberekhez kerüljek, akik hatalmukat velem szemben arra használják fel, hogy tőlem,

„A két leány sétára indult a villa kertjébe.”

a gyenge leánytól, el akarják rabolni egyetlen kincsemet, ami még megmaradt, ártatlanságomat. És íme, Isten meghallgatta buzgó imámat.

Amikor Judit elbeszélését befejezte, a két leány egyideig szótlánul ült egymásmellett. Cornelia sokáig nem szólt semmit, csak megfogta barátnőjének kezét és azt szívéhez szorította. Juditot felizgatta szomorú emlékeinek újbóli felidézése, de nagyon jólesett neki Cornelia csendes, de őszinte és szívből fakadó részvéte. Érezte, hogy Isten máris kárpótolta őt azért, amit kifürkészhetetlen akarata elvett tőle. Adott neki elvesztett szülei helyett egy tisztalelkű, melegszívű barátnőt, aki ha nem nevelkedett is atyái hitében, tiszta szívével, ártatlan, szüzi lelkületével, melynek legnemesebb vonása a lelke mélyéből fakadó meleg szeretet, magasan felette áll annak a képnek, melyet ő magának a pogány római nőkről alkotott. Tudatára ébredt annak, hogy Isten életének új célt adott: azt, hogy szeresse ezt a leányt, aki oly jó, oly nemes szívű, tegyen meg minden tőle telhetőt, hogy az boldog legyen és vezesse el őt idővel az egy igaz Isten ismeretéhez is. Feltette magában, hogy ezentúl ennek a célnak fogja életét szentelni.

Huzamosabb hallgatás után végre megszólalt Cornelia:

— Nem ismerem, drága Juditom, a te istenedet, de én is hálás vagyok neki, amiért téged hozzám vezetett. Az én életem eddig nyugodt és gondtalan volt. Szüleim megadtak nekem mindent, amire szükségem volt és mindig arra törekedtek, hogy teljesítsék minden kívánságomat. Ezért hálás is vagyok irántuk és szeretem őket, különösen jó anyámat, aki mindig oly jó volt hozzám. Panaszra tehát nincs okom, de azért egy idő óta mégis oly különös, megmagyarázhatatlan, de lelkem mélyén érzett vágy fog el, hogy találjak egy mindenben velem érző rokonlelket, akinek szívemet fenntartás nélkül feltárhatom. Amikor téged meglátalak, szívem mindjárt hevesebben dobogott feléd. Talán ösztönszerűen megéreztem, hogy te volnál az a lélek, akit eddig hiába kerestem, aki előtt nyíltan és őszintén feltárhatom szívem legtitkosabb rejtekét is, mert a te lelked meg fogja érteni mindazt, amit mások képtelenek volnának megérteni. Most azonban mégis úgy érzem, hogy téged is el kell veszi-

tenem, mert hozzád való őszinte szeretetem azt parancsolja nekem, hogy adjalak vissza azoknak, akik közelebb állnak hozzád, mint én. Meg fogom kérni atyámat, kerestesse meg jeruzsálemi rokonaidat és értesítse őket a történekről, valamint arról is, hogy te itt vagy nálunk és ha kívánják, magukhoz vehetnek téged.

— De én nem akarok hozzájuk menni — felelt Judit határozottan. — Köszönöm, hálásan köszönöm, Corneliám, nemes szívedből fakadó ajánlatodat, de azt nem fogadhatom el. Engem Isten vezetett el ide hozzád és én nem akarok téged elhagyni. Különb is csak egy rokonom van, akit ismerek, Nikodémus Jeruzsálemben. Tudom, hogy szüleim az ő kívánságára határozták el, hogy Jeruzsálemben utaznak és ezért őt tartom, ha akaratlanul is, szerencsétlenségem okának. De ettől eltekintve, Nikodémus magános, idősebb férfi, mit csináljak én, a fiatal leány, az ő házában? Nála semmiképpen sem érezhetném jól magamat és éppen ezért még ha módom volna is rá, nem fogom őt hollétekről értesíteni, nehogy esetleg az ő kívánságára el kelljen hagynom azt a házat, melyben annyi szeretetet és egy másodikk ott-hont találtam. Én egy magamhoz illő leány, egy testvérelék után vágyom. Ezt megtaláltam benned, Corneliám, megtaláltam Isten rendeléséből és a világ minden kincséért sem akarok tőled megválni.

Most már azután Cornelia borult sírva Judit keblére.

— Juditom, drága Juditom — szólt és hevesen zokogott. De könnyei nem a fájdalomnak, hanem az örömekek könnyei voltak. A két leány egyideig némán ölelte át egymást, majd ismét Cornelia szólalt meg:

— Azt mondják, egy nő akkor tölti be hivatását, ha egy szerető és szeretett férfi oldalán éli le életét, akit boldogít és aki őt is boldoggá teszi. Tudom, hogy ez így van, de azért egy nőnek, hogy igazán boldog lehessen, szüksége van olyan barátnőre is, aki korban, felfogásban, érzelmeiben hasonló hozzá, vele mindenben együttérez, akire meggondolás nélkül rábízhatja szívének legrejtettebb titkait is. Tudd meg hát, drága Juditom, hogy az én szívemnek is van ilyen titka. Sokáig gondosan rejtettem még jó anyám előtt is, de egy idő óta mégis súlyos teherként nehezedik lelkekre. Nálam-

nál hat esztendővel idősebb testvérbátyám, Junius, akit te még nem ismersz, mert atyámmal együtt Rómában él és éppen ideérkezésed előtt két héttel távozott el innen több heti ittartózkodás után, akihez őszinte testvéri szeretetemen kívül az együtt töltött boldog gyermekkor kapcsolatai is fűznek, az elmúlt nyáron hozta ki ide egy barátját, Marcus Serviliust, egy gazdag római kereskedő fiát. Marcus három hétig volt itt, mint Junius vendége. Én akkor sokat voltam együtt ezzel a nagyon csinos fiatalemberrel és benne nagytudású, széles látókörű, művelt és a mellett fennkölt gondolkozású és magas erkölcsi színvonalon álló férfit ismertem meg. Ő volt az első idegen fiatalember, akivel a sors összehozott, nem számítva azokat, akikkel csak futó ismeretséget kötöttem. Ameddig itt volt, nem éreztem iránta egyebet őszinte rokonszenvnél és nem is ébredtem tudatára annak, hogy szívem melegebb érzelmeket táplál iránta, de amióta eltávozott, észrevettem, hogy egy eddig ismeretlen érzés költözött lelkembe. Ha szobámban ülök, úgy érzem, mintha ott volna mellettem, ha a kertben sétálok, mindig magam előtt vélem őt látni, ha a tó tiszta vizébe nézek, az ő alakját tükrözi nekem vissza, amikor pihenőre térek, nem jön álom a szememre, mert emléke nem hagy aludni, ha pedig a fáradtságtól mégis elszenderedem, álmomban is az ő képe jelenik meg nekem. Eleinte igyekeztem leküzdeni érzelmeimet, de minél jobban küzdöttem ellenük, annál inkább éreztem, hogy képtelen vagyok őket legyőzni. Ennek a férfinak képe él most szívemben és bármit teszek is, nem tudom azt onnan kiűzni. Marcust azóta nem láttam, és talán nem is fogom látni többé soha. De azt érzem, hogy sorsom örökre össze lesz kötve velem, bármi történjék is velem az életben. Hogy ő mit érez irántam, nem tudom, de csak akkor lehetnék igazán boldog, ha az ő oldalán élhetném le életemet. Jó anyámnak sokáig nem szóltam semmit, míg végre egy forró nyári estén bevallottam neki Marcus iránti szerelmemet. Ez pár nappal jöveteled előtt történt. Amit azután anyámtól hallottam, egyrészt boldog örömmel, de másrészt fájdalommal is töltötte el szívemet. Azt mondta ugyanis, tapasztalt szeme úgy látta, hogy Marcus szeret engem, de még abban az esetben sem hiszi, hogy mi ketten

valaha is egymáséi lehessünk, ha mind a ketten őszintén szeretjük egymást, mert Marcus nem nemes származású és atyám, aki igen büszke arra, hogy felesége Róma egyik legelőkelőbb családjából származik, és akinek legfőbb vágya egy magas állami hivatal elnyerése, aligha fogja megengedni, hogy leánya egy kereskedő felesége legyen.

Cornelia most elhallgatott és szomorú, de egyben kérdő tekintettel nézett Juditra. Mintha az ő biztató szavából akarna erőt, vigaszt meríteni. Judit őszinte részvétet érzett barátnője iránt. Tudta és érezte, hogy ő, az idegen, a rabszolganő, nem tehet érte mást, mint hogy őszintén, melegen együttérezzen vele. De valamit azért mégis tehet, ami talán mindennél többet ér, kérheti Istent, segítse meg a szerelmes leányt. Ezért rövid szünet után megölelte és megsokolta Corneliát, majd így szólt hozzá:

— Ha Isten akarja, drága Corneliám, mégis lehetővé teszi, hogy azé légy, aki elnyerte szíved szerelmét. Imádkozni fogok érted és hiszem, hogy Isten meghallgatja buzgó imádat, amint hogy meghallgatta akkor, amikor megóvott engem a szégyentől és ide vezérelt hozzád.

— Imádkozzál istenedhez, Juditom! Ha meghallgatja imádat, én is szeretni fogom őt, neked pedig holtomig hű barátnőd leszek.

Alighogy Cornelia e szavakat kimondta, megszólalt alattuk, a kilátóhoz vezető úton egy férfihang, Cornelia nevét kiáltva. A leány meglepetve ugrott fel e hang hallatára és így szólt Judithoz:

— Junius van itt, a bátyám. Ez az ő hangja volt. Gyerünk eléje! — és ezzel már sietett is lefelé. Judit lassan követte. Útjuk azon a mozgó lánchidon vezetett át, amely a vízesés felett a patak két partját összekötötte. A hídnak túlsó oldalán az út sűrűsége haladt át és pár lépéssel a híd mögött már lefelé kanyarodott. Ezért Cornelia a hídról még nem látta az úton felfelé jövő két alakot, de abban a pillanatban, amikor a híd végére ért, egyszerre egy ifjúval találta magát szemközt és ez az ifjú: Marcus Servilius volt. A váratlan találkozás olyan hatással volt a leányra, hogy az első percben teljesen elvesztette önuralmát. Hirtelen megállt, mintha lábai gyökeret vertek volna a földben,

arca előbb elsápadt, majd lángvörös lett és egész testében remegett. Hamar összeszedte ugyan magát, de Marcus mégis észrevette a hatást, amelyet váratlan megjelenése Corneliára gyakorolt. Jobb kezét üdvözlésre emelte és így szólt az akkor már némileg magáhozért leányhoz:

— Üdvözlégy, Cornelial Bocsáss meg nekem, hogy megijesztettelek, de azért csak Junius barátomat illetheti szemrehányás, aki nem akart egyedül kijönni Albanumba. Igaz, nem került nagy megerőltetésébe, hogy erre az útra, rábeszéljen, mert a nyáron itt töltött hetek kedves emléke nagyon megkönnyítette nekem az elhatározást, hogy ismét kijöjjek ide. Néhány nap mulva indulok Antiochiába és illőnek tartottam, hogy előbb elbúcsúzzam azoktól, akiknek annyi hálával tartozom, amiért oly örökké emlékezetes napokat tölthettem el körükben.

— Örülök, Marcus, hogy jól érezted magadat nálunk — felelt Cornelia, akin most már nem látszottak a pillanatnyi megindultságnak nyomai. Meleg szeretettel üdvözölte bátyját, aki Marcussal együtt jött és az előbb leírt jelenetnél annak háta mögött állott. Azután Judithoz fordult, aki időközben szintén odaért:

— Bemutatom neked bátyámat, Juniust és barátját, Marcus Serviliust — majd a két ifjúhoz fordulva, mint kedves barátnőjét mutatta be nekik Juditot. Kölcsönös üdvözlés után mind a négyen lefelé indultak és a villához érve beléptek az atriumba. Claudia Procula már várt ott reájuk. Megölelte és megcsókolta fiát s annak barátját is nagy szívelyességgel üdvözölte.

— Azt hittem, jó anyám, — szólalt meg most Junius — hogy te is a kertben vagy és ezért érkezésünk után Marcussal mindjárt oda siettünk. Most bemegyünk a fürdőbe, hogy lemoszuk magunkról az út porát és felvegyük házi ruháinkat, de előbb el akarok nektek egy nagy újságot mondani. Atyánkat Seianus javaslatára Júdea prokurátorává nevezték ki. Ha elintézte dolgait Rómában, egy-két nap mulva kijön ő is ide, hogy közeli elutazása előtt még együtt tölthessen velünk néhány napot. Még ebben a hónapban indulnia kell ugyanis Caesareába, ahová mi majd csak tavasszal követjük.

— Hát ez valóban nagy ujság — felelt Claudia Procula meglepetve. — Már régen tudom ugyan, hogy atyátoknak kilátásba helyezték egy provincia kormányzóságát, de hogy a kinevezés oly hamar fog bekövetkezni, igazán nem hittem volna. Ez a fordulat most teljesen új irányt ad életünknek. Hogy el kell hagynunk Rómát, azt nemigen bánom, de itteni kedves otthonunkat nagyon sajnálom, ettől igazán nehezen fogok megválni.

Corneliát és Juditot is meglepte a váratlan hír. Claudia Procula most megkérte a két leányt, nézzenek utána az ebédnek, hogy mire Marcus és Junius megfürdenek, mindnyájan közösen elfogyaszthassák azt.

Mialatt Cornelia és Judit intézkedtek, hogy a szolgálatszemet a két fiatalembernek is készítsen ebédet, a két jóbarát együtt a fürdőbe vonult. Itt levetették útiruhájukat és Marcus, égve a vágytól, hogy barátjával bizalmasan beszélhessen, intett a rabszolgáknak, akik utánuk vitték a már elkészített kényelmes háziruhákat, hogy hagyják őket magukra. Amint ezek eltávoztak, így szólt barátjához:

— Boldog vagyok, Juniusom, hogy követtem tanácsodat és kijöttem veled ide, mert most már tudom, hogy amiről eddig álmodni se mertem, való igaz: Cornelia szeret.

— Honnan tudod ezt, barátom? — kérdezte Junius — hiszen én nem láttam, hogy beszéltél volna vele. Vagy talán Amor megtanított titeket egy titkos beszédre, amelyet mi, akiknek szívét nyilával még nem sebezte meg, nem értünk?

— A szerelemnek nincs szüksége szavakra. Valóban nem beszéltem Corneliával egyebet, mint amit te is hallottál, de azért mégis tudom, hogy nem közömbös irántam, és amit velem szemben érez, csak tiszta, szüzi szerelem lehet. Eddig lelke mélyén gondosan rejtegette, de most akaratlanul mégis elárulta, amikor az előbb váratlanul szemben állott velem. Én nem titkoltam előtted nővéred iránt táplált érzelmeimet, és te mint megértő jóbarát, lehetővé tetted, hogy ismét meglássam őt. Azt hittem, ez a találkozás lesz az utolsó és többé sohasem látom őt viszont. De most elhátároztam, hogy nem megyek el innen a nélkül, hogy ne valljam be neki érzelmeimet, és ha ő is akarja, akkor talán

még boldogok lehetünk együtt, habár attól tartok, hogy atyád nem fog beleegyezni abba, hogy én, a kereskedő fia, nőül vegyem Corneliát, Júdea prokurátorának leányát.

— Ettől ne félj, Marcusom. Tudod, hogy szerető barátod vagyok. Biztosítlak a felől, hogy rábírom atyámat, adja beleegyezését kettőtök házassági frigyéhez. Ha nem volnék bizonyos abban, hogy ez nekem sikerülni fog, nem hoztalak volna ki magammal ide. Csak egyet akarok tudni, hogy Cornelia téged valóban szeret-e? Beszélj hát vele és ha ő is akarja, akkor én atyánknál rendbehozom az ügyet.

— Köszönöm, Juniusom, hálásan köszönöm igaz baráti szeretetedet. Most még csak arra kérlek, tedd lehetővé, hogy Corneliával még ma négyszemközt beszélhessek.

— Eziránt légy nyugodt. Anyám ebéd után pihenni fog, mi négyen pedig kimegyünk a kertbe. Én lefoglalom Juditot, az új rabszolganőt, akit Cornelia barátnőjének nevez és akkor te zavartalanul beszélgethatsz húgoddal. Különben én sem járok rosszul e mellett, mert Judit szép leány, akivel érdemes lesz egy félórát eltölteni.

Miközben a két jóbarát így beszélgetett, lemosták magukról az út porát és magukra vették az előkészített háziruhákat. Azután a tricliniumba¹ siettek, ahol Claudia Procula és a két leány már várt rájuk. Ebéd alatt kizárólag Pilatus új hivataláról folyt a beszélgetés. Marcus volt az egyetlen, aki üzleti ügyben járt már Judeában és így neki kellett elmondania, amit az ottani viszonyokról tudott. Ez különösen Juditot érdekelte nagyon, hiszen az ő szükebb házájáról volt szó, ámbar azt ő maga sem tudta, hogy Jeruzsálemben született és csak csecsemőkorában került Alexandriába. Azután Claudia Procula kívánságára Judit mondott el egyet-mást a zsidó nép vallásáról és történetéről. Színes és érdekes előadásával, amely a leány nagy műveltségéről és tudásáról tett tanúságot, hallgatóit bámulatba ejtette. Különösen Junius hallgatta nagy csodálkozással Judit elbeszélését.

Ebéd után felkelt a ház úrnője és elvonult cubiculumába, ahogy a rómaiak a hálószobát nevezték. Junius és Marcus a két fiatal leánnyal kimentek a kertbe.

Amint kiértek, Junius kissé közelebb lépett Judithhoz és ezt súgta a fülébe:

— Gyere velem, Judit, hagyjuk Corneliát és Marcust egyedül. Tudom, hogy nekik fontos beszélőnivalójuk van egymással.

Judit megértette Junius szándékát és ezért leült vele a tó partján lévő padok egyikére, engedve, hogy barátnője előre menjen Marcussal a hegyoldalban lévő kilátó felé. Még elég világos volt, de a nap már régen eltűnt a hegyek mögött és nemsokára erősen sötétedni kezdett.

— Nem hittem volna, — szolt Junius Judithoz — hogy neked ilyen nagy ismereteid vannak. Nálunk a leányok nem szoktak annyit tanulni.

— Ó, az én jó szüleim gondoskodtak arról, hogy a különféle tudományokban jártas legyek. Tanítóm, Sticho, Egyiptom egyik legnagyobb tudósa volt.

— Hát te nem Judeában születél?

— Csak származásra nézve vagyok zsidó leány. Atyám gabonakereskedő volt Alexandriában.

— Akkor hát miképen kerültél ide? Csak nem raboltak el szüleidtől?

— Arvaleány vagyok. Szüleim egy hajótöréskor a tengerbe veszttek. Én megmenekültem és egy rabszolgakereskedő hajójára kerültem. Ez elvitt Ostiába és eladott atyád megbízottjának a római rabszolgavásáron.

Judit most elmondta Juniusnak az utolsó hónapok viszontagságos történetét.

— Szegény leány, — szolt erre Junius és őszinte, meleg részvétellel nézett Juditra. — Meg fogom kérni atyámat, adja vissza szabadságodat.

— Köszönöm, nemes ifjú, jóságodat. De nekem nincs szükségem nagyobb szabadságra, mint amit jó anyád és Cornelia jóvoltából már amúgyis élvezek. Őszintén szeretem nővéredet és nála szeretnék maradni.

— Azért mégis szükségesnek tartom, hogy atyám, aki nek ma rabszolgája vagy, szabadon bocsásson téged. Ha ez megtörtént, te azért önként, saját akaratodból követheted Corneliát. Ő egyébként már nem fog sokáig a szülői házban

maradni, mert férjhez megy Marcus Serviliushoz és Antiochiában fog lakni férjével.

Juditot meglepték Junius e szavai és csodálkozva kérdezte:

— Hát te honnan tudod, hogy Cornelia és Marcus szeretik egymást?

— Marcus, az én legjobb barátom, azzal a szándékkal jött ide, hogy Cornelia kezét megkérje. Mialatt mi most itt beszélgetünk, ők ketten már bizonyára megvallották egymásnak szerelmüket. Ha Cornelia akar Marcus felesége lenni, még atyám elutazása előtt megtartjuk az eljegyzést.

— És atyád bele fog vajjon egyezni ebbe a házasságba?

— Ebben nem kételkedem. Ha talán kezdetben ellenezni fogja is azt, én rábírom, hogy ne tagadja meg Corneliától beleegyezését.

— Ó, de jó is az Isten, hogy oly hamar teljesíti mindkettőnk leghőbb vágyát!

Most már Juniuson volt a csodálkozás sora.

— Mindkettőtök leghőbb vágyát? — kérdezte. — Hát te honnan tudod, hogy Cornelia Marcust szereti?

— Cornelia rám bízta szívének titkát. Nekem erről nem volna szabad beszélnem. De mivel úgy látom, hogy te is be vagy avatva a titokba, hát elmondhatom neked, hogy éppen mielőtt jöttetek, beszélünk rólatok és nővéred elmondta nekem szerelmét.

— Ha ez így van, akkor most már mindent értek. Megértem azt is, amit Marcus a fürdőben mondott nekem, hogy Cornelia elárulta magát előtte. Nem gondolt arra, hogy szerelmesét, akiről éppen hozzád szólott, oly hamar viszontlátja. Amikor ez azután hirtelen eléje toppant, nem tudott szíven uralkodni és Marcus ezt észrevette.

Junius most elhallgatott és minthogy Judit sem szólt többet, hosszabb ideig szótlanul ültek egymás mellett. Időközben már teljesen beesteledett. A tó túlsó partján álló fák koronája felett látható lett a telihold. Visszfénye hosszú ezüstös csíkot vetett a tó sima tükrére és meghalványította az égen feltűnő csillagok fényét. A tájra boruló csendben nem lehetett hallani egyebet, mint egy tücsök ciripelését. Az ifjú arra gondolt, mily boldog is lehet most barátja, amikor

először hallja attól a leánytól, akiért szíve oly hevesen dobog, e búbajos szót: szerelem. Az ő szíve is hevesebben kezdett dobogni és különös érzés töltötte el lelkét. Érezte, hogy ő is tudná szeretni, oly igazán, oly szenvedélyesen szeretni azt a leányt, aki itt ül most az ő oldalán. Hiszen ez a leány már akkor megtetszett neki, amikor nemrégén a lelkes izgalomtól kipirulva elmondotta hazájának, népének történetét. Egy benne élő titkos erő arra ösztökélte, hogy fogja meg a leány kezét és vallja be neki szerelmét, de ugyanakkor szinte visszaborzadt ettől a gondolattól. Nem, ezt nem szabad megtennie. Hiszen ezzel tönkre tenné ennek a nemes léleknek életét. Judit ma még atyjának rabszolgája, szeretőjévé tehetné tehát, és nem kéli, hogy atyja e célból át is engedné neki a leányt. De érezte, hogy ez aljas, rút cselekedet volna azzal a nővel szemben, aki egy sorscsapás folytán került szülei házába, aki oly szerencsétlen és akit százalmas helyzetéből fennkölt lelkű anyjának és nővérének jósága emelt ki, akit Cornelia barátnőjévé fogadott, aminek bizonyítéka az, hogy rábízta szívének legrejtettebb titkát. De ez a leány meg is bízik benne és nem tartja őt képesnek ilyen aljas cselekedetre. Nem, ezt ő nem fogja megtenni soha! De ugyanakkor elhatározta, hogy visszazserzi atyjától Judit szabadságát. Ha a leányt azután Cornelia magával viszi új otthonába, ott majd találkozhatik vele és akkor meglesz a lehetősége annak, hogy Judit mint szabad nő, szabad elhatározásából kövesse őt és felesége is lehessen. Most tehát csak két feladat vár reá: megszerezni atyja beleegyezését Cornelia és Marcus házasságához és ha ez megvan, Corneliával együtt megkérni atyját, szabadítsa fel Juditot és engedje meg, hogy az nővérét mint annak barátnője előbb Caesareába, majd pedig Cornelia esküvője után Antiochiába követhesse.

És Judit? Ő is szerelmes barátnőjére gondolt és ennél a gondolatnál dobogni kezdett az ő szíve is. Ártatlan, szüzi lelkét eddig ismeretlen édes-fájdalmas érzés hatotta át, és amikor vizsgálni kezdte magát, szinte megijedt önmagától, mert tudatára ébredt annak, hogy szereti a mellette ülő ifjút. De ugyanakkor ráeszmélt arra is, hogy le kell győznie ezt az érzést és ez sikerült is neki. Eszébe jutott, hogy

ő hisz az egy igaz Istenben, aki nemrégén halálos szégyentől óvta meg. Elhatározta tehát, hogy rábízta magát Istenre, az Ő szent akaratára és ebben a gondolatban azután meg is nyugodott. Egyideig még szótlantul ült Junius mellett, amíg mindketten nem hallották Corneliának és Marcusnak feljök közeledő lépteit.

Amikor Judit az ebédétől jövet Juniussal lennmaradt és ketten leültek a tó partján lévő padra, Cornelia és Marcus egymás mellett indultak felfelé a kilátóhoz vezető úton. Amikor a mozgó hídhoz értek, Marcus megállott és halkán, mintha attól félne, hogy más is meghallhatja szavát, megszólalt:

— Ez az a hely, Cornelia, ahol ma találkoztunk. Képtelen vagyok arra, hogy megfelelően kifejezzem, mit éreztem abban a pillanatban, amikor itt viszontláttalak.

Cornelia visszafordult és intett Marcusnak, hogy jöjjön utána. Sietett felfelé az úton, egészen a kilátóig és amikor odaért, leült a padra, amelyen délelőtt Judittal beszélgetett. Innen az alkonyatban is még le lehetett látni a tópartra és ott meglátták Juditot és Juniust, amint egy padon ülve beszélgettek.

— Egyedül vagyunk, Marcus — szolt most Cornelia. — Ülj le hát ide mellém és mondd el, mit szölsz az én új barátnémhoz?

— Szép és okos leány, — felelt Marcus — de én most nem róla akartam veled beszélni.

Csodálkozva nézett Corneliára, mert kizökkentette gondolatmenetéből. A leány ekkor mosolyogva kérdezte:

— Nos, hát akkor mondd meg, hogy miről akartál beszélni?!

— Cornelia, — szolt az ifjú, midőn kérő pillantással nézett a leányra — én életemnek fordulópontja előtt állok. Eddig Rómában laktam, atyám házában és élveztem a fővárosi élet kétes örömeit. Csak úgy itt-ott, mellékesen segítettem atyámnak üzletünk vitelében, de állandó, komoly foglalkozásom nem volt. Ezt az életet megúntam már és megkértem atyámat, adjon nekem lehetőséget az önállósághoz. Ő készséggel tett eleget kérésemnek és reám bízta antiochiai üzletünk önálló vezetését. Néhány nap mulva hajóra szálllok

és indulok új otthonom felé. Az elmúlt nyáron itt töltött hetek alakítottak át engem más emberré. Amikor innen hazaértem, akkor határoztam el, hogy szakítok eddigi életemmel. De ha új életet kezdek, ezt csak egy megértő, szerető élettárs oldalán akarom megtenni és minthogy te voltál az, aki új irányt adtál életemnek, téged kérlek, jöjj velem ebbe az új életbe és foglald el házamban azt a helyet, amely téged mint annak úrnőjét megillet. Légy az én hűséges élettársam, az én szerető feleségem!

Cornelia boldogan hallgatta Marcus szavait és amikor az elhallgatott, szerelmesen suttozta az ifjú fülébe:

— Elmegyek veled, Marcus, akár a világ végére is!

Marcus erre átölelte a hozzásimuló leányt, miközben hosszú szerelmes csókot nyomott ajkára. Mialatt ez a két nemes lélek itt egymásra talált, lassan az est sötétsége borult a vidékre. A csillagok egymásután jelentek meg az égbolton, és kelet felől már látszott a felkelő hold fénye. Lágy esti szellő suhogtatta meg a fák lombját, mintha azok is a két szerelmes boldogságáról suttoztak volna. Cornelia lassan kifejtette karcsú testét az ifjú ölelő karjai közül, majd megfogta annak jobbját, és így ültek ketten egymás mellett sokáig szótlantul, szinte megszádúlva a mérhetetlen boldogságtól.

— Most gyerünk bátyámhoz — szolt végre Cornelia. — Ne hagyjuk őket oly soká egyedül. És azután gyerünk anyámhoz. Közölni akarom vele boldogságomat.

Felálltak és lassan megindultak az úton lefelé. A holdvilág fénye mellett már messziről látták a tóparti padon ülő Juditot és Juniust. Ezek meghallották a feléjük közeledő lépéseket. Nem vártak, amíg Cornelia és Marcus odaérnek, hanem eléjük mentek és éppen ott találkoztak velük össze, ahol az út elágazott a villa bejárata felé. Cornelia ekkor így szolt bátyjához:

— Gyertek be ti is velünk gyorsan anyámhoz, mert egy ujságot akarok neki mondani, s az bizonyára titeket is érdekelní fog.

Az atrium négy sarkában már égtek az olajlámpák és Claudia Procula éppen akkor jött ki szobájából, amikor a

fiatalok az atriumba beléptek. Cornelia e szavakkal sietett anyja elé:

— Nagy ujságot akarok elmondani neked, drága jó anyám: Marcus megkérte kezemet és én megígértem neki, hogy a felesége leszek.

Claudia Proculát nem lepte meg túlságosan ez a hír, hiszen tudta, hogy leánya Marcust szereti, és azt is sejtette, hogy fiának barátja ezúttal azért jött ki Albanumba, hogy megkérje Cornelia kezét. Megölelte és megcsókolta Corneliát és azután mindkettőjüket szeretettel üdvözölte:

— Az istenek áldása legyen veletek, drága gyermekeim. Örömmel egyezem bele, hogy Cornelia Marcus felesége legyen. Engem ebben csak egy cél vezet: boldognak akarom látni leányomat és hiszem, hogy a te oldaladon, Marcusom, meg is fogja találni a megérdemelt boldogságot. Most csak azt kívánom, hogy Cornelia elnyerje életének e legfontosabb lépéséhez atyjának engedélyét is.

— E miatt ne aggódjál, jó anyám — szólt közbe Junius. — Atyám holnap itt lesz körünkben és nem kétlem, hogy meg fogja adni beleegyezését Cornelia és Marcus házasságához.

A cenáig² eltelő időt az atriumban beszélgetéssel töltötték el, utána pedig kiültek mindnyájan a tó partjára és élvezték a kellemes meleg őszi estét. Cornelia és Marcus boldogan szőtték együtt a közös jövő szép terveit.

Másnap délben megérkezett a család feje, Pontius Pilatus. Kissé meglepődött, amikor Marcust meglátta, de azért barátságosan üdvözölte őt. A közösen elfogyasztott villásreggeli alatt kizárólag Pilatus kinevezése volt a beszéd tárgya. Elmesélte övéinek, hogy Seianus tegnap nagy vendégséget rendezett a tiszteletére és ekkor tudatta az ott összegyűlt társasággal, hogy kedves barátját, amint Pilatust nevezte, Judea prokurátorává nevezték ki. Az estély a késő éjjeli órákig tartott, és Pilatus utána csak igen rövid ideig tudott pihenni, mert ma már a korareggeli órákban sűrűn érkeztek szerencsét kívánó látogatói. A császári gálya, amelyen Caesareába utazik, nyolc nap mulva indul Ostiából. Elmondta, hogy most három napot akar itt tölteni családjá körében, azután pedig mindnyájan bemennek Rómába, ahol

még egy búcsúestélyt is kell rendezniök Pilatus barátainak tiszteletére. Claudia Procula kijelentette, hogy férjének elutazása után Corneliával és Judittal még kijön Albanumba és itt maradnak addig, amíg be nem áll a késő őszi esős idő. Pilatus kifejezte azt a kívánságát is, hogy családja majd tavasszal kövesse őt Judeába.

Étkezés után Pilatus visszavonult pihenni. Ugyanezt tette Claudia Procula is. Közölte férjével, hogy a délutáni pihenő után vele és Juniussal egy kis megbeszélést szeretne a jövő terveiről és teendőiről tartani. Pilatus azt mondta, hogy egy órával az estebéd előtt jöjjenek hozzá a tablinumba,³ ahol majd mindent megbeszélhetnek. A fiatalok nem pihentek le, hanem kimentek a kertbe, ahol sétával és labdajátékkal töltötték az időt. Cornéliának hevesen dobogott a szíve, amikor Junius körülbelül két óra múlva bement a villába, hogy atyját felkeresse. Tudta, hogy most fognak végleg határozni jövendő sorsa felől és ez bizony alaposan izgatta a szerelmes gyermeket, de némileg megnyugtatta őt Juniusnak az a kijelentése, hogy kezeskedni mer atyja beleegyezéséről.

Amikor Junius a tablinumba belépett, szüleit már együtt találta. Claudia Procula éppen akkor közölte férjével, hogy Marcus Servilius ezúttal mint kérő jött Albanumba és tegnap este megkérte Cornelia kezét. Pilatus csodálkozva nézett e hír hallatára nejére és szemrehányó hangon fordult belépő fiához:

— Ez a következménye annak, hogy a mi fiunk nem tud magának külön barátot választani egy ilyen kereskedő-fiúnál! Csak nem gondoljátok, hogy én, Judea prokurátora, egy ilyen jöttmenthez hozzáadom leányomat?

Claudia Procula nem szólt semmit, míg Junius köteles tisztelettel, de határozott hangon felelt atyjának:

— Engedd meg atyám, hogy barátom pártját fogjam. Igaz, hogy nem tudja felmutatni az előkelő ösöknék olyan sorát, mint anyánk, de azért jöttmentnek semmiképen sem mondható. Igen jó nevelésű, művelt és széleslátókörű ifjú. Fiatalkora ellenére már a félvilágot beutazta, és ami egy jó házasságnál a földolog, erkölcsileg magasan felette áll a mai római fiatalság átlagának. Elvégre jobb egy előkelő

leánynak egy erkölcsös férj, habár csak egy kereskedő fia is, aki nem viszi bele a házasesetbe megszámlálhatatlan szerelmi kalandoknak nagyon is kétesértékű emlékeit, mint egy előkelő uracs, akit már zsenge korban megfertőzött a léha, kicsapongó élet, aki állandóan mámoros a bortól és a szerelemtől, aki, ha van is vagyona, a helyett, hogy szaporítaná, csak elpredálni tudja azt, amit előkelő őseitől örökölt. Ilyen ma nagyon sok van Rómában, de nagyon kevés, aki az én Marcus barátom kiváló tulajdonságait csak némileg is megközelítené.

— Ez mind nagyon szép, édes fiam. De hát egy magasrangú hivatalnok, akinek neje Róma egyik legrégebb családjának sarja, csak nem köthet rokoni kapcsolatot egy kereskedő fiával!

— Ne feledd, jó atyám, hogy nem élünk már a köztársaság korában. Ha egy Seianus lehet a caesar barátja, miért ne lehetne a nálánál sokkal különb Marcus Servilius veje Pontius Pilatusnak?

— És Cornelia szereti ezt az embert?

— Szereti, ahogy csak egy fiatal leány szeretheti szíve választottját, és bizonyára igen súlyos következményekkel járna reá nézve, ha megtagadnád tőlük beleegyezésedet.

— És te, Claudiám, mit szólsz ezekhez a dolgokhoz? — kérdezte Pilatus most nejehez fordulva.

— Én csatlakozom — felelt az anya — Junius szavaihoz és vele együtt kérlek, ne tagadd meg beleegyezésedet leányunk eljegyzéséhez.

— Gondold meg azt is atyám, — szolt ismét Junius — hogy Marcus Servilius egyetlen gyermeke szüleinek és atyjának vagyonát több mint tízmillió dénárba becsülik.

Juniusnak ez az érve volt az, amely a legerősebben hatott atyjára, aki anyagias gondolkodású ember volt. Fiának ez az érvelése meg is tette rá a kívánt hatást. Pilatus kis ideig még gondolkozott és azután így szolt:

— Legyen hát, ahogy akarjátok. Ha a fiatalok valóban szeretik egymást, beleegyezem abba, hogy még elutazásom előtt megtartsuk Rómában Cornelia és Marcus eljegyzését.

Claudia Procula erre megölelte és megcsókolta férjét, de megcsókolta Junius is, miközben a fülébe súgta:

— Köszönöm, édes fiam, hogy oly jó ügyvédje voltál nővéred ügyének.

Majd ismét Pilatushoz fordulva így szólt:

— Nemcsak gyermekeinket, hanem engem is boldoggá tettél, Pontiusom, beleegyezéssel. Az is szerencsés véletlen, hogy nem leszünk távol gyermekeinktől, mert Marcus rövidesen Antiochiába utazik, hogy átvegye atyja ottani üzletének vezetését. Antiochia nincsen messze Caesareától, ahol tavasszal, odaérkezésünk után megtarthatjuk majd Cornelia és Marcus esküvőjét.

Most ismét Junius vette át a szót:

— Köszönöm, jó atyám, hogy meghallgattad kérésemet. De én még ezzel sem elégszem meg, mert anyám és Cornelia nevében most még egy másik kérelemmel fordulok hozzád. Ismered Juditot, aki néhány héttel ezelőtt mint rabszolganő került házunkba és akit anyám és Cornelia nagyon megszerettek. Ez a szerencsétlen leány egy gazdag alexandriai gabonakereskedő gyermeke, aki az elmúlt nyár elején egy hajótörés alkalmával veszítette el szüleit. Ő volt az egyetlen a hajó utasai és személyzete közül, aki nem veszett a tengerbe. Egy Kleon nevű rabszolgakereskedő mentette ki a hullámokból, és mert a leány nem akart szeretője lenni, bosszúból eladta rabszolgának. Körülbelül hat hete múlt annak, hogy Plautus őt Kleontól megvásárolta. Cornelia barátnőjeként szereti ezt a nálánál egy-két évvel fiatalabb gyermeket és azt óhajtja, hogy az férjhezmenetele után is nála maradjon. Judit sem akarja elhagyni Corneliát, nem vágyik vissza zsidó rokonaihoz és Cornelia azt kívánja, hogy őt ne mint rabszolgánőt, hanem mint barátnőt vihesse magával Caesareába és később Antiochiába is. Ezért arra kérünk, bocsásd szabadon Juditot.

— Ha Rómában leszünk, — felelt Pilatus — állítsd ki részére a szabadságlevelet. Én majd a hatóság jelenlétében alá fogom írni.

— Megengeded, hogy most megvigyem az örömhírt azoknak, akik szívszorongva várják elhatározásodat?

— Jöjjenek mindnyájan az atriumba, majd én fogom magam velük közölni.

Junius most kiment a kertbe és behívta az ott várakozókat. Pilatus és Claudia Procula időközben az atriumban foglaltak helyet. Kisvártatva belépett oda Cornelia és megállt szülei előtt, Marcus és Junius a leány mellé állottak, míg Judit szerényen meghúzódott a háttérben.

Pilatus sokáig szótlánul nézett leányára, majd így szólt hozzá:

— Anyád és fivéred közölték velem, Corneliám, hogy Marcus Servilius megkérte kezedet. Mielőtt e kérdésben atyai jogomnál fogva döntenék, kérdem tőled, szereted-e őt és akarsz-e a felesége lenni?

Cornelia fülig elpirult atyja e szavainak hallatára. Oly szép, oly bájos volt ez a fiatal gyermek, amikor most hosszú fekete szempilláit lesütve ott állott atyja előtt annak az ifjúnak az oldalán, aki iránt szerelemre gyulladt az ő tiszta, ártatlan szíve. Halk, de határozott hangon felelt atyjának:

— Jó atyám, mi mind a ketten nagyon szeretjük egymást és nagyon boldogok leszünk, ha egymáséi lehetünk az életben.

— Akkor hát legyetek boldogok, kedves gyermekeim — szólt Pilatus, akit most már meghatott ez a szép jelenet. — Megadom neked az engedélyt, hogy Marcus Servilius felesége légy. Az eljegyzést néhány nap múlva megünnepelhetjük Rómában, mert azon még én is jelen akarok lenni, tavasszal meg majd Caesareában az esküvőt, mert mint halom, Marcus hamarosan Antiochiába utazik.

Cornelia erre odalépett atyjához, aki szeretettel megölelte és megcsókolta. Utána leendő veje üdvözölte Pilatus, aki őt is megölelte. Claudia Procula könnyes szemekkel csókolta meg gyermekét. Az anyának mindig fájdalmat is jelent, ha szeretett leánya elhagyni készül a meleg családi fészket. De azért ő is örült gyermeke boldogságának. Most Junius és Judit halmozták el szerencsekívánataikkal a fiatal párt. Cornelia meleg szeretettel csókolta meg Juditot és testvérbátyját is.

— Látod, drága Juditom, — szólt barátnőjéhez — hogy a te istened máris teljesítette, amit kérni akartál tőle. Legyen ezért áldott az ő neve! Most még csak arra kérem

ó atyámat, engedje meg, hogy Antiochiába is velem jö-
less.

— Ezt szívesen megengedem — szólta Pilatus. — Kü-
önben még azt is közölni akarom veletek, hogy Judit nem
abszolga többé, mert őt ezennel szabadon bocsátom. Sza-
dadságlevelét még Rómában, elutazásom előtt alá fogom
rni.

Cornelia most ismét nyakába borult atyjának:

— Köszönöm, jó atyám, hogy ezt a nagy örömet is meg-
szerezted nekem!

Utána Juditot csókolta meg, aki egy meleg, hátatelt
pillantást vetett Juniusra, hiszen tudta, hogy Pilatus el-
tatározását neki köszönheti. Majd Pilatushoz lépett és így
zolt:

— Köszönöm, jó uram, nagylelkűségedet. Leányod
ránti szeretetemmél fogom ezt meghálálni és kérni fogom
z egy igaz Istent, hogy áldjon meg téged családdal
együtt.

Pilatus két napot töltött Albanumban családjával.
Marcus is ottmaradt, de mivel azt akarta, hogy atyja is mi-
előbb tudomást szerezzen fia boldogságáról, levélben kö-
zölte vele az örvendetes eseményt. Marcus atyja, Quintus
Servilius, özvegyember volt. Feleségét, akit nagyon sze-
retett, már húsz évvel ezelőtt súlyos betegség ragadta el
őle.

A harmadik nap reggelén mindnyájan bementek Ró-
mába. Ott azután megtartották Pilatus búcsúestélye kereté-
ben Cornelia és Marcus eljegyzését. Az estélyre Pilatus
számos jóbarátja volt hivatalos, ezúttal, minthogy Claudia
Procula maga látta el a háziasszony tisztét, nejeikkel együtt.
Résztvett az estélyen maga Seianus, és ott volt Marcus
atyja is. Éjfél után szétoszlott a társaság, mert Claudia
Procula nem tűrte házában a Rómában akkoriban divatos
kicsapongásokat.

Pilatus az estélyt követő második napon Marcussal
együtt Ostiában császári gályára szállt. Ő maga szólította
fel leendő vejét, aki éppen most készült Antiochiába utazni,
hogy jöjjön vele Caesareáig. Onnan azután szárazföldön
teheti meg az utat Antiochiába. Cornelia érzékenyen búcsú-

zott vőlegényétől, aki megígérte, hogy megérkezése után levelet fog neki írni.

Claudia Procula leányával és Judittal azután kiment Albanumba, ahol még két hetet töltöttek. November elején beköltöztek Rómába, téli tartózkodásra. Cornelia türelmetlenül várta Marcus ígért levelét, ez azonban napról-napra késett. Már komolyan aggódni kezdett, mikor egy reggel végre mégis megérkezett a várva-várt küldönc Marcus levelével. Tízszer is elolvasta azt, majd leült és megírta válaszlevelét. Hónapokig tartott, mire Marcus azt kézhez vette. A küldöncnek ugyanis szárazföldön kellett az utat visszafelé megtennie, mert hajók akkoriban, a gyakori téli viharok miatt, a tengeren már nem közlekedtek.

Határtalan volt Marcus boldogsága, amikor küldönce Cornelia levelével visszaérkezett. Nemsokára Pilatustól is kapott levelet, melyben tudatta vele, hogy április második felében várja családja érkezését és szívesen látná, ha Marcus akkorra Caesareába jönne, hogy a hajó megérkezésénél jelen legyen. Ennek a meghívásnak örömmel tett eleget és április elején már útnak is indult Caesarea felé. Megérkezésekor nem találta otthon Pilatust, mert a zsidók húsvéti ünnepeit Jeruzsálemben kellett töltenie. Amikor azután hazaérkezett, még egy hétig vártak együtt a hajó megérkezésére, amely Pilatus családját Ostiából Caesareába hozta. Leírhatatlan volt a szerelmesek boldogsága, amikor oly hosszú idő után végre viszontláthatták egymást.

A lakodalomra való előkészületek még körülbelül egy hetet vettek igénybe. Ennek eltelte után szűk családi körben megtartották az esküvőt és az azt követő napon a boldog fiatal házaspár Judittal együtt elutaztak Antiochiába.

¹ Ebédlő. — ² Estebéd. — ³ A házigazda dolgozószobája.

Tizenkettedik fejezet

Aggasztó hírek

Nikodémus egy álmatlanul töltött éjszaka után fáradtan kelt fel ágyából. Orámtól, aki szokása szerint segített neki az öltözködésnél, megkérdezte, készen van-e már minden a vendégek fogadására. Orám elmondta, hogy már semmi tennivaló nincs, mert a személyzet ura parancsa szerint mindent elkészített. Amikor Nikodémus az öltözködéssel elkészült, Orámmal együtt bejárta a palotának azt a részét, amelyet Alexandriából várt rokonai szállásának szánt. A jobb szárnyban fog lakni Simon Ráchellel, Judit részére pedig azokat a helyiségeket készítették elő, melyekben valamikor elhunyt neje lakott. Személyesen győződött meg arról, hogy minden rendben van-e és kiadta az utasításokat a még szükségesnek látszó utolsó simítások elvégzésére. Arról is gondoskodott, hogy a palota állandóan friss virágokkal legyen feldíszítve.

Nikodémus már napok óta folytonos izgalomban élt. Voltaképen maga sem tudta magyarázatát adni ideges nyugtalanságának. Hiszen elvégre örvendetes esemény előtt állott. Leányát fogja hamarosan viszontlátni és végre oly hosszú és neki néha oly kínos titkolódzás után feltárhathja előtte származásának titkát is. Ezúttal először fogja hallani tőle azt a boldogító szót: „Atyám”, amellyel Judit eddig mást szólított, míg őt, aki pedig valójában atyja volt, csak bátyjának nevezte, ha nagyritkán együtt tölthetett vele néhány napot Alexandriában. Most nem kell majd többé soha elválnia attól, akit oly nagyon szeret, akit az ő felejtethetlen Juditja hagyott itt neki, mint legdrágább örökségét maga helyett, amikor oly korán elhagyta őt. Ez a gondolat bol-

doggá tette, de örült Simon és Ráchel jövetelének is, akiket szintén nagyon szeretett. Simon állandó ittléte az üzleti gondoknak és munkának nagy részétől fogja őt megszabadítani. Kevesebb lesz a dolga és így majd több időt is fog szentelhetni drága leányának. Ezek a gondolatok töltötték el lelkét és habár kétségtelenül örvendetes izgalomnak voltak forrásai, azt nem tudta, miért oly nyugtalan a szíve, amikor úgyszólván már csak órák választották el életének egyik legszebb napjától, amikor újra karjaiba zárhatja egyetlen leányát, miközben először mondhatja neki: „Édes gyermekem!” Kezdetben az volt a szándéka, hogy Joppéban fogja bevárni a hajó érkezését, de ezt a tervét később elejtette, mert úgy gondolta, hogy itthon mégis csak melegebb, bensőségesebb lesz a szereteteivel való találkozás, mint a jopei kikötőben. De ezenkívül a hajó érkezésének pontos időpontját sem tudta, és így könnyen megeshetett volna vele, hogy esetleg napokig kellett volna Joppéban hiába vesztegelnie. Már tizenöt nap múlt el, mióta Nikodémus levelét elküldte, közölve Simonnal és Ráchellel, hogy mielőbb szeretettel várja őket Judittal együtt Jeruzsálembe. Kiszámította, hogy a hajó kedvező szél esetén öt nap alatt érkezhett Alexandriába. Az utazási előkészületek öt-hat napot vehettek igénybe és legfeljebb ugyanennyit kellett számítani a hajó útjára Alexandriából Joppéig. E szerint tehát most már várható volt a hajó érkezése. Nikodémus arról is gondoskodott, hogy kedvesei az utat Joppéból Jeruzsálemig a legnagyobb kényelemben tehessék meg és ezért két nappal előbb házmesterét, az öreg és megbízható Joelt küldte eléjük Joppéba, kötelességévé téve, hogy az utazás rövid utolsó szakaszának síma lebonyolításáról gondoskodják. Meghagyta neki, hogy a hajó megérkezése után azonnal menesszen hozzá gyorsfutárt, hogy idejekorán értesüljön arról, mikor várhatja rokonainak Jeruzsálembe érkezését.

Nikodémus számítása szerint a hajó megérkezése a mai naptól kezdve már esedékes volt és csak az esetben kellett számítani némi késedelemre, ha az utazásra való előkészület miatt Simonék később indultak Alexandriából, mint ahogy azt Nikodémus gondolta. Ezért néhány napig még nem okozott neki különös nyugtalanságot a várva-várt hajó-

nak meg nem érkezése. De amikor azután egyik nap múlt el a másik után a nélkül, hogy a hajó érkezését jelző küldönc megjött volna, Nikodémus komolyan aggódni kezdett. Tíz napig tartó hiábavaló várakozás után nyugtalansága már nem ismert határt és a tizenegyedik napon maga utazott el Joppéba. Amikor az ottani kikötőbe ért, arról értesült, hogy tíz nappal ezelőtt a kikötőbe befutott hajók nagy tengeri viharról hoztak hírt. Ez az értesítés valósággal lesújtotta Nikodémust. Most már úgy érezte, hogy a rajta napok óta erőt vett nyugtalanság rossz előérzet következménye volt. Elhatározta, hogy nem vár tovább, és minthogy éppen aznap indult egy gálya Joppéból Alexandriába, felszállt erre a gályára, hogy ily módon mielőbb személyesen szerezzen értesülést arról, elutaztak-e rokonai onnan, vagy esetleg valamiért elhalasztották-e elutazásuk időpontját. A tengeri út ezúttal hat napig tartott és Nikodémus végre az izgalomtól teljesen kimerülve érkezett meg Alexandriába. A kikötőbe érve mindjárt szemügyre vette az ott veszteglő hajókat és valósággal megdöbbsent, amikor ezek között nem látta meg azt a jólismert gályát, amellyel övéinek utazniok kellett. Azonnal Simon házába sietett, amely közel volt a kikötőhöz. A házban akkor már Szádok lakott, akire Simon elutazása előtt az alexandriai üzlet vezetését rábízta és aki maga is megrémült, amikor Nikodémust meglátta.

— Szádok! — kiáltott Nikodémus az izgalomtól remegő hangon. — Hol van Judit, hol van Simon és Ráchel?

— Már húsz napja elmúlt, — felelt Szádok — hogy hajóra szálltak és elindultak Joppéba.

E hír hallatára Nikodémus szóltanul a szívéhez kapott és összeesett. Szádok, aki maga is rosszat sejtett, mert már ő is hallotta hírét a Simonék elutazása után kitört nagy viharok, a gyorsan odasiető szolgák segítségével felemelte az elájult Nikodémust és lefektette egy kerevetre. Egy gyorsan előhívott orvos ecetes vízzel dörzsölte Nikodémus homlokát. Ez erre hamarosan magához tért és amikor Szádokot meglátta, felugrott és félretolva az orvost és a körülötte sürgölődő szolgákat, ezzel a kérdéssel fordult Szádokhoz:

— Nem hallottál semmi hírt a hajó sorsáról, amely Simont és családját Joppéba vitte?

— Amíg az előbb meg nem láttalak, uram, — felelt Szádok — meg voltam győződve arról, hogy a hajó utasai már régen megérkeztek Jeruzsálembe.

— Én nem tudtam, hogy mikor kellett volna megérkezniök és vártam is őket napokon át, de amikor már tíz napig hiába vártam, hajóra ültem, hogy idejőjjen és személyesen tudakoljam meg, mi történt velük.

— Annak, hogy a hajó, amelyet te értük küldtél, velük együtt elhagyta az alexandriai partokat, éppen ma van három hete, mert tegnap volt szombat és ők is egy szabbatot követő napon szálltak hajóra. Magam kísértem ki őket a kikötőbe és ott voltam, amikor a hajó elindult. Való igaz, hogy a hajó indulását követő napon hatalmas vihar volt a tengeren. Erről hírt hoztak a következő napokon ideérkezett hajók is. Volt közöttük több olyan is, amelyet a vihar alaposan megviselt, de arról, hogy egy hajó a viharban elsüllyedt volna, nem kaptunk értesítést.

— Bár magam jöttem volna el értük! — töprengött Nikodémus. — Akkor legalább velük együtt pusztulok el én is, ha a hajó valóban elsüllyedt. Nélkülük úgysem ér semmit az életem!

Szádok meg volt most már győződve arról, hogy a hajó, amelyen Simonék utaztak, a vihar áldozata lett. De Nikodémusnak nem akarta ezt megmondani, hanem igyekezett benne inkább megerősíteni a reményt, hogy kedvesei még élnek, mert tudta, hogy ez a remény, ha mégoly halvány is, tartani fogja benne a lelket. Ezért biztatta őt, hogy szereljen fel egy hajót, amelynek az legyen a feladata, hogy végigjárja a Földközi-tenger összes kikötőit, és igyekezzék értesülést szerezni a felől, hogy az itt közlekedő hajók valamelyikén nem akad-e valaki, aki felvilágosítást tudna adni annak a gályának a sorsáról, amelyen rokonai utaztak. Mert még abban az esetben is, ha ez a gálya elsüllyedt volna, nincsen kizárva, hogy utasai vagy legénysége közül valaki egy éppen arra haladó másik hajóra menekült. Nikodémus kapva-kapott a Szádok által felvetett gondolaton és elhatározta, hogy azt sürgősen végre is hajtja, mégpedig oly módon, hogy azon a hajón, melyet a nehéz ügy szolgálataiba fog állítani, maga indul el kedvesei keresésére. Így leg-

alább lesz célja életének. Az nem jutott eszébe, hogy szinte lehetetlen dologra vállalkozik és a kétségbeesett ember szenvedélyével kapaszkodott bele ebbe az utolsó reménysugárba, amely még nyújtott neki halvány lehetőséget arra, hogy leányát egyszer megtalálja vagy legalább biztos értesülést szerezzen sorsa felől. Nikodémust valósággal felrázta az egyszerre felkapott gondolat, és ez igazán szerencse is volt reá nézve, mert egészen bizonyos, hogy e nélkül beleőrült volna abba a nagy csapásba, amely nem egészen tizenöt évvel nejeének váratlan halála után most egyetlen gyermekeének elvesztésével érte.

Sürgősen visszatért Joppéba és amikor ott megtudta, hogy az övét szállító hajó felől újabban sem jött semmi hír, elhatározta, hogy egy hét múlva nekiindul a bizonytalan tengeri útnak. Előbb hazautazott Jeruzsálembe és ottani üzletvezetőjét, Táreszt megbizta azzal, hogy minden üzleti ügyet helyette teljhatalmú helyetteseként intézzen el. Szádkot már Alexandriában utasította, hogy mindenben Táresszel egyetértően járjon el, és ugyanezt az utasítást adta meg levélben Izsáknak és Rubennek, az öreg Salamon fiainak is, akik a damaszkuszi és korintusi lerakatokat vezették. Közölte velük, hogy a négy téli hónapot, amelyek alatt nem járnak hajók a tengeren, ezentúl is Jeruzsálemben fogja tölteni, egyébként pedig úton lesz mindaddig, amíg nem sikerül megtalálnia kedveseit vagy legalább is biztos értesülést szereznie sorsuk felől.

Az elutazása előtti napon felkereste felesége sírját és ott sokáig imádkozott. Ez az imádság szinte csodálatos módon megnyugtatta a sok izgalomtól felzaklatott lelkét. Már sötét este volt, amikor visszatért a palotába és lepihent. Ez volt három hét óta az első éjszaka, melyet zavartalan nyugalomban át tudott aludni. Másnap reggel korán kelt, elbúcsúzott Táresztől, majd Orámmal együtt lóra ült és lóháton tette meg az utat Jeruzsálemtől Joppéig. Elhatározta ugyanis, hogy a nagy útra magával viszi hűséges szolgáját. Délután már hajóra szálltak, és másnap a hajnali apály beálltával a hajó elhagyta a joppei kikötőt.

Tizenharmadik fejezet

Remény

Nikodémus már két esztendeje járta a Földközi-tenger kikötőit, de eddig sehol sem sikerült kedveseiről értesülést szereznie. Ismételten megfordult közben Szeleuciában, Antiochia kikötővárosában is, a nélkül, hogy sejtelve lett volna arról, hogy leánya Antiochiában van, ahová őt Cornelia esküvője után magával vitte. Kutatásainál azt a módszert követte, hogy mindenütt, ahol hajójával megfordult, személyesen végigjárta az illető kikötőben veszteglő hajókat és tudakozódott azok személyzeténél, nem hallott-e valaki valamit annak a hajónak, illetőleg utasainak sorsáról, amely az emlékezetes napon Alexandriából Joppéba elindult és valószínűleg az akkor hirtelen támadt viharban elsüllyedt. Közben számos hajósnak személyes megbízást is adott kutatások folytatására és nagy jutalmat ígért annak, aki őt helyes nyomra vezeti. De annak ellenére, hogy már tetemes vagyonnal felérő összeget áldozott úgyszólván az egész római birodalomban folytatott kutatásaira, mindeddig nem sikerült a legcsekélyebb eredményt sem elérnie. A téli hónapokra mindig hazatért Jeruzsálembe, hogy kora tavaszszal ismét nekivágjon a tengernek.

Amikor kétévi sikertelen bolyongás után egy őszi reggelen hazatért, házmestere, Joel, azzal fogadta, hogy néhány nappal hazaérkezése előtt kereste őt egy Philo nevű görög hajókormányos, aki azt mondta, hogy fontos újságot akar közölni urával, de semmi áron sem volt hajlandó arra, hogy azt másnak, mint Nikodémusnak magának elmondja. Hátrahagyta azonban egy ptolemaiszi rokonának címét, akinél a telet tölteni fogja és ahol Nikodémus őt hazaérkezése után

felkeresheti. Nikodémus a nélkül, hogy a hosszú út fáradal-
mait kipihente volna, még aznap elindult Ptolemaisza-
ba, ahová másnap késő este érkezett meg. Rögtön elment a meg-
adott címre, ahol Philót valóban meg is találta. A város
egyik szűk mellékutcájában volt Pñilo rokonának háza. A
ház lakói már aludtak, amikor Nikodémus odaért. Orám-
nak, akit Nikodémus magával vitt, sokáig kellett a kapun
zörgetnie, amíg azt végre kinyitották. Egy őszhajú görög fo-
gadta az éjjeli vendégeket és bevezette őket a ház szűk elő-
csarnokába. Amikor közölték vele, hogy Philót keresik, vál-
lalkozott arra, hogy felkölti rokonát. Nikodémus egy ara-
nyat nyomott az öreg markába, mire az mélyen meghajtotta
magát előtte és miután meggyújtott egy gyengén világító
olajmécses, bement a szobába azzal, hogy Philót mindjárt
ki fogja küldeni. Nikodémus leült az előcsarnokban álló
padra és türelmetlenül várta Philo érkezését.

Végre hosszas várakozás után belépett egy görnyedt
hátú, alacsony, vöröshajú ember, aki Nikodémust nagy alá-
zatossággal üdvözölte:

— A halhatatlan istenek legyenek veled, uram! Mondd
el nekem, mi az, amiben legkisebb alattvalód szolgálatodra
lehet?

— Te nemrégén kerestél engem jeruzsálemi házamban
— felelt Nikodémus. — Mondd el hát, hogy milyen hírt
akartál velem közölni?

— Oh, hát akkor te vagy az a hatalmas és gazdag Ni-
kodémus, akinek én fontos üzenetet hoztam? Poseidonra
mondom, ez nagy szerencse részemre, mert te, uram, segí-
teni fogod legutolsó szolgálodat, hogy ezentúl ne kelljen oly
nehezen tengetnie nyomorúságos életét. Én már hat hónapja
beteg vagyok. Tagjaimat szörnyű fájdalmak kínozzák. Nem-
régén még hajókormányos voltam, de most már nem tudom
folytatni mesterségemet. Segíts hát rajtam, jó uram, mert
különbén nyomorultul fogok elpusztulni!

— Ha a hír, amelyet nekem hoztál, értékesnek bizonyul
és elveszett leányom nyomára vezet, bőkezűen fogok rólad
gondoskodni, de tudni akarom, hogy mi is hát az a fontos
ujság, amelyet velem Jeruzsálemben közölni akartál.

— Az ujság fontos, nagy uram, Zeusra mondom, nagyon fontos. De nekem fontosabb az, hogy tudjam, mit kapok tőled azért, ha eltűnt leányod nyomára vezetlek?

Nikodémus látta, hogy a ravasz görög jól meg akarja zsarolni és ez bosszantotta, de úgy gondolta, hogy ha már annyit áldozott azért, hogy leánya és rokonai sorsa felől biztos értesülést szerezzen, akkor az az összeg, amit ennek a Philonak ad, már alig jön számításba. Ezért így szólt hozzá:

— Ha valóban nyomára vezetsz leányomnak, ezer aranyat fogok neked fizetni.

— Apollo és Aphrodite aranyozzák be életedet, uram! Add ide aranyaidat és én azonnal elmondom neked, amit leányodról tudok.

— Hát te azt gondolod, hogy én magamnál hordok ennyi aranyat? Mondd el, amit tudsz és akkor holnap reggel Sámuelnél, aki a kikötő közelében lakik és nekem itteni megbízottam, felveheted az ezer aranyat.

— De uram, be kell látnod, hogy én nem szólhatok addig, amíg az aranyakat meg nem kaptam, mert ki biztosítja nekem azokat, ha te azt találod mondani, hogy a hír, amelyet tőlem megtudtál, nem ér meg neked ezer aranyat?

— Te egy közönséges gazember vagy, Philo — szólt Nikodémus, aki most már elvesztette türelmét. — Legyen hát! Keress fel engem holnap reggel Sámuel gabonakereskedő házában és én ott előre kifizetem neked az ezer aranyat.

— A nagy Pallas Athene segítsen téged, uram, hogy az én útbaigazításom alapján megtaláljad leányodat! Én nyomára vezetlek, a többi a te dolgod lesz. Az istenek adjanak neked jó éjszakát és szép álmokat.

Nikodémus már nem hallotta Philo utolsó szavait, mert Orámmal együtt elhagyta a házat. Továbbmentek és bezörgettek Sámuel házába. A házmester ismerte Nikodémust, aki gazdájával szoros üzleti összeköttetésben állott, és gondoskodott részükre megfelelő éjjeli szállásról.

Nikodémus másnap korán reggel felkereste a ház urát és bocsánatot kért tőle, amiért éjnek idején bekopogtatott

hozzá. Sámuel örömeinek adott kifejezést, hogy Nikodémus szolgálatára lehetett. Ez elmondta neki, mi járásban van, mire Sámuel gyorsan előteremtette a Philonak ígért ezer aranyat, de Nikodémus kérdésére kijelentette, hogy Philot nem ismeri és vele szemben a legnagyobb óvatosságot ajánlja, mert a Ptolemaisban lakó görögöknek igen rossz a hírük. Felajánlotta, hogy jelen lesz, amikor Nikodémus Philoval tárgyal, amit az köszönettel elfogadott.

Nikodémusnak nem kellett Philora sokáig várnia. Egy szolga hamarosan jelentette annak érkezését. Sámuel jelenlétében fogadta a ravasz görögöt. Ez keresztbe fonta két karját a mellén és magát mélyen meghajtván így szólt:

— A halhatatlan istenek áldjanak meg titeket, hatalmas nagy uraim! Legkisebb szolgátok eljött, hogy...

Nikodémus türelmetlen kézmozdulattal szakította félbe Philo szavait és egy ezer arannyal telt erszényt nyújtott át neki ezekkel a szavakkal:

— Nincs szükségem a te felesleges szőszaporításodra. Vedd át aranyaidat és mondd el, mit tudsz leányomról, de tudd meg, hogy ha félrevezettél vagy megcsaltál, az ezer aranyon felül még ezer korbácsütés lesz a jutalmad.

A görög elsápadt ezekre a szavakra és remegve vette át a feléje nyújtott erszényt. Belenézett és amikor meglátta benne a csillogó aranyakat, felvidult félelemtől eltorzult arca, odaállt Nikodémus elé és így szólt:

— Köszönöm, uram, hogy nagylelkűséget gyakorolsz szegény szolgálóddal. Nagylelkűséged jutalma legyen a hír, amelyet leányod felől elmondok most neked. Tudd meg hát, hogy én kormányosa voltam annak a hajónak, amelynek legénysége leányodat, Juditot, a tengerből kimentette. Fél-évvvel ezelőtt a tengeren súlyos betegségbe estem és mint-hogy képtelen voltam nehéz mesterségemet továbbfolytatni, Kleon, a hajó gazdája, elbocsátott, amikor hajónk az elmúlt nyáron az alexandriai kikötőbe ért. A kegyetlen ember már Kartágóban partra akart tenni, de könyörögtem neki, hogy vigyen magával legalább Ptolemaiszig, ahol rokonaik élnek, akik befogadnak engem házukba. A hajó út-iránya ugyanis Korintus volt és minthogy Joppében is ki kellett kötnie, onnan könnyen elérhetett volna Ptolemaisba.

Mindössze egy-két napi késedelemmel érkezett volna Kleon Korintusba. A kegyetlen ember azonban erre nem volt hajlandó, pedig én több mint húsz esztendeig híven szolgáltam őt. Arra késznek nyilatkozott, hogy elvisz Alexandriáig, és én ezt el is fogadtam, mert úgy gondoltam, hogy onnan könnyebben eljutok Ptolemaisza, mint Kartágóból. Alexandriában találtam azután egy hajót, amelynek gazdája, aki régi ismerősöm, hajlandó volt engem Joppéig elhozni. Kapva kaptam az alkalmon, hogy oda eljuthassak, mert tudtam, hogy onnan már nem lesz nehéz Ptolemaiszt elérnem. Mielőtt azonban hajóra szálltam volna, felkerestem egy a városban lakó barátomat. Ez elmesélte nekem, hogy évekkel ezelőtt élt Alexandriában egy Simon nevű gazdag zsidó gabonakereskedő, aki körülbelül két és fél év előtt feleségével és Judit nevű leányával elutazott Joppéba, ahová azonban sohasem érkezett meg, mert a hajó, amelyen elindultak, egy nagy tengeri viharban elsüllyedt. Simon üzletét azóta egy Szádok nevű kereskedő vezeti és ez a Szádok gazdag jutalmat ígért annak, aki hírt hoz neki a hajó sorsáról, amellyel Simon a kérdéses napon családjával együtt Joppéba elindult. Amikor ezt hallottam, rögtön eszembe jutott, hogy Kleon hajójának legényei, amely hajónak én akkor kormányosa voltam, évekkel ezelőtt kimentettek a tengerből egy Judit nevű fiatal zsidó leányt, aki hosszabb időt töltött a mi hajónkon. Mindjárt tudtam, hogy ez a leány csak az lehetett, akit most rokonai keresnek. Felkerestem tehát Szádokot, akitől megtudtam, hogy Judit nem Simonnak, hanem egy Nikodémus nevű jeruzsálemi kereskedőnek volt a leánya, aki azóta sorra járja Afrika, Ázsia, sőt Görögország és Itália kikötőit is, hogy hírt szerezzen elvesztett leányáról és hajlandó gazdaggá tenni azt, aki őt eltűnt leányának nyomára vezeti. Mindjárt gondoltam, hogy ezt a jutalmat meg tudom magamnak szerezni és ezért megkérdeztem Szádoktól, hol találhatnám meg Nikodémust. Szádok erre közölte velem jeruzsálemi címedet, és így kerültem én, uram, néhány nappal ezelőtt, mialatt barátom hajója Joppében vesztegelt, jeruzsálemi házadba.

Nikodémus eddig feszült figyelemmel hallgatta Philo elbeszélését, majd e szavakkal szakította azt félbe:

— Azt mondd meg nekem, hogy leányom él-e, és hol találhatom meg őt?

— Hallgasd végig, uram, nyugodtan elbeszélésemet. El fogok neked mondani mindent, amit leányodról tudok. Az elmúlt nyáron volt két esztendeje annak, hogy Kleon hajója, amelynek én akkor kormányosa voltam, az egyiptomi parttól északra borzalmas viharba került. Vén tengerész vagyok, de arra nem emlékszem, hogy még egy ilyen rettenetes vihart átéltem volna. Hogy Kleon hajója el nem süllyedt, abban mindenesetre nagy részem volt nekem is, mert annak elmenére, hogy a nagy hullámverésben alig bírtam lélekzetet venni, mégis kitartottam a kormány mellett és nem engedtem, hogy a hullámok elsodorjanak. Poseidonra mondom, uram, hogy a gaz Kleon ezt nem akarta elismerni és önfeláldozásomat azzal hálálta meg, hogy Alexandriában kitett a partra, nem törődve azzal, mi lesz most velem, öreg emberrel, de meg is verték érte az istenek. Mert én hamarosan otthagytam Alexandriát, de ő nem került el onnan élve többet, mert egy numídiái leány, aki szeretője volt és akit ő el akart üzni magától, mert egy alexandriai vízholdó leányára vetette a szemét, a hajó indulására kitűzött napot megelőző éjjelen leszúrta.

Nikodémus most ismét türelmetlenül szakította félbe Philo szavait:

— De engem nem Kleon sorsa érdekel! Azt akarom tudni, hogy mi történt leányommal?

— Ezt is elmondom, hatalmas jó uram, de azt ne mondd, hogy nem érdekel Kleon sorsa, mert ez a gazember súlyosan vétett a te leányod ellen is.

— Mi történt hát Judittal? — kérdezte újból Nikodémus, akinek szíve most már hevesen dobogott az izgalomtól.

— Leányodat a nagy vihar után hajónk legényei kimentették a tengerből. Ő volt az egyetlen, aki a hajótörés után életben maradt, mert a hajó, amelyen utazott, minden utasával és egész személyzetével együtt elsüllyedt. Judit azután hetekig súlyos betegen feküdt Kleon hajóján, amely előbb Kartágóba és onnan hosszabb veszteglés után Tingisbe, majd pedig Ostiába ment. Kleon gondosan ápoltatta Juditot, aki néhány hét múlva fel is épült betegségéből.

Külön fedélzeti fülkét rendeztetett be számára és gondoskodott arról is, hogy a leány semmiben se szenvedjen hiányt. Mielőtt azonban Ostiába értünk, Kleon valamiért nagyon megharagudhatott Juditra, mert Ostiában besoroztatta őt a római rabszolgavásáron eladásra kerülő rabszolgánők közé.

Nikodémus megrémült, amikor Philo ezt neki elmondta, mert jól tudta, milyen egy római rabszolganő élete. Amikor Philo elhallgatott, még többet akart tudni leánya sorsáról és ezért tovább faggatta a görögöt:

— Hát rabszolgánőnek adták el leányomat Rómában? Bizonyosan tudod ezt? És vajjon ki vette meg őt?

— Erre már nem tudok neked, uram, feleletet adni. Mert amikor leányod a többi rabszolgánővel együtt elhagyta a hajót, én ottmaradtam és harmadnap, amikor Timon, a rabszolgák mestere Rómából visszatért, ismét elhagytuk az ostiai kikötőt.

Nikodémust egyáltalában nem elégítette ki Philo elbeszélése. Mert már azt remélte, hogy biztos hírt kap leányának holléte felől, holott amit Philotól hallott, nem volt egyéb egy halvány reménysugárnál, amely szerint leánya még él. Hogy a megadott nyomon elindulva képes lesz-e őt meg is találni, abban erősen kételkedett. Céltalannak is vélte tehát a görög további faggatását és ezért elbocsátotta őt. Azt tudta, hogy csak Rómában folytathatja most már a siker reményében kutatásait, de ha oda még most ősszel el akart jutni, sietnie kellett, mert a téli hónapok alatt nem közlekedtek hajók a Földközi-tengeren. Nem gondolkozott tehát sokáig, de mert Ptolemaisban saját hajója nem volt, kibérelt egy gályát és azzal másnap Orámmal együtt elindult Ostiába. Szerencséjére az idő kedvező volt és így sikerült négy hét alatt megtenniök a nagy tengeri utat Ptolemaisztól Ostiáig. Rómába érkezve Nikodémus azonnal elment a rabszolgavásárra és ott megkezdte kutatásait Judit után. Felkereste az összes római rabszolgakereskedőket és mindegyiknél kérdezősködött leánya felől, de a kívánt felvilágosítást nem tudta megkapni egyetlenegyől sem. A kartágói Kleont mindegyik ismerte, de arra, hogy ki vett meg tőle két és fél esztendővel ezelőtt egy Judit nevű fiatal

zsidó leányt, már egyik sem emlékezett. A legnagyobb baj az volt, hogy Kleon időközben meghalt és így tőle már nem lehetett megtudni semmit. Nikodémust elkészerítette eddigi kutatásainak meddő volta és elhatározta, hogy az előrehaladott idő ellenére áthajózik még Kartágóba, mert remélte, hogy Kleon házában talál valakit, aki talán nyomra tudja vezetni. Mielőtt visszatért volna Ostiába, felkereste Fulviust, azt a római gabonakereskedőt, akivel állandó üzleti összeköttetésben állott, és megkérte, igyekezzen Rómában is kutatni egy Judit nevű fiatal zsidó rabszolganő után, akit két és fél évvel ezelőtt egy Kleon nevű kartágói görög rabszolgakereskedő adott el a római rabszolgavásáron. Felhatalmazta Fulviust arra is, hogy ígérjen vagyonért érő jutalmat annak, akinek segítségével sikerül Juditot megtalálnia.

Ostiába érve megkérte Philemont, a gálya tulajdonosát, akivel az utat Ptolemaisztól idáig megtette, hogy visszamenet ejtsék útba Kartágót, ahol még tudakozódni akar elvesztett leánya után. Philemon erre csak nagyösszegű külön jutalom ellenében volt hajlandó, mert amint mondta, novemberben az átkelés a Földközi-tengeren már igen veszélyes a gyakori heves viharok miatt. Nikodémus szívesen megadta neki a kért jutalmat, csak hogy eljuthasson minél előbb Kartágóba, mert remélte, hogy itt megtudhat valamit leányáról. Nekivágtak tehát a veszedelmes útnak és tíz nap múlva szerencsésen megérkeztek Kartágóba. Itt Nikodémus rögtön felkereste Kleon házát és a házmester segítségével meg is találta Timont, aki annakidején mint rabszolgamester volt Kleon hajóján alkalmazva. Timon visszaemlékezett Juditra, akit akkoriban a tengerből mentettek ki és akit azután ő Kleon megbízásából a római rabszolgavásáron eladott. De azt már nem tudta megmondani, hogy ki vette meg tőle a leányt, mert a rabszolgák eladását a legritkább esetben bonyolították le írásbeli szerződés alapján, és ez rendszerint csak úgy szokott megtörténni, hogy az eladó, ha nem előzetes rendelésre szállította az árut, azt közvetlenül vagy ügynökei útján felkínálta a vevőnek, aki készpénzfizetés ellenében rögtön át is vette az alku lebonyolítása után a megfelelő rabszolgát. Azt azonban elmondta

Timon Nikodémusnak, hogy Kleon eredetileg nem szándékozott Juditot eladni és csak azért soroztatta be őt mégis az eladásra szánt rabszolgák közé, mert a leány elutasította Kleon szerelmi ajánlatát.

Nikodémus nagy izgalommal hallgatta Timon elbeszélését. Mélységes fájdalmat okozott atyai szívének az a gondolat, hogy leányának mennyit kellett a hajótörés pillanatától kezdve szenvednie. Eddigi kutatásainak sikertelensége is bántotta, de lassan kezdett már beletörödni abba, hogy leányát nem fogja többé megtalálni. Rettenetes volt neki azonban az a gondolat, hogy Judit rabszolgánő lett, mert tudta, hogy a rabszolgasors keservesebb sokszor a halálnál is, különösen egy szép fiatal leány részére, akinek nemcsak az élete és testi épsége forgott állandóan veszélyben, hanem ártatlansága is. Érezte, hogy már nem bírja tovább ezt a rettenetes hajszát. El is határozta tehát, hogy most hazatér és hosszabb ideig otthon marad. Talán, ha ismét behatóbban fog foglalkozni üzleti ügyeivel, lassan belenyugszik abba, amin változtatni amúgy sem képes többé. Az Istennel és önmagával meghasonlott ember már csak torzképe volt a régi Nikodémusnak. Fekete haja és szakála teljesen megöszült, alakja meggörnyedt, és bár alig múlt el ötven éves, máris öregember benyomását tette. Még az volt a szerencse, hogy Orám állandóan vele volt, mert a hű öreg szolga rajongásig szerette urát és mindent megtett, hogy megvigasztalja, mindig új reményt öntsön lelkébe és elviselhetőbbé tegye számára az életet.

Alighogy megérkeztek Kartágóba, beköszöntöttek a késő őszi viharok és ezek egyelőre lehetetlenné tették a továbbutazást. Heteket kellett ezért Kartágóban tölteniök, ahol Nikodémus kénytelen volt egy házat kibérelni, mert a fogadóban nem lehetett akkoriban hosszabb ideig tartózkodni. Kartágóban voltak ismerősei, akikkel többször állt már üzleti összeköttetésben. De ő mostani lelki állapotában nem vágyott társaság után. Orámon és néhány felfogadott szolgán kívül csak az öreg Enochhal érintkezett, akinek egyik házában szállást bérelt. Ez az Enoch zsidó tudós volt, aki a kartágói zsidó iskolában tanított, nagy tudású és széles látókörű ember, aki főleg vallási kérdésekben volt álta-

lánosan elismert tekintély. Megszerezte Nikodémusnak Dávid király zsoltárainak egy kéziratát. Ennek a kéziratnak olvasása közben felújultak Nikodémus lelkében a régi emlékek. Eszébe jutott az a csodálatos gyermek, akinek tanítását egykor a jeruzsálemi templomban hallgatta s aki oly meggyőzően magyarázta az ott egybegyűlt írástudóknak a zsoltárokat és a próféták jövendöléseit. Ő akkor azt hitte, hogy ez a gyermek lesz egykor a zsidó nép várva-várt Messiása, és sok időt és fáradságot fordított hiába felkutatására. Azóta tizenhét esztendő múlt el és ő nem hallott többet erről a gyermekről. Pedig annak ma már harminc esztendő férfinak kell lennie, tehát abban a korban van, amikor a próféták meg szokták kezdeni működésüket. Eszébe jutott az agg Simeon is, aki oly csodálatos dolgokat mondott el neki a Messiásról és azt is megjövendölte, hogy neki is előkelő szerep fog jutni a Messiás országának megalapításában. És különös, mennél többet gondolt Nikodémus ezekre a már régen feledésbe ment dolgokra, annál nagyobb mértékben kezdte visszanyerni bizalmát és lelkének már-már egészen felborult egyensúlyát. A régi emlékek felelevenedésével új reménye is támadt. A Messiásnak most már hamarosan meg kell kezdenie nyilvános szereplését. Ha ez megtörténik, fel fogja őt keresni, felajánlja neki szolgálatait és tőle megtudja majd leányának hollétét is. Most azután valósággal égett már a talaj Nikodémus lába alatt. Szeretett volna azonnal hazaindulni. Ez azonban az állandó viharos idő miatt egyelőre nem volt lehetséges. Philemont, aki a hajón maradt, többször felkereste és tudakolta tőle, mikor indulhatnak már hazafelé. Philemon mindig csak azt felelte, hogy amíg a viharok meg nem szűnnek, gondolni sem lehet az indulásra. Nikodémus ne legyen türelmetlen, mert hiszen ő is szeretne már Ptolemaisban lenni, ahol fontos üzleti dolgai vannak. Ha lehetségesnek fogja tartani súlyosabb veszély nélkül az indulást, személyesen fogja őt felkeresni, addig azonban várjon türelemmel.

Nikodémus türelmét bizony alaposan próbára tette az idő. A viharos szelek úgyszólván állandóak voltak és ha néha egy-egy napra elcsendesült is a vihar, másnap ismét újult erővel tombolt a szél. Így tartott ez úgyszólván szünet

nélkül január végéig. Ekkor azután végre szép, csendesebb napok következtek és Philemon szót Nikodémusnak, hogy most már indulhatnak. Nikodémus örült ennek a hírnek, és miután elbúcsúzott az öreg Enochtól és elbocsátotta ideiglenes szolgálószemélyzetét, Orámmal együtt felszállott a hajóra. A tengeri út ezúttal az időnkint még mindig fellépő északi szelek miatt a rendesnél tovább, több mint három hétig tartott és bizony a hideg miatt nem volt kellemesnek sem mondható. Február is majdnem elmúlt már, amikor a gálya végre megérkezett a ptolemaiszi kikötőbe. Nikodémusnak hatalmas összeget kellett a hajó tulajdonosának a több mint négyhónapos útért fizetnie.

Ptolemaiszban Nikodémus lovakat bérelt, mert úgy gondolta, hogy lóháton, váltott lovakkal két nap alatt eljutnak Jeruzsálembe. Számítása azonban nem vált be, mert mindjárt az első napon, néhány órával indulásuk után, hirtelen olyan záporosó szakadt rájuk, hogy képtelenek voltak útjukat folytatni. Palesztinában télen igen gyakran szoktak ilyen záporok keletkezni. Ilyenkor a hegyekről patakokban folyik le a víz, hirtelen áradásokat okoz és sokszor az utakat annyira előnti, hogy órákra, néha napokra lehetetlenné tesz minden közlekedést. Még szerencséről beszélhettek, hogy Názáret közelében érte őket utól a zápor és így még idejekorán be tudtak menekülni a városka útmenti fogadójába.

Itt azután a tűzhely mellett megszáritották teljesen átázott ruhájukat. Náthán, az öreg fogadós felszolgált nekik egy kis meleg ételt is, amelyhez bort ittak. Nikodémust nemigen érdekelte az öreg fogadós fecsegése és csak akkor kezdett figyelni, amikor az Józsefnek, a két évvel ezelőtt elhunyt ácsnak fiáról, Jézusról kezdett beszélni, aki eddig itt Názáretben együtt élt édesanyjával, Máriával, de néhány nappal ezelőtt eltűnt a városból és elment a Jordán folyóhoz, ahol egy János nevű próféta már félesztendő óta hirdet bűnbánatot és a Jordán vizében megkereszteli mindazokat, akik őt követni akarják.

— Mit mondtál, Náthán? — kérdezte most Nikodémus az öregtől. — Egy próféta prédikál a Jordán mellett?

— Igen, uram, — felelt az — nagy próféta, akinek már igen sok követője akadt.

— És hol lehet megtalálni ezt a prófétát?

— Azt mondják, hogy a Jordán folyó mellett, Jericho közelében.

Nikodémusnak most már nem volt nyugta. Sietni akart Jeruzsálembe, hogy onnan kimehessen a Jordánhoz, hogy meglássa az ott prédikáló prófétát, akiről azt hitte, hogy nem lehet más, csak a Messiás.

A nagy eső oly hamar szűnt meg, mint ahogy támadt. A nap kisütött, és bár még állott az úton a víz, Nikodémus nem akart tovább várni. Kifizette a fogadóst és azonnal továbbindult Jeruzsálem felé. Harmadnapra, egy órával dél előtt, haza is értek. A palota személyzetét meglepte urának váratlan hazaérkezése. Nikodémus megfürdött, azután valamit evett és étkezés után rögtön felkereste Táreszt.

— Isten hozott, jó uram — üdvözölte ez nagy örömmel. — Csakhogy végre szerencsésen megérkezettél! Már komolyan aggódtunk miattad. Remélem, sikerült valamit megtudnod leányod felől?

— Csak annyit tudok, hogy Judit él. A hajó, amelyen Simon és Ráchel Judittal elindultak, nagy viharban elsüllyedt. Judit volt az egyetlen, aki megmenekült. Egy görög rabszolgakereskedő hajójára került, aki egyideig magánál tartotta, majd, mert a leány nem akart szeretője lenni, boszszúból eladta a római rabszolgavásáron. Hogy ki vette meg leányomat, azt már nem sikerült megtudnom.

Táresz szörnyűködve hallgatta Nikodémus szavait és szinte képtelen volt a feleletre. Nikodémus így folytatta:

— Názáretben hallottam, hogy új próféta tanít most a Jordán mellett. Ezt akarom holnap felkeresni, és remélem, hogy ő meg tudja nekem mondani, hol találhatom meg Juditot.

— Ez valóban jó gondolat, uram — felelt most Táresz. — János, akit Keresztelőnek neveznek, mert minden követőjét megkereszteli a Jordán vizében, hatalmas próféta, már sokezer híve van Judeából és Galileából is. Ő bizonyára meg fog felelni kérdésedre. Különben a főpapok és a farizeusok éppen ma határozták el, hogy holnap küldöttséget menesztenek hozzá, hogy tudja meg Jánostól, vajjon ő-e a Messiás, Izrael népének Istentől ígért és a próféták által megjövendölt Megváltója.

— Ehhez a küldöttséghez fogok csatlakozni. Elvégre én is farizeus vagyok, habár az utóbbi időben az engem ért súlyos csapás miatt már nem vettem részt pártunk életében. Közben majd keressék alkalmat arra is, hogy Judit ügyében kikérhessem a próféta tanácsát.

— Figyelmeztetek, uram, hogy a farizeusok rosszul indulattal vannak János iránt, mert ő nem a római iga lerázását hirdeti, hanem szigorú bünbánat tartását követeli híveitől, hogy ezzel készüljenek a Messiás eljövetelére.

Amikor Nikodémus Tárez e szavait hallotta, visszaemlékezett arra, amit harminc évvel ezelőtt az agg Simeon mondott neki, hogy a Messiás nem azért jön, hogy karddal hódítsa meg a világot. Simeon szavai akkor nagy hatást gyakoroltak reá, de azt azért sohasem tudta megérteni, hogy a Messiás küldetése csupán lelki térre vonatkozzék. Ez merőben ellenkezett azzal, amit ő zsenge gyermekkorától tanult és amit a nép körében elterjedt közfelfogás is a Messiásról vallott. Pedig az agg Simeon szavait mindenben igazolta az is, amit Nikodémus később a papokat és írástudókat tanító ifjútól a jeruzsálemi templomban hallott, aki szintén megmondta, hogy „Isten nem azért küldi egyszülött Fiát Megváltóként a földre, hogy Izrael népének fiait Róma ellen vezesse, hanem azért, hogy kiszabadítsa az egész emberiséget a bűn rabságából”. És most megjelent ismét egy próféta, akinek személye bizonyára azonos a harminc évvel ezelőtt a templomban megjelent ifjúéval, és ez a próféta is bünbánatot hirdet és nem harcot a rómaiak ellen. Most már nemcsak azért akart ezzel a prófétával beszélni, hogy Judit felől kérjen tőle felvilágosítást, hanem azért is, mert kíváncsi volt arra, hogy az valóban azonos-e a betlehemi gyermekkel és a későbbi jeruzsálemi ifjúval, akiben ő akkor a várva-várt Messiást látta és akit oly sokáig hiába keresett. Nem lepte meg, hogy a farizeusok ellenséges érzülettel viseltetnek az új prófétával szemben, mert ismerte a Messiásról vallott felfogásukat. De bárhogyan legyen is, holnap ki kell mennie a Jordánhoz, hogy lássa Keresztelő Jánost és beszéljen vele. Még aznap felkereste tehát a főpapot és bejelentette neki, hogy csatlakozni kíván a Jánoshoz induló küldöttséghez.

Tizennegyedik fejezet

A Jordán partján

A hatalmas római birodalomnak talán egy ország meghódítása sem okozott annyi gondot és fejtörést, mint a kis Zsidóorszáé. Mert amíg a többi országot, melyeket Róma az idők folyamán elfoglalt, egy-két emberöltő alatt szinte észrevétlenül be tudta olvasztani a nagy birodalomba, addig Palesztinában ez az átalakulás nem következett be. Ennek okát elsősorban a zsidó nép vallási viszonyaiban és szokatlanul fejlett faji öntudatában kell keresni.

A rómaiak a vallás terén általában véve nem voltak türelmetlenek és nem is bántották az általuk meghódított népek vallását. Csakhogy ezek a népek, az egy zsidó nép kivételével, egytől-egyig bálványimádó pogányok voltak és így könnyen elfogadhatták saját isteneik mellé a rómaiak isteneit. A hódítók gyakran azzal is kedveztek egyik vagy másik a birodalom kötelékébe lépett népnek, hogy annak isteneit egyszerűen besorozták a római istenek közé. Mindez azonban a zsidó népnél nem volt lehetséges, mert a zsidók egyistenhívők voltak és Isten első parancsára hivatkozva nem engedték meg sem a jeruzsálemi templomban, sem egyébütt lévő zsinagógáikban szobrok és képek felállítását, hiszen náluk még az egy igaz Isten ábrázolása is tilos volt, és még kevésbé tűrhették, hogy templomaikban római istenségek szobrait állítsák fel és azoknak ott áldozatot mutassanak be. A rómaiak ezt csökönységnek, különcködésnek, a birodalom iránti tiszteletlenségnek minősítették. A zsidók ezenfelül ősidők óta hittek egy Messiás, egy Szabadító eljövételében és a Szentírásnak a Messiásra vonatkozó jövendöléseit, különösen amióta a rómaiak országukat meghódí-

tották, úgy magyarázták, hogy a Messiás hatalmas világi fejedelem lesz, aki Isten választott népét nemcsak a római iga alól fogja felszabadítani, hanem uralmának alá fogja vetni az egész világot és a zsidó népet a földi jólétnek és boldogságnak szinte elképzelhetetlenül magas fokára fogja emelni. Ebből a messiáshítből fakadt a zsidók nagyfokú faji öntudata is, melynek folytán magukat minden más népnél különbnek tartották és azt hirdették, hogy Istentől adott joguk van ahhoz, hogy a világ többi népe felett uralkodjanak. Ezt a felfogást a rómaiak természetesen nem fogadhatták el és ez a körülmény azután szinte szüntelen viszályoknak lett az oka a zsidó nép és a hódítók között. Nagy mértékben fokozták a rómaiak ellenszenvét a zsidók rituális törvényei is, melyeket ők nem voltak képesek megérteni. Tacitus, a rómaiak nagy történetírója „oktalan és undorító vallási szokások”-nak nevezte ezeket a törvényeket.

A zsidó értelmiség a Megváltó működésének idején két pártra szakadt, a farizeusok és a szaduceusok pártjára. A farizeusok szigorúan ragaszkodtak a mózesi törvény előírásaihoz, de azokban nem a belső lényegét, a lelkieket, hanem kizárólag a látható külső formákat keresték. A rómaiakat gyűlölték és éppen ezért a Messiásban világi vezért láttak, aki Abraham fiait — így szerették a farizeusok magukat nevezni — fel fogja szabadítani az idegen járom alól. A szaduceusok a farizeusokkal ellentétben megalkudtak Rómával és a zsidó vallási törvények és tanítások magyarázatánál az ortodox felfogás rovására számos engedményt is tettek. Ebből a pártból kerültek ki a zsidók főpapjai, akiknek hatalma a hódítók jóindulatától függött. Ezért arra törekedtek, hogy azokkal, akikben a farizeusok a nép elnyomóit látták, jó viszonyban éljenek. A két párt között tehát súlyos ellentétek állottak fenn, de egyben azért egyetértettek: a gyűlöletben Keresztelő János és később Jézus ellen, akiknek tanítása sehogy sem illett bele terveikbe és sikere esetén teljesen kétséssé tette volna azt a befolyást, melyet a népre gyakoroltak.

Amikor tehát arról értesültek, hogy a Jordán mellett új próféta tanítja a népet, aki bűnbánatot hirdet és annak külső jeleként új tisztulási szertartást is vezetett be, a víz-

zel való keresztelést, és megtudták azt is, hogy igen sok követője akad, elhatározták, hogy küldöttséget menesztenek hozzá a Jordán partjára s annak feladatává teszik, tudja meg tőle magától, kicsoda ő és mi jupon honosít meg újszerű vallási szertartásokat? Ehhez a küldöttséghez csatlakozott Nikodémus is, a nélkül azonban, hogy őt ennél, miként a többieket, rosszindulat vezette volna. Ő csak látni akarta a prófétát, beszélni akart vele és értesülést kívánt tőle szerezni leánya holléte felől. A küldöttség papokból és farizeusokból állott. Mint gazdag és előkelő zsidók, a farizeusok voltak annak vezetői és szóvivői. Hogy kellő súllyal léphessenek fel és a népre is hatást gyakoroljanak, nagy kísérettel vonultak ki a Jordánhoz.

János akkor a Jordán keleti partján tartózkodott, körülbelül egy órányira Jerichótól északkeletre. A Jordán völgye Jerichó felett kiszélesedik és terjedelmes síkságot képez. Ezen a síkságon, melyből csak itt-ott emelkedik ki egy-egy kisebb domb, volt az a hely, amelyen Keresztelő János már hosszabb idő óta tanított. Követői már egy egész kis telepet létesítettek körülötte. Itt is, ott is sátrak voltak láthatók s azok közelében állatok: tevék, szamarak és öszvérek. A távolabb fekvő lankás hegyoldalon pásztorgyerekek kecskéket és juhokat legeltettek. Amikor a jeruzsálemi küldöttség közeledett, János egy kis kerek domb tetején állott és innen tanította a több ezer főből álló népet. Az emberek szinte áhítatos csendben hallgatták szavait. Mikor a küldöttség odaért a Jánost körülálló embergyűrűhöz, János elhallgatott és kérdő tekintettel nézett az érkezők felé. A hatalmas természetű ember fedetlen fejről kissé göndörös fürtökben lógott le sűrű barna haja, napbarnított arcát bizonyos szakáll takarta, nagy fekete szemének szigorú tekintete azt a benyomást tette, mintha ez a férfi még mosolyogni sem tudna. Szőrös karjai és lábai meztelenek voltak. Ruházata teveszőrből durván összetákolt, térdig érő ujjatlan köntös volt, melyet derekán bőrvő fogott össze.

A küldöttség érkezése nagy feltűnést keltett János hallgatóinak körében, akik többnyire a szegény néposztályhoz tartoztak, míg a küldöttség tagjainak nemcsak külseje, de fellépése is mutatta, hogy ezúttal előkelő és gazdag urak

jöttek el az új prófétához. Az emberek helyet csináltak a küldöttségnek s így annak tagjai oda tudtak férkőzni János közelébe. A küldöttség vezetője, Jórám, egy hetven év körüli tekintélyes farizeus ekkor odalépett János elé. Pár pillanatig szótlánul állt egymással szemben a két ember: János, a szőrcsuhába öltözött aszkéta és a gazdag aranyhímzéssel díszített öltönyben pompázó előkelő jeruzsálemi zsidó. A körülállók kíváncsian várták, mi fog most történni. Kis habozás után Jórám megszólalt:

— Ki vagy te? — kérdezte Jánostól fölényes hangon.

János röviden, de határozottan felelt:

— Én nem vagyok a Messiás.

A farizeus most továbbfolytatta kérdéseit:

— Ki vagy tehát? Illés vagy-e?

A néphit azt tartotta ugyanis, hogy a Messiás eljövetelkor meg fog jelenni Illés próféta, hogy őt királlyá felkenje.

— Nem, az sem vagyok — volt János válasza.

A zsidó írástudók között voltak egyesek, akik azt tanították, hogy a hosszú, prófétákban szűkölködő idők után Isten egy nagy prófétát fog küldeni, hogy a népet megvigasztalja és rendet teremtsen Izrael országában. Erre a prófétára gondolt Jórám a következő kérdésnél:

— A próféta vagy-e, akit egyesek várnak?

— Nem — hangzott a rövid válasz.

A következő kérdésben Jórám már nyíltan megmondja a küldöttség jövetelének okát is:

— Akkor hát ki vagy? Mondd ezt meg nekünk, hogy mi viszont megmondhassuk azoknak, akik minket hozzád küldtek.

— Én a pusztában kiáltónak szava vagyok — felelt János. — Rólam szól Izaiás próféta jövendölése: „Kiált egy hang: Készítsetek utat a pusztában az Úrnak, csináljatok egyenes ösvényeket a sivatagban Istenünknek. Minden völgy emelkedjék fel, minden hegy és minden halom süllyedjen alá, legyen egyenessé, ami egyenetlen és síma úttá, ami göröngyös. És megnyilvánul majd az Úr dicsősége és meglátja azt minden test egyaránt. Bizony az Úr szája mondotta ezt.”¹

Jórám nem értette meg János szavait. A farizeusokat leginkább az bosszantotta, hogy János híveit megkereszteli. Ehhez neki szerintük semmiképen sem lehet joga. Jórám most erre vonatkozólag tette fel a kérdést:

— Ha nem vagy sem a Messiás, sem Illés, sem a próféta, akkor mi jogon keresztelsz?

Erre a kérdésre János így felelt:

— Én csak vízzel keresztetek. De közöttetek áll az, akit még nem ismertek, aki utánam fog jönni, de mégis már előttem is volt. Én még arra sem vagyok méltó, hogy az ő sarusziját megöldjam.²

Nikodémus, aki közvetlenül Jórám mögött állt, különösképen felfigyelt János e szavaira. Mialatt folyt a párbeszéd János és a küldöttség vezetője között, fürkésző szemmel nézett Jánosra. Maga sem tudta elhinni, hogy ez a hatalmas, barna hajú és szakállú, szúrós, fekete szemű ember azonos legyen azzal a szőke fürtű, kékszemű ifjúval, akit tizenhét évvel ezelőtt a jeruzsálemi templomban látott és akinek bölcs szavai reá akkor oly mély hatást tettek. Ebben a feltevésében János szavai is megerősítették, aki határozottan kimondta, hogy ő nem a Messiás, de ugyanakkor hozzátette, hogy utána fog jönni az, aki már előtte is volt, tehát öröktől fogva létezett, és ő még arra sem méltó, hogy legutolsó szolgája legyen.

Sem Jórámot, sem a küldöttség tagjait nem elégítette ki a kapott válasz. De János bátor és határozott fellépése zavarba hozta őket. Azt látták, hogy a jelenlévő tömeg Jánosnak lelkes híveiből áll. Egyesek a tömegben már zúgolódni is kezdtek János előbbi beszédének félbeszakítása miatt. Ezért nem is mertek Jánossal szemben erélyesen fellépni és még kevésbé merték neki megtiltani, hogy tovább prédikáljon és kereszteljen. A farizeusok mindig nagyra tartották népszerűségüket és éppen ezért ezúttal is inkább dolguk végezetlenül távoztak, semhogy a Jánossal való erélyes fellépéssel kockáztassák azt. A küldöttség tehát nem ért célt és kénytelen volt hazatérni a nélkül, hogy a rábizott feladatot teljesítette volna. Vele együtt eltávozott Nikodémus is. János fellépése és egyénisége olyan hatással volt ugyanis reá, hogy nem mert kérdésével hozzáfordulni. De

a pillanatnyi helyzetet sem találta erre alkalmasnak. Inkább arra gondolt, hogy egyszer egyedül jön ki ide és valamelyik tanítványa útján próbál majd Jánoshoz hozzáférni. Ezt a szándékát azonban már nem tudta megvalósítani. Hazatérése után ugyanis beteg lett. Az immár évek óta tartó hajszolt élet és a folytonos izgalom felőrölte eddig erős szervezetét. Az általános kimerültséghez lázas betegség is járult. Erősen meghűlt akkor, amikor néhány nappal ezelőtt Orámmal Ptolemaiszból Jeruzsálembé utazott és Názáretnél hatalmas záporba kerültek. A heteken át tartó magas láz azután annyira legyengítette, hogy hónapokig tartott, amíg régi erejét végre visszanyerte. Ekkor orvosának tanácsára visszatért ismét régi foglalkozásához és kezdett újból törődni üzleti ügyeivel. A leányának keresésével járó utazások igen sok pénzébe kerültek, és ha ez a körülmény nem is borította fel teljesen üzletének pénzügyi egyensúlyát, a jövőben mégis takarékosabb életmódot kellett folytatnia, hogy ez az egyensúly előbb-utóbb fel ne boruljon. Egy idő óta a szerencse sem kedvezett neki üzleti vállalkozásainál olyan mértékben, mint régen, és mindez szükségessé tette, hogy ismét maga vegye át üzletének legfőbb irányítását. Az állandó elfoglaltság valóban jó hatással volt egészségére is. Nem volt ideje a folytonos töprengésre, a megfeszített munka pedig, amelyet végeznie kellett, kifárasztotta és így este mindig olyan fáradt volt, hogy már vágyott az éjjeli pihenés után, amelyet most zavartalanul tudott élvezni.

Egyszer üzleti ügyben Galileába, a Genezáret tava mellett fekvő Tibériászba kellett utaznia. Itt a fogadóban összegyűltektől csodálatos dolgokat hallott. Jézus, a nemrégiben elhunyt Józsefnek, a názáreti ácsmesternek fia, néhány hónappal ezelőtt elhagyta názáreti otthonát és hetekig távol volt onnan. Amikor visszatért, elment Kafarnaumba, magához vett néhány ottani halászt és elkezdte a népet tanítani. Tanítása egészen újszerű, amelyet még senki sem hallott Izraelben. Akik hallgatják és követik, többnyire szegény, egyszerű emberek, mert legszívesebben ezekhez szól. Szombatonként bemegy a zsinagógába és ott tanítja a népet. Ez olyankor, ha Jézus beszél, zsúfolásig meg szokott telni. De nemcsak Kafarnaumban tanít, hanem bejárta már

egész Galileát és annak bizonyítására, hogy szavai igazak, sok csodát is művelt. Multkor Kánában járt lakodalomban anyjával, Máriával és tanítványaival együtt, és amikor a lakodalmas házban kifogyott a bor, anyja kérésére vizet borrrá változtatott.³ Meggyógyítja a betegeket, sőt már halottakat is feltámasztott. Híre eljutott már Szíriába is, mindenünnen viszik hozzá a betegeket, a mindenféle nyavalyákban sínylődőket, az ördögösöket és ő meggyógyítja őket.

Nikodémus csodálkozva hallgatta ezeket az elbeszéléseket. Az emberek azt hitték, hogy nemigen hiszi, amit mondanak s ezért megszólalt most Ázer, egy kafarnaumi halász:

— Én sem akartam elhinni, uram, a csodálatos dolgokat, amiket a názáreti Jézusról beszéltek. De amióta kétszer személyesen voltam csodatételeinek tanúja, már mindent elhiszek. Elmondom neked ezt a két esetet. Mind a kettő Kafarnaumban történt. Jézus egyszer a tó partján tanított, amikor odament hozzá egy bélpoklos férfi. Én éppen a közelben állottam és láttam, amikor ez a férfi térdre borult Jézus előtt és hangosan felkiáltott: „Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem.” Tanítványai el akarták üzni a beteget, mert a bélpoklosoknak nem szabad emberek közé menniök, de Jézus intett nekik, hogy ne bántsák, lehajolt hozzá, jobbával megérintette őt és így szólt: „Akarom, hogy megtisztulj!” Amint kimondta e szavakat, a bélpoklos felkelt, és mindnyájan, akik ott voltunk, láttuk, hogy teljesen eltűntek róla a betegség fekélyei. Jézus ekkor meghagyta neki, hogy ne szóljon a dologról senkinek, hanem menjen el a paphoz, mutassa meg magát neki és vigye magával a megtisztulásért Mózes törvénye szerint járó áldozatot.⁴ A másik eset Simonnak, Jézus egyik tanítványának házában történt. Tanítványain kívül több írástudó is hallgatta ekkor Jézus beszédét. Mint Simon ismerőse, magam is jelen voltam. Az ajtó nyitva volt és előtte, a ház udvarán, nagy tömeg állott. Jézus tanítását akarták hallani az emberek. Mialatt beszélt, odahozott négy férfi hordágyon egy inaszakadtat, aki meg akarta Jézust kérni, hogy gyógyítsa meg. A ház előtt álló nagy tömeg miatt nem tudtak azonban hozzáférni, ezért felvitték tehát a beteget a háztetőre,

felbontották azt és köteleken, a háztető nyílásán át, lebocsátották a beteget hordágyával együtt Jézus lábai elé. A szerencsétlen ember itt összekulcsolta két kezét és kérő tekintettel nézett Jézusra, aki e szavakat intézte hozzá: „Bízál fiam, mert bűneid meg vannak bocsátva.” Az írástudók erre zúgolódní kezdtek, és jól hallottam, amikor egyikük azt súgta félhangon a mellette állóknak: „Ez az ember káromkodik, mert bűnbocsátó hatalma csak Istennek lehet.” Jézus észrevette elégedetlenségüket és ezekkel a szavakkal fordult hozzájuk: „Miért gondoltok rólam rosszat? Kérdem tőletek, mit könnyebb mondani, azt-e: Bűneid meg vannak bocsátva, vagy azt: Kelj fel és járj? Hogy pedig lássátok, hogy az Emberfiának van hatalma van földön a bűnök megbocsátására, halljátok, mit mondok ennek az inaszakadtnak.” És a beteg felé fordulva így szólt most hozzá: „Kelj fel, vedd ágyadat és menj hazal” — Mire az rögtön felkelt, felkapta vállára a hordágyat, melyen eddig feküdt, és hazasietett.⁵

A jelenlévők álmélgodva hallgatták Azer elbeszélését. Különösen Nikodémusra volt az igen nagy hatással. Nem szólt a többieknek, de elhatározta, hogy elmegy Kafarnaumba és megkeresi ott a názáreti Jézust, hogy személyesen beszéljen vele. Kafarnaumba érve felkereste Szekarját, egy ottani ismerősét, aki szintén farizeus volt. Ez már évek óta nem látta Nikodémust, és amikor most belépett, nagy örömmel üdvözölte, mert megtiszteltetésnek vette, hogy a gazdag és előkelő jeruzsálemi farizeus meglátogatja. Amikor azután meghallotta, miért jött Nikodémus Kafarnaumba, alaposan leszölgta előtte a názáreti prófétát:

— Ez a Jézus, akit te fel akarsz keresni, közönséges csaló. Az igaz, hogy csodálatos dolgokat művel, de ezeket bizonyára az ördög segítségével teszi, mert lehetetlen, hogy Isten olyan nagy hatalmat adjon egy embernek, aki az igazhítű farizeusokat csak korholni tudja és kizárólag szegény, nyomorult, tudatlan emberekkel, sőt nyilvános bűnösökkel is barátkozik. Már ismételtén láttam őt és beszéltem vele, de amit tőle hallotam, azon csak botránkozni tudok. Szombatnapon gyógyít, nem tartja meg a böjttöt, Mátét, a vámost pedig tanítványává fogadta. Ez a Máté multkor lakomát

rendezett tiszteletére és erre Jézuson és tanítványain kívül sok vámost is meghívott. Amikor kérdőre vontuk, miért étkezik együtt a nép kizsarolóival és nyilvános bűnösökkel, azt felelte, hogy nem az egészségesekeknek van orvosra szükségük, hanem a betegeknek és ő nem az igazakat jött hívni, hanem a bűnösöket. Azt is mondta, hogy a mennyországban jobban örülnek egy megtért bűnösnek, mint kilencvenkilenc igaznak. A könnyen hívő népet valósággal felláztatja ellenünk veszedelmes és felforgató tanításával.

— Azért én mégis szeretnék veled megismerkedni — felelt Nikodémus. — Hiszen csak azért jöttem most ide, hogy felkeressem.

— Azt hiszem, rosszkor jöttél, mert éppen két nappal ezelőtt ment el valahová a Jordán vidékére, ahol azelőtt Keresztelő János tanított, aki ugyancsak Jézushoz hasonló lázító volt. Ezt a Jánost különben Heródes már börtönbe záratta. Jézus egyébként, mielőtt eltávozott volna, kijelentette, hogy a húsvéti ünnepekre tanítványaival együtt Jeruzsálembe fog menni.

— Ha nincs Kafarnaumban, akkor most egyelőre nem kereshetem tovább, mert haza kell mennem. Üzleti ügyekben Tiberiászban jártam és onnan csak azért jöttem át ide, hogy Jézussal beszélhessek. Ha húsvétra Jeruzsálembe megy, ott úgylis lesz majd módom arra, hogy találkozzam vele.

Nikodémus most elbúcsúzott Szekarjától és hazatért Jeruzsálembe. Amit Galileában Jézusról hallott, komolyan gondolkodóba ejtette. Most már nem kételkedett abban, hogy Jézus valóban azonos az annakidején Betlehemben oly csodás körülmények között született gyermekkel, valamint azzal az ifjúval is, aki leánya születésének napján a jeruzsálemi templomban a papokat és a nép véneit tanította. Felelevenítette újból régi emlékeit és eszébe jutott mindaz, amit a bölcs Simeon neki mondott, valamint amit a tizenkét éves ifjútól a templomban hallott. A visszaemlékezés során érthetővé vált előtte az is, amit nemrég Galileában tapasztalt. Most már kezdte megérteni Keresztelő János szavait is, melyekkel az utalt valakire, aki utána fog jönni és aki oly magasan áll felette, hogy még saruszíjának megoldására sem tartja magát méltónak. János szavai sze-

rint ez csak a názáreti Jézus lehetett, és akkor viszont Jézus nem lehet más, mint a zsidó népnek Isten által megígért Messiás. Ezt a feltevést a Jézus művelte számos csoda is igazolni látszott. Ezzel szemben azonban Nikodémus még mindig képtelen volt arra, hogy a Messiásban ne hatalmas világi vezért lásson, akinek feladata lesz a zsidó nép felszabadítása a rómaiak igája alól. Feltette tehát magában, hogy Jézust, ha Jeruzsálembe jön, felkeresi és megkéri, világosítsa fel őt mindezek felől. Akkor alkalmat keres majd arra is, hogy megkérdezze tőle, nem tudna-e neki elveszett leányáról hírt mondani.

¹ Izaiás 40, 3—5. — ² V. ö. János 1, 19—27. — ³ V. ö. János 2, 1—17. — ⁴ V. ö. Máté 8, 1—4., Márk 1, 40—45. és Lukács 5, 12—14. — ⁵ V. ö. Márk 2, 2—12.

Tizenötödik fejezet

Éjjeli találkozás

Nikodémus idejét hazaérkezése után egyidőre ismét teljesen lefoglalta üzleti ügyeinek intézése. Jézus tanításának és csodáinak híre eljutott azalatt Jeruzsálembe is, és a főtanács, a zsidók legfőbb autonóm szerve, amely egyben a legmagasabb bírói testület is volt és papokból, írástudókból és farizeusokból állott, amelynek Nikodémus is tagja volt, elhatározta, hogy éber figyelemmel fogja kísérni Jézus működését és ha szükségesnek látja, megteszi vele szemben a kellő intézkedéseket.

Jézus a következő telet még Galileában és a Jordán völgyében töltötte és csak tavasszal, a húsvéti ünnepek előtt ment fel Jeruzsálembe. Megérkezésének híre hamar elterjedt a városban és személye mindjárt az első napon foglalkoztatta a főtanácsot is. Az történt ugyanis, hogy Jézus, akit első útja a templomba vezetett, a templom előcsarnokában kufárokat és pénzváltókat talált. Ezek hangos alkudozások és vitatkozások között a szent helyhez nem illő módon bonyolították itt le nagyon is világias üzleteiket. Ez a látvány Jézust annyira felháborította, hogy haragjában kötelekből korbácsot font és miközben felborította a pénzváltók asztalait, a korbáccsal a kufárok közé sujtott és e szavakkal kergette ki az Isten házat haszonleső üzleteikkel megszentégtelenítő embereket a templom előcsarnokából:

— Takarodjatok ki innen és vigyétek portékáitokat, mert ez a ház Atyám háza, ti pedig latrok barlangjává tetétek!

A megijedt kereskedők erre eszeveszetten menekültek

és jelentést tettek az esetről a papoknak. Azok a templomba siettek és a következőképen vonták Jézust felelősségre:

— Mi jogon avatkozol te olyan dolgokba, melyekhez semmi közöd sincsen? Milyen csodajelel tudsz nekünk mutatni, hogy ilyet mersz cselekedni?

Mindjárt azt kívánták tehát Jézustól, igazolja csodával, hogy valóban Isten küldötte. Jézus a feltett kérdésre ezt válaszolta nekik:

— Bontsátok le ezt a templomot és én három nap alatt újból felépítem.

A választ nem értették meg és ezért újabb kérdéssel feleltek Jézus szavaira:

— Ez a templom negyvenhat évig épült és te három nap alatt akarod újra felépíteni?

Egyebet nem szóltak, de jelentést tettek az esetről a főtanácsnak. Ez azonban jobbnak látta, ha egyelőre várakozik és nem jár el mindjárt hivatalosan Jézus ellen. Akkor ugyanis a közelgő ünnepek miatt már nagyon sok idegen volt Jeruzsálemben, többnyire galileaiak, akik mind Jézus hívei voltak. A főpapok és farizeusok attól tartottak tehát, hogy a Jézus mellé szegődött néppel gyűlik meg a bajuk, ha a Názáretit perbe találják fogni.

Nikodémus most már tudta, hogy Jézus Jeruzsálembé érkezett, és kereste az alkalmat, hogy találkozassék vele. Minthogy azonban attól tartott, hogy a főtanács tagjai rossznéven veszik, ha nyíltan keresi fel azt, akit ők veszedelmes lázítónak nyilvánítottak, éjtszaka akart Jézussal találkozni. Megbízta tehát embereit, tudják meg, hol szokta Jézus az éjjeleket tölteni. Ezek azután hamarosan hírül adták neki, hogy rendszerint az Olajfák hegyén lévő Getszemáni-kertben éjtszakázik tanítványaival az ott lévő barlangok egyikében, néha pedig kimegy a Jeruzsálemtől félórányira fekvő Betániába, egy ott élő rokonának, Lázárnak házába.

Nikodémus jól ismerte Lázárt, akivel már többször találkozott a jeruzsálemi templomban, és ezért alkalmasabbnak gondolta a találkozásra a betániai házat a Getszemáni-kertbeli barlangnál. Üzenetet küldött tehát Lázárnak, hogy valamelyik napon a késő esti órákban ki szeretne menni hozzá Betániába, mert fontos beszélőnivalója volna a názareti

Jézussal. A válasz az volt, hogy Lázár szívesen látja Nikodémust és Jézus már aznap este várni fogja őt Betániában.

Nikodémus feszülő várakozással tekintett a Jézussal való találkozása elé. Most hát végre látni fogja azt, akit régen oly hosszú ideig hiába keresett, és megtudja tőle jövődó terveit! Érthető tehát, hogy izgatottan várta a mai estét, hiszen előreláthatólag megoldást hoz mindazokban a kérdésekben, melyeknek megoldásáért annyi hiábavaló gondot és fáradságot vett magára. Hitt Jézus isteni küldetésében, de ez a hite még tele volt azokkal a balítéletekkel, amelyeket farizeusi szellemben történt neveltetése oltott bele lelkébe és melyektől az agg Simeon jövődölése, sőt magának a tizenkét éves Jézusnak világos és félre nem érthető szentírásmagyarázata után sem tudott szabadulni. Kész volt ma is arra, hogy segítségére legyen Jézusnak messiási országa megalapításában, de éppen ez a készsége bizonyította legjobban, hogy ezt az országot még most is egészen másképp képzelte el, mint amilyennek az Isten örök tervei szerint készült.

Amikor beesteledett, gyalog indult útnak Betánia felé. Gyalog és egyedül, mert kerülni akart minden feltűnést. Ezért nem is a díszes ballusztrádos márványlépcsőkön ment le a Kidron völgyébe és nem a Jerichói-kapun át hagyta el a várost, hanem a Juhok-kapuján át vette útját egyenesen a Getszemáni-kert olajfaligetének. Gyönyörű este volt. A lemenő nap bíborarany sugarai vékony arany szegéllyel keretezték be fenn a magasban Jeruzsálem ősi falait és élesen világították meg a temető fehér sírköveinek ezreit, melyek között Nikodémusnak el kellett haladnia. Csak a teljes sötétség beállta után akart Betániába érkezni és ezért leült egy köre és sokáig nézte a szép alkonyati képet. Most még a hegy orma is aranyvörös fényben úszott, de a nap korongja lassan alábukott és rövid ideig tartó esti szürkület után teljes sötétség borult a vidékre. Nikodémus még ekkor is jó ideig ülve maradt és szabad folyást engedett gondolatainak. Lelki szemei előtt elvonult ifjúsága, maga előtt látta az öreg Simeont és szinte újból hallotta mindazt, amit az agg próféta neki a Messiásról mondott. Majd ismét a tizenkét éves ifjút látta, ahogy a papoknak és írástudóknak a

jeruzsálemi templomban a próféták jövendöléseit magyarázta. Lelke még ma sem volt képes mindazt felfogni, amit akkor hallott, de hiszen a közeli órák talán meghozzák a feleletet mindazokra a kérdésekre, amelyekre eddig nem talált megoldást. És e mellett mind erősebben ébredt fel lelkében a remény, hogy a Jézussal való találkozás meg fogja gyógyítani azt a még ma is sajtó sebet, melyet leányának elvesztése atyai szívéen ejtett. Erre a találkozásra akart ő most a békés este csendjében lelkileg felkészülni. Hosszabb idő multán végre felkelt és lassan továbbindult Betánia felé, ahová rövidesen meg is érkezett. A kis falura ekkor már régen ráborult az éjtszaka csendje. Lakosai, többnyire földművelők, már lepihentek, de Nikodémus útbaigazítás nélkül is könnyen megtalálta Lázár házát, mely a jeruzsálemi út mentén épült és egyike volt a falucska tekintélyesebb épületeinek. A ház egyik ablakából ugyanis gyenge világosság szűrődött ki, a ház előtt pedig maga Lázár ült egy padon, várva a bejelentett jeruzsálemi vendéget. Nikodémus mindjárt odalépett hozzá, köszöntötte és megkérte, vezesse őt a názáreti Jézus elé. Lázár az előkelő úrnak kijáró tisztelettel fogadta késői vendégét, majd bekísérte a ház előcsarnokába és kinyitotta az egyik szoba ajtaját. Nikodémus belépett. Lázár most betette háta mögött az ajtót, és Nikodémus akkor már szemben is állott Jézussal, aki udvariasan felállt, amikor a vendég a szobába lépett. A látogatás külső formái szerint egy gazdag és előkelő jeruzsálemi úr jött egy szegény galileai iparoshoz, aki még húsz évvel fiatalabb is volt nálánál. Jézus középtermetű férfi volt. Tartása, mozdulatai előkelő származást mutattak, bár öltözete egyszerű volt s derekán bőrvvel leszorított hosszú, fehér köntösből állott, amelyet Galileában a szegényebb néposztály férfiai szoktak viselni. Szőke haja közepen el volt választva és seíymes, síma fürtökben lógott le vállaira. Állát jól ápolt szőke körszakáll borította be. Kék szemeknek tekintete szelíd, kissé bánatos volt. Bár Nikodémus öltözete sem volt fényűző, Jézuséhoz képest mégis pompásnak kellett azt mondani. És a gazdag farizeus mégis úgy érezte, hogy az, akihez most eljött, minden tekintetben magasan felette áll. Jézus megjelenése ugyanis leírhatatlanul

„Lázár bevezette vendégét . . .“

mély benyomást tett mindazokra, akik jóakarattal közeledtek hozzá. Nikodémus meghajtotta magát és e szavakkal üdvözölte Jézust:

— Üdvözlégy, Rabbi! Fogadd köszönetemet, amiért oly gyorsan késznek nyilatkoztál a velem való találkozásra. Te nemigen fogsz reám emlékezni, de én ismerlek téged, mert ott voltam a jeruzsálemi templomban, amikor évekkal ez előtt ott a papoknak és írástudóknak a próféták jövendöléseit magyaráztad.

Jézus nem válaszolt Nikodémus utolsó szavaira. Rámutatott a szoba közepén elhelyezett asztal mellett lévő kerevetre és maga is helyet foglalt az asztal másik oldalán Nikodémussal szemben, miközben így szólt vendégéhez:

— Üdvözlégy, Nikodémus! Mondd el nekem, miben lehetek szolgálataodra?

— Mester, — felelt Nikodémus — mi tudjuk, hogy Istentől küdött tanítónk vagy, mert senki sem művelhet olyan csodákat, mint te, hacsak nincs vele az Isten.

Nikodémus most azt várta, hogy Jézus mégis mond valamit első találkozásukról, de ez nem következett be, mert Jézus e helyett így szólt:

— Bizony mondom neked, hogy aki nem születik újjá, az nem láthatja meg Isten országát.

A farizeus csodálkozva hallotta e szavakat, de bár-hogy gondolkozott is felettük, nem fogta fel értelmüket. Világias gondolkozása gátolta ebben. Kérdéssel felelt tehát Jézus szavaira:

— Hogy lehetséges az, hogy valaki újra szülessék, aki már öreg?

— Újból csak azt mondom neked, hogy aki nem születik újjá vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába. Mert ami testből született, maga is csak test, de ami lélekből született, az lélek. Ne csodálkozzál tehát, hogy azt mondtam neked, hogy újra kell születnetek. A szél is ott fúj, ahol akar. Te hallod is a zúgását, de azért nem tudod, honnan jön vagy hová megy. Így van az annál is, aki lélekből született.

Nikodémus még mindig nem értette meg Jézus szavait, pedig éppen azért intézte azokat hozzá, mert jól ismerte

az Isten országáról vallott anyagias felfogását. Ismét kérdéssel felelt tehát Jézusnak:

— Uram! Hogy lehetséges mindez?

— Te mester vagy Izraelben — szólt Jézus — és nem érted meg szavaimat? Bizony mondom neked, hogy amit tudunk, arról beszélünk és amit látunk, arról tanúskodunk, de ti nem fogadjátok el a mi tanúságunkat. Ha nem hiszitek el azt, amit földi dolgokról szóltam nektek, miképpen fogjátok akkor azt elhinni, amit mennyei dolgokról fogok nektek mondani? Mert mennyből szállott alá az Emberfia, aki a mennyben van. És miként Mózes felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell, hogy felemelje majd az Emberfiát, hogy mindenki, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert úgy szerette Isten e világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindenki, aki benne hisz, el ne kárhozzék, de elnyerje az örök életet. Isten nem azért küldte Fiát a világra, hogy megítélje a világot, hanem hogy a világ általa üdvözüljön. Aki benne hisz, nem kárhozik el, aki pedig nem hisz benne, máris el van ítéelve, mert nem hitt az Isten egyszülött Fiának nevében. Az ítélet pedig azért van, mert a világosság a világra jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mivel cselekedeteik gonoszak voltak. Mert mindazok, akik a gonoszt cselekszik, gyűlölik a világosságot és nem mennek a világosságra, hogy cselekedeteiket fel ne fedjék, akik azonban az igazságot teszik, szívesen mennek a világosságra, hogy cselekedeteik, melyeket Isten kegyelmével műveltek, nyilvánvalókká legyenek.²

Nikodémus feszült figyelemmel hallgatta Jézus szavait. Most már lelke mélyén kezdte átérezni, hogy ebben a tanításban nagy, fenséges gondolat rejlik, ezt azonban ma még képtelen volt teljes mértékben felfogni. Jézus tudta, hogy a Nikodémus szívében most elvetett mag ki fog kelni és egykor majd bőséges gyümölcsöt is terem. De azt is tudta, hogy ennek a nagy és minden jó és nemes iránt fogékony léleknek még nagy átalakuláson kell átmennie, amíg elér az igazság teljességéhez. Búcsúzóul így szólt hozzá:

— Térj most haza, folytasd munkádat és gondolkozál azon, amit ma tőlem hallottál.

Nikodémus szerette volna folytatni a megkezdett beszélgetést és azért nem akart még hazamenni. Jézus személyének egyéni varázsa is fogvatartotta lelkét. Egészen különös, újszerű érzés töltötte el, melyet úgy lehetne a legjobban kifejezni, hogy kimondhatatlanul jól érezte magát Jézus közelében. Ezért kérő hangon fordult most Jézushoz.

— Engedd, Uram, hogy még itt maradjak és magyarázd meg nekem még egyszer világosabban szavaid értelmét.

— Ha élő hittel fogsz rájuk gondolni, bővebb magyarázat nélkül is fel fogod fogni értelmüket.

— Akkor hát engedd meg, hogy még valamire megkérjelek. Már több mint harminc év előtt kerestelek, amikor a betlehemi pásztoroktól és az agg Simeontól először hallottam felőled. Ugyanazt tettem akkor is, amikor a jeruzsálemi templomban váratlanul eltűntél szemem elől. Hő vágyam, hogy híven szolgálhassam országod ügyét, és ezért kérlek, fogadd el hajlékul házamat. Felajánlom neked mindazzal együtt, amit Isten nekem adott.

— Köszönöm ajánlatodat, de éppen ez mutatja, hogy még nem értted meg szavaimat. Az én feladatomban más, mint te gondold, és hogy azt sikerrel megoldhassam, szükséges, hogy itt a földön szegény ember maradjak és szegény emberek között éljek.

Nikodémus nagy csalódást érzett lelkében, amikor Jézus e szavait hallotta, melyeknek értelmét ismét képtelen volt felfogni. De azért nem mert újabb ellenvetést tenni. Egyet azonban még mindenáron meg akart Jézustól kérdezni:

— Csak még azt mondd meg nekem, Uram, hol találhatom meg Juditot, egyetlen leányomat? Elvesztettem őt és azt sem tudom, hogy életben van-e.

— Ha hinni fogsz, meg fogod őt találni. Leányod él, jó helyen van és semmiben sem szenved szükségét. Egyelőre meg kell elégedned ennyivel, többet most nem akarok neked mondani.

Nikodémus érezte, hogy be kell érnie Jézusnak ezzel a válaszával. Hiszen amit hallott, máris súlyos gondtól szabadította meg. Tudta, hogy leánya él és jó dolga van, és azt is tudta, hogy egyszer meg fogja őt találni. Mert abban egy

pillanatig sem kételkedett, hogy Jézus igazat mondott neki.

— Köszönöm, Uram. Szavaid vigaszt nyújtottak atyai szívemnek. Isten legyen veled és velünk.

E szavakkal elbúcsúzott Jézustól és hazatért Jeruzsálembe.

¹ V. ö. János 2, 14—22. — ² V. ö. János 3, 1—21.

Tizenhatodik fejezet

Junius

Cornelia és Marcus leírhatatlanul boldogok voltak, amikor Caesareában megtartott esküvőjük után antiochiai otthonukba megérkeztek. Marcus gyorsfutárt küldött előre s ez jelezte a személyzetnek a ház urának és fiatal úrnőjének érkezését. Livia, Cornelia hű öreg dajkája is előre utazott Antiochiába, hogy úrnőjének szobáit annak ízlése szerint, melyet ő ismert legjobban, berendezze. A szobákat Cornelia kedvenc virágaival díszítették fel.

Megérkezésük után Marcus végigvezette nejét a ház minden helyiségén. Előbb a házban mutatott meg neki mindent, majd pedig a kertet nézték meg együtt. Cornelia boldog örömmel nézett körül mindenütt és nagy volt az öröme akkor is, amikor Marcus összegyűjtötte az atriumban a szolgaszemélyzetet, melynek nevében Glaucus, a görög házmester üdvözölte a ház úrnőjét. A háziasszonyi teendőket egyelőre Judit vállalta magára, mert azt akarta, hogy Cornelia legalább az első hónapokban teljes kényelemben éljen és minden idejét férjének szentelhesse. Cornelia viszont arra kérte Marcust, ismertesse meg üzleti ügyeivel, mert ezekben segíteni akart férjének. Marcusnak nagyon jólesett, hogy Cornelia annyira együttértett vele, hogy még üzleti ügyekben is hűséges segítőtársa óhajtott lenni. Házasságuk első heteiben azonban ő maga sem foglalkozott behatóan üzleti dolgaival, hanem rábízta azok ellátását üzletvezetőjére, Crotonra, aki Marcus odaérkezése előtt az antiochiai üzletet teljesen önállóan vezette és akiben minden tekintetben megbízhatott. Később maga vette kezébe a legfőbb irányítást és részt adott abban nejének is. Ezt nemcsak érde-

kelte minden, de hamarosan elég nagy jártasságra is tett szert üzleti ügyekben.

Igy teltek a hónapok boldog együttlétben. Judit változatlanul melegen szerette Corneliát. Annaira beleélte magát barátnőjének lelki világába, hogy szinte előre kitalálta annak minden gondolatát. Cornelia viszont meleg, bensőséges barátsággal hálálta meg Judit nagy szeretetét. Nem volt egy gondolata, melyet nem közölt volna Judittal és nem tett semmit a nélkül, hogy ne hallgatta volna meg véleményét.

Corneliának egy esztendővel az esküvő után fia született. Marcus boldogsága határtalan volt. A kis fiút Cornelia bátyjának tiszteletére Juniusnak nevezték, mert mindketten nagy hálával voltak eltelve Junius iránt, akinek igen nagy része volt abban, hogy ők oly boldogok lehettek. Claudia Procula már a gyermek születése előtt Antiochiába utazott, hogy ellássa leányát anyai tanácsaival. Nagy volt az anya öröme, amikor személyesen győződött meg leánya boldogságáról. Amikor Claudia Procula már három hónapot töltött gyermekénél, Junius is eljött nővérét meglátogatni, akit eddig még nem látott antiochiai otthonában. Juniusnak már lett volna módja arra, hogy az elmúlt esztendő folyamán ellátogasson Antiochiába, de eddig azért nem akart odautazni, hogy ne kelljen találkoznia Judittal. Már régen tudatára ébredt ugyanis annak, hogy komolyan szerelmes a szép zsidó leányba. Hiszen Judit már akkor megtetszett neki, amikor két évvel ezelőtt Albanumban először találkozott vele. Később Rómában nap-nap mellett látta őt, amikor a Cornelia esküvőjét megelőző telet együtt töltötték ott anyja házában. Az állandó együttlét ideje alatt uralkodott érzelmein és nem közeledett Judithoz, mert attól tartott, hogy atyja nem fog beleegyezni abba, hogy a zsidó leányt feleségül vegye. Arra törekedett tehát, hogy szenvedélyét leküzdje. Eleinte kereste a társaságot. Azt hitte ugyanis, ha más nőkkel érintkezik, könnyen talál ezek között valakit, aki Juditnál jobban köti le érdeklődését. De bizony ez nem következett be, sőt hamarosan be kellett látnia, hogy minél több fiatal leánnyal köt ismeretséget, annál jobban erősödik vonzalma Judit iránt. Ezért csak-

hamar búcsút mondott ismét a társaséletnek és inkább más valamit keresett, ami érdeklődését leköti és gondolatainak más irányt ad. Elhatározta, hogy közéleti pályára képezi ki magát. Sokat olvasott tehát történelmi műveket és beiratkozott egy szónoki iskolába. Ez annyiban jó hatással is volt reá, hogy állandó foglalkozást nyújtott neki. Mellette az eddiginél kevesebb ideje maradt arra, hogy saját gondolataival foglalkozzék. Anyja és nővére csakhamar észrevették a bensejében beállott változást. Nem egyszer meg is kérdezték tőle, hogy mi ennek az oka. Junius azonban mindig kitért a határozott válasz elől. Remélte ugyanis, hogy ha tavasszal mindnyájan Caesareába utaznak és Judit az esküvő után Corneliával Antiochiába megy, a változott viszonyok között és az új környezetben hamarabb lesz képes érzelmeit leküzdeni. De ebben a várankozásában csalódott. Mert Judit eltávoztása után nemhogy csökkent volna a vonzalma iránta, sőt ellenkezőleg, a távollét még csak fokozta szerelmét, bármennyire is küzdött ellene. Igaz, hogy Caesareában egyideig könnyebb volt a helyzete, mint Rómában. A szokatlan új környezet és a helyi viszonyok tanulmányozása az első hetekben valóban lekötötte figyelmét. Később atyja foglalkozást is adott neki, amennyiben rábízta egynémely igazgatási teendő intézését. Egyideig nagy kedvvel és teljes odaadással végezte a rábízott munkát, később azonban meguntta ezt is és napról-napra erősebb lett a vágya, hogy Judittal találkozzék. Marcus és Cornelia, akik nem is sejtették, hogy Junius szereti Juditot, többször írtak neki és kérték, hogy látogassa meg őket. Eleinte nem akart eleget tenni ezeknek a meghívásoknak, sőt még anyját sem kísérte el, amikor az Cornelia gyermekágyához Antiochiába utazott. Amikor azonban Cornelia kislánának megszületése után nővére és sógora közös levélben újra meghívták, hogy jöjjön és nézze meg a kis Juniust, és anyja is üzent neki, hogy szeretné, ha őt Antiochiából hazakísérné, elhatározta, hogy most már eleget tesz a meghívásnak.

Antiochiában nagyon megörültek jövetelének és meleg szeretettel fogadták. Amikor azután hosszú idő múlva először találkozott ismét Judittal, azt a benyomást nyerte, mintha a leány kevésbé barátságos volna hozzá, mint az-

előtt, és ez bizony rosszul is esett neki. Pedig Judit tartózkodó magatartásának egészen más oka volt, mint azt Junius gondolta. Judit szívében ugyanis a római ifjúval szemben kezdettől fogva érzett meleg rokonszenyv már a Rómában együtt töltött tél folyamán előbb bensőséges vonzalommá, majd szerelemmé fejlődött. De Judit jól tudta, hogy kettőjük házasságának még abban az esetben is szinte leküzdhetetlen akadályai vannak, ha Junius is szeretné őt, és ezért nagyon vigyázott arra, hogy az ifjú valahogy észre ne vegye, hogy ő nem közömbös iránta, és igyekezett tőle inkább visszahúzódní. Attól félt ugyanis, hogy a gyakoribb és bizalmasabb érintkezés folyamán egyszer mégis csak elárulná Junius előtt érzelmeit. Judit tartózkodó viselkedése azonban még fokozta Junius szenvedélyét. Elhatározta tehát, hogy bármi történjék is, most már nem hallgat tovább és felhasználja az első kínálkozó alkalmat arra, hogy szívé a leány előtt feltárja. De ez nem volt oly könnyű feladat, mert nem akarta feltűnően erőszakolni a négy szemközti találkozást Judittal, ez pedig mindig kitért a kínálkozó alkalmak elől. Végre sikerült megtudnia, hogy Judit mindennap korán kel és reggel, amikor a ház lakói még alusznak, kimegy a kertbe, hogy megöntözze a virágokat. A következő napon tehát Junius is hajnalban kelt és várt, amíg Judit a kapun kilépett. Ekkor kiment ő is utána és csendesen odalopózkodott a virágágyak közelébe. Először elbújt egy bokor mögé és onnan csak akkor lépett elő, amikor látta, hogy Juditon kívül senki sincs a közelben. Megállott a leány háta mögött és nevéen szólította:

— Judit!

Judit megijedt, amikor Junius hangját meghallotta, majd hátrafordult és kérdő tekintettel nézett a fiatalemberre.

— Ne haragudjál reám, — szolt ez most — amiért ily korán zavarlak, de valamit el kell neked mondanom. Eddig hiába kerestem az alkalmat, hogy négy szemközt beszélhessek veled. Ezt mindig megakadályoztad és így azt kell hinned, hogy valamiért magamra vontam neheztelésedet.

Judit láthatóan zavarba jött Junius e szavaira, mert fülíg elpirult. Az ifjú elragadóan szépnek találta őt, amint

itt állt előtte, egyszerű fehér háziruhában, melyet világoskék öv szorított karcsú derekához. Néhány pillanatig képtelen volt válaszolni Junius szavaira, de azután összeszedte magát és megszólalt:

— Mi okom lehetne nekem a nehezítésre veled szemben? Hiszen te mindig olyan jó voltál hozzám, megszántad a szegény árvaleányt és neked köszönhetem szabadságomat is.

— Judit, — szólt most különös melegséggel az ifjú — ne beszélj szájalomról, mert ez nem méltó hozzád, és egészen más az, amit irántad érzek. Ezt meg kellett neked mondanom és azért keresem már napok óta az alkalmat, hogy veled beszélhessek. Ezért esett rosszul szívemnek, hogy mindig kitértél a találkozás elől, mert én csak akkor leszek boldog az életben, ha állandóan veled lehetek. Szeretlek, Judit, és boldog volnék, ha te is szeretnél engem. Mondd ki hát, ó, mondd a boldogító szót, hogy szeretsz, és légy a feleségem!

Judit szíve hevesen kezdett dobogni, mikor Junius e szavait hallotta. Öröm, boldogság és egyben fájdalom érzése is töltötte be szívét. Hiszen ő is régóta szerette már a nemeslelkű, fennkölt gondolkozású ifjút és ezért végtelenül jól esett szívének az a tudat, hogy ez viszonzozza vonzalmát. De tudta azt is, hogy nem lehet az övé és ez mélységes fájdalmat okozott neki. Szívének forró vágya arra ösztönözte, hogy vallja be az ifjúnak szerelmét, de a következmények nyugodt megfontolása visszatartotta ettől. És mégis, az áldozat, melyet ez a megfontolás tőle kívánt, túlságosan nagy volt szerelmes szívének. Nem bírta magával tovább. Szólni nem tudott és nem is akart, de akaratlanul is kitört belőle az indulat. Két kezével eltakarta arcát és zokogott. Ennek láttára Junius sem bírta magán tovább uralkodni. Odalépett a síró leányhoz és szenvedélyesen magához ölelte. Judit nem ellenkezett, csak sírt tovább és teste fájdalmasan vonaglott az ifjú karjai között. De a fájdalom érzését lassan boldogító mámor váltotta fel. Kezei öntudatlan mozdulattal lehanyatlottak és a következő pillanatban már érezte, hogy kettejük ajka forró, szerelmes csókban tapad egymásra. Mindkettőjük szívét határtalan boldogság járta át, míg Judit

hirtelen mozdulattal kifejtette magát az ifjú ölelő karjaiból. Erre ez gyöngéden megfogta a leány kezét és a közelben álló árnyas fa alatt lévő padhoz vezette el. Itt mindketten leültek egymás mellé. Judit ismét elfedte arcát két kezével és miközben könyökét ölébe támasztotta, hosszabb ideig némán ült ebben a helyzetben az ifjú mellett.

— Judit, drága Juditom, egyetlen szerelmem! — szólalt meg végre Junius. A leány felsóhajtott, majd szemrehányó pillantással nézett a mellette ülő ifjúra és kisvártatva így szólt hozzá:

— Miért tetted ezt velem, Junius? Tudom, hogy nem jól tettem, amikor nem bírtam érzelmeimnek parancsolni. Nem gondoltál arra, hogy mi ketten sohasem lehetünk egymásé?

— Márpedig ezt én sohasem fogom elhinni — felelt Junius. — Ha te akarod és én is akarom, nem ismerek olyan akadályt, amely lehetetlenné tenné boldogságunkat.

— Ha az imént indulat és szenvedély irányított minket, — szólott most Judit határozott hangon — akkor beszéljünk most komolyan és nyugodtan egymással. Te előkelő római hivatalnok fia vagy, aki ma Judea prokurátora, én pedig szegény és nyomorult zsidó leány vagyok, aki nemrégén még rabszolga volt és hogy most nem vagyok az, ani voltam, csak a te és nővéred jóságának köszönhetem. Mit szólna ahhoz atyád, aki azt is csak nehezen engedte meg, hogy leánya gazdag római kereskedő felesége legyen, ha megtudná, hogy azért eszközölted ki nála egy rabszolganő felszabadítását, hogy azután feleségül vegyed? Ebbe sohasem egyeznék bele, és ha mégis ki akarnád erőszakolni beleegyezését, evvel csak magadat tennéd szerencsétlenné és még szerencsétlenebbé tennéd azt, akit szeretsz. De mindezt nem tekintve is, én zsidó leány vagyok és mint ilyen, nem lehetek felesége egy férfinak, aki nem fogadja el urának az egy igaz Istent, aki a világot teremtette és fenntartja, hanem kőből faragott bálványoknak mutat be áldozatot.

— Ismertess meg Isteneddel, — felelt Junius — és én őt szeretni és tisztelni fogom és ezentúl nem Jupiternek, hanem neki fogok áldozni.

— Hallgass reám Junius, — szólott ismét Judit — sze-

ressük egymást, de azért mondjunk le egyelőre egymásról. Én naponkint buzgó imáimban fogom kérni Istent, háritsa el az akadályokat, amelyek bennünket ma még elválasztanak. Ő már a múltban is meghallgatta imámat és sorsomat csodálatos módon irányította. Most is meg fog hallgatni és akkor hamarosan eljön az idő, amikor majd boldogan nyujthatunk kezét egymásnak.

— De én ezt nem bírom ki, — ellenkezett Junius — én nem tudok nélküled élni!

— Ha igazán szeretsz, Junius, akkor egyelőre le is tudsz rólam mondani. Ha én, a gyenge nő, meg tudom hozni azt a nagy áldozatot, neked, a férfinak, annál inkább meg kell azt hoznod. Bizzál, remélj és szeress, és akkor ez az áldozat nem lesz nehéz!

Junius erre kis ideig hallgatott. Ránézett Juditra, mintha az ő szeméből akarna elhatározásához erőt meríteni. Végre megszólalt:

— Legyen hát, drága Juditom, ahogy te kívánod. Várni fogok, amíg te akarod és hiszem és remélem, hogy az a tudat, hogy szeretsz, erőt ad nekem ahhoz, hogy egyesülésünkről egyelőre lemondjak.

— Menj most vissza szobádba és ígérd meg nekem, hogy nem szólsz hozzám szerelmedről mindaddig, amíg én nem mondom neked, hogy: most már lehet. Hiszem, hogy ez az idő el fog jönni és akkor nagyon boldogok leszünk. De ne áruld el senkinek édes titkunkat, aminthogy én sem fogok arról szólni még Corneliának sem! A mindenható Isten legyen veled és vezéreljen életed minden útján!

E szavak után Judit felkelt, még egy meleg pillantást vetett bársonyos fekete szemeiből az ifjúra, majd odalépett a virágágyhoz és folytatta a virágok öntözését. Junius még nézte őt egy ideig, majd lassan visszatért szobájába.

Tizenhetedik fejezet

A hegyi beszéd

Claudia Procula fiának megérkezése után még három hétig maradt Antiochiában. Azután Juniussal együtt hazatért Caesareába. Cornelia és Marcus boldogsága változatlanul nagy volt ezután is, sőt még fokozta azt az a körülmény, hogy kislányuk születése újabb, nemesebb célt adott életüknek. Marcus üzleti ügyeit most még nagyobb igyekezettel látta el, hiszen a vagyon és jövedelem gyarapítása most már nemcsak saját céljukat, hanem gyermekük érdekét is szolgálta. Cornelia, aki a kereskedelem minden ágában már meglehetősen szakértelemre tett szert, ezentúl fokozott buzgalommal segített férjének sokszor eléggé bonyolult ügyeiben és büszke volt arra, ha egyszer-másszor az ő ügyes közreműködésének volt köszönhető egy-egy elért kedvező üzleti eredmény.

Egy újabb esztendő múltán azonban szomorú esemény zavarta meg a fiatal pár eddigi nagy boldogságát. Cornelia váratlanul megbetegedett. Súlyos idegbajba esett, amely hónapokig tartott és szervezetét alaposan megviselte. A betegség hirtelen fellépett magas lázzal kezdődött. Amikor elmúlt a láz, heves izomfájdalmak maradtak vissza, és bár Marcus elhozatta hozzá Kisázsia és Görögország leghíresebb orvosait, ezek úgyszólván tanácstalanul állottak a szokatlan betegséggel szemben. Marcus most üzleti ügyeinek vezetését Crotonra bízta, ő maga pedig majdnem állandóan felesége betegágya mellett tartózkodott. Judit is valóban önfeláldozó szeretettel ápolta barátnőjét, de sem a legkitűnőbb orvosok tanácsa, sem a legodaadóbb ápolás, sokáig nem hozott enyhülést a betegnek. Marcus kétségbe volt esve

annak a sok kínos fájdalomnak láttára, amely Corneliát majdnem állandóan gyötörte, és Judit volt az egyetlen, aki sohasem veszítette el a fejét és nemcsak szeretetteljes gondoskodásával, hanem mindig bizakodó hangulatával is mindent megtett, hogy Cornelia fájdalmait enyhítse és lelket öntsön a sokszor már a kétségbeesés szélén álló férjbe is. Cornelia szüleit sokáig nem is értesítették leányuk betegségéről, de amikor már elmúlt egy félév is és még mindig nem mutatkozott lényeges javulás, Marcus levélben közölt mindent Pilatussal. A levélre nem kapott választ, e helyett azonban két hét múlva megérkeztek az aggódó szülők, Juniussal együtt. Cornelia nagyon megörült, különösen anyja jövetelének. Most azután Claudia Procula is kivette részét beteg leánya ápolásából. Pilatusnak hamarosan vissza kellett térnie hivatali székhelyére és ezért Juniussal egy hét múlva hazautazott, Claudia Procula azonban egyelőre még ottmaradt Antiochiában.

Cornelia állapota most lassan javulni kezdett. Fájdalmi megszűntek és minthogy most már rendszeren tudott táplálkozni, ereje is napról-napra gyarapodott. Csak egy körülmény aggasztotta még őt és környezetét. Lába teljesen megbénult, nem tudott sem felállni, sem járni. Kezdetben még mindnyájan reménykedtek abban, hogy ez csak súlyos betegségének egyideig tartó utóhatása, de amikor a lábak bénasága újabb hónapok múltán sem szűnt meg az orvosok minden kísérletezése ellenére sem, bele kellett törődniük abba, hogy Cornelia baja gyógyíthatatlan és járni sohasem fog többé tudni. Amikor ez végleg nyilvánvalóvá lett, még viszonylag maga Cornelia viselte baját a legnagyobb türelemmel és megnyugvással, valóban szomorú sorsában. Claudia Procula és Marcus kétségbe voltak esve és elvesztettek minden reményt. Csak Judit biztatta őket mindig, hogy ne essenek kétségbe, mert ő addig ostromolja imáival az eget, amíg Isten egyszer mégis csak meghallgatja őt és meggyógyítja Corneliát. Mert ahol emberi ész és tudomány nem tud többé segíteni, Isten még mindig segíthet, ha az emberek bíznak benne. Csak arra kérte Marcust, hogy ne a római isteneknek mutasson be áldozatot, mert ezek csak bálványok, hanem bízzék az egy igaz Isten segítségében,

akinek egyedül van hatalma ahhoz, hogy az emberek imáját meghallgassa. Marcus meg is ígérte Juditnak, hogy ha Isten Corneliát meggyógyítja, mindig híven fog neki szolgálni. Ugyanezt tette Claudia Procula is.

A leányaért aggodó anya egy teljes évig maradt Antiochiában. Ez idő alatt bizony nem javult Cornelia állapota. Pilatus is kétszer jött el Juniussal leányát meglátogatni, de ő mindig csak rövid ideig maradhatott. Junius a második látogatás alkalmából nem kísérte atyját vissza Caesareába, hanem Antiochiában maradt, hogy azután néhány hét múlva anyjával együtt térjen haza. Jólesett neki, hogy ismét hosszabb ideig lehet együtt Judittal, de ígéretéhez azért hű maradt és nem beszélt vele szerelméről.

Nyár derekán végre Claudia Procula is elhatározta, hogy most már hazatér férjéhez. Corneliának igen nehezeére esett, hogy el kell válnia anyjától, de belátta, hogy annak férjével szemben is vannak kötelességei, melyeknek most már eleget kell tennie. Marcus gondoskodott arról, hogy Claudia Procula a legnagyobb kényelemmel tehesse meg az utat Caesareáig. Eleinte úgy tervezték, hogy Szeleuciából hajón fognak utazni, de éppen két héttel elutazásuk előtt nagy viharok voltak a tengeren és hírt kaptak arról is, hogy két hajó, amelyik Szeleuciából Caesareába indult, nem érkezett meg rendeltetési helyére. Ezért Cornelia arra kérte anyját, válassza inkább a szárazföldi utat. Marcus kezdetben nem akart erről hallani, de végre mégis engedett neje kérésének és úgy intézkedett, hogy Claudia Procula és Junius megfelelő kísérettel egy Antiochiából Damaszkuszba induló karavánnal utazzanak. Damaszkuszból azután néhány nap alatt könnyen elérhetnek Caesareába. Claudia Procula búcsúzáskor megígérte leányának, hogy jövő tavasszal ismét eljön hozzá hosszabb időre.

A karaván nyolc nap alatt szerencsésen megérkezett Damaszkuszba. Itt hosszabb pihenés után egy Jeruzsálembe induló karavánhoz csatlakoztak, amely harmadnapra Kafarnaumba ért, ahol Junius újból pihenőt szándékozott tartani.

A kafarnaumi fogadóban érdekes dolgokat hallottak. Elmondták nekik, hogy körülbelül egy évvel ezelőtt elindult

Názáretből Jézus, Máriának és Józsefnek fia, és elkezdte a népet tanítani. Eleinte nem sok hallgatója akadt, de idővel mind nagyobb és nagyobb tömegek csatlakoztak hozzá. Maga mellé vett tizenkét galileai férfit, többnyire halászokat, ezek állandóan vele vannak és minden útjára elkísérik. Az elmúlt húsvétkor már Jeruzsálemben voltak és Jézus prédikált az ottani templomban is. Tanítása egészen újszerű, amilyent itt még sohasem hallottak. Már nagyobb csodákat is művelt: bélpoklosokat, vakokat, némákat és bénákat gyógyított meg, sőt nemrégén Naiban egy szegény özvegyasszony fiát halottaiból támasztotta fel. A nép ezért vakon hisz benne és az Isten által megígért Messiásnak tartja, de a papok, farizeusok és írástudók ellene vannak és azt állítják róla, hogy az ördöggel cimborál és az ő segítségével műveli csodáit is. Azért haragszanak reá, mert képmutatóknak nevezi őket és nemcsak zsidókat, hanem pogányokat is tanít, és különös szeretettel keresi fel a bűnösöket. Jelenleg itt van Kafarnaumban, Simon házában, aki öccsével, Andrással együtt egyik első tanítványa lett, és úgy hírlik, hogy holnap nagy beszédet fog mondani.

Claudia Procula és Junius meglepődve hallották ezeket a híreket. Judittal való együttlétük alatt már sokat hallottak a zsidó nép vallásáról és ismerték a zsidók messiáshitét is. Most mindkettőjükben felébredt a vágy, hogy Jézust láthassák és hallják az ő tanítását. Claudia Procula arra is gondolt, hogy ez a Jézus, aki már oly sok beteget gyógyított meg, esetleg meg tudná gyógyítani az ő beteg leányát is. Ha a holnapi napot még itt töltik, bizonyára találkozni fognak Jézussal. Ígaz, hogy ez esetben egy napi késedelemmel érkeznek haza, de ez nem lesz baj, hiszen Pilatus úgysem várja őket meghatározott időben. Elhatározták tehát, hogy maradnak és meghallgatják a próféta beszédét.

Másnap szokatlanul nagy néptömeg gyűlt össze Kafarnaumban. Egész Galileából, de Szamariából és Judeából is sokan eljöttek, hogy hallják a Názáretit, akinek híre túlment már szűkebb hazájának határain. A városban mindenfelé nagy mozgolódás volt. Az emberek mind egy irányba mentek, és amikor Junius kérdezősködött, megtudta, hogy

Jézus a Kafarnaumtól északnyugatra fekvő hegyen tartózkodik és ott fog ma délelőtt prédikálni. Juniუსnak sikerült anyja részére gyaloghintót szereznie, azon két férfi búsás jutalom ellenében kivitte Claudia Proculát a helyszínre. Juniუს gyalog ment a hintó mellett. A hegy lábánál ekkor már ezrekre menő tömeg helyezkedett el és bizony nem volt éppen könnyű dolog a gyaloghintóval olyan helyre eljutni, ahonnan majd jól lehet hallani Jézus beszédét. Végre sikerült mégis előrefurakodniok, de közben annyira beékelődtek a nagy embertömegbe, hogy már mozdulni is alig tudtak. Körülbelül egy órát kellett várakozniok, míg Jézus tanítványaival együtt lejtött a hegyről és leült annak lejtőjén egy kiálló nagy kőre. Tanítványai körülötte telepedtek le. Mielőtt beszédét elkezdte volna, tanítványaihoz szólott, de hogy miről beszélt, azt nem lehetett hallani. Kis idő múlva azután a tömeg felé fordult és szépcsengésű, mély hangon beszélni kezdett:

— Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. Ne ragaszkodjatok túlságosan a mulandó földi javakhoz, mert az igazi boldogság nem ezekben rejlik. A szegény ne irigyelje felebarátjától a gazdagságot, a gazdag pedig használja vagyonát úgy, hogy ezzel Isten dicsőségét és felebarátainak javát szolgálja.

Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek. Ne erőszakodjatok egymással, mert a jóság, a szelídség többet ér az erőszaknál, és míg az erőszakosak elvesznek, a szelídek bírni fogják az ígéret földjét, a mennyországot.

Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak. Aki tehát az Isten által rámért megpróbáltatásokat Isten kedvéért türelemmel és Isten akaratában megnyugodva viseli, vigasztalást nyer Istentől már itt a földön is, de méginkább a másvilágon.

Boldogok, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot, mert ők kielégítést nyernek. Az igaz hit, a tiszta erkölcs értékesebb, mint az anyagi javak. Aki tehát a földön amazokat keresi és ezeknél többre becsüli, Istentől fog kielégítést, jutalmat nyerni.

Boldogok az irgalmasok, mert majd önekik is irgal-

maznak. Bocsássatok ezért meg azoknak, akik vétettek ellenetek, mert akkor Isten is meg fogja bocsátani bűneiteket.

Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meg fogják látni az Istent. A szív tisztasága, az ártatlan szüzi lelkiület többet ér minden külső tisztulásnál. Akinek tehát tiszta a szíve, egykor színről-színre fogja látni Istent mennyei dicsőségében.

Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak fogják őket hívni. Békességben csak az élhet, akinek tiszta a lelkiismerete. Kerüljétek tehát a bűnt, mert a bűnös ember nem bírhatja Isten békéjét, és éljetekek békességben felebarátokkal is. Ha ezeket teszitek, Isten gyermekei lesztek.

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert ők a mennyek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudozván minden rosszat mondanak reátok énérettem. Örüljetekek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges lesz a mennyekben. Hiszen így üldöztek a prófétákat is, akik előttetek voltak.

Ne gondoljátok, nem azért jöttem, hogy a törvényt és a próféták tanítását felbontsam, mert amíg ez a világ el nem múlik, nem szűnik meg a törvény, kivéve azt, ami már beteljesedett.

Aki tehát csak egyet is felbont a legkisebb parancsok közül és az embereket erre tanítja, azt a mennyországban legkisebbnek fogják hívni, aki pedig a törvények szerint él és tanít, annak nagy lesz ott a neve. Mert mondom nektek, hogy ti sem fogtok bemenni a mennyországba, ha igazságotok nem fogja felülmúlni az írástudók és farizeusok igazságát, akik csak külsőségekben tartják meg a törvény parancsait, de sohasem nézik annak szellemét és igazi belső tartalmát.

Hallottátok a régi parancsot: Ne ölj! Aki pedig öl, az méltó az ítéletre. Én pedig azt mondom nektek, már az is méltó az ítéletre, aki felebarátjával haragot tart. Ezért, ha az oltárra viszed ajándéodat és az oltár előtt eszedbe jut, hogy haragban vagy felebarátoddal, hagyd ott az oltár előtt ajándéodat, és csak akkor térj oda vissza, ha előbb felebarátoddal kibékültél.

Ezt a régi parancsot is hallottátok: Ne légy házasság-

töről Én pedig azt mondom nektek, hogy a házasságtörést szívében már az is elkövette, aki bűnös kívánsággal néz másnak a feleségére. Ha jobb szemed megbotránkoztat, vágd ki és vedd el magadtól, mert vesszen el inkább egy tagjaid közül, mintsem egész tested a pokolba jusson.

A régi törvény azt tanítja, hogy aki el akarja bocsátani feleségét, adjon neki válólevelet. Én ezzel szemben azt mondom, hogy aki feleségét elbocsátja, büntársává lesz a házasságtörésben, aki pedig elbocsátott nőt vesz feleségül, házasságtörést követ el.

Hallottátok ezt a mondást is: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Ezentúl ne legyen így, mert én mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket! Tegyetek jót azokkal, akik titeket gyűlölnek és imádkoztatok azokért, akik üldöznek és rágalmaznak titeket, mert csak akkor lesztek hűséges fiai mennyei Atyátoknak, ha ezt teszitek. Mert mi csoda érdem az, ha csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek? Ezt még a nyilvános bűnösök is megteszik. És azzal sem tesztek semmi különöset, ha csak néptársaitokat köszöntitek. Megteszik ezt a pogányok is. Legyetek tehát tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletesek.

A jót ne az emberek kedvéért tegyétek és ne azért, hogy mások lássák, mert ha az emberek dicsérete lesz rúgója jócselekedeteiteknek, mennyei Atyátok nem fog titeket megjutalmazni. Amikor tehát alamizsnát adsz, ne kürtöld ki a világ előtt, miként azt a képmutatók teszik, akik csak az emberek dicséretére pályáznak, mert ezek már megkapták jutalmukat az emberektől. Te pedig úgy add alamizsnádat, hogy balkezed ne tudja, amit jobbkezed cselekszik, hogy alamizsnád titokban maradjon, mert Isten meglátja és megjutalmazza a legrejtettebb cselekedeteket is. És ha imádkoztok, ezt se tegyétek nyilvánosan, hanem rejtékben, mert Isten meglátja és meghallgatja a rejtékben elmondott imát is. De a szót se szaporítsátok az imádságnál, miként azt a pogányok teszik, akik azt hiszik, hogy sok beszédük miatt nyernek meghallgatást. Hiszen a ti mennyei Atyátok tudja, mire van szükségtek, még mielőtt kérnétek őt. Ti ezért így imádkozzatok:

Miatyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a

Te neved, jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is. Minden-napi kenyerünket add meg nekünk ma és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek és ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Amen.

Mert ha megbocsátjátok az embereknek vétkeiket, nektek is meg fogja mennyei Atyátok bűneiteket bocsátani, ha pedig nem bocsátok meg az embereknek, Atyátok sem fog nektek megbocsátani.¹

Jézus most elhallgatott. Időt akart adni hallgatóinak, hogy elgondolkozhassanak a hallottak felett. A tömeg nem mozdult és jó ideig senki sem szakította félbe a csendet, mely Jézus szavai után uralkodott. Mindenki gondolataival volt elfoglalva. Hiszen a Názáreti tanítása szöges ellentétben állott mindazzal, amit a zsidó papok, a farizeusok és az írástudók tanítottak. Ezek között különösen a farizeusok tettek szert a multban nagy tekintélyre a nép széles rétegeiben, mert cselekedeteik, egész életmódjuk legfőbb irányítójának a mózesi törvényt tekintették, annak rendelkezéseit szigorúan megtartották és aki a törvénynek bármely látszólag mégoly lényegtelen parancsát is áthágta, azt mint törvénszegő bűnöst kiközösítették maguk közül. De ez a merev ragaszkodás a törvény betűjéhez náluk inkább csak kifelé nyilvánult meg. Vallásosságuk, törvénytiszteletük nem volt szívből jövő, bensőséges, annak rúgója legkevésbé sem volt az Isten és a felebarát iránti szeretet, hanem inkább divat, megszokás és az a félelem, hogy a törvény rendelkezéseinek megszegése által vétenek az általános társadalmi felfogás ellen és ezzel magukra vonják embertársaik, főleg a nép haragját, megvetését és elvesztik annyira féltett népszerűségüket.

Elsősorban Jézusnak a felebaráti szeretetről mondott szavai váltottak ki ma egyesekben megütközést. A zsidók ugyanis csak saját hitsorsosaikban látták a felebarátot, a nemzsidót, a pogányt, sőt méginkább a félzsidó samaritánust lenézték, megvetették, ellenségnek tekintették. És ez a názáreti próféta most azt parancsolja nekik, hogy ellenségeiket is szeressék. Tanításának érvényesülése tehát szük-

ségképen a zsidóknál fennálló társadalmi rend teljes átalakulását jelentené. Ebben a jelenlévők közül senki sem kételkedett. De Jézus egyénisége mégis igen nagy hatást tett hallgatói túlnyomó részére. Szavainak súlyát még nagy mértékben fokozta a közismert számos csoda is, melyet már eddig a nép szemeláttára művelt. Hiszen ezek fényesen igazolni látszottak isteni küldetését.

A hosszabb szünet alatt, melyet Jézus most tartott, kezdtek idővel kisebb csoportok alakulni, melyek különféle szempontok szerint vitatták meg, amit eddig hallottak. Jézus jelenlévő ellenségei, a farizeusok és írástudók, akik a beszéd kapcsán saját tekintélyük és befolyásuk csökkenésétől félték, megkísérelték, hogy a népet ellene hangolják, de ez ezúttal nemigen sikerült nekik. A jelenlévők nagy többsége ugyanis szegény ember volt és Jézus azzal, amit eddig mondott, a szegények barátjának mutatta magát és ez csak fokozta a nép körében már ezelőtt is széleskörű népszerűségét. Amikor Jézus ellenfelei látták, hogy nem sikerül a tömeget ellene felizgatniok, inkább eltávoztak. Mind többen és többen közülük kezdtek lassan hazaszállingózni, mélységesen bosszankodva kísérletük teljes meddősége felett. Jézus tudta, hogy ellenlábásainak legnagyobb része már eltávozott és amikor most újból beszélni kezdett, elsősorban azokra a hibákra hívta fel hallgatóságának figyelmét, melyeket éppen azok követtek el legtöbbször, akik most távozásukkal fejezték ki azt, hogy nem értenek vele egyet. Ezért így folytatta beszédét:

— Amikor böjtöltök, ne szomorkodjatok, mint a képmutatók. Mert ezek külső gyász jelét mutatják, amikor böjtölnek, hogy ez feltűnjék az embereknek. Bizony mondom nektek, hogy már megkapták jutalmukat. Ti azonban legyetek vidámak, amikor böjtöltök, nehogy az emberek tudomást szerezzenek arról, hogy önmehtagadást gyakoroltok. Teljesen elegendő, ha mennyei Atyátok tudja ezt, aki amúgyis belát a rejtetekbe és megadja jutalmatokat.

Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol rozsda és moly emészti őket és tolvajok kiássák és ellopják. Gyűjtsetek magatoknak e helyett inkább az ég számára kincseket, ahol azokat sem rozsda, sem moly meg nem

emésztí, sem tolvajok ki nem ássák és el nem lopják. Mert ahol kincsed van, ott lesz a szíved is. Két úrnak senki sem szolgálhat, mert vagy gyűlölni fogja az egyiket, a másikat pedig szeretni, vagy túrni fogja az egyiket, a másikat pedig megvetni. Senki sem szolgálhat egyszerre Istennek és a mammonnak.

Ne okozzon nektek gondot sem az élelem, sem a ruházat. Mert nem több-e az élet az edelnél és a test az öltözetnél? Az Isten teremtette madarak nem vetnek, nem is aratnak és csűrökbe sem gyűjtenek és a mennyei Atya mégis táplálja őket. Hát ti nem vagytok-e Isten előtt sokkal értékesebbek ezeknél a madaraknál? És vajjon képek vagytok-e arra, hogy gondjaitokkal akár csak egy kevéssel is meghosszabbítsátok életeteket? És a ruházat miatt miért aggódtok? Nézzétek meg a mezők növekedő liliumait. Ezek nem dolgoznak és nem is fonnak és mégis azt mondom nektek, Salamon király minden dicsőségében sem volt olyan pompásan felöltözve, mint bármelyik ezek közül a liliumok közül. Ha pedig Isten így ruházza fel a mezei füveket, amelyek ma virítanak és holnap kemencébe kerülnek, mennyivel inkább fog litéket ruházni, ti kicsinyhitűek? Ne aggódjatok tehát túlságosan sem az élelem, sem a ruházat miatt, miként ezt a pogányok teszik. Hiszen a ti mennyei Atyátok jól tudja, hogy szükségetek van ezekre is. Keressétek ezért először Isten országát és az ő igazságát is. Ne aggódjatok túlságosan a holnapi nap miatt, mert az Isten segítségével majd gondoskodik magáról. Elég minden napnak a maga baja.

Óvakodjatok a vakmerő ítélettől. Mert ahogy ti ítélték, úgy fognak megítélni titeket is, és amilyen mértékkel ti mérték, olyannal fognak nektek is visszamérni. Miért látod meg a szálkát felebarátod szemében, a magadéban pedig a gerendát sem veszed észre? Avagy miért akarod a szálkát kivenni felebarátod szeméből, amikor a saját szemedben gerenda van? Vedd ki előbb saját szemedből a gerendát és csak azután a szálkát felebarátod szeméből!

Ne adjátok ebeknek a szent dolgokat és gyöngyeiteket ne vessétek a sertések elé, nehogy lábaikkal eltapossák azokat és azután visszafordulva, titeket tépjenek szét. Kérjétek

és adni fognak nektek, keressetek és találtok, zörgesettek és megnyitnak nektek. Mert mindenki, aki kér, az kap, aki keres, az talál és a zörgetőnek kinyitnak. Vagy ki adna közületek fiának követ, ha az kenyeret kér tőle? Vagy ha halat kér, csak nem fog neki kígyót nyujtani? Ha tehát ti, akik rosszak vagytok, tudtok gyermekeiteknek jó adományt adni, mennyivel inkább fog a ti mennyei Atyátok jó adományt adni azoknak, akik tőle kérnek? Mindazt, amit akartok, hogy nektek cselekedjenek az emberek, ti is cselekedjétek nekik. Mert ezt követeli a törvény és a próféták tanítása.

Ti pedig a szűk kapun menjétek be, mert tágas a kapu és széles az út, mely a pusztulásba visz és sokan vannak, akik azon bemennek. Ezzel szemben pedig szűk a kapu és keskeny az út, mely az életre visz és kevesen vannak, akik azt megtalálják!

Óvakodjatok a hamis prófétáktól! Juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül azonban ragadozó farkasok.

Nem mindenki, aki azt mondja nekem, Uram, Uram! mehet be a mennyországba, hanem csak az mehet be oda, aki mennyei Atyám akaratát cselekszi.

Mindenki, aki nemcsak hallja, de követi is tanításomat, hasonló ahhoz a bölcs emberhez, aki házát kősziklára építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, és nekiestek a háznak a szelek, de mégsem dőlt össze, mert kőszikla volt az alapja. És mindenki, aki tanításomat csak hallja, de nem követi, ahhoz a bolondhoz hasonló, aki házát homokra építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, és nekiestek a háznak a szelek és a ház nagy robajjal összedőlt. Ti tehát ne csak hallgassátok, hanem fogadjátok be szívetekbe igéimet és éljétek is azok szerint.²

Jézus e szavakkal befejezte beszédét és eltávozott tanítványaival együtt. Az emberek egy része utána ment, mert ilyenkor szokták felkeresni azok, akik beszélni akarnak vele, valamint a nála gyógyulást kereső betegek is. A hallgatóság legnagyobb része azonban lassan szédelni kezdett.

Claudia Procula és Junius egyideig még vártak, amíg a tömeg megindulása több helyet nyujtott a gyaloghintóval való távozásra. Mind a ketten az imént hallottak hatása alatt álltak. Judit révén ismerték ugyan már némileg a zsidók

vallását, de itt most egy teljesen új világ nyílt meg előttük. Ki lehet ez az ember, aki mint egyszerű, szegény szülők gyermeke, akiről senki sem tudja, tanult-e, és ha igen, hol végezte iskoláit, így beszélhessen a néppel? Aki olyan gondolatokat és eszméket hirdet, melyek merő ellentétben állnak nemcsak az akkori idők általános felfogásával, hanem azzal is, amit saját népének papjai és tanítói mint igazságot hirdetnek? Claudia Procula erkölcsi felfogás tekintetében sokkal magasabb fokon állott, mint az akkori római társadalom túlnyomó többsége és szigorú erkölcsi elveit, melyek miatt a római társaságban gúnyolódtak felette, beleoltotta gyermekeinek lelkébe is. Ezért Junius is mindig kerülte azt a társaságot, amely erkölcsi téren a teljes szabadságot hirdette. Ez volt az oka annak is, hogy sohasem kereste az érintkezést azokkal a nőkkel, akik erkölcsükben is követték az akkori szokásokat. Hiszen Judit iránti vonzalmának rúgója is ennek a leánynak nemes erkölcsi felfogása és tiszta szüzi élete volt. De azért ismerte korának laza erkölcsi felfogását és látta azt az óriási szakadékot közte és Jézus tanítása között, amely szerint házasságtörő már az is, aki tisztátalan szándékkal idegen asszonyra gondol. De súlyos ellentétbe kell kerülnie az új prófétának az akkori világban uralkodó felfogással más tekintetben is. Mind a rómaiaknál, mind a zsidóknál igen nagy mértékben ki volt fejlődve a faji öntudat. Míg a rómaiaknál ennek a faji öntudatnak tisztán politikai alapja volt, addig a zsidóknál a vallás fejlesztette azt ki. A büszke római barbároknak tartotta és nevezte és ezért lenézte mindazokat a népeket, amelyek nem fogadták el egyedüli zsinórmértékül a latin római műveltséget, a zsidók pedig ugyancsak megvetették mindazokat, akik nem hittek az egy igaz Istenben és nem tartották magukra nézve kötelezőnek a mózesi törvényeket. Mindkét felfogás szerint mindazok, akik a faji közösséghez nem tartoztak, az „ellenség” fogalma alá estek és az igazi fajtestvéreknél gyűlölet tárgyai voltak. És most odaáll egy ember a nép elé, aki ezzel a csalhatatlannak vallott felfogással szemben az ellenségszeretetet, a bosszú és gyűlölet természetes ösztöneivel szemben a megbocsátást hirdeti. Claudia Procula és Junius sokat egyáltalában nem értet-

tek meg abból, amit Jézustól hallottak, hiszen a nyelvet sem bírták még teljesen, amelyen Jézus a néphez szólott. De azzal mégis mindketten tisztában voltak, hogy az ő tanítása eddig még soha nem tapasztalt nemes felfogás és igen magas erkölcsi színvonal alapján áll és az is kétségtelen, hogy Jézus személye és beszédének tartalma is mélyen hatott lelkükre.

Amikor azután a tömeg széteszlott, ők is útnak indultak és visszatértek a kafarnaumi fogadóba. Másnap korán reggel folytatták útjukat és harmadnap későn este szerencsésen hazaérkeztek Caesareába.

¹ V. ö. Máté 5, 3—48; 6, 1—15. — ² V. ö. Máté 6, 16—34. és 7, 1—27.

Tizennyolcadik fejezet

Seianus halála

Claudia Procula hazaérkezése után legelőször részletesen beszámolt férjének Cornelia állapotáról. Elmondta, hogy a Marcus által odahozatott orvosok tanácstalanok a betegséggel szemben és bár minden tőlük telhetőt megpróbálták Cornelia meggyógyítása érdekében, a legcsekélyebb eredményt sem tudták elérni. Ezért már le is mondtak arról a reményről, hogy a fiatalasszony valamikor még újból járni tudjon és betegségét gyógyíthatatlannak nyilvánították.

— Gondolhatod, Pontiusom, — fejezte be Claudia Procula szomorú beszámolóját — milyen lelki állapotban váltam el szegény gyermeküinktől abban a tudatban, hogy sem az orvosi tudomány, sem a leggondosabb ápolás nem tudnak rajta többé segíteni. Marcus még nem vesztette el reményét teljesen. Rómába készül utazni és onnan magával akarja hozni Silviust, azt az orvost, aki atyjának féloldali bénulását évekkal ezelőtt meggyógyította. Én nem hiszem azonban, hogy ez a Silvius eredményt tudjon elérni ott, ahol a legkiválóbb görög orvosok sem tudtak segíteni. Még az a szerencse, hogy szegény Cornelia elég nyugodtan viseli súlyos baját, pedig alig tudok magamnak elképzelni nagyobb megpróbáltatást egy húszesztendős fiatalasszony részére, aki még hozzá boldog feleség és boldog anya is, mint azt, amely szerencsétlen leányunkat érte. Az, hogy Cornelia nehéz sorsát megnyugvással viseli, nagyrészt Judit érdeme, mert ennek a leánynak odaadó szeretete és mindig derűs, bizakodó hangulata igen jó hatással van a betegre. Judit állandóan hangoztatja, hogy mindaddig nem szűnik meg

imáival ostromolni az egy igaz Istent, — így nevezik a zsidók az ő istenüket — amíg az imáját meg nem hallgatja és vissza nem adja barátnőjének testi épségét. Mert amint Judit mondja, ott, ahol emberi tudás már nem tud segíteni, Isten mindenhatósága még mindig segíthet és segít is azokon, akik őt szeretik. Judit bizakodása mindnyájunkra jó hatást gyakorolt és én megígértem Juditnak, hogy nemcsak szeretni, de tisztelni és követni is fogom az ő Istenét, ha Cornelia baját meggyógyítja.

Pilatus csodálkozva nézett nejére és most e szavakkal szakította félbe beszédét:

— Nem tudom megérteni, Claudiám, hogy te, akit okos asszonynak és öntudatos római nőnek ismerlek, oly nagy mértékben rabja lettél egy szerintem nevetséges és hozzánk nem méltó babonának, amióta ez a zsidó leány Cornelia barátnője lett.

— Te nem ismered, jó uram, a vallásos zsidók tanítását az egy igaz Istenről, miként én azt Judit révén már régen ismerem. Emlékezzél vissza, hogy még Albanumban kértelek, beszélj Judittal a zsidók vallásáról, de erre nem voltál hajlandó. Te csak azok révén ismered a zsidó vallást, akikkel hivatalod folytán érintkezned kell, ezek pedig igazán nem méltó képviselői a zsidó népnek, mert vallásos életük csak üres külső formákban éli ki magát, minden mélyebb lelki tartalom nélkül. Az igazhitű zsidók nem ilyenek, és én, aki Corneliával együtt sokszor hallgattam Juditot, amikor Istenről beszélt, meggyőződtem arról, hogy a zsidó vallás istenfogalma magasan felette áll a miénknek. Szerintük csak egy Isten van, aki mindenhatóságában teremtette, végtelen bölcseségével fenntartja a világot és azt akarja, hogy mi emberek jók és erkölcsösek legyünk és nekünk ennek fejében a földi élet után örökké tartó boldogságot ígér. Ezzel szemben az istenek, akiknek mi áldozunk, csak emberek, mint mi vagyunk, telve mindazokkal a gyarlóságokkal és emberi hibákkal, melyek a mi életünket sokszor oly elviselhetlenné teszik. A zsidó vallás azt is tanítja, hogy Isten küld majd egy Megváltót, hogy megszabadítsa népét a rabságból, amely egyesek szerint a bűn fertőjében történt elmerülést jelenti. És vajjon nekünk rómaiaknak, akik büszkén nevez-

zük magunkat a világ urainak, nincs-e szükségünk Megváltóra, aki kiemelne bennünket erkölcsi süllyedésünkből? Ha a Rómában uralkodó állapotokat tekintjük, be kell látnunk, hogy népünk mélyen fetreng az erkölcsi fertőben és ebből saját erejéből már alig tud kiemelkedni. Amikor most Juniussal Damaszkuszról ide utaztunk, megálltunk útközben és meghallgattuk Kafarnaumban a názáreti Jézusnak, a nagyhírű zsidó prófétának szavait. Én ebből a tanításból nem értettem meg mindent, mert nem ismerem eléggé a zsidó népnek sem vallását, sem nyelvét, de amit megértettem, meggyőzött engem arról, hogy ez a Jézus, akit a zsidók közül sokan az Istentől ígért Megváltónak tartanak, igen magas erkölcsi színvonalon áll. Azt is beszélik róla, hogy már számos csodát művelt, betegeket gyógyított meg, sőt halottakat is támasztott fel. Úgy hiszem, hogy ő meg tudná gyógyítani a mi Corneliánkat is. Éppen ezért meg fogom írni leányunknak, ha nehezebbre esik is betegségében az utazás, keljen útra mielőbb, keresse fel a názáreti Jézust és kérje őt, hogy tegye meg azt, amire az orvosok képtelenek: adja vissza egészségét.

— De Claudiám, — szól most Pilatus — hogy gondolhatod te azt, hogy az a názáreti Jézus, akit saját népének vezetői csalónak tartanak és aki ellen nálam is többször panaszt emeltek már, mert, amint mondják, istentelen tanításával csak lázítja a népet, meg fogja gyógyítani Cornelia betegségét?

Ebben a pillanatban belépett Junius. Levelet tartott a kezében, s azt e szavakkal nyújtotta át atyjának:

— Olvasd el, atyám, ezt a levelet. Az imént hozta egy küldönc Rómából.

Pilatus kivette fia kezéből a Rómából jött levelet és olvasni kezdte. A levél így szólt:

„Asinius Gallus Pontius Pilatusnak, Judea prokurátorának. Boldog vagyok, kedves barátom, hogy Rómából írhatok neked, ahová három évi keserves számkivetés után végre ismét hazatérhettem, miután Seianust elérte régóta megérdemelt büntetése. Mert ez az ember, akit már annyira elkapatott a caesar barátsága, hogy elérkezettnek látta az időt aljas tervének megvalósítására, nincs többé az élők

között. Maga esett bele abba a verembe, melyet másoknak ásatott. Tervszerű számítással törtetett a legfőbb hatalom felé és már úgy látszott, hogy sikerül is célt érnie. Tiberius azonban titokzatos módon tudomást szerzett arról, hogy teljhatalmú barátja, aki lassan eltétette már láb alól mindazokat, akikről azt hitte, hogy nagyratörő tervének útjában állanak, most már az ő életére tör, mert azt gondolja, hogy célját, az imperatori hatalom megszerzését csak úgy érheti el, ha annak utolsó akadályát, a caesar személyét is félrelöki útjából. Amikor Tiberius végre meggyőződött eddigi kegyencének rút hálátlanságáról, döntő lépésre határozta el magát. Titokban kinevezte Seianus utódjává Naevius Sertorius Macrót és teljhatalmú megbízást adott neki a pretoríanusok prefektusának elmozdítására. A terv megvalósítása nem volt könnyű, mert a hatalmat még változatlanul Seianus tartotta kezében. Ezért meg kellett keresni a megfelelő embereket, akiknek segítségével azt végre is lehetett hajtani. Ezek Gaius Memmius Regulus consul és Graecinus Laco, a római tűzoltóság parancsnoka voltak. Regulus összehívta a senatust. Macro közölte Seianussal, hogy a senatus ülésén fel fogják olvasni a caesar levelét, melyben ráruházta a tribunusi hatalmat, amivel őt tette volna meg trónjának örökösévé is. Az elvakult ember lépre ment és sietett a senatus ülésére. Macro közben titokban elmondta a pretoríanusoknak, hogy ki van nevezve Seianus utódjává és gazdag pénzadományokkal lekenyerezte őket. Laco ezalatt körülzárta embereivel a senatus üléstermét. Regulus ekkor megkezdte a caesar levelének felolvasását, amely elrendelte az áruló Seianus letartóztatását. A császári parancs elhangzása után nem akadt egy ember sem, aki Seianus pártjára kelt volna. A lictorok azonnal lefoglták és börtönbe hurcolták. Útközben látta, miként dönti le a római nép eddigi teljhatalmú urának szobraiát. A senatus hamarosan kimondta a halálos ítéletet is, mire Seianust a börtönben megfojtották. Így fejezte be tehát életét az az ember, aki éveken át korlátlan ura volt a hatalomnak Rómában és ezalatt annyi becsületes embernek vesztét okozta. Elkövetett gáztetteiért most mégis utolérte őt az istenek bosszúja. Nekem, aki Seianusnak mindig esküdtt ellensége voltam, az

tetszik a legjobban, miképen igyekeznek most a senatorok, akik pedig egytől-egyig szolgálékú hízelgással vették körül a hatalmas prefektust, egymást kölcsönösen beárulni és a felségsértés vádjával illetni. Képzelheted, hogy Lucius Semproniuszal együtt mily jól mulatunk ma ezeken. Nekem különben Macro, az új prefektus, jó barátom. Már beszéltem is vele rólad és ezért biztosíthatlak mind az ő, mind a caesar teljes jóindulatáról veled szemben. Ha időd engedi, írd meg nekem, mi ujság Judeában. A halhatatlan istenek vezérjenek.“

Képzelhető, mily nagy érdeklődéssel olvasta Pilatus barátja levelét. Amikor Seianus bukásáról és haláláról értesült, eleinte megijedt, hiszen mostani állását ő is Seianus jóakarátának köszönhette és így joggal hihette, hogy a Rómában bekövetkezett rendszerváltozás esetleg az ő visszahívását is fogja jelenteni. De Gallus levelének utolsó sorai ez irányban teljesen megnyugtatták. Seianust nem sajnálta túlságosan. Rómában ugyan ő is azok közé tartozott, akik a császár hatalmas barátjának kegyeit keresték, benne mégsem volt azért híve Seianus rendszerének. Rög-tön közölte a nagy ujságot nejével és fiával, ezt most részletesen megbeszélték és ezért a levél vétele előtt lefolyt beszélgetésük tárgyára egyelőre nem is tértek többé vissza.

Tizenkilencedik fejezet

Kafarnaum

Abban az időben, amikor az imént leírt események híre bejárta a római birodalmat, Palesztinában nagy dolgok történtek. A názáreti Jézus tanításának és csodáinak híre futószélként terjedt el egész Zsidóországban, sőt messze annak határain túl is. Mind nagyobb és nagyobb tömegek követték őt és míg az egyszerű nép mint nagy prófétát, mint az Istentől ígért Megváltót tisztelte, addig a papok, írástudók és farizeusok ádáz gyűlölettel voltak eltelve iránta, nemcsak azért, mert a Messiás országáról merőben anyagiasan gondolkoztak, amely felfogással Jézus nyíltan szembeállt, amikor lelki megújítást hirdetett és csakis ezt tette meg Isten országának alapjává, hanem azért is, mert a nép előtt nem egyszer aláásta tekintélyüket, amikor szemükre hányta, hogy csak külsőségekben ragaszkodnak a mózesi törvényekhez, de azoknak igazi szellemét cselekedeteikkel, szokásaikkal, életmódjukkal egyenesen megtagadják. Már Jézus előfutárját, Keresztelő Jánost is gyűlölték, mert bűnbánatot hirdetett és nyíltan szemükre vetette erkölcstelen, bűnös életüket. János az ifjabb Heródesnek, Galilea negyedes fejedelmének is szemére hányta erkölcstelen cselekedetét, amikor Heródes feleségét elbocsátotta és testvérének, Fülöpnek nejével, Heródiással kezdett bűnös viszonyt. Heródes ezért Jánost elfogatta és Machaerus várába záratta. Heródiás erre aljas bosszút forralt János ellen. Leánya, Szalome, Heródes születésnapján táncával annyira megnyerte a fejedelem tetszését, hogy ez mámoros fővel megígérte neki, bármit kérjen is tőle, meg fogja tenni. Heródiás rábírta Szalomét, hogy Heródestől jutalmul Keresztelő János

fejét kérje. Heródes teljesítette Szalome kérését és Keresztelő Jánost a börtönben lefejeztette.

Midőn Jézus a történekről értesült, a Genezáreti-tó partján fekvő Betszaidába vonult. De a tömeg, amely csodáinak tanúja volt és tanítását hallgatta, oda is követte őt. Amikor Jézus a nagy tömeget meglátta, megkérdezte tanítványaitól, honnan vesznek majd élelmet annyi ember részére? Hiszen csak férfiak voltak jelen körülbelül ötezren! Egyik tanítványa, András, Simon Péter testvéröccse, erre közölte vele, hogy ennivalója bizony senkinek sincs, csak egy fiú van itt, akinek öt árpakenyere és két hala van. Jézus most így szólt tanítványaihoz:

— Telepítsétek le az embereket!

Amikor ez megtörtént, kezébe vette a kenyeret, megáldotta és hálaima elmondása után meghagyta tanítványainak, osszák szét az emberek között. Ugyanígy tett a halakkal is. És amikor azután az egész hatalmas sereg jóllakott, kiadta a parancsot:

— Szedjétek most össze a megmaradt hulladékokat, nehogy elkallódjanak.

A tanítványok engedelmeskedtek és megtöltöttek tizenkét kosarat az öt árpakenyér hulladékával. A tömeg pedig a nagy csoda láttára királlyá akarta Jézust kikiáltani, de ő kitért az ünneplés elől és egy hegyre menekült.¹

A tanítványok még aznap este, ezúttal Jézus nélkül áthajóztak Kafarnaumba. Jézus a vizen járva követte őket, és amikor hajójukat utolérte, beszállt hozzájuk.

Nikodémus ebben az időben üzleti ügyben Kafarnaumban járt. Itt hallott a kenyérszaporítás csodájáról és amikor arról értesült, hogy Jézus itt a közelben tartózkodik, felébredt benne a vágy, hogy őt újból láthassa és hallhassa tanítását is. Úgy tervezte, hogy igyekszik majd arról értesülést szerezni, mikor és hol fogja Jézus a népet tanítani és ha ezt megtudnia sikerül, elvegyül ő is a tömegben, hogy mint ismeretlen Jézus beszédének és esetleg egy csodájának is tanúja lehessen. A kenyérszaporítás csodáját követő napon tudomására jutott, hogy Jézus a kafarnaumi zsinagógában van és ott tanítja a népet.² Odasiertet tehát ő is és amikor a zsinagógába ért, meglátta Jézust, aki egy osz-

lop mellett állt az öt hallgató nagy tömeggel szemben. A jelenlévők között voltak papok, farizeusok és írástudók, voltak vámosok és egyéb hivatalnokok, néhány kereskedő és iparos, kafarnaumi és környékbeli halászok, földművesek és napszámos-munkások is. A tegnapi nagy csoda hatása alatt álló nép szinte leste a szót Jézus ajkáról. Amikor Nikodémus a zsinagógába belépett, éppen a kafarnaumi zsidók egyik előljárója fordult Jézushoz a következő kérdéssel:

— Rabbi! Hogy kerültél ide?

Jézus így felelt a kérdésre:

— Bizony mondom nektek, ti nem azért kerestek engem, mert csodákat láttatok és hitetekben akartok megerősödni, hanem mert ettetek a kenyerekből és jóllaktatok. Fáradoztatok, de ne olyan eledelért, amely veszendő, hanem olyanért, amely megmarad az örök életre, melyet majd az Emberfia ad nektek, aki mellett maga az Atyaisten tett csodákkal tanúbizonyságot.

Most egyszerre többen fordultak Jézushoz ezzel a kérdéssel:

— Mondd meg nekünk, Uram, mit tegyünk, hogy istenes cselekedeteket műveljünk?

— Az az istenes cselekedet, — felelt Jézus — ha abban hisztek, akit az Atya küldött.

Most egy másik tekintélyes zsidó szólalt meg:

— Ha azt akarod, hogy higgyünk benned, mutass nekünk még valamilyen csodát. Mert a mi atyáink mannat ettek a pusztában, amint az Írás is mondja: „Mennyei kenyeret adott nekik.”³

— Bizony mondom nektek, — szólt most ismét Jézus — nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, hanem az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. Mert Isten kenyere az, amely a mennyből szállott le és életet ad a világnak.

— Uram! — kérte erre egyik hallgatója — add nekünk mindenkor ezt a kenyeret.

Jézus most már határozottan felelt:

— Én vagyok az élet kenyere. Aki hozzám jön, nem fog éhezni, és aki bennem hisz, nem fog szomjazni soha. De

megmondtam nektek, hogy noha láttatok engem, mégsem hisztek. Mindenki, akit hozzám hív az Atya, hozzám jön és aki hittel jön hozzám, azt én szívesen fogadom, mert nem azért szállottam le a mennyből, hogy a magam akarataát cselekedjem, hanem azért, aki engem küldött. Az pedig az Atya akarata, aki engem küldött, hogy azok közül, akiket nekem adott, senkit se veszítsek el, hanem feltámasszam őket az utolsó napon, hogy mindenkinek, aki a Fiút látja és hisz benne, örök élete legyen.

Hallgatói ekkor zúgolódni kezdtek Jézus ellen.

— Hiszen ez Jézus, a József fia! — szólt az egyik szóvivő. — Szüleit mindnyájan ismerjük! Hogyan mondhatja tehát magáról, hogy a mennyből szállott alá?

Jézus meghallotta ezeket a szavakat és így szólt:

— Ne zúgolódjatok egymás között. Senki sem jöhet hozzám, hacsak nem az Atya kegyelméből, aki engem küldött. Bizony mondom nektek, hogy aki bennem hisz, elnyeri az örök életet. Mert én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannat ettek a pusztában és meghaltak. De a kenyér, melyet én adok nektek, a mennyből leszálló kenyér, melynek az a rendeltetése, hogy aki ebből eszik, ne haljon meg. Én vagyok az élő kenyér, mely mennyből szállott alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él és a kenyér, melyet én fogok nektek adni, az én testem, melyet odaadok a világ életéért.

Jézus e szavaira már nagy zúgás vonult végig a tömegen. A jelenlévők most vitatkozni kezdtek és egyikük hangosan kérdezte:

— Miképen adhatja nekünk ez az ember saját testét eledelül?

Jézus azonban a következő szavakkal még jobban megerősítette eddigi állításait:

— Bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő véréát, nem lesz élet bennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véreát, elnyeri az örök életet és én feltámasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véreát, bennem marad és én benne maradok. Amint az élő Atya küldött engem és

én az Atya által élek, úgy az is, aki az én testemet eszi, általam fog élni. Ez az a kenyér, mely az égből szállott alá. Aki ezt a kenyeret eszi, örökké fog élni, nem úgy, mint atyáitok, akik mannát ettek és meghaltak.

Jézusnak e szavai most már nagy ellenkezést váltottak ki a hallgatóságban. Az emberek, akiknek nagy része azért jött ma ide, hogy Jézust ünnepelje, aki egy nappal ezelőtt ismét oly nagy csodát művelt, az értelmetlennek vélt beszéd hatása alatt megnehezteltek reá és mind több és több ember hagyta el a zsinagógát. Csak az apostolok maradtak ott és velük együtt még néhányan Jézus tanítványai közül. De ezek sem értették meg Jézus szavait és egyikük meg is szólalt:

— Kemény beszéd ez, valóban nehéz botránkozás nélkül hallgatni.

Jézus tudta, hogy a tanítványok beszéde miatt zúgódnak és ezért így szólt hozzájuk:

— Ti megbotránkoztok ezen? Mit fogtok majd akkor szólni, ha látjátok, hogy az Emberfia felmegy oda, ahol azelőtt volt. A szellem az, ami életet, nem a test, amely semmit sem használ. Az igék, melyeket most tőlem hallottatok, szellemet és életet jelentenek. De vannak köztetek többen, akik nem hisznek és éppen azért mondom nektek, hogy senki sem jöhet hozzám, ha az Atya nem ad neki ehhez kegyelmet.

A tanítványok még most sem voltak képesek Jézus szavainak értelmét felfogni és inkább elpártoltak tőle. A zsinagóga lassan teljesen kiürült. Jézus erre a vele maradt tizenkét apostolhoz fordult ezzel a kérdéssel:

— Csak nem akartok ti is tőlem elmenni?

E határozott kérdésre a többi apostol nevében is Simon Péter felelt:

— Uram! Hát kihez mennénk? Hiszen mi tudjuk, hogy az örök élet igéi nálad vannak. Kezdetből fogva hittük, hogy te Krisztus vagy, az élő Isten Fia!

Jézus szavainak igazi értelmét akkor még ők sem fogták fel, de azok igazságában mégsem kételkedtek.⁴

Különös volt a hatás, melyet Jézus szavai Nikodémus lelkében váltottak ki. Miként a nagy tömeg, sőt a tanítvá-

nyok is, ő sem értette meg azokat. A tisztán lelki értelem-
ben vett Krisztus-ország fogalma még mindig nem alakult
ki benne és Jézus beszéde, mely felett hallgatói oly nagy
mértékben megbotránkoztak, hogy elpártoltak attól, akit
eddig szinte vakon követtek, reá is inkább kiábrándítólag
hatott. Amikor Jézust kezdetben a zsinagógában meglátta,
feltette magában, hogy őt távozása előtt üdvözölni fogja, de
az imént hallottak hatása alatt elállt ettől a szándékától.
Amikor a hallgatóság eltávozott, ő nem ment el, hanem egy
oszlop mögé húzódva figyelte a történeendőket. Simon Péter
utolsó szavai után Jézus az apostolokkal együtt elhagyta
a zsinagógát, ahol Nikodémus most már egyedül maradt
vissza. Lelkét súlyos kételyek mardosták. Egyideig még
arra gondolt, hogy Jézust felkeresi és megkéri, magyarázza
meg neki közelebről szavainak értelmét, de azután elállt
szándékától, elhagyta a zsinagógát, visszatért szállására és
nemsokára hazautazott Jeruzsálembe.

Jézus tanításának és csodáinak híre most eljutott már
Antiochiába is. Az első hírt Judit hallotta felőle zsidó hit-
sorsosai körében. Amit hallott, elmondta Corneliának. Ez
kezdetben kissé kétkedve fogadta Judit szavait, de amikor
elmesélt neki néhány részletet abból, amit Jézus felől hal-
lott, maga is reménykedni kezdett, hogy a Zsidóországban
tanító próféta őt is meg fogja gyógyítani. Judit szívből kí-
vánta, hogy barátnője e reményében megerősödjék. Azért
elhívta most hozzá azt a Priscus nevű zsidót, aki néhány
nappal ezelőtt érkezett meg Galileából, ahol maga is szem-
tanúja volt Jézus több csodájának. Priscus Cornelia kéré-
sére elmondta, miképen gyógyított meg Jézus Kafarnaum-
ban az ő jelenlétében egy tizenkét év óta vérfolyásban szen-
vedő asszonyt, és miképen támasztotta fel Jairusnak, a ka-
farnaumi zsinagóga főnökének elhunyt leányát. Cornelia
ámulva hallgatta Priscus elbeszélését, amely feltétlenül
szavahihetőnek látszott. Ennek hatása alatt elhatározta,
hogy meg fogja kérni Marcust, vigye őt magával Galileába,
mert meg akarja Jézust kérni, hogy gyógyítsa meg az ő
baját is. Marcus akkor már két hónap óta nem volt otthon.
Elutazott Rómába, hogy onnan egy Silvius nevű híres orvost
hozzon magával, mert remélte, hogy ami nem sikerült a kis-

ázsiai és görög orvosoknak, az ennek a Silviusnak talán sikerülni fog. Együttal felhasználta a római utat már évek óta nem látott atyjának meglátogatására és némely fontos üzleti ügyeinek elintézésére is. Most azonban már várni lehetett nemsokára visszaérkezését.

Cornelia valósággal megújult a reménységtől. Judittal együtt vígan szőtték a palesztinai út terveit:

— Ugye te is elkísérsz, drága Juditom?

— Örömmel megyek veled, Corneliám, és addig is nem szünök meg imádkozni és kérni Istent, hogy utunk eredményes legyen.

— Hogy fog jó anyám örülni, ha meglát minket! Mindjárt meg is írom neki tervünket.

Cornelia most hosszú levelet írt anyjának. Megírta, hogy állapota nem javult elutazása óta, de most komoly reménye van, amióta a názáreti Jézus csodáiról hallott. Ezért már el is határozta, hogy amint férje hazatér Rómából, ahová már két hónappal ezelőtt elutazott, megkéri őt, engedje meg, hogy Judittal együtt Palesztinába mehessen. Ott meg akarja keresni a názáreti Jézust és megkéri, hogy gyógyítsa meg. Az utat Szeleuciából Caesareáig hajón fogják megtenni, ott pedig majd nem lesz nehéz atya segítségével megtudniok, hogy Jézus hol tartózkodik. Megkérte anyját, írja meg neki, mit hallott ő Jézusról, hiszen Palesztinában mindenesetre többet tudnak róla, mint itt, Antiochiában. Cornelia akkor még nem tudta, hogy Claudia Procula már látta Jézust és hallotta tanítását is. Pilatus ugyanis annakidején lebeszélte nejét arról, hogy beteg leányának Jézusról írjon.

Amikor Marcus néhány nappal Cornelia levelének elküldése után hazaérkezett és a két nő tervéről értesült, hevesen ellenezte azt. De ellene volt az utazásnak Silvius, a Rómából jött orvos is. Marcus nem akarta elhinni, hogy a Jézus csodáiról szóló hír igaz. Silvius pedig egyenesen nevetséges zsidó babonának nyilvánította azt. Megvizsgálta Corneliát, majd kezelésbe vette, de eredményt ő sem tudott elérni. Cornelia és Judit erre tovább kérelték Marcust, hogy egyezzek bele az utazásba, de Marcus most azzal érvelt a terv ellen, hogy az időközben beköszöntött tél miatt

hajón most úgysem utazhatnának, szárazföldön pedig túlságosan fárasztó volna Corneliának az út. Időközben megérkezett Claudia Procula válasza Cornelia levelére. Részletesen leírta benne Jézussal való találkozását és a názáreti próféta egyéniségének reá és Juniusra gyakorolt hatását. Irt legutóbb hallott csodáiról is, amelyek alapján ő is azt hiszi, hogy Jézus meg tudná Corneliát gyógyítani. Ezért ő maga is kívánatosnak találná, hogy Cornelia az amúgyis rövid tél elmúltával Palesztinába jöjjön. Hogy Jézus hol tartózkodik, előre sohasem lehet tudni. Legtöbb időt a Genazáreti-tó mellett fekvő városokban szokott tölteni, de gyakran megy Judeába, sőt olykor távoli vidékekre is. A zsidók húsvéti ünnepeit azonban legtöbbször Jeruzsálemben tölti. A jövő tavaszon egyébként ő is elkíséri Pilatust Jeruzsálembé és talán az volna a legcélszerűbb, ha Cornelia is akkor jöjjön oda, mert ott húsvétkor bizonyára találkozhatik a Názárettel.

Marcus eleinte hallani sem akart arról, hogy Cornelia éppen húsvétkor utazzék Jeruzsálembé. Attól tartott ugyanis, hogy az ott olyankor szokásos tömegfelvonulás könnyen zavargásokat idézhet elő, ami a múltban már többször fordult elő a zsidók szent városában. De Cornelia és Judit is, aki így legalább egyszer remélt hozzájutni ahhoz, hogy személyesen résztvehet a szent városban népének legnagyobb ünnepén, addig kérlelték, míg végre beleegyezett. De kijelentette, hogy tavasszal ő is el fogja őket Jeruzsálembé kísérni és minthogy a kis Juniust nem akarja egyedül itthon hagyni, őt is elviszik magukkal. Így legalább mindnyájan együtt lesznek. A prokurátor jeruzsálemi palotája úgyis elég tágas ahhoz, hogy az egész családot a megfelelő kísérettel együtt befogadja. Cornelia erre boldogan csókolta meg férjét és rögtön közölte az örömhírt levélben édesanyjával is.

Amióta Marcus beleegyezett abba, hogy neje a húsvéti ünnepekre Jeruzsálembé utazzék szüleikhez és ott a názáreti Jézustól kérje súlyos bajának meggyógyítását, Cornelia szíve tele volt reménnyel és bizakodással, mert bizonyosra vette, hogy várakozásában nem fog csalódní és a zsidók nagy prófétája visszaadja egészségét. A tél aránylag nyugodtan

telt el, bár Cornelia állapota a római orvostól rendelt kezelés ellenére sem javult semmit. Judit is örült, hogy Corneliával együtt ő is eljut Jeruzsálembe. Feltette magában, hogy ott most már megkeresi Nikodémust, akiről még mindig azt hitte, hogy nagybátyja és elmondja neki a hajótörés történetét, valamint azt is, hogy milyen kegyes volt hozzá Isten, amikor Pilatus házába juttatta, ahol Cornelia oldalán második otthont talált, és hogy barátnője mellett Antiochiában mily boldognak érzi magát. Annak is nagyon örült, hogy Jeruzsálemben meglátja majd Jézust, akiről már oly sok csodálatos dolgot hallott Antiochiában élő hitsorsosai körében. Itt ugyanis igen sok zsidó élt s ezek sűrű érintkezést tartottak fenn Galileában és Judeában élő fajtestvéreikkel.

Alighogy elmúlt a tél, Cornelia és Judit már készülődni kezdtek a jeruzsálemi útra. Marcus gondoskodott arról, hogy Szeleuciában idejekorán hajó álljon rendelkezésükre. Ez majd elviszi őket Joppéba, hogy onnan azután a leg-rövidebb úton Jeruzsálembe érjenek. A zsidók húsvétját megelőző hét elején indultak el Antiochiából. Szeleuciáig gyaloghintokon tették meg az utat, ott azután az egész útkíséréssel hajóra szálltak és magukkal vitték a gyaloghintókat is, mert Marcus tudta, hogy közvetlenül az ünnepek előtt nehéz lesz Joppéból Jeruzsálembe megfelelő közlekedési eszközt találniok. Ezért úgy határozott, hogy ezt az utat is a magukkal vitt gyaloghintókon fogják megtenni, mert különösen Cornelia és a kis Junius részére ez volt az utazásnak legkényelmesebb módja. A tengeren ilyenkor tavaszszal elég gyakoriak voltak az erős déli szelek és így számolni kellett azzal, hogy a tengeri út a szokottnál hosszabb ideig fog tartani, mert a hajónak útközben esetleg többször is ki kell kötnie. A Joppéba érkezésük napját nem lehetett tehát előre kiszámítani és Cornelia ezért nem is értesítette szüleit jövetelük idejéről. Arra is gondolt e mellett, hogy nagy lesz az örömük, ha meglepetésszerűen érkeznek Jeruzsálembe.

¹ V. ö. Máté 14, 13—21., Márk 6, 30—45., Lukács 9, 10—17. és János 6, 1—15. — ² Kafarnaum Jézus idejében elég jelentékeny kereskedelmi város volt. Lakosai közismerten anyagiassággal foglalkoztak. — ³ Zsolt. 77, 24. — ⁴ V. ö. János 6, 16—70.

Huszdik fejezet

Lázár

Abban az időben, mielőtt Marcus családjával Antiochiából elindult, Jézus tanítványaival a Jordán völgyében, éspedig a folyó túlsó partján tartózkodott. Ilyenkor kora tavasszal ugyanis Galilea és Judea egyéb vidékein még elég zord volt az időjárás és már a gyakori esőzések miatt is kellemetlen volt a szabadban való tartózkodás. A Jordán mélyen fekvő völgyében azonban már nyáriasan meleg volt az idő és már az éjjeleket is bátran lehetett a szabadban tölteni. Jézus nevét már ismerték akkor egész Palesztinában, és ahol megjelent, mindenütt nagy sokaság csatlakozott hozzá, nemcsak állandó kísérőkből, hanem a környező helységek lakosságából is.

Egy gyönyörű tavaszi nap reggelén ismét hatalmas embertömeg kereste fel Jézust a Jordán völgyében. Az emberek nagy része lelkes híve volt, de mint mindenütt, itt is akadtak rosszakaratúak, a főpapok és a farizeusok kiküldöttjei, akik Jézust csak azért kísérték, hogy beszédeit és cselekedeteit ellenőrizzék. Szerették volna őt ugyanis kelepcebe csalni, azt gondolván, hogy egyszer csak mond majd olyasvalamit, amin a nép megbotránkozik, vagy amivel okot szolgáltat arra, hogy törvényes úton járjanak el ellene. Ezért fordultak hozzá gyakran különféle kérdésekkel.

A Jézus tanítását hallgatók között ezúttal is sok volt a közismerten bűnös ember. A farizeusok ezt rossz szemmel nézték és kifogásolták, hogy Jézus szívesen áll szóba ezekkel a bűnösökkel. Jézus nyugodtan hallgatta a farizeusok zúgolódását, és így szólt hozzájuk:

— Egyedül Istennek van ahhoz joga, hogy a bűnösök

felett ítéletet mondjon, Isten pedig nem a külső látszat szerint ítél, mint ti, és örömet megbocsát annak, aki bűneit töredelmes szívvel megbánja, mert Isten végtelenül irgalmas és örül a bűnösök megtérésének.

Szavainak megerősítéséül elmondta a következő példabeszédet:

— Egy embernek két fia volt. A fiatalabbik egyszer így szólt atyjához: „Atyám! Add ki nekem az örökségemet.” Az atya erre elosztotta vagyonát két fia között. A fiatalabbik egy idő múlva összeszedte mindenét, elutazott egy távoli országba és ott léha étellel eltékozolta egész vagyonát. Miután már mindent elpazarolt, nagy éhínség tört ki abban az országban és ő is nyomorba jutott. Arra kényszerült, hogy elszegődjék egy ottani polgárhoz, aki sertéseinek őrzését bízta reá. Úgy éhezett, hogy szeretne volna gyomrát a sertések eledelével megtölteni, de abból sem adtak neki. Ekkor magába szállt és így gondolkozott: „Hány béres dúskál kenyérben atyám házában, én pedig itt éhen pusztulok. Inkább visszatérek tehát atyámhoz, bevallom neki, hogy vétkeztem az Ég ellen és ellene, és már arra sem vagyok méltó, hogy fiának nevezzen. Csak arra fogom kérni, fogadjon be béresei közé.” Erre felkerekedett és visszatért atyjához. Ez már messziről meglátta hazatérő fiát és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, nyakába borult és megcsókolta. A tékozló fiú most így szólt: „Atyám! Vétkeztem az Ég ellen és ellened. Nem vagyok már arra sem méltó, hogy fiadnak nevezz.” De a jó atya ezt parancsolta szolgálainak: „Vegyétek elő hamar a legdrágább köntöst és adjátok rá, s húzzatok ujjára gyűrűt és lábára sarut. Azután pedig hozzatok elő és öljétek le a hizlalt borjút. Együnk és vigadjunk, mert fiam meghalt és feltámadt, elveszett és újra megtaláltam őt.” Nagy vigadozás kezdődött ekkor az atya házában. Az idősebb fiú pedig a mezőn volt, amikor mindez történt. Amikor hazajött és hallotta a zenét és a táncot, megkérdezte az egyik szolgától, hogy mi történt? A szolga így felelt: „Megjött az öcséd és atyád levágatta a hizlalt borjút, mert megörült, hogy jó egészségben visszakapta őt.” Az idősebb fiú bosszankodott e miatt és nem akart bemenni a mulatozók közé. Atyja kijött hozzá és kérlelni kezdte. Ő

azonban e szavakkal tett szemrehányást atyjának: „Évek óta szolgálók neked híven, atyám, de még sohasem adtál nekem egy gödölyét sem, hogy barátaimmal lakmározzam. Amikor pedig öcsém, aki parázna személyekkel mulatta el egész vagyonát, megérkezett, azonnal leöletted kedvéért a hizlalt borjút!” Az atya így felelt: „Fiam! Te mindig velem vagy és mindenem a tiéd. Most azonban illett vigádnom és örvendeznem, mert öcséd meghalt és feltámadt, elveszett és újra megtaláltam őt.” Így fog megbocsátani a mennyei Atya is a megtérő bűnösnek.¹

A farizeusok azzal is szerettek eldicsekedni, hogy náluknál lelkiismeretesebben senki sem tartja meg Mózes törvényeit. A külső látszat szerint ebben igazuk is volt. Valóban szigorúan ragaszkodtak ugyanis a törvények formai rendelkezéseihez, de a nélkül, hogy azok szellemére figyelemmel lettek volna. Erénygyakorlataikat is többnyire nyilvánosan végezték, de nem azért, hogy ezzel jó példát mutassanak, hanem azért, hogy megszerezzék az emberek dicséretét. Jézus ostromozni akarta ezt a kevélységet s ezért elmondott most még egy példabeszédet:

— Két ember felment a templomba, hogy imádkozzék. Az egyik farizeus volt, a másik pedig vámos. A farizeus előre ment és így imádkozott: „Istenem! Hálát adok neked, amiért nem vagyok olyan, mint a többi emberek, rabló, igaztalan és házasságtörő, mint ez a vámos is. Hetenkint kétszer bőjtölök és tizedet adok mindenből, amim van.” A vámos pedig távol állt, nem merte szemét az égre felvetni, hanem mellét verve így imádkozott: „Istenem! Légy nekem bűnösnek irgalmas!” Mondom nektek, hogy ez sokkal inkább megigazulva tért haza, mint amaz. Mert mindenkit meg fognak alázni, aki önmagát felmagasztalja, aki pedig önmagát megalázza, azt fel fogják magasztalni.²

Jézus ezután még egyideig prédikált, majd elindult tizenkét tanítványával a Jordán túlsó partján dél felé. Utközben így szólt hozzájuk:

— Mondjátok meg nekem, kinek tartják az emberek az Emberfiát?

A tanítványok nevében Simon Péter felelt Mesterének:

— Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek,

még mások pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.

Jézus most tovább kérdezte tőlük:

— Hát ti kinek mondtok engem?

Erre a határozott kérdésre ismét Simon Péter felelt:

— Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia.

— Boldog vagy Simon, Jónás fia! — szölt most Jézus.

— Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ezt ki neked, hanem a mennyei Atya. Mondom pedig neked, hogy te Péter vagy és erre a kösziklára fogom építeni Egyházamat és a pokol kapui sem vesznek erőt rajta! Neked adom a mennyország kulcsait. Amit meg fogsz kötni a földön, meg lesz kötve a mennyekben is és amit fel fogsz oldani a földön, fel lesz oldva a mennyekben is.³

Most tovább haladtak az úton. A tanítványok gondolatokba merültek, míg egy kis idő után ismét így szólt Jézus hozzájuk:

— Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztyét és kövessen engem. Mert aki hittagadással, gyávasággal vagy bűnnel akarja földi életét megmenteni, elveszti az örök életet, aki pedig életét áldozza fel érettem, el fogja nyerni az örök boldogságot. Pedig mit használ az embernek, ha elnyeri az egész világot, de lelkének kárát vallja? Vagy mit adhat az ember cserébe lelkéért? Mert az Emberfia el fog jönni nagy dicsőségben angyalaival és akkor megfizet majd mindenkinek cselekedetei szerint. Azért mindenkit, aki megvall engem az emberek előtt, azt én is megvallom majd mennyei Atyám előtt, aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt én is meg fogom tagadni mennyei Atyám előtt.

És íme, most felmegyünk Jeruzsálembe és ott be fog teljesedni mindaz, amit a próféták az Emberfiáról megírtak. Mert a pogányok kezébe fogják őt adni és megcsúfolják, bántalmazzák és megköpdösik őt. És miután megostorozták, meg fogják ölni, de ő harmadnapon fel fog támadni halottaiból.⁴

Ámbár a tanítványok nem értették meg Jézus szavait, azok mégis félelemmel töltötték el őket. Amikor azután tovább haladtak, kis idő múlva találtak útközben egy

betániai emberrel, aki Jézust kereste. Ez az ember Lázár nővéreinek, Mártának és Máriának küldönce volt. Azzal az üzenettel küldték Jézushoz, hogy fivérük, Lázár, nagyon súlyosan megbetegedett. Amikor Jézus a hírt meghallotta, így szólt tanítványaihoz:

— Ez a betegség nem válik Lázárnak halálára, hanem Istennek dicsőségére, hogy az Isten Fia is dicsőséget nyerjen általa.

Jézus nagyon szerette Lázárt és nővéreit. Mindazonáltal mégsem indult el azonnal Betániába, hanem még két napig maradt tanítványaival a Jordán túlsó partján és csak azután keltek útra. Jézus útközben így szólt az apostolokhoz:

— A mi barátunk, Lázár, elaludt, de én megyek, hogy felköltsem őt álmából.

Az apostolok azt hitték, hogy Jézus valóban csak álomról beszél. Simon Péter így szólt hozzá:

— Ha alszik, Uram, meg is fog gyógyulni.

Jézus azonban nyíltan megmondta nekik:

— Lázár meghalt és én miattatok örülök, hogy nem voltam ott, mert azt akarom, hogy megerősödjetek hitetekben. De most már ne késlekedjünk tovább és siessünk Betániába.

Amikor Jézus tanítványaival együtt oda megérkezett, Lázár már négy nap óta el volt temetve. Lázár házában sok idegent találtak, mert a részvétlátogató rokonok és ismerősök nagy tömege kereste fel az elhunyt nővéreit, Mártát és Máriát. Ezek között volt Nikodémus is, aki Jeruzsálemben éppen aznap értesült Lázár haláláról. Amióta a kafarnaumi zsinagógában utoljára hallgatta Jézus beszédét, újra erősebben támadtak fel lelkében kételyek Jézus messiási küldetését illetően. A szavak, melyekkel saját testét ígérte eldelül az embereknek, még ma is érthetetlenek voltak előtte. Az is gondolkodóba ejtette, hogy Jézus Kafarnaumban tett kijelentéseinek hatása alatt elhagyták hívei, sőt hogy még tanítványainak nagy része is elpártolt tőle. Az sem tévesztette el hatását Nikodémus lelkére, amit ismerősei, különösen pedig a farizeusok körében Jézusról állandóan hallott. Ezek gyűlöltek a názareti profétát és mindent

elkövettek, hogy aláássák a nép körében támadt nagy népszerűségét, ami ugyan eddig nem nagyon sikerült nekik, de a kafarnaumi beszéd Nikodémus saját tapasztalata szerint megtette ezt a hatást Jézus ellenségeinek közreműködése nélkül is. A Messiás országának anyagias felfogása kezdett Nikodémus lelkében lassan ismét felülkerekedni. Amikor azonban megtudta, hogy a betániai Lázár meghalt, újból felébredt benne Jézussal történt első találkozásának emléke. Szinte vágyott oda, ahol először látta a Názaretit, és ahol olyan mélyértelmű szavait hallotta. Kiment tehát Betániába, hogy Lázár nővéreinek részvétét kifejezze. Eppen Mártával beszélt, amikor ennek hírül hozták Jézus érkezését. Nikodémust a hír először nagyon meglepte, de azután örült is annak, hogy Jézust ismét látni fogja. Márta a hír hallatára azonnal kisietett Jézus elé. Nikodémus is kiment utána. Amint Márta Jézust megpillantotta, sírva fordult hozzá e szavakkal:

— Uram! Ha itt lettél volna, testvérem, Lázár, nem halt volna meg! De én tudom, hogy bármit kérsz is Istentől, megadja neked.

— Testvéred fel fog támadni — szolt Jézus most vigasztalóan Mártához.

— Tudom, — felelt Márta — hogy fel fog támadni a feltámadáskor, az utolsó napon.

Jézus erre így válaszolt:

— Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki bennem hisz, még ha meg is halt, élni fog és mindazok, akik bennem hisznek, örökéletűek lesznek. Hiszed-e ezt?

— Igen, Uram! — felelt ismét Márta — hiszem, hogy te Krisztus, az Isten Fia vagy.

Márta most bement a házba és közölte Máriával, hogy Jézus megjött. Mária erre rögtön fölkelt és kiment Jézushoz, aki még mindig ott volt, ahol az előbb Mártával találkozott. A Máriát vigasztaló zsidók is kimentek Mária után. Amint Mária Jézust meglátta, e szavakkal borult sírva lábai elé:

— Uram! Ha itt lettél volna, testvérem nem halt volna meg!

Jézus lelke mélyéig megrendült, amikor a síró Máriát

és a gyászolókat észrevette és megkérdezte, hová temették Lázárt, miközben könnyezett. A jelenlévők meghatva mondták:

— Ime, mennyire szerette ezt a halottat!

Egyesek pedig így szóltak:

— Vajjon ez a Jézus, aki vakokat meggyógyított, nem akadályozhatta volna-e meg Lázár halálát?

Jézust most odavezették Lázár sírjához. Ez egy barlangban volt és nyílását nagy kő zárta el. Megparancsolta a körülállóknak, hogy mozdítsák el a követ a sír bejáratától. Ekkor megszólalt Márta:

— De Uram, a holttest már oszlásnak indult, hiszen négy nap óta van a sírban!

— Nem mondtam-e már neked, — szólt Jézus — hogy ha hinni fogsz, meglátod az Isten dicsőségét?

Most már elmozdították a követ, mire Jézus szemét az égre emelte és így imádkozott:

— Hálát adok Neked, Atyám, amiért meghallgattál. Tudtam ugyan, hogy Te mindig meghallgatsz, és amit kértem, csak azért kértem, hogy az itt jelenlévők elhiggyék, hogy Te küldöttél engem.

Az ima után felkiáltott:

— Lázár! Jöjj ki!

E szavakra Lázár azonnal kijött a sírból, de alig tudott mozdulni, mert teste pólyákba volt göngyölvé és feje is be volt kötve. Jézus most megparancsolta:

— Oldjátok fel kötelékeit és bocsássátok el őt!⁵

Leírhatatlan volt a hatás, amit Jézusnak ez a nagy csodája a jelenlévőkre kiváltott. Márta és Mária sírva borultak le Jézus lábaihoz. Sokan hangosan kezdtek imádkozni, egyesek pedig önfeledten, lelkendezve bámulták ezt az embert, aki ily nagy dolgot cselekedett. Akadtak azután többen olyanok is, akiket babonás félelem és rettegés fogott el Lázár feltámadásának láttára. Nikodémus szinte dermedten állt a helyén és nem tudta szemét Jézusról levenni. Csak akkor sütötte le mintegy szégyenkezve szemeit, amikor Jézus szelíd szemrehányás kifejezésével nézett reá. Most már őszintén megbánta, hogy kételkedett benne, mert szilárdan meg volt győződve arról, hogy Jézus valóban a Messiás,

vagyis Krisztus, az élő Isten Fia, ahogy őt egyik tanítványa Kafarnaumban nevezte. Hogy Lázár valóban halott volt, nem lehetett kétséges. Hiszen amikor elmozdították a követ sírjának nyílásáról, Nikodémus érezte az erős hullaszagot, amely a sírból kiáradt. És Lázár, aki az előbb még ott fektült a sírban, akinek teteme már oszlásnak indult, miután barátai a csoda megtörténte után betámogatták a házba, éppen most lépett ki már felöltözve annak ajtaján. Odament Jézushoz és néma hálaadással borult térdre előtte. Jézus erre megfogta Lázár kezeit, magához emelte és megcsókolta őt. Majd vele, nővéreivel és tanítványaival együtt visszavonult a ház belsejébe.

Sokáig tartott, amíg Nikodémusnak sikerült végre gondolatait összeszednie. A kételyek, melyek a kafarnaumi zsinagógában hallott beszéd hatásaként lelkében feltámadtak, egycsapásra teljesen elenyésztek. Ő is szeretett volna Jézus után a házba bemenni, lábai elé leborulni, kételyeiért bocsánatát kérni és most már tántoríthatatlan hitét előtte megvallani. De mindehhez nem volt bátorsága. Így hát gondolatokba merülve megindult lassan a Jeruzsálembe vezető úton hazafelé. A városba érve nem ment palotájába, de mielőtt hazatért volna, felkereste Arimateai Józsefet, egy gazdag és tekintélyes farizeust, aki vele együtt tagja volt a zsidók jeruzsálemi főtanácsának és akiről tudta, hogy titkos híve és tanítványa a názáreti Jézusnak. Elmesélte neki mindazt, aminek az imént Betániában tanúja volt. József mélyen megrendülve hallgatta Nikodémus szavait, majd ketten hosszasan elbeszélgettek egymással. Beszélgetésük kizárólag Jézus személye körül forgott és végül mindketten abban állapodtak meg, hogy most már nyíltan Jézus mellé állnak és megvédik őt a vele szemben elfogult és elenséges főtanáccsal szemben is.

Betániában futótűzként terjedt el Lázár feltámasztásának híre és a kis falu népe, amely Jézust már jól ismerte, mert a multban is sokszor tartózkodott ott Lázár házában, büszke volt arra, hogy a nagy próféta éppen Betániát választotta ki eddigi legnagyobb csodájának színhelyéül. Lakott a faluban egy Simon nevű gazdag ember. Ezt Jézus már régebben bélpoklosságból gyógyította ki. Ez a Simon aznap

este lakomát rendezett Jézus tiszteletére s erre Jézus tanítványain kívül Lázárt és nővéreit is meghívta. Márta a háziasszonynak segített a tálalásnál, míg Mária magával hozott egy alabástromedényt, melyben egy font drága nárduszenetet volt és azzal a vacsora alatt az asztal mellett egy kezeveten heverő Jézus lábait kenegette. A kenet kellemes illata szétterjedt az egész teremben. Jézus egyik tanítványa, az iskárióti Júdás, aki később Mesterének árulója lett, szemrehányást tett Máriának, miért nem adta el a drága kenetet inkább háromszáz dénárért a szegények javára. Ő volt ugyanis a Jézusnak adott pénzadományok kezelője, és mint kapzsi ember, jobban szeretne volna a kenetre kiadott pénzt kézhezkapni. Ez esetben módja lett volna arra, hogy a pénz jórésztét magának tartsa meg. Mert bizony már más alkalmakkor is megdézsmálta a közös pénztárt. Jézus a szemrehányások hallatára így szólt Júdáshoz:

— Hagyd Máriát békében és ne bántsd őt, mert jó dolgot cselekszik velem. Hiszen szegények mindig vannak veletek és ti jót tehettek velük, amikor csak akartok, de én már nem leszek sokáig nálatok. Mária csak azt teszi, ami tőle telik. Előre megkeni testemet a temetésre.⁶

Júdást felette bosszantották Jézus rendreutasító szavai. Hiszen már hosszabb idő óta rossz szemmel nézte Mesterének ténykedését. A hiú, nagyravágyó és pénzsóvár ember azért csatlakozott annakidején hozzá, mert remélte, hogy Jézus, akit másokkal együtt ő is az Istentől megígért Messiásnak tartott, hamarosan meg fogja alapítani földi országát, melyben ő mint egyik első híve és tanítványa, előkelő szerephez fog jutni. Ezt az időt a gondtalan és kényelmes életre vágyó ember türelmetlenül várta. Az elmúlt három esztendő folyamán, amióta állandóan együtt járt Jézussal, már többször remélte, hogy a várva-várt pillanat végre eljön, de ebben a várakozásában eddig még mindig csalódott. Ez a körülmény már egy bizonyosfokú kiábrándulást idézett elő lelkében. Ezért elhatározta, hogy Jézust elhagyja és máshol próbál szerencsét. Jeruzsálemben most még el akarta kísérni, és úgy gondolta, hogy tervét ott majd feltűnés nélkül végrehajtja. Ekkor történt azután Lázár feltámasztásának csodája, s ez ismét gondolkodóba ejtette.

Aki ilyen nagy csodát tud művelni, mégsem lehet közönséges ember. Talán mégis célszerűbb lesz tehát, ha kitar melllette. Már-már így határozott, amikor Jézus Simon lakomáján véleménye szerint a nyilvánosság előtt megszegyénítette. Ez végtelenül bántotta hiúságát, és lelkét most már gyűlölettel töltötte el Jézussal szemben. „Majd megfizetek neki ezért” — gondolta magában és ekkor érlelődött meg lelkében az az elhatározás, hogy Jeruzsálemben elmegy a főpapokhoz és a farizeusokhoz, akikről tudta, hogy Jézus ellenségei és felajánlja nekik segítségét ahhoz, hogy őt hatalmukba kerítsék. Ha ez a terve sikerül, gazdag jutalom vár reá és Jézus elfogatása egyúttal bizonyítéka lesz annak is, hogy ő nem lehet a Messiás. Ha pedig mégis az volna, Isten nem fogja megengedni, hogy ellenségei diadalmaskodjanak felette. De hát mi lesz ebben az esetben vele? Ez a kérdés nem okozott neki súlyos gondot. Legfeljebb leborul majd, gondolta, Jézus lábaihoz és bocsánatot kér tőle. Nem kételkedett ugyanis abban, hogy ezt el is fogja nyerni, hiszen számtalanszor volt már maga is tanúja annak, hogy a Mester igen nagy bűnösöknek is megbocsátott. Így fogamzott meg Júdás lelkében aljas tettének végzetes terve.

¹ V. ö. Lukács 15, 11—32. — ² V. ö. Lukács 18, 9—14. — ³ V. ö. Máté 16, 13—19. — ⁴ V. ö. Máté 16, 24—27., Máté 10, 32—33. és Lukács 18, 31—33. — ⁵ V. ö. János 11, 1—44. — ⁶ Máté 26, 6—13., Márk 14, 3—9. és János 12, 1—8.

Huszenegyedik fejezet

A király bevonulása

Húsvét ünnepe közeledett. A Jeruzsálembé vezető utakon zarándokok ezrei vándoroltak a szent város felé. Már Galileában híre ment, hogy Jézus, a nagy próféta, az ünnepen ismét Jeruzsálemben lesz. Jézus anyja, Mária is útnak indult oda rokonainak: Szaloménak, Jakab és János apostolok anyjának, és Máriának, Kleofás feleségének társaságában. A jeruzsálemi zarándokok körében hamarosan elterjedt a híre Jézus legújabb, és eddig legnagyobb csodájának, Lázár feltámasztásának. Ezek az egyszerű, jámbor emberek most már meg voltak arról győződve, hogy Jézus valóban nem lehet más, mint az Isten által megígért Messiás, aki meghozza végre a várva-várt megváltást Isten választott népének. De a népnek is és Jézus tanítványainak is még mindig hamis fogalmuk volt a Messiásról. Változatlanul földi királynak, hatalmas világi fejedelemnek képelték el, aki népét fel fogja szabadítani a gyűlölt római iga alól és akinek uralma a jólétnek szinte elképzelhetetlenül magas fokát fogja a zsidó népnek biztosítani. Sokan már elérkezettnek vélték az időt arra, hogy királlyá kiáltsák ki a názáreti Jézust. Erre jó alkalmat nyújtott húsvét ünnepe, amelyre nemcsak Palesztina minden vidékéről, hanem a szomszédos országokból, sőt még tengerentúlról is igen sok zsidó sokott Jeruzsálembé elzarándokolni. Azt már előre elhatározták, hogy ezúttal ünnepélyes fogadtatást rendeznek a Jeruzsálembé érkező Jézusnak. Már az ünnepek előtti héten valósággal lázban égett az egész város, de amíg a jeruzsálemi nép és az idegen zarándokok nagy tömegének lelkét az örvendő várakozás izgalma töltötte be, addig a papok és

farizeusok csak bosszankodtak azon, hogy a nép ünnepelni készül ezt a részükről oly ádázul gyűlölt embert.

A húsvétot megelőző szombat utáni nap reggelén Jézus tanítványaival együtt útnak indult Betániából Jeruzsálem felé. Az út az Olajfák hegyének tövében vezetett el. Jézus ezúttal nem ment gyalog, mint máskor, hanem az utat számaron ülve tette meg. A tanítványokon kívül Betánia felől jövő zarándokok is csatlakoztak a menethez, s résztvett abban egynéhány farizeus is. Amikor a büszke örömtől lelkesedő tanítványok hangosan kezdték Mesterüket magasztalni és az ő lelkesedésük magával ragadta a kísérő tömeget is, a farizeusok bosszúsán hívták fel Jézust, hogy ne tűrje ezt a hangos ünneplést. Jézus a multban mindig kitért az ünneplések elől, ezúttal azonban így szólt a farizeusokhoz:

— Mit törődtek azzal, hogy a nép ünnepel engem? Mondom nektek, ha ezek az emberek némák maradnának, a kövek szólalnának meg.

A menet időközben elért ahhoz a helyhez, ahonnan már látni lehetett Jeruzsálemet és a templomot. Amikor Jézus a várost megpillantotta, megállította szamarát és hosszabb ideig némán szemlélte a szeme előtt megnyíló kilátást. Arcára látszólag súlyos gondok felhői borultak. Majd könnyezni kezdett és panaszos hangon megszólalt:

— Vajha te is megismerted volna legalább ezen a te napodon, ami békességedre szolgál, most pedig el van rejtve szemeid elől! Mert nehéz napok köszöntenek reád és ellenségeid körülvesznek sáncokkal, bekerítenek és megszorogatnak mindenfelől. A földre fognak tiporni téged és falaid között lakó gyermekeidet, és nem hagynak benned követ kövön, mert nem ismerted meg látogatásod idejét.

Időközben összetalálkozott a Jeruzsálemből Jézus elé siető tömeg az őt kísérő menettel. A lelkesedés most már nem ismert határt. Az emberek levetették felsőruháikat és Jézus útjára terítették, míg mások zöld gallyakat téptek le a fákról és beszórták azokkal az utat, miközben így kiáltottak:

— Hozsanna Dávid fiának! Áldott, ki az Úr nevében jő! Izrael királya! Hozsanna a magasságban!

A most már tízezrekre rúgó tömeg visszafordult és csat-

lakozott az újból meginduló menethez, és Jézus lelkes ünneplése nem szűnt meg mindaddig, amíg el nem érkeztek a jeruzsálemi templomhoz. Jézus itt leszállott, szamarát átadta egyik tanítványának és nagy sokaságtól követve belépett a templomba.¹

A húsvéti ünnepet megelőző napokon Jézus most naponkint itt tanított, az éjjeleket pedig Betániában, Lázár házában töltötte. A papi fejedelmeket és farizeusokat módfelett bosszantotta Jézus nagy népszerűsége, amely a jeruzsálemi bevonulás alkalmából eddig még sohasem tapasztalt módon nyilvánult meg. Allandóan figyelték őt és keresték az alkalmat, hogy egy-egy kicsavart nyilatkozata miatt törvényes úton járhassanak el ellene. Nyíltan egyelőre még nem mertek vele szemben fellépni, mert attól féltek, hogy a nép akkor pártjára áll és ellenük fordul, holott eddig még sikerült megőrizniök népszerűségüket. De bosszúsan kellett tapasztalniok, hogy minden igyekezetük hiábavaló, amivel okot szolgáltatott volna nekik a törvényes eljárásra. Amikor tehát a farizeusok látták, hogy nem tudnak vele elbánni, összeszövetkeztek legádázabb ellenségeikkel, a Heródes-pártiakkal, mert azt gondolták, hogy ezek, akik megalkudtak a római uralommal és ezért a hivatalos köröknél befolyással is rendelkeznek, könnyebben találnak majd módot arra, hogy Jézust kelepcébe csalják. Céljuk az volt, hogy olyan nyilatkozatra bírják, amelynek révén vagy a római hivatalos hatalommal kerül ellentétbe, vagy pedig a zsidó nép felfogásával, amely a rómaiakat elnyomójának tekintette és ezért gyűlölte. Ravaszul kieszelt tervük szerint egy alkalommal ezzel a kérdéssel fordultak tehát a templomban prédikáló Jézushoz:

— Mester! Tudjuk, hogy igazmondó vagy és Isten útját igazságban tanítod. Azt is tudjuk, hogy téged soha semmiféle emberi tekintetek nem befolyásolnak az igazság kimonadásánál. Mondd meg tehát nyíltan és őszintén, szabad-e adót fizetni a római császárnak vagy nem?

Ez valóban fogós kérdés volt. Mert ha Jézus nemmel felel, feljelenthetik őt izgatás miatt a római helytartónál, ha pedig igennel felel, a zsidó nép törvényeivel kerül ellentétbe és olyasvalamit mond, ami miatt egy csapásra elveszít-

heti eddigi nagy népszerűségét. Jézus azonban átlátott álnokságukon és így felelt a kérdésre:

— Képmutatók! Miért akartok törbecsalni? Mutassatok elő egy adópénzt!

Erre hoztak neki egy római dénárt. Jézus kezébe vette a pénzdarabot és rámutatva a rajta látható képre, ezt kérdezte tőlük:

— Kié ez a kép és ez a felírás?

— A császáré — felelték ök.

Erre a feleletre Jézus így válaszolt:

— Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené.

Ezzel a nem várt bölcs felelettel Jézus valóban megszégyenítette ellenségeit. Amikor látták, hogy aljas céljukat nem sikerült elérniök, szégyenkezve vonultak vissza, de a háttérből azért hallgatták Jézus beszédét.²

Jézus most ismét a néphez fordult, amely tanúja volt az előbbi beszélgetésnek:

— Mózes székébe az írástudók és farizeusok ültek. Az igazságot most ök tanítják. Mindazt tehát, amit ök nektek mondanak, tanítsátok ti is és tegyétek meg, de az ő tetteik szerint ne cselekedjete. Mert ök csak szóval hirdetik az igazságot, de cselekedeteik azzal merő ellentétben állanak. Nehéz és elviselhetetlen terheket raknak ugyanis az emberek vállára, de maguk egy ujjukkal sem akarnak azokon lendíteni. Minden jót csak azért tesznek, hogy az emberek lássák. Szeretik a lakomákon a főhelyeket, az első helyeket a zsinagógákban és a köszöntéseket a piacon, de azt is szeretik, ha az emberek rabbinak hívják őket. Ti azonban ne hívassátok magatokat rabbinak, mert csak egy tanítótok van, ti pedig mindnyájan testvérek vagytok. És ne hívjátok a földön senkit Atyátoknak, mert egy a ti Atyátok, aki a mennyekben van. Mestereknek se hívassátok magatokat, mert egy a ti mesteretek, Krisztus. Az alázatos lesz pedig a legnagyobb közületek.³

E szavak elmondása után Jézus kiment a templomból. Tanítványai visszaemlékeztek arra, amit Jeruzsálem pusztulásáról mondott és aggódva mutogatták neki a templom gyönyörű épületeit. Jézus erre így szólt hozzájuk:

— Látjátok ezt a nagyszerű épületet? Bizony mondom nektek, nem marad itt kő kövön, mert le fognak mindent rontani.

Betánia felé menet Jézus később lepihent az Olajfák hegyének tövében. Innen még egyszer fájdalmas pillantást vetett a városra és a templomra. A tanítványok pedig, akikkel most már egyedül maradt, ezzel a kérdéssel fordultak hozzá:

— Mondd meg nekünk, Mester, mikor fog mindez megtörténni, és mi lesz az előjele a világ végének?

Jézus így felelt a kérdésre:

— Vigyázzatok, hogy valaki el ne ámítson titeket. Mert sokan fognak hozzátok jönni az én nevemben és Krisztusnak fogják magukat nevezni és ezzel majd sokakat meg is tévesztenek. Hallani fogtok háborúkat és harci híreket. Ezekről azonban ne ijedjete meg, mert bár meg kell történniök, de még nem jelentik a véget. Mert nemzet nemzet ellen támad és ország ország ellen, és lesznek dögvészek, éhségek és földrengések itt is, ott is. Mindez pedig a gyötrelmeknek csak a kezdete. Akkor majd szorongatni fognak és meg is fognak ölni titeket, és gyűlöletesek lesztek minden népnél az én nevemért. És sokan fognak tőlem elpártolni és árulkodni fognak egymás ellen és egyik a másikat gyűlölni fogja. Igen sok hamis próféta is fog támadni s ezek majd sokakat tévedésbe ejtenek. És minthogy megnövekszik a gonoszság, sokakban meg fog hűlni a szeretet. Aki pedig mindvégig állhatatos marad, az üdvözül. És csak akkor jön el a vég, ha már az egész világon fogják hirdetni az evangéliumot minden népnek bizonyosságul.

Midőn pedig látni fogjátok e szent helyen a pusztulás útálatosságát, ahogy Dániel próféta jövendölte, akkor fussanak a hegyekbe, akik Judeában vannak, és aki a magasban van, ne szálljon le onnan, hogy valamit elvigyen a házából, aki pedig a mezőn van, ne térjen haza, hogy palástját elhozza. Jaj pedig a nehézkeseknek és a szoptatóknak ama napokban! Imádkozzatok, hogy menekülésetek ne legyen télen vagy szombaton. Mert olyan nagy lesz akkor a szorongatás, amilyen a világ kezdete óta nem volt és a jövőben sem lesz soha. És egyetlen élőlény sem menekülne meg,

ha azok a napok meg nem rövidülnek, de a választottak kedvéért meg fognak rövidülni.

Ha valaki azt mondja majd nektek: „Ime, itt a Krisztus vagy amott”, ne higgyetek neki. Mert támadnak hamis Krisztusok és hamis próféták, és nagy csodákat tesznek, hogy tévedésbe ejtsék, ha lehet, még a választottakat is. Ime, én mindezt előre megmondom nektek. Ha tehát valaki azt mondaná nektek, hogy a pusztában van Krisztus, ki ne menjetek, és ha azt mondja, hogy a rejtekhelyen van, ne higgyétek. Mert valamint a villám napkeleten támad és látszik az égbolton napnyugatig, ilyen nyilvánvaló lesz az Emberfiának eljövetele is.

Mindjárt pedig ama napok szorongatásai után el fog a nap sötétedni, a hold nem fog többé világítani, a csillagok lehullanak az égről és az eget erői megrendülnek. Akkor majd feltűnik az égen az Emberfiának jele és jajveszékelné fognak a föld minden népei. És meglátják az Emberfiát, amint jön az ég felhőiben nagy hatalommal és fénsséggel. És előreküldi angyalait nagy harsonaszóval és ezek egybegyűjtik az ő választottjait a négy világtáj felől, az eget egyik végétől a másikig. Vegyetek a fügefáról példát: Amikor ága már hajlékony és levelei kihajtottak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Így ti is tudjátok meg, hogy közel van az Isten országa, amikor mindezeket látjátok. Bizony mondom nektek, hogy még ez a nemzedék látni fogja a város pusztulását, s ez csak előképe lesz a világ végének. Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak.

Amde az Emberfia eljövetelének napját és óráját nem tudja senki, még a mennybeli angyalok sem, hanem egyedül csak az Atya. Legyetek tehát mindig ébren, mert nem tudjátok, mikor jön el a ti Uratok. Azt pedig jegyeztétek meg magatoknak, hogy a házigazda bizonyára ébren volna és nem engedne házába betörni, ha tudná, mikor jön a tolvaj. Legyetek ezért ti is ébren, mert az Emberfia abban az órában fog eljönni, amikor legkevésbé gondoljátok.⁴

Mikor pedig eljön majd az Emberfia az ő fölségében és vele az összes angyalok, be fog ülni királyi székébe. És összegyűjtenek eléje minden nemzetet és ő elválasztja őket egymástól, miként a pásztor választja el a juhokat a ba-

koktól. A juhokat jobbjára állítja, a bakokat pedig baloldalarra. Akkor így szól majd azokhoz, akik jobbra felől lesznek:

„Jöjjetek, atyám áldottai és vegyétek birtokba az országot, melyet a világ kezdetétől készítettek nektek! Mert éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, idegen voltam és felruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám.”

Erre az igazak kérdezni fogják:

„Uram! Mikor láttunk téged éhezni és tápláltunk téged? Vagy szomjazni és italt adtunk neked? Mikor láttunk idegenül, hogy befogadtunk volna vagy meztelenül, hogy felruháztunk volna? Avagy mikor láttunk betegen vagy fogságban, hogy elmentünk volna hozzád?”

És feleletül majd ezt mondja nekik:

„Bizony mondom nektek, hogy amit egynek a legkisebb atyámfiái közül tettetek, azt nekem cselekedtétek.”

Ezután pedig így fog szólni a balfelől állókhöz:

„Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, mely az ördögnek készült és az ő angyalainak! Mert éheztem és nem adtatok ennem, szomjaztam és nem adtatok nekem italt, idegen voltam és nem fogadtatok be, meztelen voltam és nem ruháztatok fel, beteg voltam, fogságban sínylődtem, és nem látogattatok meg.”

Erre ezek is kérdezni fogják:

„Uram, mikor láttunk téged éhezni vagy szomjazni, idegenül vagy meztelenül, betegen vagy fogságban és nem szolgáltunk neked?”

Akkor majd így felel nekik:

„Bizony mondom nektek, hogy amit nem cselekedtetek egynek a legkisebbek közül, azt nekem sem cselekedtétek.”

És ezek örök büntetésbe fognak menni, az igazak pedig az örök életbe.⁵

Amikor Jézus ezeket elmondotta, tanítványaival együtt folytatta útját Betánia felé. Egyideig szótlánul haladtak egymás mellett. Jézus a szokottnál komolyabb volt, a tanítványok pedig elgondolkoztak a tőle hallottakon. Egy idő múlva Jézus ismét megszólalt:

— Tudjátok, hogy két nap múlva húsvét lesz és az Emberfiát el fogják árulni, hogy megfeszítsék.⁶

Most elhallgatott, a tanítványokat pedig a félelem bizonytalan érzése fogta el. Iskarióti Júdás már nem hallotta a Mester utolsó szavait, mert az Olajfák hegyén hátramaradt, hogy onnan feltűnés nélkül visszatérhessen Jeruzsálembe. Akkor végleg elhatározta már ugyanis, hogy Kai-fás főpapot felkeresi és ajánlatot tesz neki Jézus elárulására. Jézus ismerte Júdás szándékát, a tanítványoknak pedig nem tűnt fel, hogy az Iskarióti nincs közöttük. Máskor is előfordult már ugyanis, hogy Júdás, akire a kis társaság adományokból származó pénzének kezelése volt bízva, a szükséges beszerzések végett visszamaradt Jeruzsálemben. Ilyenkor rendszerint csak a késő esti órákban ment ki utánuk Betániába.

¹ V. ö. Máté 21, 1—11., Márk 11, 1—11., Lukács 19, 28—44. és János 12, 12—15. — ² V. ö. Máté 22, 15—22., Márk 12, 13—17. és Lukács 20, 20—26. — ³ V. ö. Máté 23, 2—11. — ⁴ V. ö. Máté 24, 3—44. — ⁵ V. ö. Máté 25, 31—46. — ⁶ V. ö. Máté 26, 1—2.

Huszonkettedik fejezet

A főtanács

Kaifás főpap a Jézus bevonulását követő harmadik napon este összehívta a főtanácsot, a zsidók legfőbb bírói szervét, hogy bizalmasan megbeszélje tagjaival a Jézus ellen tervezett eljárás részleteit. Az ülésen megjelent Annás volt főpap, Kaifás apósa, több magasrangú pap és farizeus. Ott voltak Nikodémus és Arimateai József is. Ma ők ketten képviselték a főtanácsban az ellenzékét, mert el voltak szánva arra, hogy megvédik Jézust a többi farizeusokkal és a főpapokkal szemben.

Amikor már mindnyájan összegyűltek a Kaifás házában lévő tanácskozó teremben, a főpap megnyitja az ülést és annak célját a következő szavakkal ismerteti:

— Azért hivattalak össze ma benneteket, hogy megbeszéljem veletek az eljárást a názáreti Jézussal szemben, mert ez az ember nagy csodákat művel. Ha ezt tovább tétlenül nézzük, az egész nép hinni fog benne. Hiszen láttátok, miként fogadta őt a nép, amikor három nappal ezelőtt Jeruzsálembé bevonult. Az ünnepen tele lesz a város híveivel és ezek majd kikiáltják őt Messiásnak, ami egyet jelent a rómaiak ellen való fellázadással. Attól tartok, hogy ha ez megtörténik, a rómaiak közbelépnek, ami végzetes volna reánk nézve, mert lázadás esetén elpusztítják majd városunkat és az egész országot. Nekünk tehát most már végre komolyan cselekednünk kell!

A jelenlévők túlnyomó többsége helyesléssel fogadja a főpap szavait. Most Natániel szólal fel, a farizeuspárt egyik vezére, aki csak néhány évvel ezelőtt költözött Antiochiából Jeruzsálembé, ugyanaz, aki Jézus születése előtt a

szichemi fogadónál Izsák rabbival, a bölcs Simeon unokaöccsével beszélgetett:

— Nekem is az a véleményem, hogy mielőbb véget kell vetnünk Jézus veszedelmes üzelmeinek. Már Keresztelő János is sokat ártott a népnél tekintélyünknek, Jézus azután teljesen lejáratta azt. Jánostól Heródes szabadított meg minket, de Jézussal szemben nem fog eljárni, mert fél csodatévő hatalmától. Ezért tehát nekünk magunknak kell cselekednünk. Nem hallottátok, hogy multkor a templomban ismét mily vakmerően izgatta a népet ellenünk?

Most megint Kaifás veszi át a szót:

— Úgy vélem, jobb, ha egy ember hal meg a népért, semhogy az egész nemzet elveszen. Jézust tehát meg kell ölnünk. Ennek két lehetősége van. Vagy keresünk valakit, aki igyekszik titokban hozzáférni, hogy eltegye őt láb alól, vagy pedig mi magunk ítéljük őt halálra saját törvényeink szerint és rá vesszük a most Jeruzsálemben tartózkodó római helytartót, hogy erősítse meg a halálos ítéletet. Az első terv véghezvitele nem lesz könnyű. Mert olyan embert nemigen találunk, aki meg merné Jézust ölni, amikor akár a templomban, akár más helyen a népet tanítja. Hiszen az illető kitenné magát a Jézus pártján álló nép dühének és bosszújának. Titokban pedig majdnem lehetetlen hozzáférni, mert soha sincsen egyedül és tanítványai vigyáznak rá. Ezért tehát nem marad hátra más, mint a hivatalos eljárás. De így is nagyon nehéz lesz őt hatalmunkba kerítenünk.

Kaifásnak e szavai után Arimateai József jelentkezik szólasra:

— Én nem látok semmi okot a Jézussal szemben való eljárásra. Igaz, hogy a Messiás országáról szóló tanítása nem fedí azt a felfogást, amelyre minket tanítottak, de ez a legkevésbé sem ad nekünk jogot ahhoz, hogy őt megöljük. Mert ha őszinték vagyunk, el kell ismernünk, hogy Jézusnak igaza van, amikor kifogást emel a mi életmódunk és szokásaink ellen. Tanításában pedig nincsen semmi, ami Isten parancsaival vagy Mózes törvényeivel ellentétben állana. És hogy tanítása igaz, bizonyítja az a számtalan csoda, amelyet Isten erejével művelt.

— Józsefnek mindenben igaza van — szól most Niko-

démus. — Óva intelk titeket attól, hogy Jézus ellen bármit is tegyetek. Az ellen pedig a legerélyesebben tiltakozom, hogy őt akár orgyilkossal megölessétek, akár pedig halálra ítéljétek. Mert ezzel magatokra vonnátok Isten haragját, aki már annyiszor tett tanúságot Jézus igazsága mellett. Megtette ezt már Jézus születésekor, amelynek csodálatos körülményeire igen jól emlékszem. De azt is látom, hogy többen vannak itt jelen azok közül, akik velem együtt hallgatták a templomban a tizenkét éves Jézus csodálatos tanítását.

— Én is ott voltam akkor a templomban, — vág most közbe Annás főpap — amikor Jézus a próféták jövendöléseit magyarázta nekünk. Már akkor sem láttam abban mást, mint egy koraérett gyermek beteges képzelődését, és engem nem tévesztenek meg állítólagos csodái sem, mert azokban, mégha valóban meg is történtek, az ördög művét látom. Az pedig egyenesen felháborító, hogy ez az ember, a galileai ács fia, miképen beszél a főpapokról és a nép vezéreiről. Már egyedül ezért is megérdemelné a legsúlyosabb büntetést. Az ő fellépése előtt hallgatott reánk a nép és senki sem akadt, aki tekintélyünket kétségbe merte volna vonni. Ha azonban Jézus sokáig folytatja bűnös üzelveit, még megérthetjük azt is, hogy a nép nyíltan fog ellenünk fordulni. Nem szabad tehát tovább túrnunk ármánykodásait és tekintélyromboló munkáját. Aki közülünk való és ebben nem ért egyet velünk, népünk árulója, s az ilyet nem tűrhetjük meg magunk között!

Arimateai József és Nikodémus Annás e szavai után elhagyják a főtanács ülését.

— Hogy milyen veszedelmes ember ez a Jézus, — szól ismét Kaifás — kitűnik abból is, hogy már a mi embereink közül is sikerült némelyiket elbolondítania. Nikodémus és Arimateai József, Jeruzsálem leggazdagabb emberei már az ő hívei. Sürgősen kell tehát intézkednünk, mert ez a két ember még felizgatja a népet ellenünk és akkor már késő lesz. Az a véleményem, hogy Jézussal még az ünnep előtt feltétlenül végeznünk kell. Csak azt nem tudom, miképen tudjuk kézrekeríteni, mert ez csak éjjel lehetséges, amikor

egyedül van tanítványaival. Ha ugyanis nyilvánosan vonulunk fel ellene, számolnunk kell a nép ellenállásával.

Alighogy Kaifás e szavakat kimondja, bejön egy szolga és jelenti, itt van egy ember, aki sürgősen akar a főpappal beszélni. Kaifás int, hogy engedjék be. Erre belép egy sovány, csapzott, vörösés hajú és szakállú zsidó és ijedt, bizonytalan tekintettel néz körül. Azt hitte, hogy a főpapot egyedül fogja találni és a nagyszámú gyülekezet, melybe került, láthatóan zavarba ejti.

— Ki vagy és mit akarsz? — kérdi Kaifás.

— Júdás vagyok, a názáreti Jézus tanítványa — felel az idegen.

A főtanács tagjai meglepetten néznek egymásra. Kaifás pedig most ismét a jövevényhez fordul:

— Mi keresnivalód van neked itt?

— Hallottam, — felel Júdás — hogy el akarjátok Jézust fogni. Eljöttem, hogy felajánljam ehhez segítségemet.

— Hát Mesteredet akarod kezünkbe juttatni? — kérdi újból Kaifás.

— Nem akarok többé tanítványa maradni, mert nem nyújtja nekem azt, amit tőle vártam. Unom már ezt a folytonos vándorlást és nyomorúságot. Különben is gyűlölöm, mert a multkor Betániában súlyosan megbántott. Mit adtok hát nekem azért, ha őt nektek elárulom?

— Ha kezünkbe juttatod, fizetünk neked harminc ezüst siklust.

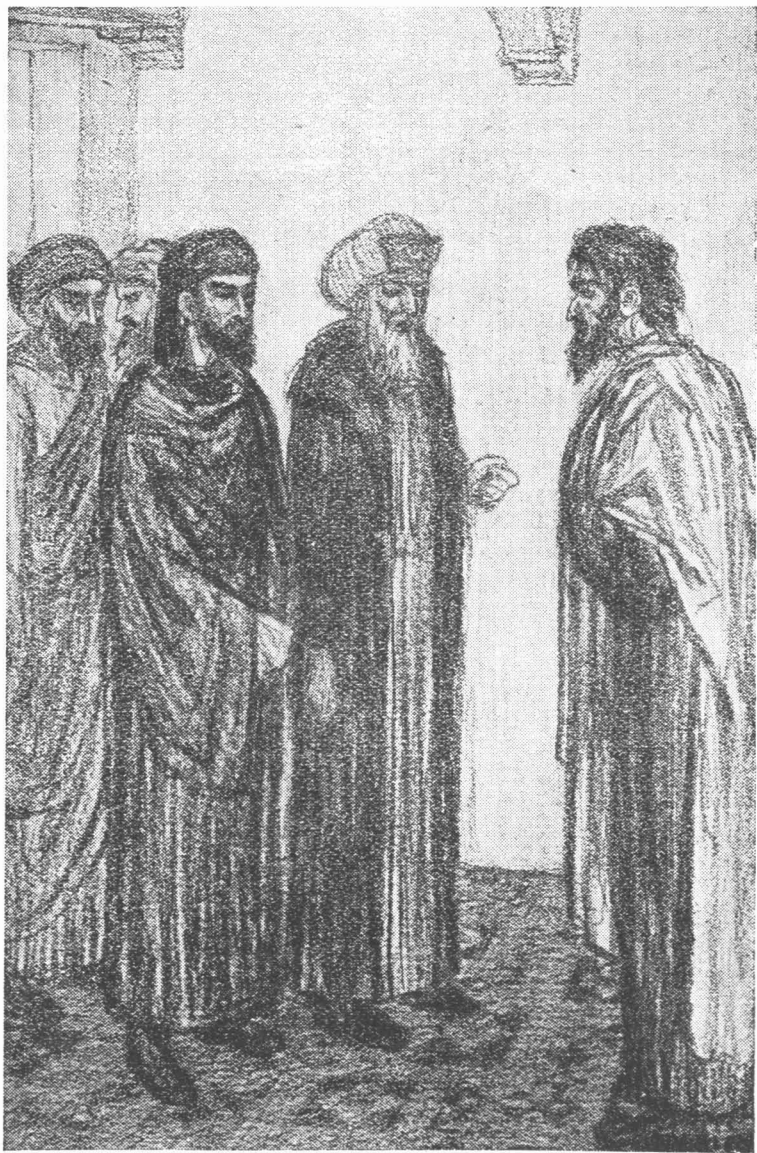
— Ajánlatodat elfogadom — felel Júdás. — Holnap este eljövök ide és elvezetlek titeket arra a helyre, ahol Jézus tanítványaival az éjtszakát tölteni fogja. A többi azután a ti dolgotok.

De mi lesz, — kérdi Kaifás — ha a sötétben nem tudjuk őt megismerni?

— Én majd odalépek hozzá és meg fogom őt csókolni.

— Ez jó lesz. Tehát holnap este ezen a helyen várunk. Itt majd megkapod azután a pénzedet is. Most menj, nehogy távolléted miatt gyanút fogjanak!

Júdás Kaifásnak e szavai után eltávozott. A főtanács tagjai még megállapodtak abban, hogy másnap este itt ismét összejönnek, majd pedig, ha Júdás megjön, poroszlokat kül-

„Ha kezünkbe juttatod, fizetünk neked harminc ezüst siklust.”

denek vele, hogy Jézust elfogják és megkötözve ide vezessék. Itt azután ítélkezni fognak fölötte és az ünnepet megelőző nap reggelén felkeresik Pilátust, hogy nála a halálos ítélet megerősítését kieszközljék. Ha tervük sikerül, a húsvéti ünnep kezdete előtt minden lezárul. Azt is elhatározták azonban, hogy Nikodémust és Arimateai Józsefet, akik az előbb Jézus pártjára keltek, nem hívják meg a holnapi ülésre.

Huszonharmadik fejezet

Az utolsó vacsora

Jézus másnap reggel nem ment be Jeruzsálembe, hanem beküldte oda két tanítványát, Pétert és Jánost azzal az utasítással: készítsék elő a húsvéti vacsorát, hogy mire ő este a többi tanítvánnyal együtt megérkezik a városba, elkölthessék együtt a húsvéti bárányt. A két tanítvány elindult tehát Betániából és amikor Jeruzsálembe érkeztek, mindenben Jézus parancsa szerint jártak el. Egy vizeskorsót hordó ember, akihez útbaigazításért fordultak, elvezette őket a Sion hegyének déli lejtőjén álló vendégházhoz, amely Nikodémus tulajdona volt. Ennek első emeletén volt egy tágas, oszlopos terem, amely céljaiknak mindenben megfelelt. Nikodémus készséggel bocsátotta házáat Jézus és övéi rendelkezésére. A ház udvarán álló egyik melléképületben lakott Jézus anyja, Mária, két nőrokonával, akik vele együtt jöttek Názáretből Jeruzsálembe, hogy itt töltsék az ünnepet. Péter és János megtették a szükséges előkészületeket az esti vacsorához. Mária és rokonai segítettek nekik. Naplemente után megérkezett Jézus a vele maradt tíz apostoltanítvánnyal. Először felkereste édesanyját. Hosszabb ideig elbeszélgetett vele, majd meleg szeretettel elbúcsúzott tőle és felment az emeleti terembe, ahol a tizenkét apostol már várt reá a terített asztal mellett. Az asztal közepén elhelyezett tálon volt elkészítve az egybesült húsvéti bárány. Körülötte kisebb tálakon keserű fűvekből készült zöld saláta, édes mártás, valamint kovász nélkül sütött lepényszerű kenyérdarabok. A főhelyen nagy kehely állott, mellette színig telt boroskancsó. Az asztalnak az ajtóval szemben lévő hosszú oldalán tizenegy kere-

vet volt elhelyezve, egy-egy kerevet pedig az asztal két keskeny végén. A vacsorán résztvevők ugyanis az akkori szokás szerint kereveteken heverték.

Jézus most helyet foglalt az asztal közepén, tőle jobbra az apostolok a következő sorrendben: Simon Péter, az idősebb Jakab, Fülöp, Bertalan, Máté és Tamás, balra pedig János, András, az ifjabb Jakab, Simon, Tádé és iskarióti Júdás. Jézus először elmondta a szokásos asztali áldást, majd e szavakkal fordult apostolaihoz:

— Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt elkölthessem veletek együtt ezt a húsvéti vacsorát. Mert meg kell nektek mondanom, hogy soha többé nem eszem azt, amíg be nem teljesedik minden az Isten országában.

Most mindnyájan ettek a bárányból, majd Jézus bort öntött a kehelybe, ivott belőle néhány kortyot és utána e szavakkal nyújtotta a kelyhet az apostoloknak:

— Vegyétek ezt és osszátok el magatok között, mert mostantól fogva már nem iszom a szőlő terméséből, míg el nem jön az Isten országa.

Miután mindnyájan ittak a kehelyből, Jézus felkelt, letette felsőruháját, maga elé kötött egy fehér vászonkendőt, majd kezébe vett egy mosóedényt, amely a terem egyik sarkában állott és egy vízzel telt korsót. Most először Péterhez ment, hogy lábát megmossa. Péter azonban a következő szavakkal ellenkezett:

— Uram, csak nem akarod megmosni az én lábamat?

— Amit most teszek, Péter, — felelt Jézus — azt te még nem érted, de később meg fogod érteni.

Péter még tovább is szabadkozott:

— Az én lábamat ugyan nem mosod meg soha!

Jézus szelíd, de határozott hangon felelt:

— Ha meg nem moslak, nem lesz részed az én országomban.

— Ha így van, Uram, — szólott erre Péter, akkor ne csak a lábamat mosd meg, hanem kezemet és fejemet is.

— Aki meg van mosva, Péter, — felelt Jézus — annak elegendő, ha lábát mossák meg, mert akkor már egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.

Jézus most szemrehányó pillantást vetett az áruló Jú-

dásra, majd végigment egyik tanítványától a másikhoz és mindegyiknek megmosta lábát. Amikor azután ezzel elkészült, felvette ismét felsőruháját, letelepedett az asztal mellé és e szavakkal folytatta beszédét:

— Tudjátok, hogy mit cselekedtem most veletek? Ti Mesternek és Úrnak hívtok engemet és jól teszitek, mert valóban az is vagyok. Ha tehát én, az Úr és Mester, megmostam a ti lábaitokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábait. Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjétek. Bizony mondom nektek, nem nagyobb a szolga uránál, sem az apostol nem nagyobb annál, aki őt küldte. Akkor leszek boldogok, ha nemcsak ismeritek, de gyakoroljátok is a szeretetet. Ezt nem mondom mindnyájatokról, mert tudom, hogy kiket választottam, de be kell teljesednie az Írásnak, amely így szól: „Aki az én kenyeremet eszi, sarkát emelte fel ellenem.”¹ Ezt már most mondom nektek, mert azt akarom, hogy ha majd megtörtént, higgyetek.

Jézus ezután kezébe vett egy darab kenyeret, tizenkét részre osztotta és szemét az égre emelve megáldotta és így szólt tanítványaihoz, miközben személyesen adott mind-egyiknek a kenyérből:

— Vegyétek és egyétek, mert ez az én testem.

Azután ismét bort töltött a kehelybe, megáldotta azt és e szavakkal adott belőle tanítványainak:

— Vegyétek és igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én véremnek kelyhe, az újszövetségé, melyet sokakért fogok kiontani a bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Amikor utolsónak Júdás is ivott a kehelyből, Jézus szomorú hangon újból megszólalt:

— Bizony mondom nektek, hogy egy közületek el fog árulni engem.

Jézus e szavaira az apostolok zavartan néztek egymásra. Péter a Mester háta mögött átszólt Jánosnak, akit szelidsége miatt Jézus különösen kedvelt, kérdezze meg, kire értette Jézus e szavakat? János Jézus keblére hajtotta fejét és halkán megkérdezte:

— Ki az, Uram, aki téged el fog árulni?

Jézus erre kezébe vett egy falat kenyeret, borba mártotta és így felelt:

— Az, akinek én most ezt a borba mártott falatot adom.

És odanyújtotta a falatot az iskarióti Júdásnak. Júdás elfogadta azt és megkérdezte Jézustól:

— Mester! Csak nem én vagyok az?

Jézus most még egyszer hosszabb szemrehányó pillantást vetett az árulóra és így szólt hozzá:

— Bizony, te vagy az. Tedd meg hát sietve, amit cselekedni akarsz!

Júdás erre felkelt és kiment a sötét éjtszakába. Kint leült egy bokor mögé a ház kapujával szemben és itt várta meg, hogy mikor fog Jézus a többi tanítvánnyal kijönni. Az áruló eltávozása után Jézus ismét elkezdett beszélni:

— Most dicsőült meg az Emberfia és megdicsőült benne az Isten. Ha Isten megdicsőült benne, őt is meg fogja dicsőíteni, mégpedig nemsokára. Gyermekeim! Már csak rövid ideig maradok veletek. Keresni fogtok majd engem, de ahová én megyek, oda ti most még nem jöhettek. Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást ti is úgy, ahogy én szerettelek titeket! Mert arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz.

Most Péter fordult újra e szavakkal Jézushoz:

— Hová mégy, Uram?

— Ahová én megyek, — felelt Jézus — oda te most nem jöhetsz utánam, de később majd követni fogsz engem.

— Miért nem mehetnék most utánad? — folytatta Péter. — Hiszen kész vagyok érted életemet is odaadni.

— Simon, Simon! — felelt Jézus szemrehányó hangon. — Te most életedet akarod érettem odaadni, én pedig azt mondom neked, hogy ma éjjel, mielőtt a kakas megszólalna, háromszor fogsz megtagadni engem!

Jézus halkán intézte Péterhez szavait, majd ismét az összes tanítványokhoz fordult és folytatta előbbi beszédét:

— Ne nyugtalankodjék a szívetek! Higgyetek Istenben és higgyetek énbennem is. Atyám házában sok lakóhely van, mert ha nem így volna, megmondtam volna nektek. Én me-

gyek, hogy számotokra helyet készítek. És ha már elmentem és nektek helyet készítettem, ismét eljövök és magammal viszlek titeket, hogy ott legyetek ti is, ahol én vagyok. Ti is tudhatjátok már az utat oda, ahová én most megyek.

— Nem tudjuk, Uram, — szólalt meg most Tamás — hogy hová mégy. Miképen tudhatnók tehát az odavezető utat?

Jézus így felelt Tamás kérdésére:

— Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem juthat az Atyához másképpen, mint általam. Ha engem kellően megismertetek volna, Atyámat is ismernétek, de mostantól fogva ismerni fogjátok őt.

— Uram! — kérdezte Fülöp. — Hol van az Atya? Mutasd meg őt nekünk, és megnyugszunk.

— Oly régóta vagyok veletek, — felelt Jézus — és te, Fülöp, nem ismertél meg engemet?! Aki engemet látott, az az Atyát is látta. Hogy mondhatod tehát: Mutasd meg nekünk az Atyát? Nem hiszed-e, hogy én az Atyában vagyok és az Atya bennem van? Az ígéket, melyeket nektek mondom, nem magamtól mondom, és amit teszek, azt is az Atya teszi általam, mert ő bennem lakik. Higgyetek tehát nekem, ha azt mondom, hogy én az Atyában vagyok és az Atya bennem van. Ha másért nem, hát cselekedeteimért higgyetek. Akármit kértek majd az Atyától az én nevében, azt megteszem, hogy az Atya megdicsőüljön a Fiúban. És ha tőlem kértek valamit az én nevében, azt is megteszem. Ha szerettek engem, tartsátok meg parancsaimat. Kérni fogom az Atyát és ő ad nektek majd más Vigasztalót, hogy az mindörökké veletek legyen, az igazság Lelkét, akit a hitetlen világ nem kaphat meg, mert nem látja és nem ismeri őt. Ti pedig megismeritek őt, mert nálatok marad és bennetek lesz. Nem hagylak árván benneteket, mert hozzátok jövök. Egy kis idő múlva a világ már nem fog engem látni, de ti látni fogtok, mert élek és ti is élni fogtok. És meg fogjátok tudni, hogy az Atyában vagyok, ti pedig bennem vagytok és én bennetek. Aki parancsaimat megismeri és megtartja, az szeret engem. Aki pedig engem szeret, azt Atyám is szeretni fogja és én is szeretni fogom és kijelentem neki magamat.

Az apostolok még mindig a Messiás földi országára

gondoltak és ezért nem értették meg Jézus szavait. Ennek a helytelen felfogásnak most Tádé a következő szavakkal adott hangot:

— Hogy lehetséges az, Uram, hogy te nekünk akarod magadat kijelenteni és nem a világnak?

— Ha valaki szeret engem, — felelt Jézus — megtartja parancsaimat, és akkor Atyám is szeretni fogja őt és mindketten hajlékot szerzünk lelkében. Aki pedig nem szeret engem, az nem tartja meg parancsaimat, a parancs pedig, melyet tőlem hallottatok, nem az enyém, hanem az Atyáé, aki engem küldött. Ezeket mondtam nektek, amíg közöttetek voltam. A Vigasztaló pedig, a Szentlélek, akit az Atya az én nevemben fog hozzátok küldeni, megtanít majd titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit tőlem hallottatok. Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek. Nem miként a világ adja, adom én nektek. Ne riadjon meg és ne féljen szívetek.

Én vagyok a szőlőtő és Atyám a szőlőműves, aki minden rajtam levő szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt, lemetsz és minden termőt megfisztogat, hogy még többet teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, melyet hozzátok szólottam. Maradjatok bennem és akkor én is bennetek maradok. Mert miként a szőlővessző sem képes önmagától gyümölcsöt teremni, ha nem marad rajta a szőlőtőn, úgy ti sem teremtek gyümölcsöt, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő és ti vagytok a szőlővesszők. Aki bennem marad és akiben én maradok, az bő termést hoz, mert nélkülem, vagyis az én kegyelmem nélkül semmit sem tehettek. Ha valaki nem marad bennem, kivetik, mint a lemetszett szőlővesszőt, amely elszárad és amelyet összeszednek és eltüzelnek. Ha ti bennem maradtok és az én igéim bennetek maradnak, bármit kérhettek és kérétek teljesülni fog. Atyámat az dicsőíti meg, ha bőséges gyümölcsöt hoztok és hű tanítványaim lesztek.

Ahogy engem szeretett az Atya, én is úgy szerettelek titeket. Maradjatok meg tehát az én szeretetemben. Ha megtartjátok parancsaimat, megmaradtok az én szeretetemben, valamint én is megtartottam Atyám parancsait és az ő szeretetében maradok. Mindezeket azért mondtam nektek,

hogy örömöm teljék bennetek, és a ti örömötök is teljes legyen. Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, mint én szerettelek titeket. Senkinek nincs nagyobb szeretete annál, aki életét adja oda barátaiért. Márpedig ti az én barátaim vagytok, ha megteszitek azt, amit nektek parancsolok. Most már nem nevezlek szolgálóknak titeket, mert a szolgáló nem tudja, mit művel az ura, hanem barátainak neveztelek, mert tudtul adtam nektek mindent, amit Atyámtól hallottam. Nem ti választottatok engemet, hanem én választottalak ki titeket, és én rendelkeztem úgy, hogy menjetek és teremjetekek maradandó gyümölcsöt, hogy bármire kérétek az Atyát az én nevemben, megadja nektek. Újból csak azt parancsolom tehát nektek, hogy szeressétek egymást.

Ha gyűlöl titeket a világ, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt, mint titeket. Ha ti a bűnös világból valók volnátok, a világ nem gyűlölne, hanem mint tulajdonát szeretne titeket. De mert nem vagytok e bűnös világból valók, hanem én választottalak ki onnan, azért gyűlöl a világ titeket. Emlékezzetek vissza szavaimra, melyeket már előbb mondtam nektek: Nem nagyobb a szolgáló uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak, ha az én szavaimat megtartottátok, a tiéteket is meg fogják tartani. De mindezeket az én nevemért fogják nektek cselekedni, mert nem ismerik azt, aki engem küldött. Ha nem jöttem volna közéjük és nem szóltam volna hozzájuk, nem volna vétküek, de így nincs mentségük bűneikre. Aki engem gyűlöl, Atyámat is gyűlöli. Ha nem műveltem volna olyan csodákat közöttük, amilyeneket előttem senki más nem művelt, nem volna bűnük. Most pedig látták ezeket a csodákat és mégis gyűlöltek engem, és gyűlölték Atyámat is.

Amikor pedig eljön a Vigasztaló, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, ő tesz majd felőlem bizonyosságot, és ti is bizonyosságot tesztek, mert kezdettől fogva velem voltatok.

Mindezeket azért mondtam nektek, hogy hitetek meg ne inogjon. Ki fognak ugyanis zárni benneteket a zsinagógából, sőt eljön az óra, amikor az, aki megöl titeket, ezzel szolgálatot vél tenni Istennek. Ezeket azért fogják veletek

tenni, mert nem ismerték meg sem az Atyát, sem engemet. Azért jövendöltem meg nektek mindezt, hogy visszaemlékezettek reá, amikor eljön az üldözések ideje.

Most pedig elmegyek ahhoz, aki engem küldött, és ezért szomorú a ti szívetek. Márpedig jobb nektek, hogy elmegyek, mert ha nem mennék el, nem jönne el hozzátok a Vigasztaló, de ha elmegyek, elküldöm őt hozzátok. Volna még sok egyéb mondanivalóm is, de ma még nincs elég lelki erőtök ahhoz, hogy meghallgassátok. Am amikor eljön az igazság Lelke, ő eligazít majd titeket minden igazságban. Ő megdicsőít engem, mert azt jelenti majd ki nektek, amit az enyéből vesz. Azért mondom, hogy az enyéből veszi, mert ami az Atyámé, az az enyém is.

És a Vigasztaló eljövetelekor már semmit sem fogtok tőlem kérdezni. Bizony mondom nektek: amit az én nevemben fogtok az Atyától kérni, azt megadja nektek. Eddig még sem kértetek az én nevemben. Kérjétek tehát és elnyeritek, amit kértek, hogy örömetek teljes legyen. Ezeket példabeszédekben mondtam nektek, de eljön az óra, amikor már nem fogok hozzátok példabeszédekben szólni, hanem nyíltan beszélek majd az Atyáról. És nem mondom nektek, hogy én fogom értetek kérni az Atyát, mert maga az Atya szeret titeket, mert ti is szerettetek engem és elhittétek, hogy Istentől jöttem ki. Kijöttem az Atyától és a világra jöttem, és ismét elhagyom a világot és visszamegyek az Atyához.

Most Péter szólt újból Jézushoz az apostolok nevében:

— Ime, Uram, most nyíltan szólsz hozzánk és nem mondasz nekünk példabeszédet. Most tudjuk, hogy mindent tudsz és nincs szükséged arra, hogy valaki kérdezzen téged. Ezért elhiszük, hogy Istentől jöttél ki.

— Most hiszitek? — felelt Jézus. — Eljön az óra, sőt már el is jött, hogy elszéledjétek és magamra hagyjátok engemet. De én nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van. Ezeket azért mondtam nektek, hogy bennem békességet és vigasztalást nyerjétek. Szorongatásban fogtok ezen a világon élni, de bizzatok, mert én legyőztem a világot.

Jézus e szavak után felállott, szemeit az égre emelte,

kiterjesztette mindkét karját és hangosan imádkozni kezdett:

— Atyám! Eljött az óra. Dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen Téged, amint Te hatalommal ruháztad fel őt minden ember felett, hogy egykor mindenkinek, akit neki adtál, örök életet adjon. Az örök élet pedig abban áll, hogy az emberek megismerjenek Téged, az egy igaz Istent és akit Te küldöttél: Jézus Krisztust. Én megdicsőítettelek Téged a földön, elvégeztem a munkát, melyet rám bízál, és most Te dicsőíts meg engemet tenmagadnál azzal a dicsőséggel, amely Nálad már az enyém volt, mielőtt még a világ lett.

Megismertettem nevedet az emberekkel, akiket e világból nekem adtál. Tied voltak és Te nekem adtad őket, és megtartották parancsaidat. Most már megtudták, hogy minden Tőled van, amit nekem adtál, mert az ígéket, melyeket rám bízál, átadtam nekik és ők elfogadták őket és megismerték az igazságot, hogy én Tőled jöttem ki és elhitték, hogy Te küldöttél engemet. Én őérettük könyörgök, nem a világért, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert ők a Tied és az enyéme mind a Tied és a Tied az enyéme és én megdicsőültem bennök. Én már nem vagyok a világban, de ők még a világban maradnak, én pedig Tehozzád megyek. Szent Atyám! Akiket nekem adtál, tartsd meg őket a Te nevedben, hogy egyek legyenek, miként mi is egyek vagyunk. Ameddig velük voltam, megtartottam őket a Te nevedben. Híven megőriztem azokat, akiket nekem adtál, és nem vezett el közülük más, mint a kárhozat fia, mert az Irásnak be kellett teljesednie. Most pedig Hozzád megyek, és amit elmondtam nekik, azért mondtam el, hogy teljes legyen bennök az én örömöm. Én a Te ígédet közöltem velök és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, amint én sem vagyok a világból való. Nem azt kérem, hogy vedd el őket a világból, hanem hogy óvd meg őket a gonosztól. Szenteld meg őket az igazságban. A Te ígéd az igazság. Miként Te küldöttél engemet a világba, úgy küldöttem én is őket a világba. És én őértük szentelem magamat, hogy ők is meg legyenek szentelve az igazságban.

De most nem csupán őérettük könyörgök, hanem azok-

ért is, akik az ő szavuk által hinni fognak énbennem, hogy mindnyájan egyek legyenek, miként Te is, Atyám, énbennem vagy és én Tebenned vagyok, úgy ők is legyenek bennünk és így elhiggye a világ, hogy Te küldöttél engemet. Én pedig közöltem velök dicsőségedet, melyet Te adtál nekem, hogy egyek legyenek, miként mi is egyek vagyunk, én őbennük, Te pedig énbennem, hogy tökéletesen egyek legyenek, hogy megismerje a világ, hogy Te küldöttél. Atyám! Akarom, hogy azok, akiket nekem adtál, velem legyenek ott, ahol én vagyok, hogy lássák az én dicsőségemet, melyet Te adtál nekem, mert már a világ alkotása előtt szerettél engemet. Én igaz Atyám! A világ nem ismert meg Téged, én pedig ismertelek Téged és ezek is megismerték, hogy Te küldöttél engemet. És én megismertettem velök a Te nevedet, és meg is fogom velök ismertetni, hogy a szeretet, amellyel Te szerettél engemet, bennök legyen és én őbennük legyek.²

¹ Zsolt. 40, 10. — ² V. ö. Máté 26, 17—29., Márk 14, 12—25., Lukács 22, 7—38. és János 13, 1—38., 14, 1—31., 15, 1—27., 16, 1—33. és 17, 1—26.

Huszonnegyedik fejezet

Az ítélet

Az ima befejezése után Jézus még elmondta az asztali áldást és utána a tizenegy apostollal együtt elhagyta a vacsora termét. Az Olajfák-hegye felé indult, az apostolok utána mentek, Júdás pedig, amikor meglátta, hogy Jézus elhagyta a házat, ahol eddig tartózkodtak, messziről követte őket, hogy megtudja, hol fogják a mai éjtszakát tölteni. Jézus útközben így szólt az apostolokhoz:

— Ma éjjel mindnyájan meg fogtok inogni a hitben és elhagytok engem. Mert meg van írva: „Verd meg a pásztort, és elszélednek a nyáj juhai.”¹

Az apostolok erre sorban tiltakoztak Mesterük e szavai ellen. A menet időközben kiért a Getszemáni-kertbe.

— Maradjatok itt és üljetek le, amíg kissé odébb megyek imádkozni — szólt most Jézus apostolaihoz. — Csak Péter, Jakab és János jöjjenek még egy darabig velem.

A tanítványok engedelmeskedtek, Júdás pedig, aki most már tudta, hogy Jézus itt fogja az éjtszakát tölteni, tegnap tett ígéretéhez híven visszatért a városba és elment Kaifás főpap házába.

Az éjtszaka hűvös volt. A telihold ezüstös fénye átvilágított a fák lombjai között. Jézus a három apostollal még pár percig továbbhaladt, amíg a hegyoldalban nagyobb tisztáshoz nem értek. Itt lelkét mérhetetlen szomorúság szállotta meg és egész teste remegni kezdett a halálfélelemtől. Az apostoloknak feltűnt Jézus szokatlan viselkedése. János szeretetteljesen közeledett hozzá és halkán megkérdezte, nincs-e valami baja? Jézus úgy felelt János kérdésére, hogy a másik két apostol is hallotta szavait:

— Szomorú az én lelkem mindhalálig. Virrasszatok itt és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek!

Ezután mintegy kőhajításnyira előre ment, térdreborult és búzgón imádkozott:

— Atyám! Ha lehetséges, vedd el tőlem e poharat. Mindazonáltal ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd.

Imádság közben ismét heves halálfélelem fogta el. Homlokát és halántékát véres veríték borította. Kis idő múlva felkelt és visszament tanítványaihoz, akik időközben mély álomba merültek. Felköltötte őket és szemrehányó hangon szólt hozzájuk:

— Hát ti egy óráig sem bírtok velem virrasztani? Legyetek ébren és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek! Mert a lélek kész ugyan, de a test gyenge.

Ekkor újra előre ment és imádkozott:

— Atyám, ha nem múlhatik el e pohár a nélkül, hogy ki ne igyam, legyen meg a Te akaratom.

Lelke tele volt szomorúsággal és halálfélelemmel. Lelki szeme előtt elvonult mindaz, aminek a közeljövőben történnie kellett. Tudta, hogy egyik tanítványa, aki három éven át hűséges kísérője volt, aki hallotta tanítását és tanúja volt csodáinak is, már közeledik a pribékek és hóhérok seregével, hogy Mesterét elárulja azoknak, akik életére törnek. Tudta, hogy ádáz ellenségei, az irigy és ravasz főpapok és a képmutató farizeusok most látszólag diadalmaskodni fognak felette és a nép, amely négy nappal ezelőtt még mint Megváltóját ünnepelte, holnap keresztrefeszítését fogja követelni. Emberi természete visszaborzadt a reá váró rettenetes kintól és gyötrelemtől, de ennél még sokkal nagyobb lelki fájdalmat okozott neki az a tudat, hogy sokan lesznek, akikért hiába fog szenvedni és meghalni. Ezek a gondolatok kimondhatatlan fájdalommal töltötték el lelkét. De fájt neki három kedves tanítványának részvétlensége is, akiket ismét alva talált, amikor másodszor is visszatért hozzájuk. Most már nem is költötte fel őket, hanem még egyszer visszament oda, ahol eddig imádkozott és újból térdreborult. A teljes megnyugvás az Atya akaratában visszaadta végre lelki nyugalalmát is. Amikor később harmadszor is alva találta a három tanítványt, e szavakkal fordult hozzájuk:

— Most már alhattok, mert eljött az óra, amikor az Emberfiát a bűnösök kezébe fogják adni. Keljetek fel tehát, mert közel van már, aki engem elárul!

Júdás akkor már közeledett a sereggel, melyet a főpapok Jézus elfogatására kiküldtek. Ezek a főpap szolgái, a templomi őrség tagjai és római katonák voltak, egy hadnagy vezényletével, akiket a helytartótól kértek kölcsön a főpapok, mert az éjjeli óra ellenére is zendüléstől tartottak. Az örök és a szolgák is kardokkal és dorongokkal voltak felfegyverkezve. Némelyek fáklyákat vittek, hogy megvilágítsák a Kedron szűk völgyében végigvezető sziklás utat. Jézus ekkor már elindult három apostolával oda, ahol a többi tanítvány visszamaradt. Éppen ezen a helyen találkozott azután össze az elfogatására kiküldött csapattal. Júdás már előre megbeszélte kísérelőivel, hogy azt fogják el, akit meg fog csókolni. Amikor a helyszínre ért, odalépett tehát Jézushoz és megcsókolta. Jézus fogadta árulójának üdvözlését, majd szemrehányó hangon szólt hozzá:

— Barátom, miért jöttél? Csókkal árulod el az Emberfiát?

Júdás önkénytelenül megborzadt, amikor Jézus hangját meghallotta. Nem felelt semmit és visszalépett. Jézus most a csapat vezetőihez fordult ezzel a kérdéssel:

— Kit kerestek? — mire ezek így feleltek:

— A názáreti Jézust.

— Én vagyok — válaszolt Jézus.

A fáklyák fénye megvilágította őt és nemcsak hangjából, de egész lényéből oly fönség sugárzott ki, hogy a poroszlók önkénytelenül meghátráltak és a földre estek. De hamar leküzdötték ijedtségüket és újból közeledtek feléje. Még egyszer megkérdezte tőlük, hogy kit keresnek, és amikor megint azt felelték, hogy a názáreti Jézust, így szólt hozzájuk:

— Már mondtam nektek, hogy én vagyok. Ha tehát engem kerestek, hagyjátok elmenni a többieket.

A tanítványok megijedtek, amikor a poroszlókat és a katonákat meglátták, de Péternek eszébe jutott, hogy mit fogadott nemrégén Jézusnak. Kardot rántott tehát és védelmére kelt Mesterének. Kardjával rásujtott a főpap

Malchus nevű szolgájára és levágta annak fülét. Jézus azonban meggyógyította a szolga fülét és erélyesen rászólt Péterre:

— Tedd vissza kardodat hüvelyébe, mert mindazok, akik fegyvert fognak, fegyverrel fognak elveszni. Azt hiszed, hogy nem kérhetném Atyámat és ő azonnal küldene tizenkét légió angyalt segítségemre? De akkor miképpen teljesednék be az Írás, mely szerint mindennek így kell történnie?

Most pedig e szavakkal fordult a sereghez:

— Mint egy lator ellen, úgy jöttetek ki kardokkal és dorongokkal, hogy elfogjatok engem? Hiszen naponkint nyilvánosan tanítottam a templomban és akkor nem fogtatok el, de ez a ti órátok, és a sötétség hatalma uralkodik felettetek.

A poroszlók most megfogták és megkötözték Jézust és megindultak vele Annás főpapnak, Kaifás főpap apósának háza felé. A tanítványok erre ijedten szétfutottak, csak Péter és János követték messziről a menetet. Amikor a poroszlók elérkeztek Annás házához, bevezették oda Jézust. János, aki ismerte Annást, bement a ház udvarába és bevitte magával Pétert is. Amikor a kapun beléptek, egy szolgáló megkérdezte Pétertől:

— Nem vagy-e te is ennek az embernek a tanítványai közül való?

Péter, aki látta, hogy Jézust megkötözve vezették be a házba, megijedt a szolgálónak ettől a kérdésétől. Attól félt ugyanis, hogy ha nyíltan Jézus tanítványának vallja magát, Mesterével együtt ő is bajba keveredhetik. Ezért csak röviden felelt a kérdésre:

— Nem vagyok az ő tanítványa.

A szolgáló nem faggatta tovább. Jézust azalatt a poroszlók Annás elé vitték. Annás valamikor maga is főpap volt és még ma is nagy tekintélynek örvendett Jeruzsálemben. Befolyása oly nagy volt, hogy hivatalának kitöltése után is éveken át biztosítani tudta családja tagjainak a főpapi tisztséget, Kaifás háza szomszédos volt Annáséval. Mialatt Kaifás a főtanács azonnali összehívásáról gondoskodott, Annás mintegy előzetes kihallgatásnak vetette alá Jézust, aki most ott állott az őt ádázul gyűlölő öreg fő-

pappal szemben. Már az Olajfák hegyéről idevezető úton is sokat kellett szenvednie. Nemcsak keze volt ugyanis megkötözve, de derekára is kötöttek egy kötelet, s annak két végét két poroszló fogta, akik útközben azzal szórakoztak, hogy ezzel a kötéllel folyton ide-oda ráncigálták Jézust, aki a rossz, köves úton folytonosan megbotlott, sőt többször el is esett. Ilyenkor azután kötélből font korbácsokkal verték, majd ismét továbbráncigálták. Ruhája elszakadt, bepizskolózott és a Kedron-patak vizétől sáros is lett, úgy-hogy Jézus már most is szálnalmas látványt nyújtott.

Annás egy trónszerű széken ülve, először kéjes bosszúval nézte hosszabb időn át az előtte álló Jézust. Most tehát végre elérkezett a várva-várt pillanat, amikor sikerült őt kézrekeríteniök! Azután több kérdést intézett hozzá, ezekre azonban Jézus nem felelt és csak amikor már jóideje kérdezgette őt, főleg tanítása felől, szólalt meg oképen:

— Mindenkor nyíltan beszéltem, amikor a zsinagógákban és a templomban a népet tanítottam és tanításomból semmit sem tartottam titokban. Mit faggatsz tehát engem? Kérdezd azokat, akik hallották tanításomat, mert ők tudják, hogy mit mondtam.

Amikor Jézus ezt kimondta, odalépett hozzá Annás egyik szolgája, arculütötte és így szólt:

— Hogy mersz a főpappal ilyen hangon beszélni?

Jézus most a szolgálóhoz fordult e szavakkal:

— Bizonyítsd be, ha valami rosszat mondtam, de ha jól beszéltem, akkor miért ütsz engem?

Időközben megérkezett Kaifástól az üzenet, hogy a főtanács már összeült. Annás ezért abbahagyta a kérdegetést és átküldte Jézust veje házába, ahová azután maga is követte őt.

Péter ekkor még mindig ott állott az udvaron, ahol a szolgák tüzet raktak, mert az éjtszaka nagyon hideg volt. A tűznél melegedők közül az egyik ismét megkérdezte tőle, nem tanítványa-e Jézusnak. Péter erre újból tagadóan felelt. Most Malchusnak egy rokona lépett hozzá, aki jelen volt Jézus elfogatásánál és így szólt:

— Nem láttalak Jézussal együtt téged is a Getszemánikertben?

Péter ekkor már átkozódni kezdett és esküdözött, hogy nem ismeri ezt az embert. És most megszólalt a kakas. Ebben a pillanatban nyílt ki Annás házának kapuja és a poroszlók átvezették a megkötözött Jézust az udvaron Kaifás házába. Amikor a menet a tűz mellett elhaladt, Jézus szemrehányóan nézett Péterre, akinek ekkor eszébe jutottak Mesterének szavai, hogy mielőtt a kakas szólna, háromszor fogja őt megtagadni. És őszintén megbánva tettét, elhagyta az udvart és bánatában elkezdett keservesen sírni.

Jézust a poroszlók ezalatt bevezették a Kaifás házában lévő ülésterembe a főtanács elé. A főtanács csonka volt, mert tagjai közül azokat, akik Jézus hívei voltak, nem hívták meg az ülésre. A főpapok és farizeusok különben is már régen elhatározták, hogy Jézust halálra ítélik. Az ülést tehát csak azért hívták össze, hogy a külső látszat szerint megtartsák a törvényes formákat. Ezekhez a formákhoz tartozott az is, hogy a vádlott bűnösségét vagy saját beisméréssel vagy tanúvallomással kellett bizonyítani. Az elfogult és igazságtalan bírák gondoskodtak arról, hogy terhelő tanúk kellő számban rendelkezésre álljanak. Egyes nyomorult embereknek, akik pénzért mindenre kaphatók voltak, búsas jutalmat ígértek arra az esetre, ha Jézus ellen valának. Mindjárt a tárgyalás elején felvonultatták tehát ezeket a hamis tanúkat, akik mindenféle koholt vádakkal állottak elő. De ezek között a vádak között, amelyek egyébként is sokban ellentmondtak egymásnak, nem volt egy sem, amely miatt ki lehetett volna mondani a halálos ítéletet.

Most előállott két újabb tanú, akik a következő vallomást tették:

— Mi hallottuk, amikor ez az ember azt mondta a jeruzsálemi templomról: „Én lebontom ezt a kézzel épített templomot és három nap alatt felépítek egy újat, amely nem kézzel készült.”

Ez a vallomás már alkalmasabbnak látszott arra, hogy a templom ellen intézett támadás vádját lehessen belőle megszerkeszteni. Kaifás ezért most ezt a kérdést intézte Jézushoz:

— Semmit sem felelsz arra, amit ezek ellened felhoznak?

Jézus ellenben hallgatott és nem felelt semmit. Kaifást bosszantotta már az eddigi tárgyalás sikertelensége, azért most a következő szavakkal fordult Jézushoz:

— Kényszerítelek téged az élő Istenre, mondd meg nekünk, te vagy-e a Messiás, Krisztus, az Isten Fia?

Erre a kérdésre Jézus határozott hangon felelt:

— Úgy van, ahogy te mondtad. Azonban mondom nektek, hogy egykor látjátok majd az Emberfiát ülni Isten hatalmának jobbján és eljönni az ég felhőiben.

Kaifás most képmutató felháborodása jeléül végigszakította köntösét és így szólt:

— Káromkodott. Mi szükségünk van még ezután további tanúkra, hiszen hallottátok mindnyájan a káromkodást? Mi a véleményetek?

Erre megszólalt az öreg Eliakim, egyike a tanács tekintélyes tagjainak:

— Méltó a halálra.

A többiek egyöntetűen hangosan helyeselték neki, mire Kaifás kimondta a halálos ítéletet és bejelentette, hogy korán reggel fogja ezt ünnepélyesen kihirdetni.

Jézus ellenségei most tehát végre elérték céljukat. Hátra volt még azonban a halálos ítélet megerősítése Pontius Pilatus római helytartó által. Erre már csak a korareggeli órákban kerülhetett sor, a főtanács hajnali ülése után. A főtanács tagjai most hazamentek. Kaifás is visszavonult egy kis pihenőre, előbb azonban szigorúan meghagyta szolgálainak, hogy Jézust jól őrizzék, nehogy éjszaka esetleg hívei közül valaki megszöktesse. Jézust most kivezették az udvarra, a kaput pedig bezárták.

A szolgálak, akik tanúi voltak Jézus elítélésének és ismerték uruknak vele szemben táplált gyűlöletét, az éjjelnek még hátralévő néhány órája alatt azzal töltötték az időt, hogy a nekik kiszolgáltatót Jézust a legdurvább módon bántalmazták. Arcul köpték, ütötték, verték, trágár szavakkal gúnyolták. Valamelyikük hozott egy szennyes rongyot. Ezzel bekötötték Jézus szemét, majd bottal verték a fejét és közben így kiabáltak:

— Nos, te hatalmas próféta! Most találd ki, hogy ki ütött meg téged?

Jézus szótlánul tűrte ezeket a durva bántalmakat. Ha egy-egy túl erős ütés nagy fájdalmat okozott neki, felsóhajtott, de más hang nem hagyta el száját. Csak csendben imádkozott ellenségeiért, igazságtalan biráiért és ezekért a félrevezetett emberekért.²

Hajnalban ismét összeült a csonka főtanács. Az ülésen Kaifás ünnepélyesen kihirdette a Jézus ellen hozott halálos ítéletet, amelynek híre hamarosan elterjedt az egész városban. Jeruzsálem népének és a húsvéti ünnepekre összegyűlt zarándokoknak túlnyomó része közömbösen fogadta az ítéletet. Ezek az emberek néhány nappal ezelőtt még mint az Istentől küldött Messiást, mint a zsidók királyát ünnepelték Jézust, és most alig akadt néhány személyes hívén és egy pár jámbor asszonyon kívül ember Jeruzsálemben, aki szálnalmat érzett volna szomorú sorsa felett. Vajjon mi okozhatta hát ezt a hirtelen hangulatváltozást? Mi lehetett ennek az indítóoka? Kétségtelenül a zsidó nép teljesen hamis messiásfogalma. A nép ugyanis a Messiásban még most is hatalmas világi fejedelmet látott, aki fel fogja Izrael népét szabadítani az idegen rabság alól és mérhetetlen jólétet fog teremteni országában. Amíg Jézus nyilvános csodái azt a hitet keltették fel a népben, hogy ő a Messiás, nemcsak hitt neki, de lelkesen követte és ünnepelte is. Most azonban, amikor Jézus elfogatásáról és elítéltetéséről értesült, egy-csapásra megváltozott előbbi lelkes hangulata. Most már nem az ünnepelt hőst, a leendő vezért látta benne, hanem a megcsúfolt, kigúnyolt embert, akinek nincsen sem ereje, sem hatalma ahhoz, hogy ellenségeit legyőzze és magát hatalmukból kiszabadítsa. Nagy csalódás, hirtelen kiábrándulás lett úrrá a lelkeken. Az emberek kezdték hinni, hogy a főpapoknak és farizeusoknak mégis csak igazuk volt, amikor Jézust csalónak nevezték, aki csodáit az ördög segítségével műveli. Ez segített neki eddig abban, hogy másokkal csodákat tegyen, de abban már nem tudja megsegíteni, hogy önmagát a rászakadt bajból kiszabadítsa. Még azok is, akikkel jót cselekedett, elfelejtkeztek a köteles háláról, az iránta érzett szeretet pedig egyszerre gyűlöletté változott azoknál, akik úgy érezték, hogy Jézus félrevezette, megcsalta őket. Kevésszámú hívei is küzdöttek az ő lelkükben

is felébredő kételyekkel, de ezt nem tekintve is, túl gyengék voltak ahhoz, hogy a siker reményével próbáljanak valamit tenni Jézus megmentése érdekében.

A nagy tömeg most már csak kíváncsian várta a további fejleményeket és ezért már a korareggeli órákban megtelt a helytartói palota előtti tér kíváncsi emberekkel, akik várták a részükre kilátásba helyezett érdekes eseményeket.

Ez volt a helyzetkép, amikor a főtanács által az imént halálraítélt Jézust az ünnepet megelőző napon, pénteken korán reggel, Pilatus törvényszéke elé vezették.

De egészen más hatással volt az éjjel lezajlott események híre az áruló Júdásra. Amikor megtudta, hogy Jézust halálra ítélték, megbánta tettét, de nem Istenhez fordult bocsánatkérésével, hanem előbb izgatottan ide-odafutkosott, majd beszaladt a hajnalban összeült főtanács ülésére és magával vitte az árulás díjaként kapott harminc ezüstpénzt. A főtanács tagjai csodálkozva, de egyben bosszankodva is néztek a szinte őrjöngő emberre, aki kétségbeesett ábrázattal állott előttük és örült módjára kiabálni kezdett:

— Vétkeztem, mert elárultam az igaz vért! Már nem kell a pénzetek! Vegyétek vissza!

Kaifás azonban nem fogadta el a pénzt és így szólt Júdáshoz:

— Mi közünk van nekünk mindehhez? Te lásd most, mit tettél!

Júdás erre befutott a templom előcsarnokába, ott szét-szórta a pénzt, majd kétségbeesve elrohant. Egyenesen odaszaladt, ahol éjjel aljas tettét elkövette, a Getszemánikertbe, és ott övének szíjjával egy fára felakasztotta magát.³

¹ Zakariás 13, 4. — ² V. ö. Máté 26, 30—75., Márk 14, 26—72., Lukács 22, 39—71. és János 18, 1—27. — ³ V. ö. Máté 27, 3—5.

Huszonötödik fejezet

Pilatus előtt

Az Antónia-vár környéke, melyben Pontius Pilatus római prokurátor székel, ekkor már nyüzsgő hangyabolyhoz hasonlít. A nép tudja, hogy Jézust most ide fogják vezetni, mert a zsidó főtanács által kimondott halálos ítéletet csak akkor lehet végrehajtani, ha azt a római császár helytartója megerősíti. A tömeg az épület előtti téren gyűlik össze. Az emberek tudják ugyanis, hogy a helytartó a palotának a térre nyíló oszlopos előcsarnokában fogja majd az ítéletet kihirdetni, ahová a térről márványlépcsők vezetnek fel.

Hajnali hat óra tájban hirtelen mozgás támad a tömegben. Kaifás főpap háza felől megérkezik a csapat, amely Jézust Pilatus elé kíséri. Elöl néhány római katona halad, annak a hadnagynak vezérlete alatt, aki a Getszemáni-kertben Jézus elfogatásánál is jelen volt, utánuk pedig a templomőrség tagjai és Kaifás szolgálói mennek, akik a megkötözött Jézust vezetik. Bár Jézuson meglátszanak az éjjel kiállott szenvedések nyomai, nyugodtan néz maga elé és méltóságteljes léptekkel halad kísérői között. A különös felvonulást a főtanács tagjai zárják be. A tömeg helyet nyit a menetnek és az emberek inkább kíváncsian, mint részvétellel néznek Jézusra, akít pedig nemrégén még oly lelkesen ünnepeltek. Kezdetben teljes csend uralkodik mindenfelé, később azonban már elhangzik innen is, onnan is egy-egy gúnyos megjegyzés:

— Nézzétek csak a zsidók királyát! Milyen büszkén megy testőrei között!

Erre sokan nevetni kezdenek, majd amikor a főpap egyik szolgálója elkiáltja magát, hogy: „Keresztre vele!” —

egyesek helyeselnék és később, amikor Jézus alakja már el-
tűnik az oszlopos előcsarnokból az épület belsejébe vezető
kapuban, mind sűrűbben lehet hallani e kiáltást:

— Keresztre vele!

Az emberek túlnyomó része már az éjtszakai esemé-
nyek hatása alatt pártolt el Jézustól, akik pedig még inga-
doznak, azok most hagyják őt cserben, amikor ilyen szá-
nalmas állapotban meglátják. Nem, ez a megköztözött, tehe-
tetlen ember, akit most kísérnek a helytartó ítélőszéke elé,
nem lehet a Messiás, a zsidó nép régen várt Megváltója. Így
gondolkoznak most már azok is, akik nemrégén még vakon
hittek Jézus messiási küldetésében.

A főpapok és a főtanács tagjai nem lépnek be a töb-
biekkel a palotába, mert ezáltal megfertőznék magukat és
méltatlanokká válnának a húsvéti bárány elfogyasztására.
Kint maradnak tehát a téren és elvegyülnek az ott össze-
gyűlt tömegben. Az egyesek körül erre csoportok kezdenek
alakulni, kíváncsian hallgatva az éjtszakai tanácskozásról
szóló tudósításokat. Az ítélethozatalban résztvevő vezető
zsidók mindent elkövetnek, hogy a népet még jobban Jézus
ellen hangolják. És ez most teljes mértékben sikerül is
nekik.

A hajnali tárgyalás Jeruzsálemben nem szokatlan ese-
mény. A helytartó ugyanis rendszerint a kora reggeli órák-
ban szokta az ilyen tárgyalásokat megtartani. Amikor a
katonák és az őrség tagjai Jézussal az oszlopcsarnokból
nyíló terembe belépnek, a római hadnagy felkeresi Pilatust
és megteszi jelentését. A helytartó már sokat hallott Jézus-
ról, de még sohasem látta őt. Amikor a hadnagy jelentését
hallja, egészen különös érzés fogja el, mert több évi itteni
hivataloskodása alatt még sohasem fordult elő, hogy a zsi-
dók vezető emberei saját hitsorsosuk ellen emelték volna
a római imperium elleni lázítás vádját. Jézust pedig most
ezzel a váddal állítják ítélőszéke elé. Azt hiszik ugyanis,
hogy a vallás elleni büntett, amely miatt ők Jézust elítél-
ték, nem szolgáltatt Pilatusnak okot arra, hogy a maga
részéről is kimondja a halálos ítéletet. Ezért kell a Jézus
ellen felhozott vádat azon az alapon lázadásnak minősíteni,
hogy királynak nevezvén magát, fellázad a római császár

ellen. Pilatus ismeri a zsidók ádáz gyűlöletét a római uralommal szemben. Hiszen erről a multban már többször szerzett személyesen meggyőződést. Ezért csodálkozik most azon, hogy Jézust előtte lázadással vádolják. A zsidók új prófétájára már ezelőtt is kíváncsi volt és a vele szemben hangoztatott szokatlan vád most már nagyban fokozza kíváncsiságát. Besiet tehát a tanácsterembe és először a büszke római főlényes, gúnyos tekintetével méri végig az ottlévőket. Amikor azután Jézust meglátja, bizonyos csalódást érez. Nem tudja elképzelni, hogy ez a bepiszkolt, tépett ruhájú ember, aki most itt áll előtte tehetetlenül, összekötözött kezekkel, legyen az a híres próféta, akiről már többször nemcsak zsidók, hanem saját családjának tagjai is oly csodálatos dolgokat beszéltek neki. De még kevésbé tudja elhinni azt, hogy ez az ember lázadó, gonosztevő. Ezért egyelőre nem is ül le a terem közepén felállított bírói székébe, hanem kilép az előcsarnokba és ezzel a kérdéssel fordul a főtanács tagjaihoz, akik, miután a népet már kelően fellázították Jézus ellen, ismét csoportba verődve ott állnak az előcsarnokba felvezető lépcsők alatt.

— Milyen vádat emeltek ez ellen az ember ellen?

A többiek nevében is Kaifás felel a kérdésre:

— Ha nem volna gonosztevő, nem adtuk volna őt kezedbe.

Pilatus mindjárt sejti, hogy a lázadás vádja csak ürügy és voltaképen vallás elleni bűnről van szó, amely felett ő nem akar ítélni. Ezért így szól Kaifáshoz:

— Vegyétek át ti őt és ítéljetek felette saját törvényeitek szerint.

Ez a kijelentés tulajdonképen előzékenység a helytartó részéről, de a főpapoknak mégsem tetszik, mert ha elfogadják az ajánlatot, nem fog módjukban állni, hogy Jézust, akit ők már halálraítéltek, ki is végezzék. Hiszen éppen ehhez kell nekik Pilatus beleegyezése. Ezért Kaifás gyorsan közbevig:

— De nekünk nem szabad senkit megölnünk.

A helytartó most már kezdi átlátni a helyzetet. De azt semmiképen sem érti meg, miért akarják a zsidók ezt a hitsorsosukat minden áron megölni. Kaifás viszont érzi,

hogy ha célt akar érni, határozottabb formában kell vádat emelnie és ezért így folytatja beszédét:

— Azt tapasztaltuk, hogy ez az ember nemzetünket félrevezeti, megtiltja, hogy a császárnak adót fizessünk és magát Messiás-királynak mondja.

Ez, ha igaznak bizonyul, valóban főbenjáró bűn. Pilatusnak tehát most már ki kell hallgatnia a vádlottat. Ezért visszatér a terembe és leül bírói székébe. A katonák erre odaállítják Jézust eléje, ő pedig e szavakkal kezdi meg a kihallgatást:

— Mondd meg nekem, te vagy-e a zsidók királya?

Jézus a következő kérdéssel felel:

— Magadtól kérdezed ezt, vagy mások mondták neked felőlem, hogy királynak nevezem magamat?

— Hát zsidó vagyok-e én? — szól ismét Pilatus. — Saját nemzeted és a főpapok adtak téged kezembe. Mondd meg hát nekem, hogy mit műveltél?

Jézus erre megmagyarázza neki királyságának lényegét:

— Az én országom nem e világból való. Mert ha e világból való volna, harcra kelnének seregeim, hogy ne kerüljek a zsidók kezébe.

Pilatus nem fogja fel Jézus szavainak értelmét. Csak azt érti meg belőlük, hogy Jézus királysága semmiképpen sem hozhat veszélyt a római birodalomra. Mégis szeretne közelebbi magyarázatot nyerni erről a királyságról s ezért tovább faggatja Jézust:

— De hát akkor mégis király vagy-e?

— Úgy van, ahogy mondod, — felel Jézus — én valóban király vagyok és azért jöttem e világra, hogy az igazságról bizonyosságot tegyek. Mindenki, aki az igazságból való, hallgat szavamra.

Pilatus most már kezd tisztábban látni. Ez a Jézus tehát egy rajongó, aki az igazságot keresi, holott ez, amint ő gondolja, úgysis hiábavaló hiú ábránd. Ezért most vállat von és kissé gúnyos hangon így szól:

— Mi az igazság?

E szavak után felkel, kimegy ismét a kint várakozó zsidókhoz és a következőket mondja:

— Nem találok semilyen vétket ebben az emberben.

Pilatusnak ez a kijelentése heves ellenkezést támaszt. Újból Kaifás ad neki kifejezést:

— De hiszen izgatja és lázítja a népet tanításával Galileától egészen idáig!

Pilatus nem hisz a lázítás vádjában és meg van győződve arról, hogy Jézus ebben ártatlan. Ezért nem is akarja őt elítélni. Mikor Kaifás most Galileát említi, eszébe jut, hogy ez az ország Heródes uralma alatt áll, akiről tudja, hogy a húsvéti ünnepre Jeruzsálembé érkezett. Pilatus nincs jóviszonyban Heródeszel. Bár ez szolgálalkú módon hízeleg Rómának, a prokurátorral szemben mégis féltékeny a császár által reá bízott hatalmára. Ha Jézus Galileába való, tulajdonképen Heródes fennhatósága alá tartozik. Ha tehát Pilatus ezt elismeri, szívességet tesz Heródesnek és ez kedvező alkalom arra, hogy kibéküljön vele, de egyúttal arra is, hogy ezt a kellemetlen pert lerázza a nyakáról. Megkérdezi tehát, hogy Jézus hová való, és amikor megtudja, hogy valóban galileai, vádlóival és őreivel együtt átküldi Heródeshez. A főtanács tagjai erre nem tehetnek mást, mint hogy átmennek ők is Jézussal Galilea negyedes fejedelméhez, a Jézus születésekor uralmon volt Nagy Heródes fiához.

Heródes nagyon megörül, amikor Jézust eléje vezetik. A helytartó eljárása hízelgő reá nézve, de annak is örül, hogy végre meglátja Jézust, mert már nagyon sokat hallott ő is felőle és reméli, hogy szemeláttára valamilyen csodát fog művelni. Elárasztja őt tehát a kérdések egész özönével. Jézus azonban egy szót sem felel Heródes kérdéseire. Tudja, milyen aljas, gonosz és erkölcstelen emberrel áll szemben, egy vérfertőző kéjencsel, Keresztelő János gyilkosával. Ezt az embert tehát nem méltatja még arra sem, hogy kérdéseire válaszoljon.

Heródest módfelett bosszantja Jézus hallgatása. A papi fejedelmek vádjaikat előtte is megisméltlik, de ő sem akar ítéletet mondani. Elhatározza, hogy Jézus bántó hallgatásáért másképen áll rajta bosszút. Előhozat egy fényes fehér ünneplő ruhát és azt ráadatja Jézusra, hogy ily módon csúfot üzzön belőle és nevetségessé tegye. Azután pedig visszaküldi Pilatushoz. Az ítélkezés jogáról nemcsak azért

mond le, mert ő sem akarja Jézussal szemben a halálos ítélet kimondani, hanem azért is, hogy hasonlóval viszonzza Pilatus előzékenységét. És ettől a naptól kezdve Pilatus és Heródes valóban jóbarátok lesznek, holott eddig haragban voltak egymással.

Jézust most újból Pilatus elé vezetik. Ez a tény még jobban meggyőzi a helytartót ártatlanságáról. Hiszen Heródes sem talált okot elítélésére. De annak legkevésbé sem örül, hogy a kellemetlen ügyel most ismét neki kell foglalkoznia. Különös érzés vesz rajta erőt, amikor Jézust ismét meglátja. — Ki lehet ez az ember? — kérdezi magában. Szegény galileai szülők gyermeke, akinek nem is állhatott módjában, hogy magasabb műveltséget szerezzen, mégis évek óta járja az országot és tanítja a népet. Azt beszélik róla, hogy már tömegesen gyógyított meg súlyos betegeket, sőt állítólag halottakat is támasztott fel és most mégis saját hitsorsosai és fajtestvérei vezetik el hozzá, hogy beleegyezését kérjék az általuk már kimondott halálos ítélethez! Most itt áll vele szemben, hiveitől elhagyva, megkínózva, kigúnyolva, megkötözve, tehetetlenül, és a hozzá intézett kérdésre mégis azt feleli neki, hogy ő király! Jézus egyénisége még ebben a megalázó helyzetben is sok méltóságot és fönséget árul el és hangjában, tekintetében is van valami, ami tiszteletet parancsol. Hogy lázadó, gonosztevő nem lehet, azzal Pilatus tisztában van. Inkább álmódzó rajongónak tartja tehát, akinek esze sincs teljesen a helyén, amikor ilyen szinte nevetséges külső körülmények között mégis ragaszkodik ahhoz a hóbortjához, hogy ő király. Ezért inkább szánalmat érdemel, de nem büntetést, a legkevésbé sem halált. Valamit azonban mégis kell tennie, hogy a zsidók gyűlöletét és bosszúvágyát némileg kielégítse. Amikor éppen így töpreng magában, odalép ítélőszékéhez egy szolgáló és valamit súg a fülébe. Pilatus felkel és kimegy a tárgyalóteremmel szomszédos szobába, ahol fia, Junius, vár reá. Pilatus bosszankodik, hogy most zavarják és ezért szinte haragosan fordul Juniushoz:

— Mit akarsz most tőlem? Látod, hogy el vagyok foglalva!

— Ne haragudjál, atyám — felel Junius. — Engem

anyám küldött hozzád. Arra kéret, ne tégy semmit a názáreti Jézus ellen. Ő igaz ember és nagy próféta. Anyám az elmúlt éjjel sokat szenvedett miatta álmában.

— Mondd meg anyádnak, — szól Pilatus — ne avatkozzék az én dolgaimba. Egyébként most mindjárt meg fogom a zsidók vezetőinek mondani, hogy Jézust ártatlannak találom.

Junius erre megnyugodva távozik, hogy átadja anyjának atyja üzenetét. Pilatus pedig azzal az elhatározással tér vissza a tárgyalóterembe, hogy a halálos ítélet végrehajtását semmi esetre sem engedi meg. Nem is ül tehát újból székébe, hanem kimegy ismét az előcsarnokba és így szól a téren egybegyültekhez:

— Ide hoztátok hozzám ezt az embert s a nép fellázításával vádoljátok. Kihallgattam és nem találtam bűnösnek, de Heródes sem, mert nála sem bizonyult reá semmiféle főbenjáró dolog. Hogy azonban kívánságtoknak mégis elég tegyek, meg fogom őt ostoroztatni és azután elbocsátom.

Heves tiltakozás zaja támad erre a zsidók között. „Keresztre vele! Feszítsd meg!” — kiáltozzák minden oldalról. Pilatusnak, aki nem akarja Jézust halálra ítélni, most újabb mentő ötlete támad. Régi szokás ugyanis, hogy a római helytartó húsvétkor mindig megkegyelmez egy zsidó gonosztevőnek. Ezt a szokást akarja most Jézus érdekében felhasználni. Tudja, hogy a főtanács Jézust gyűlöletből ítélte halálra, de azt gondolja, hogy a nép mégis Jézus mellett fog dönteni, ha arról lesz szó, őt bocsássák-e szabadon a húsvéti ünnep alkalmából, vagy pedig egy gyilkosság és rablás miatt elítélt közismert gonosztevőt. Ilyen rablógyilkos egy Barabbás nevű fogoly. Pilatus most utasítást ad a hadnagynak, hogy vezettesse elő ezt a Barabbást. Amikor ez megtörténik, kivезetteti Jézust és Barabbást az előcsarnokba, egymás mellé állítja őket és ezzel a kérdéssel fordul ezúttal inkább a néphez, mint a főtanács tagjaihoz:

— Kit bocsássak e kettő közül szabadon az ünnep alkalmából?

A főpapok és farizeusok által Jézus ellen felizgatott tömeg erre kiáltozni kezd:

— Nem Jézust, hanem Barabbást!

— És mit csináljak Jézussal, akit Krisztusnak mondanak? — kérdezi Pilatus tovább.

— Keresztre veled! Feszítsd meg! — hangzik az egyöntetű válasz.

— De hát mi gonoszat cselekedett? — kérdi újból a helytartó.

A nép most már szinte önkívületben kiáltoz:

— Feszítsd meg! Feszítsd meg őt!

Pilatus látja, hogy a Barabbással való kísérletezéssel sem ér célt. Ezért elhatározza, hogy Jézust most megostoroztatja, mert reméli, hogy ezzel kielégíti a zsidók bosszúvágyát és így legalább Jézus életét mentheti meg. Kiadja hát a parancsot a katonáknak, hogy ostorozzák meg Jézust. Az ostorozás kegyetlen büntetés. Az elítéltet levetkőztetik, kezeit oszlophoz kötik és azután vaskampókkal ellátott, bőrszíjakkal készült korbácsokkal ütik meztelen hátát. A vaskampók felszakítják a bőrt, a sebekből folyik a vér és az ütések sokszor a csontig hatolnak be az eleven húsba. Elég gyakran fordul elő, hogy az elítélt belehal az ostorozásba. Ezt az embertelen büntetést hajtják most végre Jézuson. Nyugodtan, jajgatás nélkül tűri a meggyalázó büntetéssel járó kínzó fájdalmat, és az ostorozást végző katonának nem hallanak tőle más hangot néhány sóhajtáson kívül.

Az ostorozást a helytartósági épület udvarán hajtják végre. A zsidók közül csak a templomőrök és a főpap szolgálói vannak jelen. Ezeket bosszaníja Jézus türelmes és méltóságteljes viselkedése és ezért az ostorozás befejezése után a kínzásnak és kigúnyolásnak újabb módját eszelik ki. Egyikük azt indítványozza:

— Koronázzuk meg a zsidók királyát!

Az udvar egyik sarkában nagy rakás gally van felhalmozva, amit az örök éjjel tüzelésre szoktak használni. Ebből a gallyrakásból kiszednek néhány jó hosszú tövisekkel ellátott ágat és azokat koszoruszerűen összefonják. Valahonnan előkerítenek azután egy ócska vörös katonaköpenyt. Ezt bíborpalást gyanánt Jézus sebekkel borított vállaira teszik, azután leültetik őt egy az udvar közepén álló fatuskóra, korona helyett fejébe nyomják a töviskoszorút és joagar helyett egy nádszálat adnak jobbkezébe. Hogy a tövi-

sek kezüket ne sebesítsék meg, de azok mégis minél mélyebben behatoljanak a fej érzékeny bőre alá, botokkal ütögetik Jézus fejét. A vér zseles csikokban folyik végig a megkínzott arcán. A durva lelkű emberek egyideig gyönyörködnek áldozatuk rettenetes kínjaiban, majd felsorakozva elvonulnak előtte és térdet hajtva, gúnyos röhögés között így köszöntik:

— Üdvözlégy, zsidók dicső királya!

Egyesek közülük közben ráköpdösnek Jézusra, mások pedig arculütik. Amikor végre megelégedik a kínzásokat, visszavezetik Jézust a tárgyalóterembe. Pilatus elborzad a százalmas látványon és meg van győződve arról, hogy a zsidók, ha Jézust ebben az állapotban meglátják, nem fogják többé követelni keresztfeszítését. Ezért kimegy ismét az előcsarnokba és int a katonáknak, hogy vezessék ki oda Jézust. Amikor ez megtörténik, e szavakkal mutat rá:

— Ime, az ember!

Amint a papi fejedelmek és a farizeusok Jézust meglátják, a helyett, hogy megszánnák, ismét ordítózni kezdenek:

— Feszítsd meg! Keresztre vele!

Pilatus most már végleg elveszíti türelmét. Haragosan szól rá a konok zsidókra:

— Vegyétek ti őt és feszítsétek meg, mert én semmi vétket sem találok benne!

Kaifás erre a többiek nevében is durcásan felel:

— De nekünk van egy törvényünk, amely szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!

Most nem titkolták tehát többé a helytartó előtt, hogy nem politikai, hanem vallási büntett miatt akarják Jézus halálát. Ez a vád új Pilatusnak. Megijed tőle. Hátha van némi alapja Jézus e kijelentésének. Hiszen a borzasztó kínzások mellett tanúsított viselkedése valóban már nem emberi. A katonák Jézust időközben bevezetik ismét a terembe. Pilatus utánuk megy és újabb kérdést intéz Jézushoz:

— Honnan való vagy?

Erre a kérdésre Jézus most nem felel. Pilatus ekkor így folytatja:

— Nekem nem válaszolsz? Hát nem tudod, hogy hatal-

mam van feletted és ha akarom, keresztrefeszíthetlek vagy el is bocsáthatlak?

Jézus most ismét megszólal:

— Semmi hatalmad sem volna felettem, ha nem Isten adta volna azt neked. Ezért a tiednél nagyobb a bűne annak, aki engem kezébe adott.

Pilatus azzal a szándékkal megy most ismét ki, hogy közli a zsidókkal végleges elhatározását, mely szerint Jézust szabadon bocsátja. De a zsidók megelőzik és Kaifás e szavakkal fogadja:

— Ha Jézust elbocsátod, nem vagy a császár barátja. Mert aki magát királlyá teszi, ellene szegül a császárnak.

Kaifás most végre megtalálja Pilatus sebezhető pontját. A császártól valóban fél. Félti tőle állását, vagyonát, sőt életét is. Tudja, hogy Tiberiussal nem lehet tréfálni, különösen amióta Seianust elítéltette. Most nem megy tehát többé vissza a terembe, hanem kihozatja onnan bírói székét és helyet foglal benne. Jézust pedig ide maga elé vezetted. Mielőtt azonban kimondaná az ítéletet, még egy éles vágást akar adni a zsidóknak. Rámutat hát Jézusra és így szól:

— Ime, a ti királyotok!

— Keresztre vele! Feszítsd meg! — hangzik az ordításszerű válasz.

— Királyotokat feszítsem meg? — kérdi Pilatus gúnyosan.

A zsidók azonban tovább üvöltének:

— Nekünk nincs királyunk, csak császárunk!

Pilatus értetlenül áll e kijelentéssel szemben. Hát annyira megy már a zsidók gyűlölete ezzel az ártatlanul megkínzott emberrel szemben, hogy megtagadják miatta saját nemzeti és faji öntudatukat is? Hát jobban gyűlölik őt, mint a római császárt, aki pedig hitük szerint leigázta őket? Most már látja, hogy nincs menekvés Jézus számára. Azt, hogy őt a császárnál bevádolják, nem vállalhatja ennek a zsidó profétának a kedvéért, ha mégannyira meg van is győződve ártatlanságáról. Kihozat tehát egy rabszolgával egy ezüst tálat és miközben kezeire vizet öntet, így szól:

— Legyen hát, ahogy akarjátok. A halálos ítéletet ki-

mondom, de rátok háritom érte a felelősséget. Én ártatlan vagyok ennek az igaznak a vététől!

Erre az egész nép kiáltozni kezd, szörnyű átkot mondva ki önmagára:

— Az ő vére legyen mirajtunk és a mi gyermekeinken!

Győzött tehát a zsidók ádáz gyűlölete. Pilatus szabadon bocsátja a lázadó, gyilkos Barabbást, Jézust pedig átadja nekik, hogy keresztrefeszítsék.¹

¹ V. ö. Máté 27, 1—30., Márk 15, 1—20., Lukács 23, 1—25., János 18, 28—40. és 19, 1—16.

Huszonhatodik fejezet

Golgota

Mialatt Pilatus utolsó kísérletét tette Jézus megmentésére, több gyaloghintó állott meg a helytartósági palota hátsó bejárata előtt. Az elől összegyűlt embertömeg miatt nem tudtak ugyanis hozzáférni az épület homlokzatán lévő bejárathoz. Az első gyaloghintóból Marcus Servilius száll ki és rögtön odasiet a másodikhoz, hogy az abban elhelyezkedett Corneliának a kiszállásnál segítsen. Ezt akkor már két izmos rabszolga emeli ki gyaloghintójából. A harmadikból Judit száll ki, a negyedikből pedig az öreg Livia, karján a kis Juniussal, míg az ötödik málhával van megrakva. A menetet kísérő rabszolgák gyalog tették meg az utat Joppétól Jeruzsálemig. Marcus Corneliával és a többiekkel együtt két nappal ezelőtt hajnalban indult el Joppéból. Útközben két éjjeli pihenőt tartottak és ma korán reggel folytatták útjukat Jeruzsálem felé, ahová még a délelőtt folyamán érkeztek meg. Amikor a helytartósági palota közelébe értek, szinte megdöbbenve vették észre a palota feljárata előtt összegyűlt zajongó tömeget és mindjárt gondolták, hogy itt most valami rendkívüli dolognak kell történnie. A rabszolgák Marcus parancsára néhány járókelőt megkérdeztek, mi az oka ennek a szokatlan tömegfelvonulásnak, és ekkor megtudták, hogy a római helytartó éppen most ítélkezik az istenkáromlással és lázadással vádolt názáreti Jézus felett. Cornelia és Judit megrémültek e hír hallatára, Marcus pedig kiadta a parancsot, vigyék a gyaloghintókat gyorsan a palota hátulsó kapujához, melyen át rendszeren a cselédség szokott ki-bejárni. Corneliát azután

két rabszolga viszi fel ezen a bejáraton át a palotába. A többiek követik őt.

Claudia Procula leányát kétségbeesett hangulatban fogadja, pedig már régóta örült látogatásának, de az utolsó órákban történtek olyan hatással voltak reá, hogy nemcsak örülni nem tud, hanem szólni is úgyszólván képtelen. A tárgyalásról állandóan kapta az értesítéseket és így tudja, hogy a zsidók nem tágítanak és mind erélyesebben követelik Jézus halálraítélését. Ismeri férjének gyenge, ingadozó jellemét és ezért nem is kételkedik abban, hogy a zsidók nyomásának végre engedni fog és kimondja a halálos ítéletet. Claudia Procula és Cornelia kérésére Junius és Marcus vállalkoznak arra, hogy Pilatust még egyszer kihívadják a tárgyalóteremből és igyekeznek őt arra bírni, hogy ne engedjen a zsidók követelő fellépésének és bocsássa szabadon az amúgyis annyira megkínzott Jézust. Claudia Procula megjegyzi:

— Már úgylis minden hiábavaló, mert ha nem feszítik is keresztre, bele fog halni a kegyetlen ostromzás következményeibe.

Amikor Junius és Marcus indulni készülnek a tárgyalóterem felé, mindnyájan hallják a palota előtti téren éppen ekkor támadt nagy lármát. A következő pillanatban belép egy rabszolga és jelenti úrnőjének, hogy Pilatus éppen most mondta ki a halálos ítéletet és Jézust már viszik is a keresztrefeszítéshez. A hír leírhatatlanul lesújtó hatást tesz a három nőre, de nem kevésbé Juniusra, sőt Marcusra is, aki Cornelia és Judit rendületlen bizakodása folytán már maga is remélte, hogy Jézus beteg nejét meg fogja gyógyítani. Claudia Procula görcsösen zokog, Cornelia és Judit is keservesen sírnak. Cornelia később kijelenti, hogy Jézust mindennek ellenére fel akarja keresni, ha máshol nem lehetne, legalább a vesztőhelyre vezető úton, mert a történet után is hisz isteni küldetésében és nem kételkedik abban, hogy a názáreti próféta, a szeretet embere, még utolsó útján is meg fogja őt gyógyítani. Claudia Procula és Junius nem ellenkeznek, Judit is biztatja Corneliát, csak Marcus ellenzi feleségének tervét.

— Mégis csak lehetetlen gondolat, Corneliám, —

mondja — hogy éppen te várj gyógyulást attól, aki saját atyád ostoroztatott meg és ítélte keresztthalálra.

— Ó, Marcusom, — felel Cornelia — Jézus ezzel nem törődik, ő minden embert egyformán szeret és segít azokon, akik hozzá fordulnak.

— Corneliának igaza van — szól most közbe Junius. — Mi is hallottuk Kafarnaumban, amikor azt mondta: „Szerezzétek ellenségeiteket, és tegyetek jót azokkal, akik titeket gyűlölnék!” Ugye, anyám?

— Igen, fiam — felel Claudia Procula. — Gyerünk mindnyájan Jézushoz, ha másért nem, legalább azért, hogy megszírassuk. Én úgysem akarok többé ebben a házban maradni. Visszamegyek veletek, Corneliám, Antiochiába. Tudom, hol lesz a keresztrefeszítés. Útközben majd bevárjuk a szomorú menetet, hisz még úgysem indulhatott el.

Marcus most már nem ellenkezik és Juniussal együtt kiadja a szolgálknak a szükséges utasításokat. Corneliát hordágyra fektetik, ezt két antiochiai rabszolga viszi, a többiek pedig gyalog mennek. A palota főbejáratán át még nem tudnak kijutni, mert a tömeg még mindig ott tolong az oszlopcsarnok alatt. Jézust még nem vezették el ugyanis a vesztőhelyre. Junius ismeri az utat, azért ő vezeti a többieket. Utána következik a Cornelia hordágyát vivő két rabszolga, mellettük megy Judit, utána pedig Livia a kis Juniussal. A sort Claudia Procula és Marcus zárják be. Először egy kis térre vezető szűk utcán kell áthaladniok. Amikor erre a térre érnek, már több hangosan síró asszonyt találnak ott. Ezek között van Jézus anyja, Mária, Mária Magdolna, Szalome, Veronika és Mária, Kleofás felesége. Férfi csak egy van az asszonyokkal, János, Jézus legkedvesebb tanítványa. A síró asszonyok láttára Claudia Procula, Cornelia és Judit sem tudják könnyeiket visszatarítani. A téren lévő házak előtt padok állnak, ezek egyikén ülnek a siránkozó zsidóasszonyok. Claudia Procula és Judit, valamint Livia a gyermekkel egy szemben álló padon foglalnak helyet, mellettük Marcus és Junius, míg a rabszolgák Cornelia hordágyát a pad előtt a földre helyezik és azután a pad mögött állnak fel. A téren most még csak egyes

kíváncsiak haladtak át, akik jóelőre akartak a vesztőhelyre feljutni, hogy a szomorú esemény tanúi lehessenek.

A zsidóasszonyok közül különösen egy vonja magára az érkezők figyelmét. Míg ugyanis a többiek hangosan jajgatnak és siránkoznak, ez az egyik csendesen ül a padon. Kezeit összekulcsolva tartja és úgy látszik, mintha imádkoznék. Tekintetéből kimondhatatlan fájdalom érzése tükröződik vissza, de ennek nem ad, miként a többiek, hangos kifejezést, az ő szemeiből csendesen peregnek a könnyek. Marcus meg akarja tudni, ki ez a nő, és ezért odalép a háta mögött álló Jánoshoz és halkán megkérdezi tőle.

— Mária, a názareti Jézus anyja — hangzik a válasz.

Marcus erre visszatér Corneliához és megsúgja neki, amit az imént hallott. Cornelia most int a rabszolgáknak, vigyék oda Mária padjához. Amikor odaér, megfogja és megcsókolja Jézus anyjának kezét. Mária csodálkozva néz rá, mire Cornelia megszólal:

— Mária! Én egy szerencsétlen beteg asszony vagyok. Antiochiában hallottam hírét fiad csodatévő hatalmának és onnan jöttem el ide Jeruzsálembe, hogy megkérjem őt, adja vissza egészségemet. Megérkezésünk pillanatában hallottuk a lesújtó hírt, hogy Pontius Pilatus római helytartó, akinek leánya vagyok, Jézust kereszthalálra ítélte. Anyám hiába kérte, bocsássa őt szabadon, nem hallgatott rá, és a gonosz főpapok akaratát teljesítette. Én ezen most már változtatni nem tudok, de hiszem, hogy Jézus Isten Fia, és ha akarja, meggyógyíthat engem. Itt akarjuk bevárni a vesztőhelyre induló menetet és én meg fogom kérni Jézust, gyógyítsa meg évek óta béna lábaimat. Tudom, hogy a te kérésedre szívesen meg fogja ezt tenni és ezért arra kérek, ne tekintsd, amit atyám tett, és légy fiadnál közbenjáróm.

Máriát meglepik, de mélységesen meg is hatják Cornelia szavai. Szeretetteljes, résztvevő tekintettel néz a beteg szemébe és biztató hangon így szól hozzá:

— Jézus mindenkor meghallgatja azokat, akik hisznek benne. Bízál, leányom, és óhajod teljesülni fog.

Ezalatt az ítélethozatal színhelyén is megtörténtek a szükséges intézkedések. A keresztfeszítésnél szokás volt, hogy az elítéltek nevét és bűnét felírták egy táblára és azt

az elítélt feje felett helyezték el a kereszten. Pilatus meg akarta a zsidókat ezzel a felírással bosszantani, és ezért egy írnok, parancsára, három nyelven: héberül, görögül és latinul ezt írta rá Jézus fejtáblájára: „A názareti Jézus, a zsidók királya.” Amikor a főpap szolgálói elolvasták ezt a felírást, közölték Kaifással, mire ez kihívatta Pilatust a tárgyalóteremből és a következő szavakkal tiltakozott előtte a zsidók önérzetét sértő felírás ellen:

— Ne azt írd: „a zsidók királya”, hanem, hogy „a zsidók királyának mondotta magát”!

Pilatus ingerülten válaszolt a főpapnak:

— Amit írtam, azt megírtam!

A katonák időközben elővezetnek még két, már előbb kereszthalálra ítélt latrot, hogy Jézussal együtt ezeket is keresztrefeszítsék. A latrokkal együtt hoznak három durván ácsolt keresztet is. Szokás szerint ezeket maguknak az elítélteknek kell a vesztőhelyre felvinniök. Most nemsokára megindul a szomorú menet. Elöl egy római százados megy lóháton. Utána egy szakasz katona, majd katonák és hóhérok között Jézus, akire időközben ismét ráadták saját ruháit, vállán a súlyos kereszttel. Azután a két lator következik egymásután. Ezek is vállukon viszik keresztjeiket. A latrok után a főpapok, a főtanács tagjai haladnak, végül pedig a kíváncsi emberek nagy tömege. A latrokat a börtönből vezették elő, ők nem szenvedték végig a megostoroztatás szörnyű kínjait, s így viszonylag könnyen bírják el a kereszt súlyos terhét. Az agyonkínzott Jézus azonban, aki méltóságteljes nyugalommal vette át a keresztet, amikor azt vállára tették, alig bírja a nagy terhet és csak folytonosan bukdácsolva és roskadozva tudja hordani. Még mielőtt a menet elérne a térre, melyen a síró asszonyok, Claudia Procula és a többiek várakoznak, Jézus már el is esik a kereszttel. A menet ekkor megáll, és míg egy katona felemeli a keresztet, a hóhérok kötelekkel kezdik verni a földön fekvő Jézust, aki csak nagynehezen tud feltápászkodni. Amikor azután a menet a térre ér, Jézus újból összeesik. A százados látván, hogy Jézus képtelen lesz a keresztet a vesztőhelyig felvinni, megállít egy éppen akkor a mezőről hazasiető Simon nevű cirenei embert és ráparancsol, segítsen

neki a kereszthordozásnál. A százados parancsát Simonnak a megvesszőztetés büntetésének terhe alatt teljesítenie kell és ezért nem is ellenkezik, de látszik rajta, hogy csak kényszerűségből engedelmeskedik. Amikor azonban meglátja Jézus vértől borított, szenvedő arcát és felfogja szemének hálás tekintetét, már szinte örvendező készséggel tesz eleget a százados felhívásának. A kereszt átadása a menetet egy időre megállította, éppen amikor már elérte az előbb említett teret. Amint Mária Jézust meglátja, Jánossal együtt hozzá siet. Leírhatatlan az anya fájdalma, amikor fiát ily szánalmas állapotban látja viszont. Jézus szeretettel megöleli Máriát, aki egyideig némán hajol fia vállára, majd halk zokogás közt szól hozzá néhány szót, miközben Corneliára mutat. Jézus helyeslőleg bólint, majd gyöngéd szavakkal vigasztalja anyját, miközben Veronika odanyújtott kendőjével megtörli véres arcát. Utána e szavakkal fordul a Mária és János mögött álló síró és jajgató asszonyokhoz:

— Jeruzsálem leányai! Ne miattam sírjatok, hanem sírjatok magatok és gyermekeitek miatt. Mert eljönnek a napok, amikor azt fogják egymásnak mondani kétségbeesett emberek: Boldogok a magtalanok és a méhek, melyek nem szültek s az emlők, melyek nem szoptattak. A hegyeket pedig kérni fogják: Takarjatok el minket! Mert ha a zöldelő fával ezt cselekszik, mi fog történni akkor a szárazzal?

Claudia Procula és a többiek a borzalomtól remegve nézik ezt a jelenetet. Cornelia azonban most int a szolgálknak, hogy vigyék Jézus elé. A százados már jelt akar adni az indulásra, de megismeri a helytartó feleségét, és bár nem tudja, hogy Cornelia Pilatus leánya, mégis látja, hogy római hölgy és ezért nyugodtan vár, mi fog történni. A szolgálk időközben Jézus közelébe viszik Cornelia hordágyát. Jézus most ránéz a betegre. Ebben a pillanatban élő hit szállja meg Cornelia lelkét s kezeit fölemelve így kiált fel:

— Uram! Gyógyítsd meg szolgálódat!

Jézus ekkor Cornelia fejére teszi kezeit és így szól:

— Leányom, a te hited meggyógyított téged.

Jézus ennél a jelenetnél azon a helyen áll, ahol az utca a térre nyílik. Kaifásnak, amint a főtanács tagjainak élén a latrok után halad, feltűnik, hogy a menet oly sokáig áll.

Ezért előre megy és éppen akkor ér ki a térre, amikor Jézus szavait Corneliához intézi. Mérhetetlen düh fogja őt el ekkor s parancsára a hóhérok most már továbbbráncigálják Jézust. A menet most újra megindul és Jézus hamarosan el is tűnik a kis tér másik oldalán lévő szűk utcában. A rabszolgák a kiállott lelki izgalmak hatása alatt elájult Corneliát visszaviszik anyjához, aki Judittal és a többiekkel együtt kétségbeesetten néz az eltávozott Jézus után. A szomorú menet nyomába tóduló nép hamarosan megtölti a teret, s Marcusnak és Juniusnak alapos erőlködést kell kifejtteniök, hogy Corneliát és a Livia ölében ülő gyermeket a legázolástól megvédjék. Időközben a menetet követő nép is eltűnik a tulsó oldalról nyíló utcában és most már csak kisebb csoportok és egyesek jönnek utána, úgyhogy a tér már majdnem teljesen kiürül, mert Mária, János és a kíséretükben lévő asszonyok is a nép közé vegyülve igyekeznek a veszthelyre feljutni.

Utolsónak egy magános férfi tűnik fel a térre vezető utca torkolatánál. Mikor kiér a térre, hirtelen megáll, majd pedig Judit nevét kiáltva odasiet az ájult Cornelia hordágyát körülvevő kis csoporthoz. Ez a férfi Nikodémus, aki szintén tanúja akar lenni Jézus keresztfeszítésének. Egyenesen Judithoz lép, a váratlan örömtől szinte megremegeve kitarja mindkét karját és szenvedélyesen magához öleli elveszettnek hitt leányát. Közben szakadatlanul ezekkel a szavakkal becézi:

— Judit! édes Juditom! Egyetlen drága gyermekem! Claudia Procula, aki Corneliát élesztgeti, és a többiek is csodálkozva néznek az idegenre és nem tudják megérteni a szokatlan jelenetet. Maga Judit megismeri ugyan Nikodémust, de ő sem tudja mire magyarázni örömeinek és szeretetének ezt a szenvedélyes kitörését. Ez most elengedi az izgalomtól remegő leányt, megfogja annak mind a két kezét és sokáig mereven néz a szemébe. Arca előbb lángvörös lesz, majd ismét elsápad, szája mozog ugyan, de szólni most már nem tud. Az utóbbi napok eseményeitől már amúgyis felzaklatott lelkének egyensúlyát végleg felbillenti a boldogság és az öröm a leányával való váratlan találkozás felett. Most hát itt áll előtte egyszerre egyetlen édes gyermeke,

akit oly kimondhatatlanul szeret és aki miatt a múltban annyit szenvedett! A kegyetlen végzet elragadta tőle, hosszú éveken át annyi fáradság és viszontagság között hiába kereste, de mégis tudta róla, hogy él és hitte is, hogy egykor viszontlátja, mert ezzel a reménnyel éppen az a Jézus biztatta őt egykor, akit gonosz hóhérai most a vesztőhelyre vezetnek. Az a Jézus, aki azt mondta neki, ha hinni fog, meg fogja leányát találni. Ő hitt benne, és íme most, ebben a szomorú órában, már el is nyerte hitének jutalmát. Amint most itt áll leányával szemben, s annak a meglepetéstől, a csodálkozástól kipirult arcába néz hosszan, szótlánul, hirtelen két forró könnycsepp fut végig arcán, de ekkor már el is hagyja ereje, lábai meginognak, és ha Marcus és Junius gyorsan oda nem lépnek hozzá és erős kézzel meg nem fogják, bizonyára össze is esik. A két férfi most egy közeli padhoz vezet és leülteti Nikodémust. Még mindig görcsösen szorongatja ott is leánya kezét, akit ez a szokatlan jelenet ugyancsak annyira felizgat, hogy szinte félájultan roskad le a padra atyja mellé. Ez most újból szenvedélyesen megöleli Juditot, fejét a leány vállára hajtja, miközben kebléből görcsös zokogás tör elő. A könnyek megkönnyebbülést hoznak a heves érzelmektől felzaklatott léleknek. A zokogás lassan csendes sírásba megy át, majd ez is megszűnik és most már visszanyeri lelki erejét is. Felemeli fejét és már nem az izgalom, hanem a boldogság kifejezésével arcán, ismét hosszasan néz a még mindig meglepett leány szemébe. Majd újból meg is szólal:

— Istenem! Istenem! Hát mégis meghallgattad kérésemet és visszaadtad nekem azt, akit oly sokáig hiába kerestem, felejthetetlen Juditom legdrágább örökségét, az én édes, egyetlen gyermekemet!

Marcus és Junius időközben visszatérnek a még mindig ájult Corneliához. Nikodémus most gyöngéden megöleli Juditot, majd pedig a boldog örömtől és szeretettől remegő hangon felfedi előtte származásának titkát és elmondja, mennyi mérhetetlen szenvedést okozott neki elvesztése, és mint kereste őt hosszú éveken át hiába az egész világon. Judit ámulva hallgatja Nikodémus szavait és most már ő is boldogan öleli és csókolja meg atyját. Amikor azután kissé

lecsillapodik örvendetes izgalma, röviden elmondja neki, kik azok, akik vele itt vannak és mi hozta őket ide.

Ezalatt magához tér Cornelia is. Ekkor csodálkozva érzi, hogy lábai már nem merevek, mint eddig. Óvatosan próbál felállni és leírhatatlanul jóleső érzéssel tapasztalja, hogy nem béna többé, hogy nemcsak állni, hanem járni is tud. Erre mindnyájan térdreborulnak és hangos szóval dicsérik az Istent. Judit egy kis idő múlva felkel, kézenfogja atyját és Corneliához vezetve őt, így szól:

— Drága Corneliám! Isten ebben a rettenetes órában boldoggá tett minket. Te meggyógyultál, én pedig nem vagyok többé árva, mert ez a férfi, akit eddig nagybátyámnak tartottam, Nikodémus, az én édesatyám!

Most Nikodémus szólal meg:

— Áldott legyen Isten és áldott legyen az Ő szent Fia, Jézus Krisztus, a mi Megváltónk, aki most áldozza fel életét a keresztfán az emberiség bűneiért!

A többiek egy szívvel-lélekkel ismétlik:

— Áldott legyen Isten és áldott legyen a mi Megváltónk, Jézus Krisztus!

Nikodémus most elmondja mindnyájuknak, amit magától Jézustól hallott és amit egykor az agg Simeon próféta mondott neki, hogy a Megváltónak meg kell halnia az emberiség bűneiért. Kisvártatva azután elindulnak mindnyájan a már jó félórája eltávozott menet után. Amikor felérnek a város falain kívül lévő vesztőhelyre, melyet a zsidók Golgotának neveznek, ott már áll a három kereszt.

A keresztrefeszítést a katonák a hóhérok segítségével kegyetlen módon hajtották végre. A keresztet egymás mellé a földre fektették, azután meztelenre vetköztették az elítélteket, ami Jézusnak újabb kínt jelentett, mert a ruha oda volt tapadva véres sebekkel borított testéhez. És a szemérmert sértő levetköztetés is nagy lelki fájdalmat okozott neki. A keresztrefeszítés előtt epével kevert borral akarták megitatni, hogy vele némileg elkábítsák. Ő azonban csak megízlelte ezt az italt, de nem akart belőle inni. Most két katona megragadta Jézust és ráfektették a keresztre. Testét erősen kifeszítették, majd pedig előbb két kezét, azután lábait is vastag vasszögekkel rászögezték a kereszt fájára.

Feje fölé, amelyen még mindig rajta volt a töviskorona, odaerősítették a felírást és amikor mindez megtörtént, feleremelték a keresztet Jézusnak most már rajta függő testével együtt és behelyezték a már előre kiásott gödörbe, betöltve azt földdel és kövekkel. Hogy a kereszt egyenesen álljon és esetleges felborulásának megakadályozására erős facölöpöket vertek be a földbe. Hasonlóan bántak el a Jézus jobbján és balján felfeszített két latorral is. Amikor már mind a három kereszt állott, a katonák elosztották egymás között az elítéltek ruháit. Minthogy azonban Jézus köntöse felülről kezdve egy darabból volt szöve, sorshúzással döntötték el, hogy az kié legyen. '

Jézus mérhetetlen kínokat állott ki a kereszten. A test súlya folytán a kezein és lábain durva szögekkel ejtett sebek állandóan tágultak, karjai kificamodtak, a test természetellenes tartása pedig az összes tagokban állandó görcsös fájdalmat okozott. De a testi fájdalomnál még sokkal jobban marcangolták Jézus szívét lelki kínok. Annak tudata idézte elő ezeket, hogy igen sokan lesznek, akikért hiába szenved a rettenetes gyötrelmeket, mert nem fogják élvezni a megváltás gyümölcseit. Ez a meggondolás vezette Jézust a következő hangos imádságra:

— Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!

A főpapok és a főtanács tagjai ott állottak a kereszt közelében, hogy aljas gyűlöletük és bosszújuk művében gyönyörködjenek. Hallották Jézus szavait, de nagylelkű imádsága egy cseppet sem hatotta meg őket, sőt inkább bosszankodtak azon, hogy Jézus még itt, a kereszt kínjainak közepe is, Isten Fiának tartja magát, amikor Istent atyjának nevezi. Ezért most hangosan kezdték gúnyolni:

— Másokat megszabadított, magát nem tudja megszabadítani! Krisztus! Izrael királya! Szállj le a keresztről, hogy lássuk a csodát és higgyünk benned!

Ilyen és ehhez hasonló szitkok és káromlások hangzottak el a főpapok és vének ajkairól, mire az eddig csak kíváncsian bámuló nép is felbuzdult és az ő soraiból is kiléptek egyesek, odamentek Jézus kereszttjéhez és magukat előtte gúnyosan meghajtva, így kezdték csúfolódni:

— Hó! Te, aki Isten templomát le akartad rontani és harmadnapra újra felépíteni, szabadítsd meg most magadat és szállj le a keresztről!

A pogány katonák sem maradtak el a többiek mögött:

— Ha valóban a zsidók királya vagy, — kiáltottak — segíts most magadon!

Ekkor megszólalt a Jézus balján megfeszített lator is:

— Ha Krisztus vagy, szabadítsd meg magadat és szabadíts meg minket is!

A másik lator, akinek keresztje Jézus keresztjének jobbán állott, társának gúnyos szavait hallva, szemrehányó hangon fordult most hozzá:

— Te sem féled Istent, holott ugyanazt a büntetést szenveded? Mi ketten ugyan az igazság szerint bűnhödünk, mert cselekedeteink méltó bérét vesszük, de ez itt semmi rosszat sem tett.

Ezután Jézushoz intézte a következő szavakat:

— Uram! Emlékezzél meg rólam, amikor királyságodba jutsz!

A jobb lator bűnbánata és bátor hitvallása hamarosan elnyerte jutalmát. Jézus így szólt hozzá:

— Bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban.

Jézus ez irgalommal teljes szavai után egy időre elcsendesedett a gúnyolódás. Közvetlenül a kereszt tövében állt Mária, Jézus anyja, mellette János apostol, Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna több más jámbor asszonnyal együtt. Jézus érezvén, hogy halálának perce már közeledik, még búcsút akart venni anyjától, de egyúttal gondoskodni kívánt jövőjéről is, hogy halála után se legyen elhagyatva. És vajjon kire bízhatta inkább szeretett édesanyját, mint arra a tanítványára, aki egyedül nem hagyta őt el elfogatása után és ide a kereszt alá is elkísérte Mesterét? Ezért letekintett most anyjára és a leggyöngédebb fiúi szeretet hangján szólt hozzá, miközben szemét János felé fordította:

— Anyám, íme, a te fiad!

Ezután pedig Jánoshoz fordult e szavakkal:

— Ime, a te anyád!

János hűségesen teljesítette Mesterének óhaját, mert Máriát Jézus halála után magához vette és haláláig szeretettel gondoskodott róla.

Most maga Isten tett tanúságot szenvedő Fia mellett. Délben hirtelen sötétség borult a földre. A kereszt alatt állókat és Jeruzsálem egész népét félelem és rettegés szállotta meg. Akik hittek Jézusban, megerősödtek hitükben. De a túlnyomó többség, a konok és megátalkodott lelkű zsidók féltek ugyan Isten haragjától, de azért nem tértek meg. Jézussal szemben táplált ádáz gyűlöletük erősebb volt még a félelemnél is. Még a pogány rómaiakat is gondolkodóba ejtette a szokatlan természeti tünemény. Az egyszerű nép mindig rossz előjelet látott az ilyenekben, a művelteket pedig, akik ismerték a természet törvényeit és tudták, hogy holdtölte idején nem lehet napfogyatkozás, komoly aggodalom töltötte el. De megijedt a kegyetlen ítélet szerzője, maga Pilatus is. Lelkiismerete a képmutató kézmosás ellenére már kezdettől fogva bántotta, és most, a kora délutáni sötétség láttára már komoly lelkiismeretfurdalást érzett, ami annál kínosabb volt számára, mert hiába kereste lakásában családjának tagjait, sehol sem találta őket. Nagy izgatottság vett rajta erőt és miközben idegesen járt-kelt a sötét és üres lakásban, szidta a zsidó főpapokat, amiért erőszakos fellépésükkel ily kínos helyzetbe hozták. Szerette volna már jóvátenni hibáját, de erre nem volt többé módja.

A Golgotán most teljes csend uralkodott, csak a latrok kínos nyögése szakította azt itt-ott félbe. Jézus kimondhatatlan testi kínjaihoz most még újabb lelki szenvedés is járult, az Istentől való teljes elhagyatottság fájó érzése. Úgy látszott, mintha isteni természete egy időre szinte elhalványult volna, hogy helyet adjon lelkében mindannak, ami benne emberi volt. Ki kellett ürítenie, de ki is akarta üríteni utolsó cseppig a keserű poharat, amely nem múlhatott el tőle. A teljes elhagyatottságnak ez az érzése adta ajkára röviddel halála előtt ezt a felkiáltást:

— Eli! Eli! Lamma sabaktáni? — vagyis: „Én Istenem! Én Istenem! Miért hagytál el engem?!”

Jézus ellenségei még mindig ott álltak a kereszt közelében. Az előbb elszenvedett félelem után valóságos cse-

mege volt számukra Jézusnak ez a felkiáltása. Most tehát beismeri már ő maga is, hogy Isten elhagyta! Egyesek azonban félreértették Jézus szavait és azt hitték, Illés prófétát hívja segítségül. Itt is, ott is lehetett ismét hallani gúnyolódó szavakat.

A következő percben Jézus kínzó szomjúságának hatása alatt újból megszólalt:

— Szomjúhozom!

Ekkor az egyik katona ecetbe mártott szivacsot tűzött egy nádszálra és felnyujtotta Jézus szájához. Jézus megízlelte az ecetet, majd ezután felkiáltott:

— Beteljesedett!

Megtörtént tehát, aminek meg kellett történnie, a megváltás nagy műve be volt fejezve. Most következtek Jézus utolsó szavai, melyeket ismét hangosan kiáltott bele a sötétségbe:

— Atyám! A te kezeidbe ajánlom lelkemet!

És ahogy ezt kimondta, lehajtotta fejét és kiadta lelkét.

Ebben a pillanatban heves földrengés támadt, megrepedtek a hegyek sziklái és kettéhasadt a templom kárpitja, amely a szentélyt a szentek szentjétől, a frígyszekrény őrzésének helyétől elválasztotta. De megnyíltak a sírok is és sok jámbor halott teste feltámadt és ezek sokaknak megjelentek Jeruzsálemben. A Golgotán jelenlévők közül sokan bűnbánóan verték mellüket és hazasiettek, mert nem bírták tovább nézni ezeket a borzalmakat. A százados pedig, aki a menetet ide felvezette, a történetek láttára elkiáltotta magát:

— Ez valóban Isten Fia volt!

A még mindig megátalkodott főpapok most küldöttséget menesztettek Pilatushoz és arra kérték, hogy öltesse meg a kereszten lévőket, nehogy azok testei az ünnep alatt a kereszten maradjanak. Pilatus ezt nem ellenezte és kiadta katonáinak a megfelelő parancsot. A katonák erre a két latort dorongokkal agyonütötték, Jézust azonban, minthogy már nem élt, nem bántották. De hogy halála mégse legyen kétséges, az egyik katona átdöfte lándzsájával szívét. Vér és víz folyt ki belőle.

A Golgotán a római katonákon, Jézus rokonain, valamint a Pilatus palotájából jötteken kívül alig maradt már valaki. Ott volt még Nikodémus és Arimateai József is, aki annakidején Nikodémussal együtt védelmére kelt Jézusnak a főtanács ülésén. Minthogy a zsidóknál az ünnep közvetlenül naplemente előtt kezdődött és ez az időpont már erősen közeledett, sürgősen gondoskodni kellett tehát Jézus eltemetetéséről. Arimateai József és Nikodémus ezért Jézus jelenlevő rokonaihoz, elsősorban anyjához fordultak. József temetkezési helyül felajánlotta saját sírboltját, közel a keresztrefeszítés helyéhez. A két tanácstag bement most Pilatushoz és megkérte, adja ki nekik Jézus holttestét. Pilatus a kérést teljesítette, mire József gondoskodott a sírbolt előkészítéséről, Nikodémus pedig száz font mirha- és áloékeveréket vásárolt s azt a szükséges gyolcsruhákkal és egy dézsa vízzel együtt kiküldte a vesztőhelyre, ahová ő maga előresietett. Arimateai József közben már odaérkezett. Amikor azután megjöttek a szolgák is a temetéshez szükségesekkel, a jelenlévő férfiak óvatosan leemelték Jézus testét a keresztről. Mária azt kívánta, hogy fiának testét az előkészítés alatt ölébe fektessék. Leült tehát egy a közelben lévő köre és ölébe vette a tengernyi véres sebbel borított holttestet. A nap elsötétedése Jézus halála után, amely délután három óra tájban következett be, végetért, és így a kegyeletes cselekményt világosságban lehetett elvégezni. Az asszonyok először vízbe mártott szivacsokkal lemosták Jézus testét és megtisztították azt a sok rátapadt alvadt vértől. Ezután fűszereket hintettek egy tiszta fehér gyolcskendőre és abba belegöngyölték a megmosott holttestet. Jézusnak a temetéshez előkészített testét most ráfektették Cornelia még kéznél lévő hordágyára. A bebalzsamozáshoz már nem maradt idő. Az asszonyok ezért elhatározták, hogy azt az ünnep utáni nap hajnalán fogják elvégezni és e végezt kimennek majd a sírhoz a szükséges kenetekkel.

A sírbolt felé most meginduló menet élén Arimateai József haladt, hogy a többieknek utat mutasson. Utána két szolga vitte a hordágyon Jézus holttestét. Közvetlenül a holttest után Jézus anyja ment János oldalán, azután jöttek a többiek kettes sorokban. A sírbolthoz érve belefek-

tették Jézus holttestét, majd Arimateai József imát mondott és utána a férfiak odahengerítették a sírhoz az elfedésre szánt hatalmas követ és azzal elzárták a sírt.

Nikodémus most felajánlotta Máriának és rokonainak, hogy vendégszállójában lévő lakásaikat használják mindaddig, amíg Jeruzsálemben maradnak. Kijelentette, hogy gondoskodni fog élelmezésükről és kiszolgálásukról is. Egyébként ki fogja üríteni az egész épületet, melyben az utolsó vacsora terme is volt, és ott készít szállást Jézus tizenegy tanítványának is. János vállalkozott a tanítványok megkeresésére. Claudia Proculát, Juniust és Marcust családjával együtt, akik semmiáron sem akartak többé Pilatushoz visszatérni, meghívta a vendégszálló közelében lévő saját palotájába. A meghívást köszönettel elfogadták és Junius vállalkozott arra, hogy atyját a történekekről és mindnyájuk elhatározásáról értesíti.

A folytonos lelkiismeretfurdalásoktól meggyötört Pilatus egykedvűen fogadta Claudia Procula üzenetét. Még Cornelia csodálatos meggyógyulásának híre sem tett mélyebb hatást önmagával meghasonlott lelkére, melyben a dacos gőg, a babonás félelem és a kétségbeesés váltakozott egymással.

A papi fejedelmek és farizeusok gyűlöletét nem törték meg a Jézus halálakor bekövetkezett csodálatos események sem. Bosszankodva szereztek tudomást arról, hogy Jézust egy gazdag és tekintélyes tanácstag sírboltjában temették el. Újból követtséget is menesztettek Pilatushoz, melynek vezetője a következő kérést terjesztette elő:

— Uram, emlékezünk arra, hogy Jézus, ez a csaló, még életében mondotta, hogy három nap mulva fel fog támadni. Parancsold meg tehát, hogy sírját három napig őrizzék, nehogy tanítványai odamehessenek s ellopják a holttestet, a népnek pedig azt mondják, hogy feltámadt halottaiból, mert az utóbbi ámitás veszedelmesebb lenne az elsőnél.

Pilatus bosszúsán felelt:

— Megteszem, amit kértek, de most már hagyjatok békében. Menjetek és őrizzétek a sírt, ahogy tudjátok! Nem akarok felöletek többet hallani!

Erre elmentek a sírhoz, lepecsételték a követ és őrköt állítottak a sír elé.

Jézus anyja, a jámbor asszonyok és a János előhívta tanítványok, valamint a Nikodémus palotájában összegyűltek is mélységes szomorúságban, de Isten akaratában megnyugodva, bőjtölve és imádkozva töltötték el a következő napot.¹

¹ V. ö. Máté 27, 31—66., Márk 15, 21—47., Lukács 23, 26—56. és János 19, 17—42.

Huszonhetedik fejezet

A Föltámadott

A Jézus temetését követő nap estéjén, amikor már vége volt az ünnepnek, Nikodémus nagymennyiségű illatos kenetet vásárolt. Harmadnap hajnalban Mária Magdolna, Mária, Kleofás felesége és Szalome elindultak ezekkel a kenetekkel Jézus sírjához, hogy bebalzsamozzák a Mester holttestét, amit közvetlenül a temetés után az ünnep miatt már nem értek rá megtenni. Mielőtt elindultak, Jézus anyját is értesíteni akarták, de Máriát az előző napok izgalmai és szenvedései nagyon kimerítették, most hajnal felé éppen elaludt egy kicsit és az asszonyok János tanácsára nem akarták felébreszteni. Ezért tehát csak hárman indultak el a sírhoz, és útközben, Nikodémus palotájánál, az előző napi megbeszélés értelmében csatlakozott hozzájuk Claudia Procula, Cornelia és Judit is.

Alighogy a három nő a közös szállást elhagyta, Mária, aki egyedül aludt a vendégházban lévő szobájában, felébredt álmából. Eppen arra gondolt, hogy kimegy ő is fiának sírjához, amikor hirtelen nagy világosság támadt a szobában, és Mária egyszerre csak maga előtt látta Jézust ragyogó fehér ruhában. A Feltámadott kitérte karjait, mintha meg akarná ölelni anyját. Kezein és lábain jól látszottak a szegek okozta sebhelyek. Amikor Mária Jézust meglátta, térdre borult és buzgó imában dicsérte Istent.

Jézus meleg szeretettel nézett anyjára és miközben áldólag emelte fel jobbját, megszólalt:

— Béke veled, anyám! Nagy szeretetedet akartam azzal viszonzni, hogy feltámadásom után először hozzád jöttem, hogy megvigasztaljalak. Még negyven napig maradok kö-

zöttetek és ezalatt többször fogjuk egymást látni. Azután felmegyek Atyámhoz, ahol egykor újból találkozni fogunk. Arról, amit most láttál, ne szólj senkinek. Béke veled!

Amint e szavakat kimondta, Mária nem látta őt többé. Lelkét a boldog megnyugvás érzése töltötte el és szállásán maradva buzgó imába merült.

Mialatt ez történt, a hat asszony szótlanul haladt a sír felé. A városban még mindenki aludt. Gyönyörű tavaszi reggel volt. A sírhoz vezető út a vesztőhely mellett haladt el. Amikor ide felértek, látták, hogy a keresztrefeszítés nyomai már el voltak tüntetve. A három keresztet a domb oldalán elásták, a gödröket betömték. Ezt a munkát a római katonák végezték el a főpapok kérésére búsás jutalom ellenében. A hat nő letérdelt azon a helyen, ahol Jézus keresztje állott és mindnyájan buzgón imádkoztak. A hajnali csendben nem lehetett egyebet hallani, mint a szomszédos kertben éneklő madarak dalát. A keleti láthatáron éppen most bukkant ki a felkelő nap ragyogó korongja.

Még mielőtt kiértek a sírhoz, megszólalt Szalome:

— Vajjon ki fogja nekünk elhengeríteni a nagy követ a sír bejáratától?

A sírhoz érve észrevették, hogy a sírboltot elzáró hatalmas kő már el van hengerítve. A sír mellett két római katona feküdt, mély ájulásban. Az asszonyok most beléptek a sírboltba. Ez egy sziklába vájt mély üreg volt. Benne jobbkéz felől ragyogó fehér ruhába öltözött ifjút pillantottak meg. A szokatlan jelenség megrémítette őket, de az ifjú szelíd hangon így szólt hozzájuk:

— Ne féljete! A megfeszített názáreti Jézust kerestek? Feltámadt, nincs itt. Ime, üres a hely, ahová temették. Menjete most haza és mondjátok meg tanítványainak és Péternek, hogy előre megy Galileába, és ott majd meglátjátok őt, amint előre megmondta nektek.¹

Az asszonyok erre rémülten kifutottak a sírboltból és siettek vissza a városba, hogy elmondják Jézus tanítványainak, amit a sírnál láttak és hallottak. Mária Magdolna volt a leggyorsabb közülük. Amint szállásukhoz ért, bezörgetett az utolsó vacsora termébe, ahol a tizenegy tanítvány zárt ajtó mögött tartózkodott. A zörgetésre kijött Péter János-

sal. Magdolna az izgalomtól remegő hangon beszélte nekik:
— Kinn voltunk többen a Mester sírjánál, hogy holttestét bebalzsamozzuk. De a sírt üresen találtuk. Az Úr testét elvitték onnan és nem tudjuk, hova tették. A sír mélyén egy angyal ül, aki szavaival megrémített minket.

Péter és János a hír vétele után futva siettek ki a sírhoz. Mária Magdolna is utánuk ment. János ért oda leg hamarább és amikor benézett a sírba, látta ott szépen összerakva a gyolcskendőket, melyekbe Jézus testét begöngyölték, de a sírboltba csak Péter odaérkezése után lépett be. Amikor azután mindketten meggyőződtek arról, hogy Mária igazat mondott, visszasiettek a városba, hogy elmondják a nagy ujságot apostoltársaiknak.²

Mária Magdolna most egyedül maradt a sírnál, mert az időközben felébredt örök is eltávoztak már, hogy a főpapoknak a történekről beszámoljanak. Még mindig azt hitte, hogy valaki ellopta szeretett Mesterének testét. Bánatában elkezdett keservesen sírni. Kis idő multán benézett az üres sírboltba és ott két angyalt pillantott meg. Az egyik hátul ült, mélyen bent a sírban, a másik pedig elől, közelebb a sírbolt bejáratához. Ez most meg is szólalt:

— Asszony, miért sírsz? — kérdezte.

— Mert elvitték az én szeretett Uramat, — felelt Magdolna — és nem tudom, hová tették.

Amikor e szavakat kimondta, egy ösztönszerű mozdulattal hátrafordult és ekkor szembeállt magával Jézussal, de nem ismerte meg őt. Most Jézus is megszólalt:

— Asszony, miért sírsz? Kit kerestél az imént?

Magdolna azt hitte, hogy a kertésszel beszél és szinte szemrehányó hangon fordult hozzá:

— Uram, ha te vitted el, mondd meg nekem, hová tetted?

Jézus nem felelt a kérdésre és csak ennyit mondott:

— Mária!

A nő most már tudta, kivel áll szemben. Térdre borult előtte és csak ezt az egy szót rebegette:

— Rabboni! Mester!

De ebben az egy szóban benne volt minden, amit ér-

zett: szeretet, hódolat, imádat, hit, remény. Jézus most újból megszólalt:

— Ne nyúlj hozzám, Mária, mert még nem mentem fel Atyámhoz! De menj el tanítványaimhoz és mondd meg nekik, hogy felmegyék Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, Istenemhez és a ti Istenetekhez.

Az ámuló Magdolna a következő percben már nem látta Jézust. Egyideig még ott térdelt imába merülve, majd felkelt és hazasietett a városba. Itt felkereste Jézus tanítványait és elmondta nekik, hogy látta az Urat és hogy az mit mondott neki.⁹

Pétert azonban nem találta otthon. A tanítványok elmondták, hogy Péter, amikor visszatért az üres sírtól, hamarosan ismét eltávozott. Az örvendetes izgalom, amely lelkét a látottak után eltöltötte, nem hagyta nyugodni. Gondolatokba merülve elindult azon az úton, melyet az utolsó vacsora után Jézussal együtt tett meg, amikor kimentek az Olajfák hegyére, a Getszemáni-kertbe, ahol a poroszlók a Mestert elfogták. Lelki szemei előtt elvonult az utolsó három év története. A Szentlélek világossága még nem költözött lelkébe, ezért még mindig egymással ellentétes érzelmek töltötték azt be. Abban nem kételkedett, hogy Jézus az Istentől megígért Messiás, az Isten Fia, hiszen ezt a hitét még Jézus kínszenvedése előtt már ismételten meg is vallotta és ezt a Mester halála sem ölte meg szívében. Amde a Messiás országáról alkotott fogalma még mindig nem volt tiszta. Jézus elfogatása, szenvedése és kereszthalála egyelőre még érthetetlenül állottak előtte, bár eszébe jutott, hogy a Mester ezeket ismételten megjövendölte és megjövendölte azt is, hogy ő háromszor fogja Mesterét megtagadni. Előre megmondta feltámadását is, és Péter ebben sem kételkedett, de hogy ez a feltámadás miképpen történik, ma még nem tudta elképzelni. Lassan kiért most arra a helyre, ahol Jakabbal és Jánossal együtt elnyomta szemüket az álom, amikor Jézus kérte őket, hogy imádkozzanak és virrasszanak vele. Hirtelen nagy fáradtságot érzett. Az elmúlt napok átélt izgalmai az ő szervezetét is kimerítették. Leült tehát egy kőre és csendesesen imádkozni kezdett. Ekkor az előtte lévő dombról, melyen Jézus a szenvedés előestéjén imád-

kozott, egy férfi közeledett feléje. Ránézett és szemei hirtelen káprázni kezdtek, hiszen ez a férfi maga Jézus volt, az ő szeretett Mestere. Péter felállt, majd térdre borult és átkarolta Jézus lábait, miközben keservesen zokogni kezdett. Ezzel a zokogással kért most Mesterétől másodszer némán bocsánatot, amiért a szenvedés éjjelén háromszor megtagadta őt.

— Ne sírj, Péter, — szólt most Jézus. — Menj békével! Bűnöd meg van bocsátva.

Péter erre felemelkedett, ránézett Mesterére határtalan szeretetet és odaadó hűséget kisugárzó szemeivel és így szólt:

— A tied vagyok, Uram és a tied maradok szívem utolsó dobbanásáig!

A következő percben már nem látta Jézust. De a lelki békének végtelenül jóleső érzése költözött szívébe. Felkelt és hazament apostoltársaihoz. Csak annyit közölt velük, hogy ő is látta már az Urat.

A sírnál őrtálló katonák, akiket Pilatus bocsátott a főpapok rendelkezésére, az egyedüliek voltak, akik Jézus feltámadásának pillanatában a sírnál tartózkodtak, és így voltaképpen ők voltak a feltámadás egyetlen szemtanúi. Amikor a feltámadt Jézus sírjából kilépett, az ijedtségtől a földre estek, majd ájulásszerű mély álomba merültek. Amikor később magukhoz tértek és a sírt üresen találták, besiettek a városba és jelentést tettek a főpapoknak a történetekről. Jézus ellenségeit még ez a hír sem térítette észhez. Még most is konokul elzárták szívüket a megtérés elől. Annás és Kaifás magukhoz hívták néhány barátjukat és ezekkel rövid tanácskozást tartottak. Ennek eredményeként Kaifás egy arannyal telt erszényt adott át a katonáknak a következő utasítással:

— Ez a pénz a tiétek, de ennek fejében mondjátok meg mindenkinek, hogy mialatt éjjel aludtatok, eljöttek Jézus tanítványai és ellopták a holttestet. Ha Pilatus ezt megtudná, meg fogjuk őt békíteni és kimentünk titeket.

Az örök elfogadták a pénzt és úgy tettek, ahogy Kaifás kitanította őket. A hazug hír később elterjedt a városban és a zsidók közül sokan el is hitték az örök elbeszélését.⁴

Claudia Procula leányával és Judittal az üres sírtól visszatért Nikodémus palotájába. Judit azonnal felkereste atyját és közölte vele a történeteket, míg a két római nő Juniusnak és Marcusnak mondta el a sírnál szerzett tapasztalatait. Erre összegyűltek mindnyájan a palota fogadótermében és a három férfi az asszonyok kérésére átment a szomszédba Jézus tanítványaihoz, hogy ott újabb híreket szerezzenek. Az ottlévők mindnyájan örvendező izgalommal tárgyalták a nagy eseményt. Amikor megtudták előbb Magdolnától és később Pétertől is, hogy már látták a Mestert és beszéltek is vele, senki sem kételkedett többé abban, hogy valóban feltámadt. Nikodémus és a két római erre hazamentek és elmondták az asszonyoknak, amit az imént hallottak. Mindnyájan boldog örömmel dicsérték Istent. Nikodémus most elmesélte nekik mindazt, amit Jézusról eddig hallott. Mindannyian nagy érdeklődéssel hallgatták elbeszélését Jézus születéséről, az agg Simeon jövendöléséről és arról a jelenetről, melynek Nikodémus maga is tanúja volt, amikor a tizenkétéves Jézus a templomban az írástudóknak a próféták jövendöléseit magyarázta. Nikodémus kezdte most már megérteni mindazt, ami eddig nem volt világos előtte, és vele együtt megértették azt hallgatói is. Elmondta nekik azután még Jézussal folytatott éjjeli beszélgetésének lefolyását is és találkozását Keresztelő Jánossal a Jordán partján, valamint Lázár feltámasztásának történetét. Utána Junius mesélte el, hogy anyjával együtt ők is látták már Jézust, amikor több mint két évvel ezelőtt Antiochiából jövet Kafarnaumban hallgatták tanítását. Most már sokat megértettek abból, amit eddig nem tudtak megérteni. Nikodémus kijelentette, hogy régi szándékához híven vagyonát és minden erejét és befolyását ezentúl Jézus ügyének szolgálatába akarja állítani. Marcus és Junius is azt az óhajukat fejezték ki, hogy Nikodémusnak mindenben segítő társai lesznek. A Szentlélek felvilágosítását még nem nyerték el, de Jézus tanításának szelleme már ott élt szíveikben.

Amikor beszédjük tárgyát egyelőre kimerítették, Nikodémus hálás szívvel mondott köszönetet Claudia Proculának és Corneliának azért a sok szeretetért, melyben az ő

drága Juditját részesítették. Judit már mindent elmondott ugyanis atyjának, ami vele a hajótörés óta történt, és így Nikodémus tudta, mennyi hálával tartozik a két nemeslelkű és fennkölt gondolkozású római hölgynek, de Marcusnak és Juniusnak is, akik családjuk tagjává fogadták elárult leányát, amikor mint rabszolganő került hozzájuk. Hiszen Claudia Procula Juditnak úgyszólván második anyja lett, Cornelia pedig úgy szerette őt, mintha édestestvére volna. Nikodémus boldognak érezte magát, hogy most legalább szeretetével viszonzhatja nekik azt a sok jót, amit leányával tettek. A két hölgy azonban elhárította magától az érdeket, mert hiszen ők is igen sokat nyertek, mint mondták, azzal, hogy Juditot nemcsak házukba, hanem szívükbe is fogadták.

— Ha nincs velem az én szeretett Juditom, — szolt Cornelia — képtelen lettem volna éveken át elviselni szomorú sorsomat, mert Judit tanított meg arra, hogy bízam Istenben, aki egyedül képes egészségemet visszaadni, és Judit vezetett el a názáreti Jézus megismeréséhez is. Jézusban bízva már könnyen viseltem el a szenvedést, és ő meg is gyógyított, mert hittem benne. S ezt a hitemet is az én drága Juditomnak köszönhetem. Bárcsak hasonlóval tudnám viszonzni én is az ő nagy szeretetét!

Cornelia most odalépett Judithoz és szeretettel csókolta meg barátnőjét. Nikodémus jóleső érzéssel hallgatta leánya dicséretét és amit hallott, büszke örömmel töltötte el atyai szívét. Most nemsokára belépett Orám és jelentette, hogy a villásreggeli tálalva van, mire az egész társaság átvonult a szomszédos ebédlőbe. Étkezés után Nikodémus indítványozta, hogy menjenek ki a palota kertjébe. Az indítványt mindnyájan örömmel fogadták és kimentek együtt a szabadba. Nikodémus nagykiterjedésű kertje a kertészet valóságos remeke volt. A széles utakat százados fák árnyékolták be. A sétaták mentén mindenütt gyönyörű virágágyak voltak művészi elrendezésben. A kert legnagyobb díszje egy vízesés volt, melyet egy oda bevezetett patak táplált. A víz körülbelül húsz lábnyi magasságból zuhant alá egy tóba. Ennek síma tükrén hófehér hattyúk úszkáltak. Claudia Procula Nikodémussal a tó partján lévő padok egyi-

kén foglalt helyet, míg a fiatalok sétára indultak. Cornélia még nem szokott hozzá a járáshoz és ma már amúgyis eleget járt, így hamarosan elfáradt és ezért Marcussal együtt ő is leült egy padra. Livia éppen akkor hozta oda a kis Juniust. A gyermek ott játszott szülei körül, akik boldogan gyönyörködtek kisiük kedves gagyogásában.

Judit ezalatt elvezette Juniust anyja sírjához, melyet Nikodémus már tegnap megmutatott neki. A leány itt egyideig csendesen imádkozott és közben szeretettel gondolt azokra is, akiknek sírját nem tudta felkeresni, Ráchelre és Simonra, akiket úgy szeretett és akiknek oly sok hálával tartozott. Később leültek együtt egy padra a sírral szemben és Judit most elmondta Juniusnak mindazt, amit tegnap atyjától hallott. A leány nagyon boldog volt, hogy megtalálta atyját, mert bármennyire szerette is Corneliát, az a tudat, hogy gazdag és előkelő ember leánya, tehát nincs rászorulva arra, hogy mások kegyéből éljen, nagyon jólesett szívének. Bár Junius Antiochiában tett ígéretéhez képest nem beszélt hozzá szerelméről, nem kételkedett abban, hogy az ifjú még ma is szereti. Az akadály, amely egyesülésüket eddig lehetetlenné tette, már nem állott fenn, mert ő nem volt többé az a szánalomraméltó teremtés, mint akkor, és tudta azt is, hogy atya örömmel fog belegeyezni abba, hogy Junius felesége legyen. Juniusnak nem volt már szüksége házasságához atya beleegyezésére és egyesülésüket most már vallási akadály sem gátolhatta, mert mindketten az emberiség bűneiért kereszthalált halt és harmadnapra dicsőségesen feltámadt Jézus Krisztusnak voltak hívei. Judit ezért úgy vélte, hogy elérkezett végre az idő, amikor nyíltan beszélhetnek egymással szerelmükről.

— Emlékszel, Junius, arra, — kérdezte az ifjútól — amiről évekkkel ezelőtt Antiochiában beszéltünk?

— Hát lehetségesnek tartod, — felelt Junius — hogy elfelejtettem volna?

— Soha egy pillanatig sem hittem — szölt a leány. — Kértelek akkor valamire és te megígérted nekem, hogy kéresemet teljesíted. Ezt az ígéretet híven meg is tartottad. Azok az akadályok, melyek bennünket akkor elválasztot-

tak, ma már nincsenek köztünk, és ezért ezennel fel is oldozlak ígéreted alól.

— Judit, drága Juditom! — szól most Junius szenvedélyes hangon és a következő pillanatban magához ölelte a leányt. Ez boldogan símult hozzá, miközben ajkaik forró csókban találtak egymásra. Judit elhúnyt anyjának szelleme őrangyalként lebegett felettük. Hiszen az ő tiszta lelke előtt akkor már megnyílt az út az örökkétartó boldogság felé.

Míg a fájdalomról azt mondja egy régi közmondás, hogy csak félfájdalom, ha akad valaki, aki őszintén megosztja azt velünk, addig az örömről azt tartja, hogy kétszeresen örül az, aki mással együtt tud örülni. Így van ez ma és így volt kétezer évvel ezelőtt is. Judit és Junius is tudták ezt, ezért nem is titkolták örömeiket és boldogságukat sokáig azok előtt, akikről tudták, hogy velük együtt fognak örülni. Egymást karonfogva sietve elindultak tehát kedveseik felé, hadd örüljenek azok is boldogságuknak. Cornelia boldog örömmel csókolta meg Juditot, amikor a kedves hírt tőle meghallotta, és Marcus is meleg szeretettel ölelte meg sógorát, aki egyben legjobb barátja is volt, éspedig zsenge gyermekkoruk óta. A boldog fiatal jegyesek megcsókolták most a kis Juniust is. Cornelia azután kézenfogta gyermekét és így mentek most már mindnyájan együtt oda, ahol Claudia Procula ült Nikodémussal, aki időközben részletesen elmondta neki mozgalmas életének egész történetét. A két szerelmes nem csalódott, mert mindketten boldogan egyeztek bele gyermekeik házasságába. Jézus tanításának követése egy csapásra ledöntötte a korlátokat, melyek a két nép között eddig fennállottak, és ami azelőtt elképzelhetetlen volt, most valósággá lett. Nikodémus, a farizeuspárti zsidó örömmel adta férjhez leányát a ma még pogány római ifjúhoz, és Claudia Procula, akinek családja a legelőkelőbbek egyike volt Rómában, boldogan járult hozzá, hogy fia zsidó leányt vegyen feleségül. Vagyoni akadályai sem voltak a tervezett házasságnak, mert Nikodémus Palesztinának még ma is egyik leggazdagabb embere volt, Claudia Procula pedig tekintélyes atyai örökség felett rendelkezett. Több háza volt Rómában és övé volt az albanumi birtok és nyaraló is, de ezeken kívül még Észak-Itáliában is volt nagykiterjedésű

földbirtoka. A boldog anya egyelőre Antiochiába akart menni leányához, Judit és Junius pedig úgy határoztak, hogy a néhány hónap múlva Jeruzsálemben tervezett esküvőjük után Rómában fognak letelepedni. Az esküvőig Junius is Antiochiában akart maradni. Nagy volt Cornelia és Marcus öröme, amikor Claudia Procula és Junius elhatározásáról értesültek, és egyedül Nikodémus örömébe vegyült némi fájdalom is, melyet az a tudat okozott neki, hogy alig megtalált drága gyermeke oly messze fog lakni az ő otthonától. Kárpótlásul most arra kérte mindnyájukat, hogy legalább néhány hetet töltsenek még mint vendégei jeruzsálemi házában, amit ők szívesen megígértek, még Marcus is, aki tudta, hogy régi, tapasztalt üzletvezetőjére, Crotonra rábízhatja még egyideig antiochiai üzletét. Úgy határozott tehát, hogy holnap levélben közli vele, hogy egyelőre ne várják érkezését. Junius és Judit viszont arra kérték Nikodémust, töltsse az évnek egy részét ezentúl mindig náluk Rómában, amibe ő szívesen beleegyezett, amennyiben római tartózkodása nem fogja őt gátolni a Krisztus országa érdekében kifejteni szándékolt munkájában.

A közvetlenül húsvét előtt lezajlott szomorú események, Jézus elítéltetése és kereszthalála nemcsak a tizenegy apostol lelki nyugalma zavarták meg, hanem Jézus híveinek most már meglehetősen kicsire zsugorodott csapatára is lesújtó hatást gyakoroltak. A csalódás, a lehangoltság és mérhetetlen szomorúság érzései költöztek be a szívekbe s ezekhez hozzájárult még a félelem is, amely különösen a tanítványok lelkét töltötte el, akik attól tartottak, hogy a főpapok és a farizeusok bosszúja le fog csapni hamarosan azokra is, akik magukat eddig nyíltan Jézus követőinek vallották. Ezért többen akadtak ezek között, akik jönnek látták, hogy a szent városnak mielőbb hátat fordítsanak, nehogy itt kellemetlen meglepetés érhesse őket. Ezek közé tartozott az a két tanítvány is, akik vasárnap délután elindultak Jeruzsálemből az onnan néhány órai járásra fekvő Emmaus felé. Ezek nem voltak az apostolok, hanem a tágabb értelemben vett tanítványok közül valók. Az egyiknek Kleofás, a másikkak Simon volt a neve.

Útközben beszélgetni kezdtek és beszélgetésük tárgya

természetesen nem is lehetett más, mint a Jeruzsálemben lezajlott szomorú események. Egyszerre csak észrevették, hogy hátulról utolérte őket egy férfi, aki most hozzájuk csatlakozott. Ez a férfi maga a feltámadt Jézus volt, de ők nem ismerték meg és a szokásos üdvözlések után nyugodtan folytatták a megkezdett eszmecserét. Nyilván azt hitték, hogy új útitársuk ünnepi zarándok, aki most szintén hazafelé tart. Jézus egyideig hallgatott, majd később ezzel a kérdéssel fordult hozzájuk:

— Micsoda beszédek azok, melyeket útközben egymással folytattatok és miért vagytok oly szomorúak?

Erre a kérdésre Kleofás csodálkozó hangon felelt:

— Hát te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem hallottad, mi minden történt ott az utóbbi napokban?

Jézus kérdő tekintetet vetett Kleofásra, aki most már bővebben kezdte neki elmesélni a történeteket:

— A názáreti Jézusról beszélünk, aki minden tekintetben hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt, és akit a mi főembereink és a papi fejedelmek halálra ítélték és keresztfeszítettek. Pedig mi azt reméltük, hogy ő lesz a Messiás, aki Izrael népét meg fogja váltani. Három nap mult már el, amióta mindez történt. Ma reggel azonban egyes közülünk való asszonyok megzavartak bennünket, midőn elmondták nekünk, hogy hajnalban Jézus sírjánál voltak, de azt üresen találták, egy angyal pedig, akit a sírnál láttak, azt mondta nekik, hogy Jézus él. Erre társaink közül egyesek kimentek a sírhoz és ott mindent úgy találtak, ahogy az asszonyok elmondták, de Jézust magát nem látták.

— Ó, ti balgák, — szólt most Jézus — akiknek szívei késnek mindazt elhinni, amiről a próféták szóltak! Hát nem kellett-e Krisztusnak mindezt elszenvednie, hogy dicsősége nyilvánvaló legyen?

Most Mózesnél kezdve és a prófétákon folytatva elmagyarázta a két tanítványnak mindazt, amit az Írások róla megjövendöltek. Időközben célhoz értek és Jézus ekkor úgy tett, mintha tovább akarna menni. Kleofás azonban e szavakkal marasztalta:

— Maradj velünk, uram, mert esteledik és a nap már leáldozni készül.

„ . . . maga a feltámadt Jézus volt, de ők nem ismerték meg . . . ”

Jézus nem kérte magát és betért velük Kleofás házába. A hamarosan feltálat estebéd alatt kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és nyújtott nekik belőle. Erre leesett szemükről a hályog és megismerték Jézust, de ő a következő pillanatban már el is tűnt szemeik elől. Kleofás most társához fordult:

— Ugye mindjárt megmozdult a szívünk, amikor útközben hozzánk szólt és az Írásokat megfejtette?

Utána azonnal útrakeltek és a késői óra ellenére visszatértek Jeruzsálembe, hogy ott az apostoloknak és a többi híveknek az örömhírt elmondják. Jeruzsálemben már azzal a hírrrel fogadták őket, hogy Jézus valóban feltámadt és meg is jelent Péternek és a többi apostolnak is. Erre ők is elbeszélték mindazt, ami velük útközben és Emmausban történt, és hogy miképpen ismerték meg Jézust a kenyértörésben.⁵

Az apostolok az éj beálltával visszavonultak az utolsó vacsora termébe. Jézus halála óta ez volt állandó szállásuk. Csak tizen voltak, mert Tamás, akinek valami dolga akadt, nem volt velük. Az ajtókat jól beretesztették, mert a főpapoktól való félelmüket még nem küzdötték le teljesen. Egyszerre nagy világosság támadt a teremben és hirtelen ott állt közöttük a feltámadt Jézus. Még nem tértek magukhoz a nagy meglepetéstől, amikor már meg is szólalt:

— Békesség nektek!

Azután közelebb lépett hozzájuk és megmutatta nekik a kezéin és mellén látható sebhelyeket. A tiz apostolt boldog öröm töltötte el, hogy megláthatták szeretett Mesterüket. Jézus most így szólt hozzájuk:

— Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én titeket.

Majd rájuk lehellt és így folytatta:

— Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, azoknak meg lesznek bocsátva, és akiknek megtartjátok, meg lesznek tartva.

Tamás apostol nem volt jelen, amidőn Jézus apostol-társainak megjelent. Amikor később visszatért közéjük, elmondták neki, hogy látták az Urat, Tamás azonban nem akarta elhinni.

— Hacsak nem látom kezein a szögek nyomát, — szolt társaihoz — nem tapinthatom ujjaimmal kezeinek sebhelyeit és nem tehetem kezemet oldalsebébe, nem hiszem el, amit mondtatok.

Nyolc nap mulva az apostolok ismét együtt voltak a megszokott helyen. Ezúttal Tamás is velük volt. Este zárt ajtókon keresztül ismét megjelent nekik Jézus és így szolt hozzájuk:

— Békesség nektek!

Azután egyenesen Tamáshoz lépett és felszólította:

— Tamás! Tedd ide ujjadat kezem sebhelyébe és ne légy hitetlen, hanem hívő.

Tamás erre leborult Jézus lábaihoz és e szavakkal kért tőle bocsánatot hitetlenségéért:

— Én Uram és én Istenem!

Jézus szelíden nézett a bűnbánóra és így szolt hozzá:

— Tamás! Te azért hittél, mert láttál engem. Boldogok, akik nem láttak és mégis hisznek.⁶

Az apostolok ezután nemsokára visszatértek Galileába. Megélhetésük biztosítása végett egyelőre még folytatniok kellett itt régi halászmesterségüket. Szabadidejükben bejárták sorra azokat a helyeket, ahol oly sok időt töltöttek együtt szeretett Mesterükkel. Így kerültek fel arra a hegyre is, melyen Jézus egykor nagy tanítóbeszédét intézte a néphez. Alkonyat volt és már erősen sötétedni kezdett. Egyszerre csak heves szél kerekedett és az apostolok arra lettek figyelmesek, hogy a Genezáreti-tó felől szokatlan világosság támadt. Káprázó szemeik észrevették, hogy a fényesség irányából tündöklő fehér ruhás alak közeledik feléjük. Amikor odaért, megismerték Jézust. Szeretettel üdvözölte őket, majd áldásra emelte kezeit és így szolt hozzájuk:

— Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Menjetek tehát és tanítsatok minden népet! Kereszteljétek meg őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében és tanítsatok őket, hogy tartsák meg mindazt, amit nektek parancsoltam! Én pedig veletek leszek mindennap a világ végéig.⁷

Körülbelül két héttel pünkösd előtt, amely ünnep a zsidóknál az aratásért való hálaadás ünnepe volt és a húsvét

utáni ötvenedik napon tartották meg, az apostolok ismét felmentek Jeruzsálembe. Ezúttal is Nikodémus vendégházában szálltak meg. A Jézus feltámadását követő negyvenedik napon déltájban mindnyájan együtt voltak az utolsó vacsora termében. Jézus ekkor ismét megjelent nekik, szeretetteljes szavakkal elbúcsúzott tőlük és lelkükre kötötte, hogy a Szentlélek eljöveteleig ne távozzanak el Jeruzsálemből. Azután kivezette őket az Olajfák hegyére. Velük ment Jézus anyja is. Péter útközben ezzel a kérdéssel fordult a Mesterhez:

— Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát?

Ez a kérdés mutatja, hogy az apostoloknak még akkor is helytelen fogalmuk volt a Messiás országáról. A világosság kegyelmét csak a Szentlélek eljövetele adta meg nekik. Jézus így felelt Péter kérdésére:

— Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időt, melyet az Atya hatalma állapított meg kezdettől fogva, hanem rátok fog majd szállni a Szentlélek ereje és akkor tanúim lesztek mindnyájan Jeruzsálemben és egész Judeában, Szamariában és egészen a föld határáig.

Amikor felértek a hegyre, Jézus előbb elbúcsúzott anyjától, azután megáldotta az apostolokat, majd pedig mindnyájuk szemeláttára felemelkedett az ég felé és hamarosan el is tűnt egy fényes felhő mögött. Ekkor megjelent nekik két, ragyogó fehér ruhába öltözött ifjú. Ezek egyike így szólította meg őket:

— Galileai férfiak! Miért álltok itt és néztek fel az égbe? Ez a Jézus, aki most mellőletek felszálott, úgy jön majd el egykor, mint ahogy most láttátok őt a mennyországba felmenni.

A két ifjú erre eltűnt, az apostolok pedig Máriával együtt visszatértek Jeruzsálembe.⁸

¹ V. ö. Márk 16, 1—7. — ² V. ö. János 20, 1—8. — ³ V. ö. János 20, 11—18. — ⁴ V. ö. Máté 28, 11—15. — ⁵ V. ö. Lukács 24, 13—35. — ⁶ V. ö. János 20, 19—29. — ⁷ V. ö. Máté 28, 16—20. — ⁸ V. ö. Ap. csel. (Apostolok cselekedetei) 1, 4—12.

Huszonnyolcadik fejezet

Az első pünkösöd

Mária és az apostolok Jézus mennybemenetele után visszatértek szállásukra. Jézus Jeruzsálemben tartózkodó hívei ettől a naptól kezdve mindennap összejöttek közös imára az utolsó vacsora termében. Ezeken az összejöveteleken résztvett mindenkor Jézus anyja is. Jézus hívei ekkor még alig voltak többen százhusznál. Ennyire apadt le halála után híveinek egykori sokezres serege. Az egyik ilyen gyülekezeten felállt Péter és hosszabb beszédben javasolta, hogy töltsék be az áruló Júdás előljárói tisztségét és válaszszanak valakit apostollá Jézus tanítványai közül. Az apostolok erre két tanítványt jelöltek ki: Józsefet, akinek mellékneve Barzabás volt, és Mátyást. Sorshúzás útján akarták ugyanis eldönteni, melyik legyen a kettő közül Júdás utóda az apostoli méltóságban. A sorsolás előtt Péter elmondta a következő imát:

— Urunk Jézus, aki mindenkinek a szívét ismered, mutasd meg nekünk e kettő közül azt, akit arra választottál ki, hogy átvegye a Júdástól hűtlenül elhagyott szolgálatnak és apostoli hivatásnak helyét.

Az ima után sorsot vetettek. Ez Mátyásra esett, akit erre besoroztak az apostolok közé.¹

Pünkösöd napjának reggelén ismét együtt volt a tizenkét apostol Máriával a teremben, amikor felülről hirtelen nagy zaj támadt, olyan, mint egy heves szélvész zúgása, amely zaj az egész házat betöltötte. Majd pedig szétoszló tüzes nyelvek szálltak le a magasból és mindegyikükre leereszkedtek. Ekkor mindnyájan beteltek a Szentlélekkel és elkezdtek különféle nyelveken beszélni.

Jeruzsálemben abban az időben igen sok különböző nemzethez tartozó zsidó lakott. Amikor ezek a zajt meghallották, minden oldalról tömegesen összeverődtek, az apostolok pedig elvegyültek az összegyűlt nép közé. Az emberek álmélkodva hallgatták őket és csodálkoztak a felett, hogy ezek a galileaiak oly sok nyelven beszélnek és hirdetik Isten nagy tetteit. De akadtak közöttük olyanok is, akik gúnyolódva mondogatták, hogy az apostolok édes bortól le-részegedtek.

Péter most a következő beszédet intézte a néphez:

— Zsidó férfiak és Jeruzsálem összes lakói! Hallgassátok és vegyétek tudomásul szavaimat. Ezek a férfiak nem részegek, ahogy ti azt gondoljátok, hanem beteljesedett rajtuk Joel próféta jóvendőlése: „Aztán pedig kiöntöm lelkeket minden emberre, és prófétálni fognak fiaitok és leányaitok. Álmodnak álmodnak véneitek és látomásokat látnak ifjaitok. Sőt szolgálomra és szolgálómra is kiöntöm ama napokban lelkeket és csodálatos jeleket idézek elő az égen és a földön: Vért, tüzet és füstfelhőt, a nap sötétséggé változik, a hold pedig vérré, mielőtt eljön az Úrnak rettenetes napja. És leszen: Mindenki, aki az Úr nevét segítségül hívja, megszabadul.”² Izraelita férfiak! Halljátok szavaimat! Ti a názáreti Jézust, azt a férfiút, akit Isten előttetek számos csodával igazolt, melyeket — mint jól tudjátok — Isten erejével művelt szemetek láttára, istentelenek keze által keresztre feszítve megöltétek, miután őt Isten előre elhatározott terve szerint átadták a gonoszoknak. Isten azonban feltámasztotta őt halottaiból, miközben megoldotta az alvilág kötelékeit, aminthogy lehetetlen is volt, hogy azok őt fogva tartsák. Hiszen már Dávid is megmondta róla: „Szüntelenül magam előtt látom az Urat, hisz ő áll jobbomon, hogy meg ne inogjak. Örvend is a szívem, ujjong is a nyelvem, sőt testem is reménységben pihen, mert nem hagyta az alvilágban lelkeket s nem engeded, hogy romlást lásson szented. Megmutatod az élet útját nekem, színed előtt örömmel töltesz el engem, és jobbodon mindvégig gyönyörűségem leszen.”³ Férfiak! Testvérek! Hadd szóljak bátran hozzátok Dávid ősatyáról. Ő meghalt, eltemették és sírja itt van közöttünk mind a mai napig. Minthogy azonban próféta volt

és tudta, hogy Isten esküvel ígérte neki, hogy az ő ágyékának gyümölcséből, tehát vér szerinti utódai közül ül majd valaki trónjára, a jövőbe látva beszélt Krisztus feltámadásáról, hogy sem az alvilágban nem marad, sem teste nem lát rothadást. Isten ezt a Jézust feltámasztotta halottaiból, aminek mi mindnyájan tanúi vagyunk. Miután tehát Isten őt felmagasztalta és elnyerte az Atyától a Szentlélek ígéretét, kiárasztotta azt, akit ti most láttok és hallotok. Mert nem Dávid ment fel az égbe, hiszen ő mondta: „Szólt az Úr az én Uramnak: Ülj le jobbam felől, míg én ellenségeidet lábad zsámolyává teszem.”⁴ Tudja meg hát Izrael népe teljes bizonyossággal, hogy Isten Úrrá is, Krisztussá is őt tette, azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek.

Amikor az emberek ezeket a szavakat hallották, mély megilletődés vett rajtuk erőt és megkérdezték Pétertől, mit tegyenek. Péter így felelt nekik:

— Tartsatok bűnbánatot és keresztelkedjetek meg mindnyájan Jézus nevében bűneitek bocsánatára, és akkor ti is megkapjátok a Szentlélek ajándékát, a megszentelő malasztot. Mert Isten ígérete nektek szól és fiaitoknak, de a pogányoknak is. Ezek most még távol vannak, de a mi Urunk, Istenünk őket ugyancsak meghívja magához. Mentétek meg tehát magatokat attól a gonosz nemzedéktől, amely Jézust keresztre feszítette.

Akik Péter beszédét hallgatták, megfogadták szavait és megkeresztelkedtek. Még ezen az első pünkösdi napon körülbelül háromezer ember csatlakozott az ekkor megalapított keresztény Egyházhoz. És ezek állhatatosan kitarítottak az apostolok tanításában, a kenyértörés közösségében és az imádságban.⁵

A Szentlélek eljövetelének napján megkereszteltek között voltak Nikodémus és Judit, valamint Claudia Procula, Cornelia, Marcus és Junius is, házuk népével egyetemben. Néhány nappal később mindnyájan elutaztak Antiochiába, csak Judit maradt Jeruzsálemben atyjánál, akinek háza hamarosan központja lett az állandóan szaporodó jeruzsálemi kereszténységnek. A hívek között valóban példás volt az összetartás és a szeretet. Az apostolok eljártak naponként a templomba, hogy ott tanítsanak, de a keresztény

istentiszteletet magánházakban tartották, legtöbbször az utolsó vacsora termében, ahol Jézus az Oltáriszentséget szerezte, a pápi rendet megalapította és nekik bűnbocsátó hatalmat is adott. Itt mutatták be az apostolok az újszövetségi áldozatot, az őskeresztény szentmisét, és itt szolgáltatták ki a híveknek az Oltáriszentséget is.

Pütkösd után néhány nappal művelte Péter apostol az első csodát, amikor Jézus nevében meggyógyított egy sántán született koldust a jeruzsálemi templom kapujánál. Ez a csoda, valamint Péter újabb térítő beszéde nagy hatást gyakorolt a népre. Újból számosan csatlakoztak a keresztény egyházközséghez. Hívei most már ötezerre szaporodtak. Amikor a főpapok erről értesültek, elfogatták Pétert és Jánost és a főtanács ítélőszéke elé állították őket. A felelem, amely az apostolokon Jézus elfogatása után úrrá lett és amelyet még az Úr feltámadása utáni napokban sem tudtak teljesen leküzdeni, a Szentlélek eljövetele után egy csapásra megszűnt. Péter bátran kimondta a főtanács előtt, hogy a bénát a keresztrefeszített, de Isten által feltámasztott názáreti Jézus nevében gyógyította meg, és hogy Jézus nevén kívül nincs más név, melyben az emberek üdvösséget találhatnak. Az apostoloknak ez a bátor hitvallása és a Péter művelte nyilvánvaló csoda szinte megdöbbentette a főtanácsot. Nem is mert ezúttal az apostolok ellen eljárni, csak megtiltotta nekik, hogy tovább tanítsák a népet. Péter azonban a leghatározottabban kijelentette, hogy ennek a parancsnak, amely Jézus akaratával ellenkezik, nem fognak engedelmkedni. A keresztények száma pedig ezután is állandóan emelkedett.⁶

Nikodémus minden tőle telhetőt elkövetett, hogy Péternek és a többi apostolnak munkájukban segítségükre legyen. Rendelkezésükre bocsátotta vagyonának tekintélyes részét és ezzel nemcsak azt tette lehetővé, hogy Jézus tanítását Jeruzsálemben és a közeli és távolabbi vidéken is megélhessék, hanem kezükbe adta a szükséges eszközöket ahhoz is, hogy Jézus szellemében segíthessenek a szegényeken.

Időközben megtörténtek az előkészületek Judit és Junius esküvőjéhez. Ősz elején megérkezett Claudia Procula

gyermekével és vejével Antiochiából és ekkor megtartották az esküvőt. A fiatalok házassági frigyét maga Péter apostol áldotta meg. Judit és Junius az esküvő után Nikodémus egyik hajóján elutaztak Rómába. Az élvezetes hajút Joppétól Ostiáig több mint egy hónapig tartott. Junius nem sűrgette a hajó kapitányát, mert a boldog fiatal házasok nem bánták, ha az utazás a gyönyörű őszi időben akár tovább is tart a szokottnál. A kapitány Judit kívánságára elvezette a hajót annak a helynek a közelébe is, ahol Juditot nevelőszüleivel együtt évekkal ezelőtt a borzalmas vihar utolérte és ahol Judit a hajó elsüllyedése után életének legrettenetesebb óráit töltötte. Judit még egyszer megsiratta itt szeretett nevelőszüleit, azután mindketten buzgón imádkoztak, majd Judit felelevenítette emlékezetében a hajótörés szörnyű részleteit és a rákövetkező idők szomorú történetét. Újból forró hálát adott Istennek, amiért nemcsak megmentette és minden bajtól megóvta, hanem oly boldoggá is tette őt.

Egy ragyogó októberi reggelen kötött ki a fiatal házaspárt szállító hajó az ostiai kikötőben. Judit és Junius gyaloghintókon tettek meg az utat Ostiától Rómáig. Itt Claudia Proculának a Viminalison lévő egyik villájában szálltak meg, melyet Junius édesanyja állandó lakóhelyül engedett át nekik. Rómában akkor még nagy volt a hőség és a fiatal házasok ezért két nappal később kiköltöztek Albanumba, ahol az ottani nyaralóban töltötték a következő heteket mindaddig, amíg november elején be nem köszöntött a hűvös és esős őszi idő. Ekkor bevonultak a római villába téli tartózkodásra.

Claudia Procula nem volt hajlandó férjéhez visszatérni a következő telet Antiochiában töltötte leányánál. Marcus Judit és Junius esküvője után meghívta ide Péter apostolt is. Antiochiában sokan voltak ugyanis már akkor, akik Jézus tanítását követték, de a nyájnak pásztorra volt szüksége. Péter egyideig még nem hagyhatta el Jeruzsálemet, de később eleget tett Marcus meghívásának és elutazott Antiochiába, ahol megalapította az ottani keresztény Egyházat és ő lett annak első püspöke is. A Rómában, Antiochiában és Jeruzsálemben élő rokonok sűrűn leveleztek egymással.

Judit és Junius leveleikben állandóan ostromolták Péter apostolt kéréseikkel, hogy jöjjön el Rómába is, ahol szintén terjed már Jézus tanítása. Az apostolfejedelem meg is ígérte nekik, hogy elutazik a birodalom fővárosába, ha befejezi munkáját Palesztinában és Szíriában és rábízhatja másra az ottani egyházak vezetését.

A fiatal kereszténység az apostolok működése folytán időközben állandóan terjedt. Terjedt és erősödött, bár Jézus híveinek kezdettől fogva igen sok üldöztetésben volt részük. „Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak” — mondotta Jézus egykor apostolainak és ez a jövendölés az Egyház első pünkösdi megalapításától kezdve állandóan teljesült. Az apostoloknak már a kezdet kezdetén is ismételtlen meggyűlt a bajuk a főpapokkal és a főtanáccsal. Ezek mindent elkövettek ugyanis, hogy megakadályozzák Jézus tanításának terjedését. Pétert és a többi apostolokat ezért ismételtlen a főtanács elé hurcolták, több ízben be is börtönözték, sőt István diákonust, akit az apostolok hat más jámbor férfiúval együtt segítőtársakul választottak, mint a fiatal kereszténység első vértanúját, Jeruzsálemben meg is kövezték.

A keresztények egyik legádázabb üldözője ebben az időben egy Saul nevű fiatal farizeus volt, aki István kivégzésekor a megkövezést végrehajtók felsőruháit őrizte. Ez a Saul később a főpapok megbízásából Damaszkuszba utazott, hogy az ottani keresztényeket elfogja és megkötözve Jeruzsálembé hurcolja. De Jézus ezt a lángeszű és lelkes ifjút arra választotta ki, hogy evangéliumának legbuzgóbb és legsikeresebb terjesztője legyen. Ezért megjelent neki ezen az útván az országúton, közvetlenül Damaszkuszba érkezése előtt és e szavakkal vonta őt kérdőre:

— Saul! Saul! Miért üldözesz engem?⁷

Saul megtért, miután Jézus magát neki ily csodálatos módon kinyilatkoztatta, még Damaszkuszban megkeresztelkedett és ettől kezdve Jézus tanításának legbuzgóbb terjesztője lett. A Pállá lett Saul méltán viseli a „pogányok apostola” nevét. Hatalmas térítő útjain nemcsak Palesztinát és Szíriát járta be, hanem Kisázsia, Görögország és Itália tekintélyes részét is, mindenütt buzgón, lelkesen, ön-

feláldozóan és a legragyogóbb ékesszólással hirdette Jézus Krisztus evangéliumát. Tizennégy hátrahagyott levele Jézus evangéliumi tanítása mellett még ma is legfőbb alapja a keresztény teológiának.

Jézus kereszthalála óta nem mult még el egy negyedszázad sem és a kereszténység a vele szemben feltornyosuló akadályok és nehézségek és a véres üldözések ellenére is elterjedt úgyszólván az egész akkori művelt világon.

¹ V. ö. Ap. csel. 1, 15—26. — ² Joel 2, 28—32. — ³ Zsolt. 15, 8—11. — ⁴ Zsolt. 109, 1. — ⁵ V. ö. Ap. csel. 2, 1—42. — ⁶ V. ö. Ap. csel. 3, 1—26. és 4, 1—22. — ⁷ Ap. csel. 9, 4.

Huszonkilencedik fejezet

Beteljesülés

Nikodémus valóban beváltotta azt, amit már fiatalkorában fogadott. Jeruzsálemi háza központja lett az ottani keresztény egyháznak és az üldözések idején igen sok kereszténynek nyújtott menedéket, mert Jézus Egyházának ellenségei tehetetlenek voltak a tekintélyes és nagy befolyású emberrel szemben. Üzletének széleskörű összeköttetései is hathatós segítséget nyújtottak az apostoloknak az Egyház kormányzásában, nagy mértékben megkönnyítették az érintkezést a világ különböző pontjain alakult keresztény egyházközösségek között és az agg Simeon jóslata, mely szerint Nikodémus egykor buzgó előharcosa lesz a Messiás országának, most beteljesülést nyert.

Az antiochiai egyházközösség megalapításában Marcus Servilius, a rómaiében pedig Nikodémus veje, Junius voltak Péter apostolnak buzgó segítőitársai. Atyjának halála után később Marcus is Rómába költözött családjával. Claudia Procula is ott élt most boldogan kedvesei körében.

Nikodémust Isten bőven kárpótolta azért a sok szenvedésért, melyben régebben része volt. Nemcsak törekvéseit kísérte mindenütt szép siker, hanem igen sok öröme telt szeretett gyermeke nagy boldogságában is. Az év egy részét mindig Rómában töltötte és ilyenkor meggyőződhetett arról, hogy Judit valóban jól választott, amikor Junius hitvese lett. Junius nemes, fennkölt gondolkozású ember volt. Oldalán Judit nagyon boldognak érezte magát. Amióta Jézus tanításának buzgó követője lett, lelkileg is teljesen átalakult. Mintaszerű férj és családapa volt. Boldog házasságukat Isten az évek folyamán négy gyönyörű gyermekkel

áldotta meg, s ezek sok örömet szereztek nemcsak szüleiknek, de Nikodémusnak is. Cornelia és Judit között még melegebb lett a bensőséges viszony, amióta közeli rokonságba is kerültek egymással.

Amikor Péter apostol később Rómába ment, gyakran fordult meg ott Junius és Marcus házában, és ha a már öregedő apostolt időnkint nagyon kimerítette az igehirdetés és az állandóan terjedő és erősödő Egyház kormányzásának nehéz gondja és munkája, kivitték őt pihenni az albanumi villába, ahol igen jól érezte magát, mert Claudia Procula, Cornelia és Judit nagy tisztelettel vették körül és a leggyöngédebb szeretettel gondoskodtak róla. Mindnyájan boldog, meghitt együttlétben lesték ilyenkor az apostol szavait, aki sokat mesélt nekik a Mesterről, mindannyiuk imádó és hódoló szeretetének központjáról. Péter később egy alkalommal magával hozta Albanumba Pál apostolt is, aki magas műveltsége mellett tudományos alapon is fejtegette előttük Jézus tanításának nagyszerű igazságait. Ennek a meghitt együttlétnek legboldogabb percei mindig azok voltak, amikor a két apostol egyike bemutatta az áldozatot s kiosztotta mindnyájuknak az Élet Kenyerét. Nikodémus Rómában halt meg szeretteitől körülvéve nyolcvan éves korában. Judit őszintén megsíratta édesatyját, de a túlvilági örök élet hite nagy mértékben enyhítette a jó atya elvesztése felett érzett fájdalmát.

Pontius Pilatust három esztendővel Jézus keresztfeszítése után utolérte végzete. A neje és gyermekei által elhagyott ember még jobban gyűlölte a zsidókat, mint azelőtt. A kegyetlenkedései miatt több ízben kitört lázadásokat vérbe fojtotta. A végsőkig elkeseredett zsidók végre panasszal fordultak Vitelliushoz, Szíria kormányzójához, aki ekkor vizsgálatot indított Pilatus ellen. Ennek eredményeként a császár megfosztotta őt prokurátori tisztségétől és miután a római senatus védekezését nem fogadta el, Galliába száműzték. Az elkeseredett ember itt hamarosan öngyilkossággal vetett véget életének.

Rómában eleinte nyugodtan élt és fejlődött a Péter apostol alapította keresztény egyházközség. A rómaiak kezdetben a zsidó vallás egy ágának tekintették a keresztény-

séget és mint ilyet nem is üldözték. Az első véres keresztényüldözést később Nero császár rendelte el, a keresztény időszámítás 64. esztendejében. Ennek az évnek nyarán ugyanis hatalmas tűzvész keletkezett Rómában, amely a város tizennégy kerülete közül tízet teljesen elpusztított. Utána hamarosan kiderült, hogy a várost maga a császár gyújtatta fel, hogy az éjjeli tűzvész szemlélésével költői ihletet nyerjen és az elpusztult Róma újraépítésével megörökítse nevét a történelemben. A hír hallatára a végsőkig elkeseredett nép haragja a császár ellen fordult és Nero erre, hogy a veszedelmet magától elhárítsa, a pretoriánusok gonoszlelkű prefektusának, Tigellinusnak tanácsára a római keresztényeket állította oda bűnbakok gyanánt, azt a képtelen vádat emelve ellenük, hogy ők gyújtották fel a várost. A Nero emberei által ügyesen terjesztett vád mégis hitelt talált és a felizgatott nép most már a keresztények megbüntetését követelte. Erre Nero rendeletére megkezdődött a történelem egyik legkegyetlenebb keresztényüldözése, melynek Tacitus pogány római történetíró szerint a keresztények óriási tömege esett áldozatul. Az ártatlan áldozatokat összefogdosták és a legembertelenebb módon kivégezték. A cirkuszban állatbőrökbe bevarrt keresztényeket vadállatok elé dobták, igen sokat közülük keresztre feszítettek és az éjjel rendezett népünnepélyeken szurokba mártott és a földre vert póznákhoz kötözött keresztényeket mint világító fáklyákat égették el.

Ennek a véres üldözésnek lettek áldozatai Péter és Pál apostolok is. Pétert a vatikáni dombon, Nero cirkuszában keresztre feszítették, éspedig fejjel lefelé, mert az apostolok feje alázatosságból nem tartotta magát arra méltónak, hogy ugyanúgy haljon meg, mint szeretett Mestere, és ezért maga kérte a keresztrefeszítésnek ezt a módját. Pál apostolt, akinek római polgárjoga volt, az ostiai út mellett lefejezték.

A keresztények példátlan hősiességgel viselték el az embertelen kínzásokat és a vértanúk bátor viselkedésének hatása alatt igen sok pogány tért meg Krisztushoz. A keresztény felebaráti szeretet is valóban csodálatos módon nyilvánult meg már az első nagy üldözés idején. Az előkelő és vagyonos keresztények római palotáikban és főleg vidéki

birtokaikon rejtegették szegényebb hitsorsosait, és ennek volt köszönhető, hogy ezek közül sokan meg is menekültek. A kivégzett családfelek hátramaradt hozzátartozóiról bőkezűen gondoskodtak. E téren különösen jó példával jártak elől Junius és Marcus is.

Mialatt Rómában még javában dúlt a keresztények üldözése, a zsidók a 66. év tavaszán Palesztinában fellázadtak a kegyetlen Gessius Florus római prokurátor ellen, mert a jeruzsálemi templom kincstárának egy részét adó fejében le akarta foglalni. A Jeruzsálemben élő keresztények visszaemlékeztek a harc kitörésekor Jézusnak akkor már Máté evangéliumában is leírt jövendölésére és megszívlevélve Mesterük tanítását, idejekorán elmenekültek a Jordán-folyón túl fekvő Pellába. A hosszú ideig tartó véres háború négy esztendeig folyt változó szerencsével. A zsidók kezdetben hősiiesen védekeztek a rómaiak túlereje ellen és sikerült is nekik a római katonaságot Jeruzsálemből kiűzniök. A 70. év tavaszán Vespasianus császár végre saját fiát, Titust küldte Jeruzsálem ellen. A város ostroma öt hónapig tartott és csak szeptember 8-án ért véget. Elpusztult a templom, rombadőlt az összes középületek és a magánházak túlnyomó része is. Valóban el lehet mondani, hogy nem maradt kő kövön a zsidók szent városában. De a fővárossal együtt elpusztult a zsidók országa is, lakói pedig, akik a Messiást, aki Isten Fia volt, emberi természete szerint azonban a zsidó nép gyermeke, nem akarták elfogadni, szétszóródtak az egész földkerekségen, amennyiben nem kerültek fogságba vagy nem estek áldozatául a kegyetlen háborúnak. És Izrael fiai azóta is magukon viselnek egy bélyeget, amely megkülönbözteti őket minden más nemzet fiaitól, és ha időnkint sikerült is maguknak itt is, ott is jólétet, közéleti befolyást és ennek révén politikai sikereket is biztosítaniok, ezek végeredményben sohasem voltak tartósak és sohasem jutottak el odáig, hogy a zsidók képesek lettek volna az egész világon szétszórt népüket újból egyesíteni, elpusztult országukat újraalapítani és jeruzsálemi templomukat, amely valamikor nemcsak vallási, de politikai életüknek is központja volt, újból felépíteni.

Az önmagunkra kimondott szörnyű átok: „Az ő vére

mírajtunk és a mi gyermekeinken!!” — ledönthetetlen gátat emelt a zsidó nép és a kereszténység közé, amely csak akkor fog ledőlni, ha az idők végén az utolsó zsidó is nem képmutató haszonlesésből, de szíve mélyén táplált meggyőződésből el fogja fogadni Istenének azt, aki nem azért lett emberré, hogy a „választott nép” uralmának alávesse az egész világot, hanem azért, hogy életét áldozza fel a keresztfán az emberiség megváltásáért.

Vége.

Végszó

A Nero császártól megindított véres és kegyetlen keresztényüldözéssel nem szüntek meg Jézus híveinek szenvedései. Az Egyház közel kétezer éves története folyamán voltak ugyan időszakok, amikor az üldözés nem volt általános, de a Jézus halála óta eltelt tizenkilenc évszázad egyike sem volt teljesen mentes az üldözésektől, és az Egyház isteni eredetét éppen az bizonyítja legjobban, hogy a legvéresebb üldözések sem voltak képesek azt teljesen kiirtani, sőt éppen az üldözésekből került ki rendszerint megújnodva és megerősödve. A római birodalomban Nerótól kezdve Nagy Konstantin császár 313-ban kiadott milánói rendeletéig sohasem szünetelt az üldözés teljesen. János kivételével valamennyi apostol vértanúhalált halt és vértanú volt Szent Péter után az első harminc pápa is. De a milánói rendelet kibocsátása után is fordultak még elő szörványosan keresztényüldözések a római birodalomban, később pedig véresen üldözték a keresztényeket Perzsiában, majd a népvándorlás alatt a katolikus tanítás mellett kitartókat az ariánus gótok, longobárdok és vandálok. Észak- és Közép-Európa népeinek megtérítése a középkorban helyenkint ugyancsak véres üldözésekhez vezetett és igen sok keresztény vért ontott a középkorban, sőt még az újkorban is a mohamedánok vallási fanatizmusa. A XVI. század nagy hitszakadásai kapcsán is voltak katolikusüldözések. Ezekben is sok vér folyt és a XVII. században sem szüntek meg teljesen. Mialatt Európában a hitújítók üldözték a katolikusokat, Japánban, Kínában és Amerikában is voltak kegyetlen üldözések. A XVIII. században a francia forradalom tizedelte meg a hithű katolikusok sorait. A XIX. század folyamán ismét Azsia egyes vidékei voltak véres üldözések színhelyei. A legújabb korban pedig a világháború alatt Orosz-

országban uralomra jutott kommunizmus üzent hadat a kereszténységnek. Oroszországban igen nagy volt a két utolsó évtized alatt a kereszténység vértanúinak száma. Néhány év előtt Mexikóban kezdődött ugyancsak kommunista izgatás következtében a katolikus Egyház véres üldözése, de kegyetlenségben mindezeket fölülmúlja a vörös Spanyolországban kitört nagy egyházüldözés, amely nemcsak a vértanúk hihetetlenül nagy tömege, hanem az ott előfordult szörnyű kegyetlenkedések tekintetében is szinte vetekedik a Nero és Diocletianus római császárok keresztényüldözéseivel.

De valamint a zsidók ádáz gyűlölete keresztre tudta ugyan feszíteni az Üdvözítőt a Golgotán, ám sírjának lepecsételése és őrzése által sem tudták őt abban megakadályozni, hogy harmadnapra dicsőségesen feltámadjon, úgy Jézus mai ellenségei is, akiknek gyűlölete pedig semmivel sem kisebb keresztrefeszítőinek gyűlöleténél, nem lesznek képesek megakadályozni, hogy híveinek tábora állandóan erősödjék, és hogy végül mégis csak diadalt arasson a szeretet a gyűlölet felett. És ott, ahol valaha Péter apostol keresztje állott, ahol ma a galileai halász sírja felett a világ legnagyobbszerű temploma emelkedik, még ma is él Péter utóda, az ő római püspöki székében szakadatlan sorrendben a 262. Mint egykor az isteni Megváltó is vállán vitte fel keresztjét a Golgotára, úgy földi helytartójának is súlyos keresztet jelent az Egyház kormányzásának gondja. És mégis erős kézzel kormányozza a rábízott hajót, amely ma is biztos rév felé halad a gyűlölet vihara által felkorbácsolt hullámok között. És vajjon mi ad neki súlyos gondok közt végzett nehéz munkájához erőt és bizalmat? A szeretet, amely erősebb a gyűlöletnél és szilárd hite annak ígéretében, aki azt mondta egykor: „Te Péter vagy és erre a kőszálra fogom építeni Egyházamat és a pokol kapui sem vesznek erőt rajta.” (Máté 16, 18.)

A világtörténelemnek voltak az évezredek folyamán nagy alakjai, akiknek élete és működése nagy hatással volt kortársaikra, sőt voltak ezek között olyanok is, akiknek egyénisége egész korszakokra nyomta rá bélyegét. Voltak közöttük nagy hadvezérek, lángeszű államférfiak, tudósok

és bölcsek, de voltak véreskezű zsarnokok, gonoszlelkű cselzővők is. Ezek mind meghaltak, de emlékük még ma is a történelem lapjain. Nincs azonban ezek között egyetlenegy sem, akinek emléke a mai kor emberében akár rajongó szeretetet, akár ádáz gyűlöletet volna képes felébreszteni. Ki szereti vagy gyűlöli ma például Nagy Sándort, Aristotelest, Julius Caesart, Barbarossa Frigyest, Habsburgi Rudolft, XIV. Lajost, Rousseaut, Robespierret vagy Napoleont? Ám a tizenkilenc évszázaddal ezelőtt keresztrefeszített Jézust még ma is milliók szeretik úgy, hogy képesek érette mindenüket, még életüket is feláldozni. Hányszor mondanak le az ő kedvéért még ma is az élet minden kényelméről, örömről és élvezetéről és elmennek ezer vesztély között népeket téríteni, mert ő mondta: „Tanítsatok minden népet és kereszteljétek meg őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.” (Máté 28, 19.) Hányan töltik ma is egész életüket gyógyíthatatlan és ragályos betegek, bélpoklosok ápolásával, mert hallják tizenkilenc évszázad előtt elhangzott szavát: „Amit egynek e legkisebb atyámfiái közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek.” (Máté 25, 40.) És hányan szenvednek még ma is szörnyű kínokat és kegyetlen halált miatta, mert tőle hallották: „Mindenkít, aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom Atyám előtt, ki mennyekben vagyok.” (Máté 10, 32.) És hányan viselnek el kint, fájdalmat és szenvedést zokszó nélkül, örvendező lélekkel, mert fülükbe csengenek az ő szavai: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem.” (Máté 16, 24.) És hányan keresnek bűban, bajban, szerencsétlenségben és veszedelemben nála menedéket, mert ő azt mondta: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüldítelek titeket.” (Máté 12, 28.)

De ezzel szemben viszont hányan rombolják le vagy szentségtelenítik meg még ma is az ő templomait, hányan gúnyolják, üldözik, kínozzák és gyilkolják még ma is az ő híveit száz- és ezerszámra, mert gyűlölik őt ádáz, ördögi gyűlölettel. Milliókat tesz ki ezeknek a száma is.

Akit annyian szeretnek és annyian gyűlölnék közel két-ezer évvel azután, hogy a földön járt, az nem lehet ember,

az csak Isten lehet, aki meghalt ugyan érettünk a keresztfán, de harmadnapon feltámadott halottaiból és ma is él, él itt is közöttünk a földön, az oltárok tabernákulumaiban elrejtve a kenyér színe alatt és él odafenn, ahol ül az Atya jobbján, ahonnan eljön majd egykor az utolsó napon, hogy ítéljen eleveneket és holtakat.

Hozzá akarja elvezetni olvasóit ez a könyv, hogy aki azt végigolvasta, mondja el majd annak írójával együtt:

„Krisztus Király! Jöjjön el a Te országod!”

Megjegyzések

A történelmi igazságnak tartozom azzal, hogy elbeszélésem befejezése után olvasóim részére még néhány megjegyzést tegyek. Elbeszélésem tárgya és az előszóban ismertett célja is szükségessé tette, hogy annak egyes fejezetei bővebben foglalkozzanak olyan eseményekkel, melyeknek történelmi alapja a Szentírásban van. Ezeknek a fejezeteknek megírásánál arra törekedtem, hogy lehetőleg megmaradjak abban a keretben, melyet az evangéliumok a Megváltó életéből vett események leírásánál megszabnak. Több helyen szószerint idéztem a Szentírást. Ahol az egyes fejezetekben ilyen idézetek előfordulnak, azokat magában a szövegben megjelöltem, hogy olvasóim így könnyen ellenőrizhessék az idézett szentírási szöveg helyességét. Ahol a Szentírásban elmondott események mint elbeszélésem szerkesztési részei kapcsolódnak abba bele, többször mellőznöm kellett a szószerinti szentírási szöveget, mert az ódon nyelvezete miatt néha nehezen illeszthető be egy elbeszélésbe. De itt is gondosan vigyáztam arra, hogy a szövegen eszközölt lényegtelen változások ne történjenek a történelmi hűség rovására. Egyes helyeken, ahol az eredeti szentírási szöveg nem elég világos, felhasználtam a Szentírás legújabb teljes magyar kiadásában található magyarázatokat is. A Szentírásból a szószerinti idézés mellőzésével átvett, tehát átszövegezett jeleneteknél is mindenkor jeleztem ugyancsak a szövegben, hogy azok a Szentírásban melyik szentírónál és annak melyik könyvében találhatók.

Mindössze három, az Úr ézus életéből vett jelenetben szerepel saját elgondolásom. Az első ezek közül annak a jelenetnek a leírása, amikor a tizenkét éves Jézus húsvét után visszamaradt az írástudók között a jeruzsálemi templomban. Szent Lukács evangéliuma, melyben ez a jelenet

elfordul, nem mondja el ugyanis, hogy Jézus ekkor miről beszélt, és csak annyit említ, hogy Mária és József három napi keresés után „megtalálták őt a templomban a tanítók között ülve, amint hallgatá és kérdezé őket. Almélkodának pedig mindnyájan az ő okosságán és feleletein.” (Lukács 2, 46—47.) Ezt a jelenetet tartottam a legalkalmasabbnak arra, hogy bekapcsoljam elbeszélésembe a Megváltóról szóló ószövetségi jóvendöléseket.

A második ilyen általam elképzelt jelenet az, amikor a feltámadt Üdvözítő édesanyjának megjelenik. Erről az eseményről egyik evangélista sem emlékezik meg és csak egyes misztikusok írásaiban van róla szó. Mindazonáltal már az ősrégi keresztény hagyomány szólott erről, és nagyon valószínűnek is látszik, hogy az Úr Jézus feltámadása után legelőször a Boldogságos Szűzet tüntette ki megjelenésével. Feltehető, hogy Mária szerénységből és alázatosságból nem mondta ezt el senkinek, és ha egyeseknek mégis elmondta, valószínűleg kifejezte azt a kívánságát, hogy erről ne szóljanak a nyilvánosság előtt.

A harmadik ilyen jelenet az, melynél Szent Péter apostolnak jelenik meg a feltámadt Krisztus. Erről az eseményről megemlékezik ugyan Szent Lukács evangéliuma, de csak néhány rövid szóval (Lukács 24, 34.) és azt nem mondja el, hogy az hol és mikor történt.

Az említett három jeleneten kívül még kétszer szerepeltettem az Úr Jézust olyan jelenetekben, melyeknek az evangéliumban semmi nyomuk nincsen. Egyszer a Nikodémussal folytatott éjjeli beszélgetés végén, amikor Nikodémus Jézustól elveszettnek hitt leánya felől kérdezősködik. Másodszer pedig akkor, amikor Jézus a Golgotára vezető útján Corneliát meggyógyítja. Ez a két jelenet az előbb említett háromtól eltérően a valóságban nem történt, sőt nem is történhetett meg, hiszen Judit és Cornelia elbeszélésemnek csak képzelt alakjai és nem történelmi személyek. Végül nincs történelmi alapja annak sem, hogy Pontius Pilatus felesége és családjának tagjai, valamint Nikodémus is az első pünkösd napján, a Szentlélek eljövetele után, megkeresztelkedtek volna.

A huszadik fejezetben egyidőben és ugyanegy helyen

szerepel több evangéliumi jelenet, melyek a valóságban különféle időben és különféle helyeken történtek. Ezeket csak azért foglaltam össze, hogy elbeszélésem folyamatosabb legyen. Ide kapcsolódik be szervesen az a jelenet is, melyben Jézus Pétert teszi meg az Anyaszentegyház fejévé. Ez is a valóságban nem ekkor és nem itt, hanem korábban, és pedig Caesarea Philippi környékén történt. Az ezt követő beszéd is két különböző részből áll, melyek az evangéliumban különféle helyeken vannak megírva és melyeket tisztán célszerűségi okokból kapcsoltam össze. Ugyancsak a folyamatosság kedvéért követi Jézusnak ezt a beszédét Lázár feltámasztásának elbeszélése.

A huszonhetedik fejezetben leírt jelenet, melyben a jeruzsálemi zsidó főtanács Jézus megöletését elhatározza és Júdás szolgálatait a főtanácsnak felajánlja, csak kis részében egyezik az evangélium elbeszéléssel. Feltehető azonban, hogy az emlékezetes ülés hasonlóan zajlott le, mint ahogy én azt leírtam.

E helyen még szívből meleg köszönetet akarok mondani azoknak, akik elbeszélésemnek első kéziratát átolvasták és jóindulatú, szeretetteljes, de őszinte bírálatukkal nekem hathatós segítséget nyújtottak. Őszinte hálával gondolok ezért Péter Vid József és Péter Zborovszky Ferenc jézus-társasági atyákra, valamint dr. Várday Béla igazgató barátomra. Nagy köszönettel tartozom továbbá pilismaróti Bozók Gyula ezredes barátomnak is, aki kiváló szentföldi helyismeretei alapján látott el igen hasznos tanácsaival. Mély hálám illeti végül Blazovich Jákó pannonthalmi szentbenedekrendi alperjel és dr. Waigand József budavári segédlelkész barátaimat, akik szakszerű megjegyzéseikkel voltak segítségemre munkám megírásánál.

Tartalom

Előszó	5
Első fejezet: Az angyali üdvözet	10
Második fejezet: A szichemi fogadónál	18
Harmadik fejezet: Az első hír	24
Negyedik fejezet: Nikodémus	34
Ötödik fejezet: A jeruzsálemi templomban	46
Hatodik fejezet: Judit	62
Hetedik fejezet: Az atyai szív	72
Nyolcadik fejezet: Hajótörés	80
Kilencedik fejezet: A rabszolgakereskedő hálójában	98
Tizedik fejezet: Tiberius császár	105
Tizenegyedik fejezet: Cornelia	118
Tizenkettedik fejezet: Aggasztó hírek	143
Tizenharmadik fejezet: Remény	148
Tizennegyedik fejezet: A Jordán partján	161
Tizenötödik fejezet: Éjféli találkozás	171
Tizenhatodik fejezet: Junius	180
Tizenhetedik fejezet: A hegyi beszéd	187
Tizennyolcadik fejezet: Seianus halála	200
Tizenkilencedik fejezet: Kafarnaum	205
Huszadik fejezet: Lázár	214
Huszonegyedik fejezet: A király bevonulása	224
Huszonkettedik fejezet: A főtanács	232
Huszonharmadik fejezet: Az utolsó vacsora	238
Huszonegyedik fejezet: Az ítélet	248
Huszonötödik fejezet: Pilatus előtt	257

Huszonhatodik fejezet: Golgota	268
Huszonhetedik fejezet: A Föltámadott	284
Huszonnyolcadik fejezet: Az első pünkösöd	299
Huszonkilencedik fejezet: Beteljesülés	306
Végszó	311
Megjegyzések	315

